การเกิดใหม่และการตายใหม่

REBIRTHS AND REDEATHS

เล่ม ๒

เรียบเรียงโดย

ศิริ พุทธศุกร์

อาจารย์ภาษาอังกฤษ สมาคมการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยพุทธศาสนา

และ

รศ.ดร.ด้วง พุทธศุกร์

อาจารย์ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คุกชีวิต–รุ่งอรุณแห่งชาติใหม่

ชีวิต อุทิศถวาย พระไตรรัตน์
เพื่อยืนยัน ความสัตย์ ที่อธิษฐาน
พร้อมกุศล หนหลัง เป็นพะยาน
เพื่อพ้นผ่าน เรือนจำใหญ่ ออกไปพลัน

คืออร่างกาย จากธาตุสี่ ที่ยืมมา
อันเราพา กันหลงใหล และใฝ่ฝัน
คิดจับจอง เป็นเจ้าของ ชั่วนิรันดร์
ปรนเปรอกัน ด้วยตัณหา อุปาทาน

จึงต้องกลาย เป็นจิต ที่ร้อนรุม
ถูกไฟสุม เพราะถือกาย เป็นแก่นสาร
หมกไหม้อยู่ กับเรือนจำ ตลอดกาล
สุดคิดอ่าน ออกจาก"คุก" พ้นทุกข์ไป

ขอผู้มุ่ง พ้นทุกข์ จาก"คุก"นี้
ประคองจิต ให้ดี อย่าหลงใหล
ชีวิต อุทิศพระ รัตนะไตรย
เพื่อดับไฟ ประลัยกัลป์ อันร้อนแรง

(อ่านต่อปกหลังด้านใน)

การเกิดใหม่และการตายใหม่

(REBIRTHS AND REDEATHS)

เล่ม ๒

เรียบเรียงโดย

ศิริ พุทธศุกร์

และ

รศ. ดร. ด้วง พุทธศุกร์

จัดพิมพ์โดย

สำนักค้นคว้าทางวิญญาณ

ราคา ๖๐ บาท

คำนำ

ของผู้จัดพิมพ์

คนส่วนมากที่คิดว่า ความตายเป็นสิ่งที่น่ากลัว เพราะไม่รู้ว่าตายแล้วจะเป็นอย่างไร แต่ถ้าหากเขารู้แล้วว่า เมื่อตายแล้วก็จะต้องเกิดอีก และชีวิตที่เกิดใหม่จะเป็นอย่างไรมันขึ้นอยู่กับวิบาก เขาก็จะไม่ค่อยกลัว แต่คนที่คิดจะมีชีวิตอยู่ไปวัน ๆ เพื่อสนองความปรารถนาของร่างกายเท่านั้นยังไม่เพียงพอ เราต้องหาทางให้เป็นผู้มีชีวิตอยู่โดยใช้ปัญญา

หนังสือชุด "การเกิดใหม่และการตายใหม่" ตอนที่สอง อาจารย์ศิริ พุทธศุกร์ ได้พยายามศึกษาค้นคว้าเรียบเรียงขึ้น เพื่อให้เป็นบทเรียนหรือคติธรรมชี้แนวทางปฏิบัติให้เห็นโทษของกาม แนะแนวยุทธวิธีที่จะต่อสู้กับกิเลสราคะทุกรูปแบบ โดยยกตัวอย่างปฏิปทาของพระอริยสาวกในสมัยพุทธกาล บุคคลในพงศาวดาร และตัวอย่างจากชีวิตจริงของบุคคลผู้ร่วมสมัย เพื่อให้เราเห็นทัศนคติและแนวทางกว้าง ๆ ของการกำจัดกิเลส

ราคะ มีบทสรุปเป็นบทกลอนธรรมะ ที่มีความหมายลึกซึ้ง ปลุกปลอบทำให้เกิดกำลังใจ เกิดปัญญาและศรัทธาที่จะบ่มบารมีให้เข้มแข็งมั่นคง ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติพ้นจากความทุกข์ได้จริง ๆ แม้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่

สำนักค้นคว้าทางวิญญาณ ขอขอบคุณ อาจารย์ศิริ พุทธศุกร์ และ รศ.ดร. ด้วง พุทธศุกร์ ที่ได้เสียสละเวลาศึกษาค้นคว้าและเขียนหนังสือ "การเกิดใหม่และการตายใหม่" ตอนที่สอง ขึ้นเพื่อให้เป็นบทเรียนทางธรรมะที่มีคุณค่า เป็นคลังเสบียงสะสมกำลังฝ่ายธรรมะไว้โจมตีฝ่ายกิเลสให้ได้ชัยชนะ ทำชีวิตของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้า มีความสุขเพิ่มมากขึ้น แล้วยังเป็นชีวิตที่อาจทำประโยชน์ทวีคูณให้กับเพื่อนร่วมโลกอีกด้วย.

สำนักค้นคว้าทางวิญญาณ

๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๗

สำนักค้นคว้าทางวิญญาณ

๔๗/๒ ถนนสามเสน บางลำพู กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

โทร. ๒๘๒–๒๐๒๕ เข้าตรอกข้างร้านตัดเสื้อมิตรชาย

คำชี้แจงจากผู้แต่ง

หนังสือชุด **"การเกิดใหม่—ตายใหม่"** นี้ เป็นเรื่อง แต่ง ที่นับเป็นเรื่องที่สองของข้าพเจ้า ต่อจากเรื่อง **"อภิญญาฝ่ายขาว"** ซึ่งได้แต่งไว้หลายปีมาแล้ว ความจริง ในระยะต้น ๆ ข้าพเจ้าผู้แต่งเองก็มิได้คิดว่าจะเป็นเรื่องยืดยาวถึงขนาดนี้ คิดว่าอย่างมาก หากมีความยาวแค่เรื่อง "อภิญญาฝ่ายขาว" ได้ ก็น่าจะพอใจแล้ว แต่เมื่อได้ลงมือแต่งไป ๆ ก็เกิดมีแนวความคิดเพิ่มเติมขึ้นมาเรื่อย ๆ จากประสพการณ์ในชีวิต ซึ่งข้าพเจ้าได้บังเอิญผ่านมาอย่างค่อนข้างจะโลดโผน และโชกโชนหลายด้านด้วยกัน ทั้งในด้านนักบวชและฆราวาส, ทั้งในด้านพลเรือนและทหารผ่านศึกในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ทั้งในด้านการเป็นครูชั้นต่ำสุด คือครูประชาบาลบ้านนอก มาถึงการเป็นครูที่เขาสมมุติเรียกกันว่า "อาจารย์" *(เพราะไม่มีปริญญาอะไรเลย)* ในสถานที่ที่เรียกกันว่าเป็นมหาวิทยาลัยพุทธศาสนา คือ

สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศ ในด้านการแปล ก็ได้พยายามบุกบั่นแปลทั้งที่เป็นภาษาไทยและที่แปลกลับเป็นภาษาอังกฤษ เป็นจำนวนมากมายจนกระทั่งตนเองก็จดจำไว้ได้คงจะไม่หมดเหมือนกัน ทั้ง ๆ ที่มีระดับการศึกษาเพียงแค่ มัธยมไม่บริบูรณ์ แต่ก็ได้ฝากผลงานด้านการแปลไว้มากพอดู ทั้งในระดับงานของนักวิชาการหลายท่าน เช่นของท่านอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ, อาจารย์วศิน อินทสระ, ท่านเจ้าคุณราชวิสุทธิกวี, อาจารย์พร รัตนสุวรรณ เป็นต้น จนกระทั่งในที่สุดก็ได้ ตลุย ขึ้นมารับงานแปลของสมเด็จพระสังฆราช ๒ พระองค์ คือของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส นับเป็นจำนวน ๑๐ เรื่อง และของสมเด็จพระสังฆราช ญาณสังวร องค์ปัจจุบัน นับเป็นเรื่องที่สองในปัจจุบันนี้

เมื่อได้เริ่มลงมือแต่งเรื่อง **"การเกิดใหม่—ตายใหม่"** ไปจนจบเล่มที่ ๑ ข้าพเจ้าก็คิดว่าเนื่องจากยังมี "วัตถุดิบ" คือ ข้อมูลบางอย่างเหลืออยู่จากความทรงจำในประสบการณ์แห่งชีวิตบ้าง จึงคิดว่าน่าจะแบ่งออก

เป็นเล่มที่ ๒ ได้ เพื่อมิให้หนังสือหนาเกินไป แต่หลังจากที่ได้แต่งต่อเรื่อย ๆ มา จนถึงขนาดนี้ ก็รู้สึกว่า ยังมีข้อมูลเหลืออยู่บ้างพอสมควร น่าจะทำเป็นเล่มลำดับที่ ๓ ได้ เพื่อมิให้หนังสือเล่มหนาเกินไป และข้อสำคัญก็คือเพื่อมิให้ผู้ที่สนใจอ่านบางท่าน ต้องคอยนานเกินไป ทั้งนี้ตามที่ข้าพเจ้าได้รับคำบอกเล่าต่อ ๆ กันมาเป็นบางครั้ง ด้วยเหตุนี้จึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องจบเล่ม ๒ ลงเพียงแค่นี้ และนำข้อมูลที่เหลืออีกนั้น มาบรรจุไว้ในเล่มที่ ๓ อีกต่อไป

ในด้านความรู้สึกส่วนตัวเองนั้น ข้าพเจ้าไม่ชอบ **การแต่ง** นัก แต่ชอบ **การแปล** มากกว่า ซึ่งจะเป็นการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นไทย หรือแปลจากภาษาไทยเป็นอังกฤษก็ได้ เพราะในการแปล ไม่มีความจำเป็นต้องวางพล็อตเรื่องแต่อย่างใด เพียงแต่ต้องมีการหาศัพท์ที่ต้องการในดิกชันนารีเท่านั้น เพราะในแง่ของไวยากรณ์ก็พอจะกล่าวได้ว่า ไม่มีปัญหาอะไรที่จะต้องกังวลอีก แต่การแต่งนี้ ต้องเสียเวลาในการวางพล็อตเรื่อง ในการค้นคว้าที่มาของข้อความ หรือข้อมูลนั้น ๆ

จากหนังสือเรื่องนั้น โดยนักเขียนผู้นั้น และมีอยู่ในหนังสือเล่มนั้น ๆ ซึ่งในประเภทหลัง คือที่มีอยู่ในหนังสือเล่มนั้น นั้น ทำให้ข้าพเจ้ามีความลำบากมาก เพราะบางทีต้องเสียเวลาค้นถึงครึ่งวันหรือ ๑ วัน หรือมากกว่านั้น ซึ่งบางครั้งค้นแล้วก็หาไม่ได้ เพราะไม่รู้ว่าอยู่ในหนังสือเล่มไหนแน่ บางครั้งรู้ว่าอยู่ในหนังสือเล่มไหนแน่ ก็ไม่รู้ว่าเก็บหนังสือเล่มนั้นไว้ที่ไหน และบางครั้งทั้ง ๆ ที่รู้ว่าอยู่ในหนังสือเล่มไหน และเก็บไว้ที่ไหน ก็ลืมไปเสียแล้ว ว่าอยู่ในหน้าไหนของหนังสือเล่มนั้น ซึ่งมีความยาวเป็นร้อย ๆ หน้าขึ้นไป ผลสุดท้ายท่านผู้อ่านจะเห็นได้ว่า ข้าพเจ้าก็จนปัญญาเหมือนกัน ต้องสรุปเอาดื้อ ๆ ว่า พอจะจำได้ว่าเขาว่ามาว่ามี เนื้อความอย่างนั้น ๆ คือไม่ใช่คัดมาตรงตามตัวอักษรทีเดียว แต่เป็นการจำได้เพียงแค่เนื้อความ แล้วก็นำมาเล่าสู่กันฟังเท่านั้นเอง

โดยนัยนี้ ในฐานะของนักแต่งเรื่อง ท่านผู้อ่านจะนำข้าพเจ้าไปเทียบกับอาจารย์พร หรือนักวิชาการที่มีชื่อเสียงท่านอื่น ๆ เช่นท่านเจ้าคุณธรรมปิฎก (ประยุทธ์

ปยุตฺโต) เป็นต้น ไม่ได้เลย งานของท่านเหล่านั้น จะมีที่อ้างอิง บอกที่มาไว้ทุก ๆ ตอน เพื่อเป็นเครื่องยืนยันว่า ท่านไม่ได้ แต่ง หรือ กุ ขึ้นมาเองโดยอัตโนมัติ ถ้าจะเปรียบกันในแง่หนึ่ง ก็อาจจะกล่าวเป็นทำนองอุปมาได้ว่า งานของท่านนักวิชาเหล่านั้น มีลักษณะเป็นเสมือนเพลง "ลูกหลวง" หรือเพลงของทางราชการ ส่วนงานของข้าพเจ้า จะมีฐานะเป็นเสมือนเพลง "ลูกทุ่ง" เท่านั้นเอง หรือจะเปรียบว่าเป็นงานของ "วณิพก" คนหนึ่งก็น่าจะได้ กล่าวได้ว่าเป็นงานแต่งแบบ "กันเอง" คือ Informal ไม่ใช่ academical หากจะมีการอ้างบ้างก็อ้างบุคคลที่มีชีวิตอยู่ หรือบุคคลร่วมสมัยบางท่าน ซึ่งเป็นที่คุ้นเคยของข้าพเจ้ามาแต่ก่อน บางท่านก็ล่วงลับไปแล้ว เช่นท่านพระครูวิโรจน์-ธรรมาจารย์ (ปิ่น ชลิโต ป. ๕) แห่งวัดอริยวงศาราม และท่านเจ้าคุณพระศาสนโศภณ แห่งวัดเทพศิรินทร์ ในปัจจุบัน ซึ่งยังมีชีวิตอยู่ เป็นต้น ท่านผู้อ่านคิดว่าตอนไหนส่วนไหนรับเชื่อได้ ก็รับไป ถ้าคิดว่ารับไม่ได้ ก็สุดแล้วแต่ใจ เพราะอันที่จริง โดยความรู้สึกที่แท้จริง

แล้ว ข้าพเจ้าไม่ได้เคยตั้งใจ คือไม่ได้เคยมีความมุ่งหวังตั้งเข็มแห่งชีวิตมาก่อนเลย ว่าจะได้มาเป็น นักแต่งเรื่อง เช่นนี้ เพราะคิดอยู่แต่ว่าจะเป็น นักแปล เสียมากกว่า และในด้านการแปล *(โดยเฉพาะการแปลเป็นภาษาอังกฤษ)* ข้าพเจ้าก็ได้ตะเกียกตะกายแปลมาหลายสิบเรื่อง จนกระทั่งคิดว่า ได้บรรลุเป้าหมายที่น่าภูมิใจได้พอสมควร ที่ได้ฝากผลงานของสมเด็จพระสังฆราชไว้ ๒ พระองค์แล้ว คือ ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส นับ ๑๐ เล่ม และของสมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรองค์ปัจจุบัน นับเป็นเล่มที่ ๒ อยู่ขณะนี้

เป็นอันว่า ข้าพเจ้าต้องขออภัยต่อท่านผู้อ่านทั้งหลายในด้านการแต่งหนังสือ โดยเฉพาะเรื่อง **"อภิญญาฝ่ายขาว"** และ **"การเกิดใหม่ ตายใหม่"** ชุดนี้ ที่ข้าพเจ้ายังไม่สามารถจะทำให้เป็นผลงานแบบของนักวิชาการอย่างแท้จริงได้ จึงขอให้ท่านผู้อ่านคิดว่า เป็นการสนทนากันอย่างเป็นกันเอง ไม่มีพิธีรีตองอะไร ตอนไหนที่ท่านเชื่อได้ ก็รับเชื่อไว้ ถ้าคิดว่าเชื่อไม่ได้ ก็ไม่ต้องรับไว้เท่านั้นเอง จะได้เป็นการสบายใจด้วยกันทั้ง

สองฝ่าย และไม่ต้องมีการต่อว่าต่อขานกันภายหลัง ว่าเหตุใดจึงไม่ทำงานแบบนักวิชาการเช่นงานของอาจารย์พรเป็นต้น ซึ่งข้าพเจ้าก็ต้องสารภาพว่า ตนเองยังไม่มีความรู้และความสามารถที่จะทำงานถึงในระดับนั้นได้ ก็จำเป็นต้องพอใจ *(คือสันโดษ)* อยู่ในระดับนี้เอง

ข้อบกพร่องอีกประการหนึ่งของข้าพเจ้า คือบางครั้ง จะมีการกล่าวถึงหรือบรรยายเรื่องเดิมที่ผ่านมาแล้วซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งโดยมากก็เป็นไปโดยไม่ได้ตั้งใจ แต่เกิดจากการหลงลืม เพราะยังมีงานแปลที่อื่นที่จะต้องรีบทำในช่วงเวลาเดียวกัน คืองานแปลพระนิพนธ์ของสมเด็จพระสังฆราช ญาณสังวร และของท่านเจ้าคุณราชธรรมนิเทศ วัดบวรนิเวศ ดังนั้นบ่อยครั้ง จึงไม่มีเวลาตรวจทานว่าได้บรรยายไปแล้วหรือยัง เป็นอันว่าเรื่องเช่นนี้ก็ต้องขออภัยต่อท่านผู้อ่านตามเคย และคิดว่าในฐานะที่เป็น "วณิพก" ผู้แต่งหนังสือแบบ "ลูกทุ่ง" ก็ขอให้ถือความเป็นกันเองเป็นสำคัญ อย่าคิดว่าข้าพเจ้าเป็นนักวิชาการ หากมีสิ่งใดตอนใด ที่ท่านสงสัยใคร่ขอให้อธิบายเพิ่มเติมหรือให้ตอบคำถาม ก็โปรดติดต่อได้ที่สำนักค้นคว้าทางวิญญาณ หรือที่อยู่ของข้าพเจ้าที่เชียงใหม่

ก็ได้ หรือหากท่านมีแง่คิด และข้อมูลใด ๆ น่าจะเพิ่มเติมได้ ก็ขอได้โปรดแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง

ในที่สุดนี้ ก็ขอให้ท่านผู้อ่านคิดว่า ข้อความในหนังสือที่ข้าพเจ้าได้ "อุตริ" แต่งขึ้นมานี้ เป็นเพียงการเล่าสู่กันฟังอย่างกันเอง เกี่ยวกับประสพการณ์ในด้านต่าง ๆ ของผู้แต่ง ซึ่งเป็นผู้สนใจในการปฏิบัติธรรมตามกำลังความสามารถของชีวิต ซึ่งมีเหลืออยู่อีกเพียงน้อยนิดเท่านั้น *(เพราะปัจจุบันอายุของข้าพเจ้าย่างเข้า ๓ ใน ๔ ส่วนของศตวรรษแล้ว เท่ากับอาจารย์พรตอนที่จากไป)* ที่อธิษฐานอยู่ในใจ ก็คือว่า

ข้าฯ อธิษฐาน จิตมั่น เพื่อบรรลุ
ซึ่งดวงธัม- มะจักษุ จรัสแสง
อุทิศ ชีวิต และเรียวแรง
เสาะแสวง ดวงตา พาเห็นธรรม
เมื่อยังไม่ อาจได้ถึง ในชาตินี้
เพราะอินทรีย์ บาระมี ยังต้อยต่ำ
ก็ขอให้ ได้มีสติ อยู่ประจำ
เป็นเครื่องค้ำ— จุนศรัทธา รักษาใจ

เตรียมไว้เพื่อ เมื่อถึงกาล มรณะ
ความตายจะ เบิ่นรุ่งอรุณ ของวันใหม่
ช่วยเบิกฟ้า สีทอง ผ่องอำไพ
ก้าวออกไป จาก"ร่าง"นี้ ด้วยดีพลัน

พร้อมพลัง บุญส่ง กุศลสนอง
ช่วยประคอง สมาธิ สติมั่น
กุศลส่ง บุญสนอง ประคองกัน
ให้รู้-เห็น ธัมมะพลัน พอมั่นใจ

เท่าที่เศษ บารมี และชีวิต
อันน้อยนิด ที่มีอยู่ จะช่วยได้
ให้รู้, เห็น เศษธรรมะ พออุ่นใจ
สู่รุ่งอรุณ แห่งชาติใหม่ ด้วยดีเทอญ ฯ

ศิริ พุทธศุกร์

(c/o รศ. ดร. ด้วง พุทธศุกร์)
ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๕๐๒๐๐ โทร. (บ้านพัก) (๐๕๓) ๒๑๐๘๙๗

สารบาญ

บทที่ ๑๐ ประโยชน์และอานิสงส์ของการเชื่อเรื่องชาติหน้า ชาติก่อน และ นรกสวรรค์ (ต่อ)

ความสามารถที่จะคิด (และ รอ) ได้โดยใช้มาตรฐานของนักดาราศาสตร์ ๔๓๓

คติธรรมจากวาทะของโซลอน ผู้ให้กำเนิดประชาธิปไตยในประเทศกรีซ ๔๔๐

จากชีวิตของฮั้นเจงหลี ขุนพลผู้กลายเป็นเซียน ๔๔๔

จาก จูกัดเหลียง (ขงเบ้ง) เซียนผู้กลายเป็นขุนพล ๔๔๖

จาก Banda Bahadur ฤาษีผู้กลายเป็นขุนพล ๔๕๑

จาก "โยคีร่วง" รายที่ ๑ ๔๕๓

รายที่ ๒ ๔๕๕

คำประพันธ์—กามสุข นี้ร้าย กาจนัก ๔๕๘
—คุกชีวิต ๔๕๙
"ข้าพเจ้าขอรับผิดแต่ผู้เดียว" ๔๖๑
กว่าจะรู้แจ้งปฏิจจสมุปบาท หรือ
อริยสัจจ์ ๔๖๕

บทที่ ๑๑ ประโยชน์และอานิสงส์ของการเชื่อว่า ตายแล้วไม่สูญ ชาตินี้หน้ามีจริง สวรรค์ นรก มีจริง (ต่อ)

สมดุลย์ทางธรรมชาติ ๔๖๗
ไม่มีหนี้สูญ (ในเรื่องผลของกรรม) ๔๗๒
สมดุลย์ของ ธรรมชาติ ๔๗๙
ไม่มีการ "เสียสละ" คือไม่มีการสละ
ที่เสียไปเปล่า ๆ ๔๘๒
การแปรรูป คือกระบวนการกู้สมดุลย์
ทางธรรมชาติ ๔๘๗
การไม่รู้หรือว่าติดตามกระบวนการ
แปรรูปไม่ทัน ก็คล้ายกับการถูก

"ผีหลอก" ฉะนั้น ๔๙๓
สมดุลย์แห่งกรรม ๕๐๐

บทที่ ๑๒ เศรษฐีธรรม ระบำมาร

กิเลสท่วมหัว เอาตัวไม่รอด ๕๐๒
ละครชีวิตที่ต้องแสดงกันหลาย "ฉาก" ๕๐๔
ไม่มีความก้าวหน้าแบบ "งูแลบันได"
สำหรับพระอริยบุคคล ตั้งแต่ชั้น
โสดาบันขึ้นไป ๕๐๙
"ตัว" คือ "ใจ"
คำประพันธ์—คนใจบอด
—ธรรมะอยู่ฟากตาย ๕๓๐
ตอบจดหมายผู้อ่าน เรื่อง ท้าวหิรัญพนาสูร ๕๓๒

บทที่ ๑๓ ความกล้าที่จะเสี่ยง และกล้าที่จะทน ๕๓๕
การฝึกคือการฝืน ๕๓๙
กฎธรรมชาติเปลี่ยนไปตามคุณภาพ
ของวิญญาณ ๕๔๕

"ทรัพย์" ติดไปกับใจ หรือ วิญญาณ ๕๔๘
บุคคล ๔ ประเภท (หลัก กิเลศ
และ อินทรีย์) ๕๕๑
การติดตะรางเรื่องใหญ่ ความไม่สบาย
เจ็บไข้เป็นเรื่องกลาง ความไม่มีสตางค์
เป็นเรื่องเล็ก ๕๕๕
คำประพันธ์—กูจะสู้ แม้รู้ว่า พวกกูน้อย ๕๖๘
ยาน้ำขวดที่ ๑ ยิ่งกลัวตาย จะยิ่งตาย
มากขึ้นไม่รู้จบ ๕๗๓
ยาน้ำขวดที่ ๒ บ่าช้าของเรามีได้ทุกแห่งหน
ยาน้ำขวดที่ ๓ กลัวไม่รู้เห็นธรรมมากกว่า
กลัวตาย ๕๗๔
บทที่ ๑๔ ธรรมะอยู่ฟากตาย (ต่อ) ๕๗๗
ยาเสพติดทางใจ ๕๘๑
เด็กหญิงผู้ยอมสละชีวิตตนเองเพื่อผู้อื่น ๕๘๔
วีรกรรมทางทะเลของทหารเรืออังกฤษ
(เบอร์เกนเฮด) ๕๙๑
วีรกรรมของทหารไทย

เพลง "แด่ทหารหาญในสมรภูมิ" ๖๐๐
ทำงานใหญ่ต้องใช้ปรมัตถบารมี เอาชีวิต
เป็นเดิมพัน ๖๐๒
หัดตายเสียก่อนตาย จะได้รู้ที่สิบสูญ ๖๐๓
อุบายวิธีเพื่อการทำใจให้ปลงตก ๖๐๗
ต้องทำเหตุก่อนจึงจะหวังผลได้ ๖๑๐
อุบายสำหรับเลิกหรืองด "ยาเสพติด" ๖๑๒
วิธีการ "หักดิบ" ของพระพุทธองค์ ๖๑๔
เพลง "มาร์ช" สำหรับบรรเลงในการ
ปฏิวัติจิตใจตนเอง ๖๒๑

**บทที่ ๑๕ บทเรียนจากสายฝน เพลงพระราช
นิพนธ์ "สายฝน"** ๖๒๕

ทางสายกลาง ของต้นไม้
"ยาบำรุงหัวใจ" บรรเทาโรค "ท้อแท้" ๖๓๓
ยาสำหรับ "กิน" ไม่ใช่
"กล้อมแกล้มกลืน" ๖๓๙
"มโนรถ" ของผู้ปฏิบัติธรรม ๖๔๕

คำประพันธ์—ซึมลึก ทันใจ ไม่พลั้งพลาด ๖๕๑
ศรัทธา "เลื่อมรัศมี" ๖๕๔
มนุษย์เราจะยอมแพ้ต้นไม้หรือ ?
วัคซีน หรือ สตั๊กนิน ๖๖๗
ไข่กระทบหิน ๖๖๙
คำประพันธ์—ชีวิต ผิดคาด พลาดหวัง ๖๗๓
บทที่ ๑๖ บทเรียนจากลมหนาว โรคความดัน (ทุรัง)สูง และโรค "ความถี่ต่ำ" ๖๗๕
คนขี้หนาว ๖๗๖
สุขภาพนัยน์ตา กับ สุขภาพจิต
ความอดทนของสมณศากยบุตร์ ๖๘๕
ผู้ยอมตายด้วยการทำความเพียร ๖๙๑
เตรียมตัวตาย (ใหม่) ให้สวย ๖๙๕
คำประพันธ์—เราได้เคยเกิด ตาย มาแล้วก็หลายหน ๖๙๖
ผลร้ายของการเชื่อว่าตายแล้วสูญหมด ๖๙๙
เครื่องรับพลังคลื่นละเอียดได้ ๗๐๒
หนาวกาย—หนาวใจ ๗๐๔

เครื่องเบิกเงิน เอ.ที.เอ็ม. ๗๐๗
อารมณ์โรแมนติค เกิดในที่สงัด ๗๐๙
เครื่องรับพลังงานคลื่นความถี่สูงได้ ๗๐๒
เอกสารยืนยันการเกิดใหม่**"หลังจากตาย"** ๗๑๙
การถือความ เด่น และ ดัง เป็นหลัก ๗๒๔
แสงเหนือม่วง และ ใต้แดง ๗๒๗
อาการแทรกซ้อน—โรคความถี่ต่ำ
บวกโรคความดัน(ทุรัง)สูง ๗๒๘
ของขวัญมอบให้แก่ผู้อ่าน
คำประพันธ์–เตรียมตัวตายให้สวย ๗๓๑
คำของท่านพระอาจารย์มั่น
—ความหนาวใจ กับความอุ่นใจ ๗๓๔
บทที่ ๑๗ ธรรมะจากลมร้อน ๗๓๕
เพลิงรัก—ไฟราคะ ๗๓๗
ผู้ต้องการพบกันอีกในชาติหน้า ๗๔๓
อิทธิพลของสังคม
(บัณฑิตเยาวหราล เนห์รู) ๗๔๖

ความรักที่ไม่ได้อาศัยเพศสัมพันธ์ ๗๕๑
การบริโภคโดยการเห็นโทษอยู่เสมอ ๗๕๔
ความภูมิใจในการที่ยัง "เตะปี๊บ" ได้ ๗๕๘
กามคุณไม่ได้แปลว่า คุณ(คือประโยชน์)
ของกาม ๗๖๒
สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมกามวิตก ๗๖๓
ท่านเจ้าคุณ "นอ" แห่งวัดเทพศิรินทราวาส ๗๖๕
การเทศน์ให้ดู ไม่ใช่เทศน์ให้ฟัง ๗๗๒
พระมหากัสสปในสมัยปัจจุบัน
—ท่านพระอาจารย์พรหมแห่งบ้านดงเย็น ๗๗๕
วิธีการบันเทา หรือ ลืมเรื่องที่ทำให้เกิดราคะ
๑/ เปลี่ยนทุกข์ใจให้เป็นทุกข์กาย ๗๗๘
๒/ เปลี่ยนทุกข์ใจเพราะราคะ ให้
เป็นทุกข์ใจอันเกิดจากการทำกุศล ๗๘๒
—การ "หักดิบ" เพื่อเลิกยาเสพติด ๗๘๖
๓/ เปลี่ยนความคิด และ
"สิ่งแวดล้อม" ใหม่ ๗๘๘
กายเตือนใจ และ ใจเตือนกาย ๗๙๑

เสน่ห์ของไฟสุมขอน ๗๙๓
กามราคะของพระโสดาบัน ๗๙๕
กายเตือนใจ—สักแต่ว่า (มตฺต) ๗๙๗
คำประพันธ์–ท่านทนได้ เราก็ควรจะทนได้ ๘๐๓
— สมบัติของกลาง ๘๐๕
—ไฟสุมขอน ๘๐๙

บทที่ ๑๘ โรคเอดส์ทางวิญญาณ
เรื่องกินคู่กับเรื่องกาม ๘๑๑

รักแรกคลอด : มนต์เมืองเหนือ ๘๑๓
ยิ่งหน่ายยิ่งหนี จะยิ่งถูกไล่และล่า ๘๑๗
วิบากของกรรมเก่าเหมือนกระบวนเรือพ่วง ๘๒๐
การใช้กรรมเก่า ๒ แบบ
คือแบบส่งเงินผ่อน และให้เงินก้อน ๘๒๒
“ลมหวน” ทำให้ “ไฟโชนแสง” ๘๒๗
เรื่องกินเรื่องใหญ่ ๆ หรือว่า
เรื่องติดตะรางเรื่องใหญ่ ๆ ๘๓๐
อาหารปฏิกูลสัญญา ๘๓๓
“ถูกครึ่งหนึ่ง ผิดครึ่งหนึ่ง” ๘๓๙

การเห็นผู้หญิงเป็นผู้หญิง และไม่เป็นผู้หญิง ๘๔๒
ใคร "ผิดปกติ"?
จะเลือกข้างมากหรือข้างน้อย? ๘๔๖
โรค "เอดส์" ทางวิญญาณ ๘๔๙
โรงงานผลิตทุกข์ ๘๕๓
การแต่งงาน : ความรักลูก ๘๕๔
ข้อยกเว้นไม่ได้ทำหลักการใหญ่หมดความหมาย ๘๕๘
อรหัตตผล กับ คฤหัสถผล ๘๖๒
ท่านพระยสะกับนางโป๊และเปลือย ๘๖๕
ความต้านทานทำให้เกิดการเรืองแสง ๘๖๖
สรุปความสำหรับเรื่องนี้ ๘๖๘

คำประพันธ์
— โรคเอดส์ทางวิญญาณ การกินกับการกาม ๘๗๗
— ตารางดวงใจ—ธัมมะโอสถ ๘๘๐

— ๑๐ —

ประโยชน์และอานิสงส์ของการเชื่อเรื่อง ชาติหน้า—ชาติก่อน และ นรก—สวรรค์ (ต่อ)

๑. มนุษย์กับ อมนุษย์ (ในโลกทิพย์) ที่เป็นส่วนภายในนั้นอยู่ในโลกเดียวกัน ความคิดชั่วดีแลกเปลี่ยนแก่กัน

มนุษย์ *(ในโลกมนุษย์นี้)* กับอมนุษย์ *(ในโลกทิพย์นั้น)* ถ้ายก กายเนื้อซึ่งเกิดแต่อุตุ (material elements) และพืช (biological process) ออกเสียแล้ว เหลือแต่กายทิพย์ จะว่าอยู่โลกเดียวกันก็ได้ มนุษย์ที่มีสันดานเป็นบาปก็อยู่กับพวกอมนุษย์ *(คือโอปปาติกะ)* ที่เป็นบาป มนุษย์ที่มีสันดานเป็นบุญกุศลก็อยู่กับอมนุษย์ *(คือโอปปาติกะ)* ที่มีสันดานเป็นบุญ

กุศล แต่ว่ามนุษย์ทั้งหลายไม่รู้ตัว เพราะกายทิพย์ต่อเนื่องเป็นอันเดียวกันกับกายเนื้อ จึงไม่อาจแลเห็นโลกทิพย์ได้

ความคิดชั่วดีของมนุษย์ในโลกนี้ ไม่ใช่เกิดแต่การรู้เห็นในโลกนี้แห่งเดียว ย่อมเกิดจากโลกทิพย์ด้วย เป็นแต่ว่าไม่รู้ตัวเท่านั้น บรรดาความคิดทั้งปวงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีตัวอย่างแนะนำในโลกนี้ **ปรากฏโผล่ขึ้นแก่จิตเฉย ๆ เองเช่นนี้** เหล่านี้ล้วนมาแต่โลกทิพย์ทั้งสิ้น การงานแลเรื่องราวต่าง ๆ ของมนุษย์ในโลกนี้ดำเนินไปเพราะเทพยดาและอมนุษย์เกี่ยวข้องชักจูงโดยมาก แต่ว่าเป็นความลับภายใน ไม่ปรากฏในโลกนี้เท่านั้น

— พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวิวิธวรรณปรีชา
(จากพระนิพนธ์เรื่อง "เพ็ชร์ในหิน" ข้อ ๒๗)

๒. สิ่งทั้งปวงในโลกมนุษย์นี้ที่เรารู้สึก และมองเห็นอยู่เฉพาะหน้า ปรากฏเป็นรูปไหวเคลื่อนตัว

เองได้ หรือมีชีวิตความเป็นอยู่ ก็พึงรู้เถิดว่า สิ่งเหล่านี้กำเนิดต้นเดิมเป็นทิพย์ก่อนทั้งสิ้น ถึงแม้ความเป็นอยู่ของเราท่านบัดนี้เล่า ถ้าจะว่าโดยที่แท้จริงแล้ว ก็เป็นอยู่ในโลกทิพย์นั้นเอง แต่ว่าเราไม่อาจแลเห็นสิ่งทั้งปวงในโลกนั้นได้ เพราะมีรูปหยาบกำบังไว้ เสียชั้นนอก แล ตัวเราเอง ก็มีสรีรกายที่หยาบหุ้มกำบังไว้เหมือนกัน รูปหยาบนั้นเป็นเหมือนม่านกั้นสิ่งทั้งปวง อันเป็นทิพย์ไว้ ไม่ให้เราแลเห็นและทำให้ทิพย์กายของเราในเวลาที่ยังเป็นมนุษย์อยู่ ต้องดูแล และกระทำงานต่าง ๆ ทั้งรูปหยาบหุ้มห่ออยู่ภายนอก

— พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวิวิธวรรณปรีชา
(จากพระนิพนธ์เรื่อง "มฤตยูวรรณนา")

๓. **กฎแห่งกรรม** ต้องมีความสามารถในการระลึกชาติเป็นรากฐาน และตัวกฎแห่งกรรมนั้นเอง ก็เป็นบันไดสำหรับก้าวขึ้นสู่ความเป็นอริยบุคคล

บุคคลที่เกิดมาเพื่อทดสอบอุดมคติ ในชีวิตจะพบพานปัญหาที่ตัดสินใจยาก ว่าควรจะเลือกเอาความสุขสบายด้วยการทำความชั่ว หรือเลือกเอาความลำบากยากแค้นเพื่อรักษาอุดมคติความดีเอาไว้ให้ได้ คือควรจะเลือกเอาความมั่งคั่งสมบูรณ์พูนสุข มีวัตถุสิ่งของบำรุงบำเรอความสุข หรือจะเลือกเอาความลำบากยากจนกินอยู่อย่างประหยัด เจียมเนื้อเจียมตัว แต่ได้รับความสำเร็จทางด้านจิตใจ.

การตรวจสอบว่า ความลำบากดังกล่าว เกิดจากการสร้างบารมีก็ด้วยการหยุดพักสร้างบารมี ความเดือดร้อนต่าง ๆ จะยุติลดน้อยถอยลงไป พอเริ่มตะลุยสร้างบารมีใหม่ ความเดือดร้อนก็ทวีความเข้มข้นรุนแรงขึ้นมาอีก

— เจ้าประเวศ ณ เชียงใหม่

(จากเรื่อง "ชำแหละกฎแห่งกรรม")

ในบทที่แล้วมาของเรื่องนี้ก็ดี และในเรื่องอื่น ๆ ก็ดี ส่วนมากข้าพเจ้ามักจะยกข้อความของชาวตะวันตก (คือฝรั่ง) มาสนับสนุน โดยยกขึ้นเป็นอุทเทส (คือหัวข้อต้นบท) บ้าง ยกมาอ้างไว้ตอนกลางบทหรือท้ายบทบ้าง ทั้งนี้เพื่อแก้คำกล่าวหาซึ่งได้ยิน ได้ฟังมาบ่อยจากเทศนาและปาฐกถาของท่านผู้เป็น "ปัญญาชน" ในประเทศไทยว่า ฝรั่งที่มีการศึกษาดี เขาไม่สนใจและไม่เชื่อถือเรื่องราวชนิด "เต่าล้านปี" หรือเพ้อฝันเช่นนี้ดอก

เพื่อให้เป็นการถ่วงดุลย์กันบ้าง ข้อความที่เป็นอุทเทสของบทนี้ ข้าพเจ้าจึงได้อ้างมาจากหนังสือเล่มแรกที่ให้ความประทับใจอย่างยิ่งแก่ข้าพเจ้าในด้านนี้ ตั้งแต่สมัยเมื่อยังเป็นนักเรียนชั้นมัธยม ซึ่งข้าพเจ้าได้อ่านแล้วอ่านอีกด้วยความชื่นชม และได้ลงทุนคือลงแรงคัดลอกไว้ทั้งเล่ม ในสมัยนั้นยังไม่มีเครื่องถ่ายเอกสารแบบปัจจุบันนี้ การคัดลอกจึงต้องทำด้วยการที่ต้องนั่งคัดลอกเขียนเอาเองบ้าง บางครั้งก็ใช้พิมพ์ดีดสมัยเก่าซึ่งยังจำได้ว่าชื่อสมิธพรีเมียร์ และก็ดูเหมือนว่าจะมีชนิดเดียวคือบริษัทเดียวเท่านั้น ผลงานชิ้นนี้ ข้าพเจ้าเก็บไว้นานเป็น

เวลาหลายสิบปี หลังจากที่ต้องพลัดที่นาคาที่อยู่ไปหลายต่อหลายแห่ง จนนึกว่าจะหายเสียแล้วก็เพิ่งมาค้นหาได้เมื่อไม่นานมานี้เอง จึงในโอกาสที่บทนี้คงจะเป็นบทสุดท้ายของเรื่องนี้ จึงขอนำมาอ้างไว้เพื่อเป็นการแสดงว่าข้าพเจ้าได้รับความประทับใจ *ในด้านนี้* ครั้งแรกในชีวิตเมื่อประมาณ ๕๐ ปีมาแล้วนั้น **มิใช่ได้จากหนังสือของฝรั่งเล่มไหนเลย** แต่เป็นการได้รับความบันดาลใจจากพระนิพนธ์ของนักกรรมฐานเอก (*ผู้รู้และเห็นด้วยตนเอง*) ในสมัยนั้น ข้อธรรมะในหนังสือของท่านนั้นท่านได้ระบุไว้อย่างแจ่มชัดทีเดียว ท่านได้รจนาขึ้นจากประสบการณ์โดยตรง (firsthand experience) ของท่านเอง

ส่วนข้อความที่เป็นอุทเทสข้อ ๓ นั้น ข้าพเจ้าคัดตัดตอนมาจากหนังสือเรื่อง "ชำแหละกฎแห่งกรรม" แต่งโดย **คนดีที่ไม่ดัง** ของจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ล่วงลับไปแล้ว ข้าพเจ้าได้พยายามสืบถามหาท่านผู้นี้จากผู้ที่เคยรู้จักคนกว้างขวางอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่หลายคน แต่ละคนก็อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่มาเป็นเวลานาน ปรากฏ

ว่าไม่ค่อยจะมีใครรู้จักชื่อเสียงของท่านผู้นี้เลย เพราะท่านเป็นคนสมถะคือจัดว่าเป็นคน "ดี" โดยเฉพาะในด้านคุณธรรมที่แสดงออกมาทางข้อเขียนที่น่าประทับใจอย่างยิ่งของท่าน แต่ท่านเป็นคนที่ไม่ "ดัง" คงจะเป็นเพราะท่านไม่ขวนขวาย เพื่อจะเป็นคนดังก็ได้ เรียกว่าท่านเกิดมาเพื่อ บำเพ็ญบารมี ใน ทาง ของ ท่านโดย แท้ ผลงานอันเป็นลักษณะเฉพาะของท่าน คงจะเป็นที่สนใจและปลุกปลอบใจสำหรับผู้ต้องการทำ ความดี เพื่อความดีต่อไปอีกนาน

(๖) ความสามารถที่จะคิด, และรอ, ได้โดยใช้มาตรฐาน ของนักดาราศาสตร์ (Astronomical yardsticks)

อานิสงส์ของการเชื่อเรื่องสวรรค์—นรก และชาติก่อน—ชาติหน้า ข้อนี้นั้นอันที่จริงก็เป็นการขยายความจากข้อ ๑ คือ "ความเป็นผู้มีสายตายาว เห็นได้กว้างลึกและไกล แบบเหยี่ยวถลาลม" นั่นเอง แต่ข้อนี้เป็นการบ่งให้เห็นชัดว่า ที่ว่า "กว้างยาวและลึกหรือสูง"

(*คือทั้ง๓ มติ*) นั้น มีขอบเขตเพียงไหน และพอจะเทียบเคียงกับวิชาวิทยาศาสตร์ที่ในสมัยนี้ ได้รับความนับถือเท่าเทียมกับศาสนา (*หรืออาจจะมากกว่า*) ได้เพียงใดหรือไม่ ?

ผู้สนใจในวิชาดาราศาสตร์ หรือได้เคยอ่านเรื่องราวทางดาราศาสตร์มาบ้างคงจะพอทราบได้ว่าตัวเลขที่ใช้คำนวณ *เวลา ระยะทาง และขนาด* ในวิชานั้นมีความใหญ่โตมโหฬารอย่างน่าเวียนหัวเพียงใด ยกตัวอย่างในด้านระยะทาง เช่นแสงมีความเร็ววินาทีละ ๑๘๖,๐๐๐ ไมล์ ดาวบางดวงแม้อยู่ในระยะที่เรียกว่าไม่ไกลนักก็มีระยะห่างจากโลกถึงหลายร้อยปีหรือหลายพันปีแสง ทั้งนี้ไม่ต้องกล่าวถึงบางดวงที่อยู่ไกลออกไปมาก ๆ ซึ่งมีระยะทางห่างออกไปจากโลกเป็นระยะทางถึงล้านปีแสง ลองคิดเป็นตัวเลข ระยะทาง ของดาวฤกษ์ ที่นับว่าอยู่ใกล้โลกพอสมควร คือประมาณ ๑๐๐ ปีแสง ระยะทางนั้นก็จะออกมาเป็นตัวเลขดังนี้คือ ๑๘๖,๐๐๐ × จำนวนวินาที × จำนวนนาที × จำนวนชั่วโมง × จำนวนวัน × จำนวนเดือน × จำนวนปี เมื่อเขียนเป็นตัวเลข จะออกมาเป็นดังนี้

๑๘๖,๐๐๐ × ๖๐ × ๖๐ × ๒๔ × ๓๐ × ๑๒ × ๑๐๐ ได้ผลลัพภ์เป็นระยะกี่ล้านล้านไมล์ ข้าพเจ้ากขเกียจคูณ ขอให้ท่านผู้อ่านกรุณาใช้เครื่องคิดเลขคูณหาผลลัพภ์เอาเอง

ในด้านเวลาเช่นที่เกี่ยวกับอายุของโลก ก็มีนักดาราศาสตร์บางท่านประมาณว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ปี ส่วนอายุของดวงอาทิตย์บ้างก็กะกันว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ปี แต่ถ้าเป็นอายุของจักรดารกา (galaxy) ก็แน่ละย่อมจะมากหรือนานยิ่งกว่านั้นขึ้นไปอีก ข้าพเจ้าไม่ทราบแน่ว่าควรจะเป็นเวลาเท่าใด แต่คิดว่าเท่าที่ได้เคยอ่านผ่านสายตามาจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ปี น่าจะไม่ไกลกับความจริงนักกระมัง ในด้านขนาดเราก็รู้และเห็นอยู่ว่าโลกเรานี้ใหญ่โตมหาศาลเพียงใด ถ้าไม่คิดเทียบกับขนาดของดาวเคราะห์หรือดาวดวงอื่น ๆ แต่แม้อย่างนั้นเราก็รู้ว่าดวงอาทิตย์ยังใหญ่ (คือมีปริมาตร—volume) มากกว่าโลกเราถึง ๑,๐๐๐,๐๐๐ เท่า ในเวลาเดียวกันก็ยังมีดาวบางดวง ซึ่งใหญ่กว่าดวงอาทิตย์อีกถึง ๑,๐๐๐,๐๐๐ เท่า และเมื่อคิดถึงจักรดารกาคือ galaxy ก็นึกไม่ออกว่าจะมีขนาดใหญ่โตออกไปอีกกี่เท่า ทั้งหมดนี้แสดงว่า

ตัวเลขทางดาราศาสตร์นั้น มโหฬารพันลึกน่าเวียนหัวเพียงใด

ลอง หวน กลับมาคิด ถึงอายุขัยของ มนุษย์ เราบ้าง ซึ่งมีประมาณในสมัยนี้ว่าส่วนมากก็ไม่เกิน ๑๐๐ ปี แล้วท่าน จะเห็นว่ามี อัตราส่วนเมื่อเปรียบกับแค่อายุ ของโลกเท่านั้นก็น่าทุเรศเพียงใด และโดยนัยนี้ ถ้าเราจะคิดกันถึงชีวิตของมนุษย์ได้ด้านร่างกายเนื้อที่หยาบนี้เพียงอย่างเดียว แน่นอนว่าในไม่ช้า **ชีวิตซึ่งขึ้นอยู่กับการดำรงของกายเนื้อ** ต้องสูญสิ้นโดยเด็ดขาด คล้าย ๆ กับว่าเป็นการเข้าสู่ "หลุมดำ" (black hole) ของนักดาราศาสตร์ไปเลย เมื่อเป็นเช่นนั้นความดีความชั่ว หรือบุญและบาปกับผลของมันจะมีความหมายอะไร ? การประพฤติธรรมตามศาสดาของศาสนาต่าง ๆ จะมีประโยชน์อะไร ? ถ้าอายุขัยอันน้อยนิดของมนุษย์เมื่อเปรียบกับอายุขัยของโลกและดาวต่าง ๆ เป็นของน่า "ทุเรศ" เพียงนี้ การบำเพ็ญคุณงามความดีด้วยความลำบากยากแค้นแสนเข็ญ ซึ่งมีผลตอบแทนคือการสูญสิ้นไปเลยหลังจากตายนั้น จะมิเป็นการ "น่าทุเรศ" ยิ่งขึ้นไปกว่านั้นอีกหรือ ?

แต่ผู้ที่มีความเชื่อในเรื่องการสืบภพชาติ อันเกิดจากความไม่ดับสูญของผลแห่งกรรม จะสามารถทำใจให้อดทน *รอนานเท่าอายุขัยของมนุษย์ก็ได้* แน่ละ, ความเชื่อคือศรัทธาในสัจธรรมข้อนี้มีกำลัง *เข้มแข็ง* เพียงใด พลังแห่งความอดทนของเขาก็จะ *เข้มข้น* ขึ้นเพียงนั้น เขาจะสามารถจะ *รบ* กับอุปสรรคและ *รอ* ผลงานของเขาได้ด้วยความไม่หวั่นไหว สำนวนภาษาอังกฤษเรียกความสามารถข้อนี้ว่า know how to work **and** wait น้ำหนักของสำนวนนี้อยู่ที่ **and** คือ และ หมายความว่าไม่ใช่ work คือมุมานะทำงานอย่างเดียว แต่ต้อง **wait** คือใจเย็นพอที่จะรอได้อีกด้วย แม้ว่าจะต้องได้รับความผิดหวัง และความชอกช้ำใจจากบุคคลและสังคมที่ไม่ยอมเข้าใจได้เลยก็ตาม จุดนี้เป็นจุด climax คือจุดที่จะเป็นมาตรฐานสำหรับวัด (criterion) ว่า การพัฒนาทางใจดังกล่าวนั้นได้ผลเป็นที่วางใจได้แล้ว ว่าจะไม่ถอยหลังกลับไปตั้งต้นใหม่คือไม่กลับไป "ย่ำเท้า" อีกต่อไป ศัพท์ทางพระพุทธศาสนาเรียกจุดนี้ว่า "ธรรมจักษุ" หรือการ "เข้าถึงกระ-

แสแห่งธรรม" ซึ่งเป็นไวพจน์คือ synonym ของคำว่า "โสดาบัน" นั่นเอง

พูดตามสำนวนร่วมสมัย เพื่อให้มองเห็นเค้าความในเชิงเปรียบเทียบ การได้ธรรมจักษุหรือการตกกระแสแห่งธรรมดังกล่าวนั้น ก็คือการสอบ "เอ็นทรานซ์" (entrance) ได้นั่นเอง ทั้งนี้เพราะคำว่า โสดาบันนั้น มีคำแปลว่า Stream Enterer คือผู้สอบ entrance เข้าสู่ stream ของนิพพานได้แล้ว ต่อจากนั้นไปก็เป็นการศึกษาเพื่อรับปริญญาตรี, โท, เอก โดยไม่มีการสอบตกหรือถูก retire ออกเป็นอันขาด การเดินทางของวิญญาณ (spiritual odyssey) ที่ต้องระหกระเหินลุ่ม ๆ ดอน ๆ มานานแสนนาน นับเป็นเวลาอาจจะเท่ากับอายุขัยของโลกหรือของดวงอาทิตย์ ชนิดที่พระพุทธเจ้าเคยตรัสว่า กองกระดูกของแต่ละคนเมื่อรวมกันเข้า ก็เทียบเท่ากับภูเขาพระเวปุลบรรพตนั้น ก็มองเห็นจุดหมายปลายทางแน่นอนอยู่เบื้องหน้า เปรียบเสมือนอาทิตย์อุทัย ที่กำลังจะทอแสงขึ้นมาในไม่ช้านี้แล้ว

สรุปความ ถ้าเราฝากความหวังไว้กับร่างกายอย่างเดียวก็เป็นการแน่นอนว่า "ชีวิต" ของเราจะต้องคงอยู่ได้เท่ากับชีวิตของร่างกาย คือประมาณ ๑๐๐ ปี ซึ่งส่วนมาก คือ ๙๙ % ก็ไม่ถึง แต่ถ้าเราฝากความหวังไว้กับ **กรรม** ซึ่งเป็นทางดำเนินของจิตใจชีวิตของเราจะดำรงคงอยู่ไปเรื่อย ๆ เป็นเวลานานเท่านาน ไม่แพ้อายุของโลก ของดวงอาทิตย์ และของกาแล็กซี่ เราอาจจะพลั้งพลาดล้มลุกคลุกคลาน ทำบุญบ้าง บาปบ้าง เสวยผลของมันสลับกันไป แต่เราก็มีทางแก้ตัวกลับตัว มีทางที่จะเสวยสุขได้นานกว่าชีวิตของกายเนื้อ อันเป็นส่วนหยาบนี้ เราจะเลือกอย่างไหน ? โดยเฉพาะเราชาวพุทธผู้ได้รับการอบรมมาในเรื่องสวรรค์—นรก ชาติก่อน—ชาติหน้า ทั้งก่อนการเกิดของกายนี้ และหลังการแตกดับของกายนี้ เราจะสนใจเฉพาะสวรรค์—นรก และชาติก่อน—ชาติหน้า ในช่วงเวลาอายุขัยของกายเนื้อนี้เท่านั้นละหรือ ? *และถ้าเราทำความเพียรเพื่อความสิ้นทุกข์ในชาตินี้ไม่สำเร็จ หลังจากกายเนื้อแตกดับแล้ว เราจะมีสภาพเช่นไร ? จะไปอยู่ที่ไหน ? นั่นไม่ใช่เรื่องของเราเลยทีเดียวหรือ ?*

(๗) คติธรรมจากวาทะของโซลอน (Solon) ผู้ให้กำเนิดประชาธิปไตยในกรีซ และจากชีวิตของ ฮั้นเจงหลี—ขุนพลผู้กลายเป็นเซียน กับจูกัดเหลียง (ขงเบ้ง) เซียนผู้กลายเป็นขุนพล

โซลอน ผู้ให้กำเนิดประชาธิปไตยในประเทศกรีซ เป็นผู้เกิดร่วมสมัยกับ พระพุทธองค์ โดยเกิดก่อนพระพุทธองค์ ๗ ปี โซลอนเกิดในตระกูลขุนนางชั้นสูงในสมัยที่ยังมีทาสอยู่ แต่เนื่องจากเป็นผู้มีเมตตากรุณาประจำนิสัย จึงพยายามหาทางปลดเปลื้องภาระของทาสหรือคนชั้นต่ำออกไปทีละน้อย เพื่อไม่ให้เป็นการกระทบกระเทือนใจแก่พวกขุนนางชั้นสูงด้วยกัน โครงการนี้ต้องใช้เวลาดำเนินการถึง ๓ ชั่วอายุคน คือหลังจากโซลอนล่วงลับไปแล้ว ก็มีผู้สืบทอดเจตนารมณ์ต่อมาคือ คลีสเธนิส และต่อจากนั้นมาก็ถึงเปอริคลิส รวมเวลาประมาณ ๑๐๐ ปี จึงนับได้ว่าลัทธิประชาธิปไตยตั้งตัวได้เต็มที่

เท่าที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นการแนะนำตัวให้ท่านผู้อ่านทราบว่าโซลอน คือใครและมีภูมิหลังเช่นไร อย่างคร่าวๆ เท่านั้น เพราะเรื่องนี้ไม่ได้เกี่ยวกับการเมือง เรื่องประชาธิปไตยแต่อย่างใด ความเป็นผู้เล็งเห็นการณ์ไกลของโซลอน เราจะศึกษาได้จากวาทะของเขาซึ่งข้าพเจ้ายังจำได้ดีมีใจความดังต่อไปนี้คือ

"เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของบุคคลแต่ละคนนั้น จะตัดสินแน่นอนว่าเป็นเรื่องดีหรือว่าเรื่องร้ายได้ ก็ต่อเมื่อบุคคลผู้นั้น ได้ตายไปแล้ว"

นี้เป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นผู้เห็นการณ์ไกลอย่างแท้จริงของโซลอน ผู้มีความสามารถมองไปข้างหน้าและเห็นการณ์ไกลดุจ "เหยี่ยวถลาลม" จริงๆ คือไม่ใช่ตัดสินเอาง่าย ๆ โดยมองดูเหตุการณ์ในปัจจุบันเท่านั้น ตัวอย่างเช่นคนบางคนเคยมีชีวิตอยู่อย่างสบายพอสมควร คือไม่ขัดสนนัก แต่ก็ไม่ร่ำรวยมหาศาลถึงขั้นเป็นเศรษฐีเงินล้าน พอบังเอิญถูกเลขสลากล็อตเตอรี่รางวัลใหญ่เข้าก็เกิดความตื่นเต้นระงับอารมณ์ไม่ได้ ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายโดยไม่คิดหน้าคิดหลัง ในที่สุดก็ถึงความล่มจม และได้รับ

ทุกข์ทั้งทางกายและใจมากกว่าก่อนที่จะถูกล็อตเตอรี่เสีย อีก ตัวอย่างนี้แสดงว่า การถูกล็อตเตอรี่ในครั้งนั้น สำหรับบุคคลผู้นั้น ก็เป็นคราวเคราะห์ร้ายนั่นเอง ชะตากรรมชนิด **"ฟูแล้วฟุบ"** เช่นนี้ น่าจะเรียกว่า "ลาภทุกข์" ได้เหมือนกัน เพื่อให้เข้าคู่กันในทางตรงกันข้ามกับที่มีคำเรียกกันว่า "ทุกขลาภ" คือ "ต้นร้ายปลายดี" หรือ "มามืดไปสว่าง"

อย่างไรก็ตาม คติชีวิตของโซลอนก็เป็นเพียงการมองในระยะยาวแค่ชาติเดียว คือแค่ **ก่อนตาย** เท่านั้น ซึ่งแม้ว่าจะเป็นการมองในระยะยาวออกไป ก็ยังไม่ใช่เป็นการตัดสินที่เที่ยงตรงนัก เปรียบกับสำนวนในสมัยปัจจุบัน ก็พอจะกล่าวได้ว่าเป็นเสมือนการมองด้วยสายตาของนกอินทรีหรือพญาเหยี่ยว คือมองข้ามโขดเขาเชิงไปได้ไกลกว่านกกระจอกก็จริง แต่ก็ยังไม่ถึงกับเห็นส่วนโค้งของโลกได้ จึงต้องอาศัยความสามารถตัดสินที่ต้องอาศัยการบินหรือการเห็นฟ้าที่ "สูง" กว่านั้นคือ จรวดหรือยานอวกาศ จึงจะช่วยให้สามารถเห็นส่วนโค้ง หรือรูปทรงสันฐานอันแท้จริงของโลก ของสภาพอวกาศที่

ไกลออกไปอีกมาก ๆ ได้ นี่คือหมายถึงการตัดสินคุณค่าโดยการมองหรือรู้เห็นเหตุการณ์ **ข้ามชาติ** (from life to life) หรือหลังจากตายแล้วได้อีกด้วย จึงจะเป็นการประเมินคุณค่าอันแท้จริงและถูกต้อง มิฉะนั้นบุคคลที่ทำความดีจนกระทั่งตาย และตายด้วยอาการอันน่าสังเวช เช่นทหารที่ตายในการสงครามก็ดี หรือคนที่เป็นพลเมืองดีและโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยใจอารี จนกระทั่งต้องตกยากกระทั่งตาย เรียกว่าทำดีเท่าใด ๆ ก็ไม่ได้รับผลตอบแทนในทางวัตถุเลยเช่นนี้ ก็จะต้องถูกตีราคาว่า "มาสว่างไปมืด" และ "ทำดีไม่ได้ดี" ไปหมดทุกคน เพราะการตัดสินเช่นนั้น แม้จะเป็นการมองในระยะยาวและไกลเพียงใด ก็จะเป็นการไปสิ้นสุดลงที่ **"ตรอกตัน"** (cul-de-sac) คือ ความตายเท่านั้นเอง

แต่การมองของทุกศาสนา และโดยเฉพาะของศาสนาพุทธในแง่ของกฎแห่งกรรม ไม่ได้มี *"จุดตัน"* เช่นนั้น ชาวพุทธประเภทที่ยังเชื่อการดำเนินงานของผลกรรมตามหลักของพระพุทธองค์ ย่อมมีสายตายาวพอ คือมีใจกว้างพอที่จะมองหรือคิดแบบ *"ทะลุจุดตัน"*

(breakthrough) คือความตายของร่างกายไปได้ด้วย ในประวัติของเซียน ทั้ง ๘ ของจีน มีเรื่องราวอันเป็นคติสอนใจได้ดี คือประวัติของเซียนที่ชื่อ "ฮั้นเจงหลี" ดังต่อไปนี้

ประวัติของฮั้นเจงหลี

ตามประวัติที่ข้าพเจ้าได้อ่านพบมาเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง จะเป็นจากหนังสือเล่มไหนชื่ออะไรก็ลืมไปเสียแล้ว ได้ความว่า ฮั้นเจงหลีเป็นแม่ทัพที่มีความสามารถ เรียกว่าเป็นขุนพลนามกระเดื่องผู้หนึ่งในสมัยนั้น ได้ทำการรบพุ่งได้ชัยชนะข้าศึกมาหลายครั้งหลายคราว ครั้งหลังสุดนั้น ขณะที่ฮั้นเจงหลีกำลังต่อยุทธในการรบพุ่งครั้งหนึ่ง เซียนชื่อทิกวยลี้เหาะผ่านมา มอง "เห็น" ขุนพลผู้นี้ด้วยนัยน์ตาอันเป็นทิพย์ คือเห็นว่าสนาบารมีที่แฝงอยู่ก็รู้ได้ว่าบุคคลผู้นี้มีวาสนาในทางธรรมมาก แต่บัดนี้กำลังหลงระเริงในความสุขทางโลก คือใช้ความสามารถไปในทางเข่นฆ่าผู้คนเพื่อแผ่อาณาจักรด้วยความโลภอย่างเดียว ถ้าปล่อยให้เป็นไปเช่นนี้ ฮั้นเจงหลีจะรบชนะและจากนั้นก็จะมัวเมาในลาภยศชื่อเสียงและสตรี อันล้วนเป็น

กามสุขทำให้อยู่ในบ่วงของมารไม่รู้จักสิ้นสุด ไม่มีโอกาสที่จะ "ปลุก" วาสนาบารมีในทางธรรมให้เจริญพัฒนาขึ้นได้อีกนานแสนนาน ท่านเซียนทิกวยลี่จึงหาทางทำอุบายช่วยให้ฮั้นเจงหลีรบแพ้ในคราวนั้นคือ "ช่วยให้แพ้" นั่นเอง ไม่ใช่ช่วยให้ชนะ

แน่นอน ผลการรบครั้งนั้น ฮั้นเจงหลีได้ประสบความพ่ายแพ้ยับเยิน ต้องหนีหัวซุกหัวซุน ควบม้าระหกระเหินบุกป่าฝ่าดงไปตามลำพัง หาทางออกไม่ได้เป็นเวลานาน จนในที่สุดก็ดั้นด้นไปพบอาศรมฤาษีเข้ากลางป่าสูง และก็ได้เรียนวิชาทางธรรมจากในป่าดงพงพีนั้น จนกระทั่งสำเร็จวิชาถึงขั้นเป็นเซียนผู้หนึ่ง เป็นอันได้ "ปลุก" และ "พัฒนา" ความสามารถแฝงของตน ได้ผลเต็มที่อย่างน่าชื่นใจ เพราะผลของความพ่ายแพ้และความผิดหวัง *ในทางโลก* ครั้งนั้นเอง

เรื่องนี้อาจเป็นตำนานหรือนิยายที่ไม่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ก็จริง แต่คติธรรมที่ได้จากเรื่องนี้ก็มีค่าไม่น้อย สำหรับเป็นเครื่องเตือนใจผู้ที่ประสบความผิดหวัง และความพ่ายแพ้ได้ว่า ความผิดหวังและความ

พ่ายแพ้ในทางโลกคือในด้านวัตถุกาม เช่นเงินทองและเกียรติยศชื่อเสียง นั้น สำหรับบางคนและในบางกรณี อาจกลายเป็นบันไดเครื่องนำไปสู่ความสำเร็จที่สูงส่งกว่านั้น คือความก้าวหน้าและพัฒนาความสามารถ ในทางธรรม ที่แฝงอยู่ก็เป็นได้ ในกรณีเช่นนี้ก็กล่าวได้ว่าเป็นเสมือนการ "ล้มเพื่อลุก" และเป็นการ "มืดมา สว่างไป" โดยแท้

นี้คือคติธรรมที่ได้จากประวัติของฮั้นเจงหลี ขุนพลผู้กลายเป็นเซียน

ประวัติของขงเบ้ง

ในทางตรงข้าม จากหนังสือสามก๊ก โดยเฉพาะจากฉบับวณิพกของท่านปรมาจารย์ "ยาขอบ" เราจะได้คติธรรมที่สอนใจเป็นอย่างดียิ่งจากประวัติของนักพรตแห่งนิกาย "เต๋า" (Tao) ผู้หนึ่งชื่อจูกัดเหลียงแห่งเขาโงลังกั๋ง ผู้ซึ่งต่อมาได้ละทิ้งชีวิตอันสงบเงียบกระโจนเข้าสู่สงคราม เพื่อสถาปนาอาณาจักรให้กับเล่าปี่ เชื้อพระวงศ์ผู้เร่ร่อน และนักพรตผู้นี้เอง ที่ต่อมาเราได้รู้จักในนามว่า

"ขงเบ้ง" และได้รู้ฝีมืออันเกิดจากมันสมองอันสามารถ "หยั่งรู้ดินฟ้ามหาสมุทร" ของเขาว่า ได้เป็นเหตุให้ทหารของฝ่ายศัตรู คือของฝ่ายโจโฉและเบ้งเฮกต้องถึงแก่ความตายในสมรภูมิครั้งแล้วครั้งเล่า เป็นจำนวนหลายสิบหมื่น คือหลายแสนนั่นเอง จำนวนนี้เมื่อคำนึงถึงการรบในสมัยก่อน ซึ่งยังมีการต่อยุทธชิงชัยกันด้วยฝีมือ คือดาบและง้าวเป็นส่วนใหญ่ มีประทัดดินระเบิดเป็นส่วนประกอบปลีกย่อยเช่นนี้แล้ว ก็ต้องนับว่ามิใช่น้อยเลยทีเดียว

การรบครั้งสำคัญที่ทำให้ "มังกรแห่งเขาโงลังกั๋ง" คือขงเบ้ง ต้องสลดใจในการกระทำของตนเองเป็นอย่างมาก ก็คือการรบกับกองทัพของลุดตัดกุด แม่ทัพของฝ่ายเบ้งเฮก โดยที่ขงเบ้งวางอุบายเผาทั้งเป็นทหารของลุดตัดกุดเสียเกือบ ๓ หมื่นคนบนเนินแห่งหนึ่ง กลิ่นทรากศพของทหารที่ถูกเผาไหม้ แขนขาขาดกระเด็นกระจัดกระจายอยู่ทั่วเนินมรณะนั้นฟุ้งกระจายไปทั่ว สำนวนของท่านปรมาจารย์ "ยาขอบ" ในตอนนี้มีต่อไปนี้

"ผลของการรบครั้งนี้ ของเบ้งผู้ซึ่งเราได้ทราบกันมาแล้วว่า มีจิตใจปรารถนาความวิเวกสงบยิ่งกว่าอื่นใดทั้งสิ้น ถึงกับน้ำตาร่วงด้วยความสังเวช ในขณะที่ยืนดูผลของการรบอยู่บนยอดเขา และอนาถในกรรมที่เกิดแก่ฝีมือของตน ถึงกับปรารภว่า

"อายุเราจะสั้นเป็นมั่นคง"

นักพรตแห่งนิยายต่าว ผู้หยั่งรู้ดินฟ้ามหาสมุทร ผู้นี้ตายหลังจากนั้นมาคงจะไม่ถึง ๑๐ ปีหลังจากที่รับราชการในตำแหน่ง "ผบ.สูงสุด" ทำการแผ่ขยายอาณาเขตให้ราชวงศ์ฮั่นมา ๒๖ ปี อายุของเขา ๕๒ ปีนั้น ไม่สั้นเกินไปนัก แต่ก็ไม่ยืนยาวเท่าที่ควร ถ้าหากเขาจะอุทิศชีวิตในการบำเพ็ญพรตต่อไป และใช้ความสามารถในการ "หยั่งรู้ดินฟ้ามหาสมุทร" ของเขาให้เป็นไปในทางยกระดับวิญญาณของมนุษย์ให้สูงขึ้นในทางธรรมะ ชีวิตของนักบวชผู้ยินดีในความวิเวกและสันติ ต้องเปลี่ยนวิถีทางโคจร หันไปเป็นผู้ยินดีในการเข่นฆ่าเพื่อนมนุษย์

ด้วยกัน ด้วยอาศัยสติปัญญาอันเลอเลิศของตน ด้วยประการฉะนี้

แต่ผลของการเข่นฆ่าเพื่อนมนุษย์ของเขา นับเป็นจำนวนหมื่นหรือแสนย่อมจะไม่สิ้นสุดลงแค่ความตายของเขาเท่านั้น สงครามที่กระทำ **เพื่อขยายดินแดน** สถาปนาแคว้นฉู่ของพระเจ้าเหี้ยนเต้ให้เป็นมหาอาณาจักรนั้น เป็นการ "ลุยไปในท่ามกลางเลือดและชีวิต" ของเพื่อนร่วมชาติและจะต้องส่งผลแก่วิญญาณของเขาหลังจากตายไปแล้วอีกนานแสนนาน ถ้าจะตัดสินกันในแง่ของโซลอน เขาอาจจะได้รับการยกย่องมาเป็นความสำเร็จที่น่าชื่นชม เพราะเป็นการมองในช่วงเวลาชาติเดียว คือก่อนตายเท่านั้นเอง แต่ถ้ามองในทัศนะของกรรมและธรรม การรบพุ่งฆ่าฟัน **เพื่อขยายดินแดน** คือเพื่อ **สนองความโลภ ต้องการเป็นใหญ่เหนือหัว** ของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเช่นนี้ ไม่น่าชื่นชมเท่ากับชีวิตของฮั้นเจงหลิเลย การกระทำดังกล่าวนี้ ถ้าจะเปรียบโดยใช้สำนวนร่วมสมัยตามหลักการของภาพยนตร์ชุดเจมส์-บอนด์ ๐๐๗ ก็คือหลักการที่ว่า **"ข้าอยู่เอ็งตาย"**

(Live and Let Die) *(คือว่าถ้าเอ็งยังอยากอยู่ก็ต้องเป็นทาสของข้า)* นั่นเอง

ตัวอย่างเช่นนี้ ยังพอมีให้ศึกษาได้อีกหลายราย แฟนภาพยนตร์จีนทางโทรทัศน์ คงจะพอจำได้ว่า เมื่อประมาณ ๕ ปีที่แล้วมานี้มีภาพยนตร์ประวัติ "ชูสีไทเฮา" มาฉาย ซึ่งเป็นเรื่องที่ฮิตพอสมควรในสมัยนั้น ตามประวัติของชูสีในวัยสาว *(ซึ่งน่าจะเรียกว่า "นางสาวชูสี" มากกว่า)* ก็ปรากฏว่ามีเต้าหยิน คือผู้วิเศษมาแนะนำเธอว่า ให้บวชเสีย จะได้สำเร็จในทางธรรม เพราะเป็นผู้มีชะตาแรงมาก แต่นางสาวชูสีมีบารมีในทางธรรมยังไม่พอ ถ้าพูดตามสำนวนในพระพุทธศาสนาก็คงจะกล่าวได้ว่า ยังไม่ได้ "ตกกระแสธรรม" ดังนั้น เมื่อชีวิตของเธอเดินมาถึงทาง ๒ แพร่ง คือแยกหนึ่งนำไปสู่ความรุ่งโรจน์ ทางโลก อีกแยกหนึ่งนำไปสู่ความสมบูรณ์ ในทางธรรม เธอจึงเลือกเดินตามทางแยกที่นำไปสู่ความรุ่งโรจน์ทางโลก ซึ่งก็ได้ผลสมปรารถนา แต่ก็ต้องเข่นฆ่าผู้คนไปเสียไม่น้อย กว่าจะไต่เต้าขึ้นไปสู่บัลลังก์ คือความเป็น "ฮองไทเฮา" ได้เป็นผลสำเร็จ ผลของการ

"ลุยเลือดขึ้นนั่งบัลลังก์ราช" ด้วยความโลภในอำนาจนั้น เมื่อมองข้ามชาติคือทะลุจุดตัน (แบบ Breakthrough) ไปก็ไม่น่าจะเป็นสิ่งที่ควรชื่นชมหรืออนุโมทนาเลย

Banda Bahadur ฤาษีผู้กลายเป็นขุนพล

ถ้าอุทาหรณ์ดังกล่าวมา ดูจะเป็นการ แก่นิยายจีนไปสักหน่อย ก็ขอให้เราพิจารณาเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ของอินเดีย ที่มีบรรยายไว้ในนิตยสารภาพชุด AMAR CHITRA KATHA เรื่องประวัติของขุนพลชื่อ Banda Bahadur บ้าง

Banda Bahadur ผู้นี้เดิมเป็นฤาษีผู้มีตบะแก่กล้า ตั้งอาศรมบำเพ็ญภาวนาอยู่ชายฝั่งแม่น้ำโคธาวารี ในประเทศอินเดีย ท่านเป็นผู้มีอภิญญาสามารถบังคับลมและฝนได้ จึงเป็นที่เคารพบูชาของชาวนาในตำบลแถบนั้นมาก ต่อมาท่านได้รับบัญชาจากคุรุโคบินทสิงห์ ผู้เป็นศาสดาองค์หนึ่งของศาสนาซิกส์ให้ไปดำเนินการกู้เอกราชของกรุงเดลฮีคืนมาจากกษัตริย์มุสลิม ซึ่งครองอำนาจเป็นใหญ่อยู่ในสมัยนั้น ด้วยความเคารพในองค์-

ศาสดา ท่านยอมสละอาศรมและชีวิตอันวิเวก กระโจนเข้าสู่ชีวิตทหารเพื่อกู้เอกราชของชนเผ่าของท่านกลับคืนมา จากการที่ท่านมีอภิญญาปาฏิหาริย์เหนือสามัญมนุษย์ ท่านจึงได้ทำการรบพุ่งได้ชัยชนะข้าศึกที่มีกำลังมากกว่ามาก เป็นจำนวนหลายต่อหลายครั้ง และยึดเมืองสำคัญได้หลายเมือง จนมีกองทัพของตนเองเป็นปึกแผ่นมั่นคงพอสมควรทีเดียว

แน่ละ ในระหว่างนี้ นอกจากความนิยมนับถือจากทหารและชาวบ้านชาวเมืองต่าง ๆ แล้ว สิ่งที่ไหลมาเทมาหาท่านพร้อมๆ กันนั้น ก็คือวัตถุกามและที่สำคัญที่สุด คือ อิสตรี นั่นเอง มาถึงตอนนี้ แม้งานกู้ชาติจะยังไม่สำเร็จขั้นเด็ดขาด แต่ท่านก็พอจะนอนใจในขุมกำลังของตนได้พอสมควรแล้ว ท่านจึงใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ในการเสวยสุขกับอิสตรีที่เสนอหน้ามาบำเรอท่าน ทำให้ท่านเพลิดเพลินจนลืมอุดมการณ์เรื่องกู้ชาติพักใหญ่

แต่กษัตริย์มุสลิมซึ่งครองอำนาจอยู่ ไม่ได้นอนใจเช่นนั้น ข่าวคราวของ Banda Bahadur ถูกรายงานเข้าไปสู่วังหลวงเป็นระยะ ๆ การนอนใจประมาทมัวเสวย

กามสุขของฤาษีผู้นี้ ก็คงเป็นที่รู้ไปถึงกษัตริย์มุสลิมผู้นั้นด้วย กองทัพมหาศาลได้ถูกส่งมาเพื่อบดขยี้กองทัพน้อยของฤาษีผู้มัวเมาในกามสุขให้แหลกลาญ ซึ่งในที่สุดก็ถึงความแหลกลาญจริง ๆ ท่านฤาษีถูกจับพร้อมกับครอบครัว และถูกประหารชีวิตในที่สุด ก่อนตาย Banda Bahadur ได้สำนึกผิด และได้ตั้งจิตอธิษฐานขอลุกะโทษแก่ศาสดาของเขาที่รับอาสามาทำการกู้ชาติไม่สำเร็จ เพราะความประมาทมัวเมาในกามสุขัลลิกานุโยคของตนเอง ชีวิตของท่านจึงเป็นชีวิตของผู้วิเศษอีกท่านหนึ่ง ที่กลายเป็นขุนพลแบบขงเบ้ง แต่ต้องจบลงด้วยความพ่ายแพ้ทั้งทางโลกและทางธรรมไม่เหมือนกับขงเบ้ง ซึ่งถึงอย่างไรก็ไม่ได้มีประวัติด่างพร้อยในเรื่องนี้ตลอดชีวิตของเขา

"โยคีร่วง" (A fallen yogi)

มีตัวอย่างอีกเรื่องหนึ่งจากเรื่อง "ไส บาบา" เล่ม ๔ ที่ข้าพเจ้าเคยแปลมาแล้ว คือบทที่ ๓๗ เรื่อง โยคีร่วง เนื้อเรื่องกล่าวถึงเด็กชายผู้หนึ่ง ซึ่งมีอายุ ๒ หรือ ๓ เดือน แต่มีวิภูติ คือ เถ้าวิเศษไหลออกมาจากส่วนต่าง ๆ ของร่างกายไม่ขาดสาย แม้บิดามารดาจะเช็ดถูออกเท่าไร ก็

จะไหลออกมาอยู่เรื่อย ๆ ทำให้เกิดความรำคาญแก่พ่อแม่เด็กมาก และไม่มีใครสามารถแก้ปัญหาเรื่องนี้ได้ ท่านไส บาบา ได้เข้าไปช่วยแก้ให้ และได้บอกให้นำเด็กผู้นั้นออกไปจากบริเวณ เพื่อไม่ให้ใครเข้าไปรุมล้อมดู ทำการรบกวนพ่อแม่เด็กไม่ขาดสาย เมื่อมีผู้ถามถึงสาเหตุ ท่านไส บาบาได้อธิบายว่า เด็กผู้นั้น เมื่อชาติก่อนเคยเป็นโยคีผู้วิเศษศักดิ์สิทธิ์คนหนึ่ง มีคำอธิบายของท่านในหน้า ๔๘๒ ของเล่มที่กล่าวดังต่อไปนี้

"มีบางครั้งเหมือนกัน ที่พระโยคีบางท่านได้ปฏิบัติก้าวหน้าไปในทางโยคะจนเกือบจะได้บรรลุความหลุดพ้น คือโมกษะอยู่แล้ว ก็บังเอิญตัณหาหรือมานะที่แฝงอยู่ในส่วนลึกของจิตใจได้โอกาสแทรกตนเข้ามาในจิตของท่านผู้นั้น และท่านก็ถึงแก่ความตายทันที *(ด้วยอำนาจอกุศลจิตเช่นนั้น)* เป็นอันว่าท่านต้องเป็น "โยคีร่วง" คือต้องหมุนเวียนลงไปสู่ที่ต่ำอย่างน่าเสียดาย" *(คือต้องกลับไปเกิดเป็นเด็ก* เริ่มต้นใหม่อีก แต่ทว่าเป็นการทำ*ต่อ*จากจุดที่ร่วงนั้น ไม่ใช่*ตั้งต้นจากจุดศูนย์)*

โยคีร่วง รายที่ ๒

"โยคี" ผู้นี้ชื่อ Edgar Cayce (เอ๊ดการ์ เคซี) เป็นชาวอเมริกันซึ่งเสียชีวิตแล้ว เป็นผู้มีความสามารถพิเศษเป็นที่เลื่องลือไปทั่วทวีปอเมริกา ในฐานะเป็นหมอรักษาโรคใช้ตาทิพย์ตรวจสมุฏฐานของโรคได้จากทางไกล โดยไม่ต้องเห็นตัวคนป่วยเลยก็ได้ และยังมีความสามารถดูย้อนหลังไปถึงกรรมในชาติก่อน ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดโรคที่หาสมุฏฐานทางกายไม่พบนั้นอีกด้วย มีประวัติและบันทึกการรักษาโรคให้แก่คนไข้ต่าง ๆ อย่างละเอียดที่ผู้สนใจยังสามารถจะไปค้นคว้าศึกษาได้เสมอ ตามประวัติกล่าวว่า ชาติก่อนเมื่อหลายร้อยปีมาแล้ว เขาเป็นนักบวชผู้สูงศักดิ์ในประเทศอียิปต์ เป็นผู้มีความสามารถในด้านวิชาลึกลับและมีอำนาจจิตแรงกล้า แต่ในที่สุดพ่ายแพ้แก่แรงดันของกามาสวะ คือความใคร่ในกามคุณของตนเอง กลายเป็นผู้เพลิดเพลินในอิสตรีแบบท่าน Banda Bahadur และรสปูตินผู้วิเศษของรัชเซีย ผลคือต้อง "ร่วง" หล่นลงจากภาวะอันสูงส่งนั้น เมื่อมาเกิดในชาตินี้

จึงเป็นผู้มีฐานะต่ำต้อยและได้มาเกิดเพื่อชดใช้กรรมเก่า คือช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่เจ็บไข้ โดยไม่คิดมูลค่า ทั้งๆ ที่ตนเองก็เป็นคนที่ไม่ร่ำรวยอย่างใด คราวใดที่เกิดความโลภ ต้องการสะสมเงินทองไว้เพื่อความผาสุกในชีวิต เช่นคนทั้งหลายบ้าง "วิชา" คือ ความสามารถดังกล่าวนี้จะเสื่อมทันที

ตัวอย่างทั้งหมดรวม ๖ รายที่ได้บรรยายมานี้ แสดงว่า ผลกรรมสามารถให้ผล **ข้ามชาติ** (from life to life) ได้เพียงไร เพื่อเป็นการสรุป จึงขอเสนอคติธรรมเพื่อเป็นการบ้านสำหรับท่านผู้อ่าน เป็นบางประการดังต่อไปนี้

๑. ความผิดหวังใน **เป้าหมายทางโลก** เช่น การสอบตก ความพ่ายแพ้ในการแข่งขัน และการเสื่อมลาภ ยศ สรรเสริญ เป็นต้น อย่าถือว่าเป็นเรื่องสำคัญถึงกับทำให้ชีวิตหมดค่าหรือหมดความหมาย เพราะชีวิตของเราแต่ละคน ในชาติหนึ่งๆ นั้น มีค่าและความหมายสูงกว่านั้นมาก อย่าลืมคิดถึงความพ่ายแพ้ของขุนพลฮั่น-

เจงหลี ซึ่งนำไปสู่ชัยชนะในบั้นปลาย สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงนิพนธ์ไว้ในหนังสือเรื่อง "มนุษย์วิทยา" ตอนหนึ่งว่า

"ธรรมดามิได้แต่งให้เราเกิดมาเพื่อจะหาเงินถ่ายเดียว...นักปราชญ์ทั้งหลายได้พิจารณาเห็นถ่องแท้แล้วว่า ความมีลาภอย่างใหญ่ที่สุด ไม่สามารถทำให้คนเป็นสุขโดยประการทั้งปวงได้ และความหาลาภมิได้ จะทำคนผู้รู้ผิดชอบ แลมีน้ำใจอันซื่อสัตย์ ให้เป็นทุกข์ด้วยประการทั้งปวงก็ไม่ได้"

๒. ความพ่ายแพ้และการ "สอบตก" ใน **การพัฒนาจิตใจ** ต่างหากที่ชาวพุทธทั้งหลาย ควรคิดว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะนั่นเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิตทุกชีวิต สมเด็จพระมหาสมณเจ้าพระองค์นั้น ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องเดียวกันนั้นอีกตอนหนึ่งว่า

"ความไม่แลเห็นใฝปาน คือความเสื่อมเสียของตนเอง ความมีหน้าหันไปไม่สลด เพราะได้ยินเสียงติเตียน **ความมีอกไม่เต้นเพราะกลัวต่ออันตราย** เหล่านี้ไม่เป็น **สมบัติ** อย่างดีดอกหรือ?"

๓. ความก้าวหน้าในชีวิต หรือเรียกให้ทันสมัยโดยใช้สำนวนว่า "คุณภาพชีวิต" นั้น เมื่อศึกษาจากประวัติของ "โยคีร่วง" เป็นต้นแล้ว จะเห็นได้ว่าอุปสรรคและอันตรายอันยิ่งใหญ่เกิดจากนันทิราค คือความเพลิดเพลินในกามคุณนั่นเอง กิเลสตัวนี้มีชื่อเรียกว่า กามาสวะ แฝงตัวอยู่อย่างเงียบเชียบและลึกซึ้ง พร้อมที่จะโผล่ขึ้นมาสำแดงอำนาจได้อย่างฉกาจฉกรรจ์ คราใดที่ผู้ปฏิบัติเผลอไผลไหลไปตามอำนาจแรงดันจากภายในนั้น ในเรื่อง ไส บาบา เล่ม ๔ มีคำเตือนสติไว้ดังนี้

(บทที่ ๓๗)

กามสุข น้ำร้าย กาจนัก
อาจชัก ชวนให้ ใหลหลง
ผู้ใด จิตไม่ มั่นคง
แม้รู้ ทางตรง ก็ยัง
วางใจ ประมาท ไม่ได้
มันอาจ ดลใจ ให้พลั้ง
พลาดได้ หากไม่ ระวัง
มันไม่ หยุดยั้ง ยั่วยวน

(บทที่ ๔๖)

คุกชีวิต

หากมนุษย์ ใช้เวลา ตลอดชาติ
เพื่อเป็นทาส ของวัตถุ กามทั้งหลาย
คิดแต่หา ความสุข สนุกสบาย
กินแล้วนอน บ้อนแล้วถ่าย ไม่ปรารมภ์

ถึงเรื่องอื่น อันใด ไปจากนี้
ก็น่าที่ จะต้องวาย ตายทับถม
เฉกเช่นสัตว์ หากิน จนสิ้นลม
ชีวิตจม อยู่ในคุก ทุกชาติไป

ผู้เช่นนั้น เป็นเสมือน คนโทษหนัก
ไม่มีทาง ออกมาพัก นอกคุกได้
เขาไม่รู้ ว่าได้เกิด มาทำไม
ต้องตายไป อยู่ในคุก ทุกชาติเอย.

"ข้าพเจ้าขอรับผิดแต่ผู้เดียว"

อย่างไรก็ตาม การเชื่อในการให้ผลข้ามชาติ (from life to life) ของผลกรรมก็ควรต้องมีโยนิโสมนสิการ คือการรู้จักคิดแยกแยะประเด็นโดยแยบคายประกอบด้วยมิฉะนั้นจะกลายเป็นคนมืออ่อนตีนอ่อน คิดเอาตัวรอดถ่ายเดียว โดยเฉพาะในเรื่องการฆ่าและกระทำสงคราม ไม่ยอมทำหน้าที่อันเป็นสิ่งที่จะต้องทำ เช่นเป็นยามอากาศในกองพลบินใหญ่ต่อสู้อากาศยาน ไม่รายงานทิศทางเครื่องบินของข้าศึกที่กำลังมุ่งหน้ามาโจมตีฐานทัพฝ่ายตน เพราะเกรงว่าเครื่องบินข้าศึกจะถูก ปตอ. ฝ่ายตนยิงตกจะเป็นบาป ในขณะเดียวกันก็ไม่ยอมนึกว่าเมื่อเครื่องบินฝ่าแนวป้องกันเข้ามาได้ จะมีโอกาสทิ้งระเบิดที่ตั้งของฝ่ายตน ทำให้เพื่อนทหารและพี่น้องร่วมชาติต้องล้มตาย เพราะการ "กลัวบาป" และการประพฤติธรรมข้อ "อุเบกขา" ของตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งผู้พิพากษาไม่ยอมตัดสินประหารชีวิตนักโทษอุกฉกรรจ์ที่ทำผิดร้ายแรง ทั้ง ๆ ที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายตราไว้ให้ลงโทษเช่นนั้นได้ โดยที่กลัวว่าจะเป็นบาปแก่ตนเอง

ความคิด "เอาตัวรอด" ในลักษณะที่ไม่ยอมทำตามหน้าที่เช่นนี้ ไม่ใช่อานิสงส์ของความเชื่อในเรื่องชาติก่อน—ชาติหน้า และนรก—สวรรค์เลย แต่เป็นการ "เห็นแก่ตัว" และเป็นการ **ถอยหลัง** ในการพัฒนาวิญญาณของตนเอง โดยแท้ เพราะพุทธศาสนาไม่ได้ส่งเสริมให้ชาวพุทธละทิ้งหน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อเอาตัวรอดแต่เพียงผู้เดียวเช่นนั้น

ลองคิดดูถึงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ของชาติไทยของเรา อันเต็มไปด้วยการต่อสู้เพื่อ **ป้องกันตนเอง รักษาอิสรภาพของตนเอง** ตลอดเวลาอันยาวนานเหล่านั้น "ต้นตระกูลไทย ใจท่านเหี้ยมหาญ รักษาดินแดนไทยไว้ให้ลูกหลาน สู้จนสูญเสีย แม้ชีวิตของท่าน เพื่อถนอมบ้าน เมืองไว้ให้เรา"* การเสียสละความสุขสบายส่วนตัวของท่านแล้วยอมเสี่ยงต่ออันตราย และการเสียชีวิตด้วยอาการอันรุนแรงเช่นนั้น ทั้ง ๆ ที่ท่านก็เชื่อในเรื่องชาติก่อน—ชาติหน้า และนรก—สวรรค์อยู่เช่นนั้นจะไม่มีอานิสงส์อันเป็นส่วนกุศลกรรมแฝงอยู่บ้างเลยทีเดียวหรือ ?

---

* จากบทเพลง "ต้นตระกูลไทย" ของหลวงวิจิตรวาทการ

ท่านเจ้าประเวศ ณ เชียงใหม่ ได้บรรยายแยกแยะเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน ในเรื่อง "ชำแหละกฎแห่งกรรม" ที่ข้าพเจ้านำมาอ้างไว้เป็นหัวข้อที่ ๓ ต้นบทนี้ ตอนหนึ่งของข้อความนั้นมีดังนี้

"*(ผู้เชื่อผลของกรรม)* เมื่อจำเป็นจะต้องทำบาป ก็จะทำบาปนั้นด้วยตนเอง โดยตั้งใจให้มั่นคงว่า นี่คือบาป แต่เราจำเป็นต้องทำและเรายินดีรับผลกรรมนั้นด้วยความเต็มใจ จะไม่ให้ว้าวุ่นเดือดร้อนถึงคนอื่น ๆ

ด้วยการทำบาป **แบบรับรู้ แบบยอมรับผลร้าย** จะทำให้ผลกรรมสนองตอบเขา แบบรู้ล่วงหน้าเตรียมตัวเตรียมใจไว้ให้พร้อม อดทน ปลงตก เดือดร้อนทางกาย วุ่นวายทางความเป็นอยู่ **แต่ใจยังสงบอยู่ได้**

(เปรียบเหมือน) คนใจเสาะ อาบน้ำเย็นในฤดูหนาว จะสะท้านหนาวมากกว่าคนที่อาบน้ำอย่างไม่หวาดหวั่น—หนาวเป็นหนาว"

ลักษณะความกล้าหาญแบบนี้ และวาทะที่ข้าพเจ้ายกมาอ้างเป็นหัวข้อว่า "ข้าพเจ้าขอรับผิดชอบแต่ผู้เดียว" นี้ เรายังคงจำกันได้ดีว่า เป็นคำกล่าวของจอมพลนักรักบรรลือโลกของไทย ผู้ซึ่งแม้ในปัจจุบันนี้ หลายคนก็ยังบ่นเสียดาย อยากให้ท่านกลับมาครองอำนาจอีกครั้งหนึ่ง เพราะท่านมีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ไม่ปัดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น แต่ "ขอรับผิดชอบคนเดียว" อย่างชายชาตรี

ท่านเจ้าประเวศ ณ เชียงใหม่ บรรยายถึงตัวอย่างของการทำบาปโดยเลี่ยงไปข้าง ๆ คู ๆ และผลของการกระทำเช่นนั้น ในหัวข้อเรื่อง "ตรวจสอบอาถรรพ์" ดังต่อไปนี้

> "เมื่อปรารถนาจะทำบาป ต้องการให้ความฉิบหายบังเกิดแก่ ผู้อื่น ก็หาอุบายบีบบังคับให้บริวารชน ผู้ไม่รู้เท่าถึงการณ์ทำบาปนั้น แทนตน (เช่น)
>
> คุณยาย ปรารถนาจะกินไข่ต้ม ก็บอกกล่าวเป็นนัยแก่ลูกสะใภ้ว่า อยากได้มะกอกเผือก

ซื้อปลาเป็นจากตลาดมาขังไว้ ทำเป็นลืมใส่น้ำ ปล่อยให้ปลาตาย แล้วเอามาทำอาหารกิน สบายใจว่าตัวเองมิได้ฆ่า คือปลาตายเอง

เพื่อนบ้านเลี้ยงไก่ ปล่อยให้เข้ามาคุ้ยเขี่ยหาอาหารในบ้านของตน ก็ปล่อยหมาไล่ขย้ำ แล้วเอาไก่นั้นมาต้มยำกิน

กรรมชั่วที่ทำด้วยเล่ห์เหลี่ยมชั้นเชิงเช่นนี้ จะมีผลทำให้ผู้กระทำกรรม ประสบเคราะห์ร้ายที่มีความเป็นมาอย่างลึกลับซับซ้อน (เช่น) เจ็บป่วยด้วยโรคที่หมอวินิจฉัยยาก รักษาเยียวยายาก กว่าจะรู้ตัวอาการของโรคก็รุนแรงเสียแล้ว"

สรุปความว่า ในกรณีที่จำเป็นต้องทำบาป คือผิดศีลบ้าง *โดยหน้าที่และความรับผิดชอบบังคับ* (คือไม่ใช่เพราะความเคียดแค้นชิงโกรธเป็นส่วนตัว) ก็จงทำอย่างยอมรับผิดชอบ แม้ว่าจะต้องฝืนใจ และฝืนนิสัยบ้างก็ตาม เช่นนี้จักได้รับอานิสงส์ของความเชื่อในผลของกรรมตามสมควร เพราะเป็นการทำด้วยเหตุผล(rational)ไม่ใช่ด้วยอารมณ์ (emotional), เป็นการกระทำแบบเพื่อส่วนรวม

ไม่ได้เจาะจงผู้หนึ่งผู้ใด (impersonal) ไม่ใช่เป็นการสนองกิเลสตัณหาเป็นส่วนตัว (personal), เป็นการกระทำที่เกิดจากความจำเป็น (necessity) และฝืนใจ, คือไม่ได้ทำด้วยความยินดี (enjoy) อันเป็นสันดานของบุคคลประเภทซาดิสท์ (sadist) ผลของบาปอกุศลที่มีกุศลเจตนา (why), วัตถุ (who และ whom), และประโยค (how) เป็นส่วนผสมเช่นนี้ จะมีลักษณะเจือจางไม่เข้มข้น เปรียบเหมือนผ้าไม่ดำสนิท แต่จะเป็นคล้ายมีสีเทา (gray) หรือกะดำกะด่าง (mottled) ฉะนั้น

กว่าจะรู้แจ้งปฏิจจสมุปบาท หรืออริยสัจ

อาจารย์พร รัตนสุวรรณ เคยกล่าวไว้ *(ที่ไหนก็จำไม่ได้เสียแล้ว)* ว่าการทำบาป โดยรู้ว่ากรรมนั้นเป็นบาป และโดยมีการติเตียนตนเองอยู่เสมอนั้น ทำให้ผู้นั้นเลิกละการกระทำเช่นนั้นได้ง่ายกว่า การทำบาปโดยไม่รู้ว่าเป็นบาปเป็นความชั่ว เพราะในกรณีหลังเช่นนี้ เขาจะทำบาปเช่นนั้นเรื่อยไปด้วยความยินดีและร่าเริง ไม่มีทางว่าจะหยุดการกระทำเช่นนั้นได้เมื่อใด เพราะการทำบาป

นั้น แม้**ไม่รู้**ว่าเป็นบาปก็ต้องได้รับผลของบาปนั้นอยู่ดี เรียกตามสำนวนวินัยของพระภิกษุว่า เป็น "อจิตตกะ" (unintentional) ไม่เช่นนั้น ก็ไม่ต้องมีพระพุทธเจ้ามาทรงแนะนำพร่ำสอนชี้ทางที่ถูกต้องที่เป็นบุญกุศลให้เสียเวลาเปล่า คือปล่อยให้มนุษย์ทั้งหลายหลงระเริงตลอดไปในความมืด คือโมหะเช่นนั้น จะมีดีกว่าหรือ ? กิเลสอาสวะตัว **อวิชชา คือความไม่รู้** จึงเป็นตัวสุดท้ายที่ผู้ปฏิบัติต้องขจัดให้หมดสิ้น ก่อนที่จะถึงจุดหมายปลายทาง คือความรู้แจ้งอริยสัจ ๔ หรือปฏิจจสมุปบาท โดยประการทั้งปวง นี่คือโทษหรือผลร้ายของ **การไม่รู้ และไม่เชื่อ** เรื่องกรรม สวรรค์—นรก ชาติก่อน—ชาติหน้า ซึ่งตรงกันข้ามกับอานิสงส์ของการรู้ และเชื่อเรื่องนั้นอย่างจริงใจ แม้ว่าจะมีความบกพร่องในบางอย่างอยู่บ้างก็ตาม.

— ๑๑ —

ประโยชน์และอานิสงส์ของการเชื่อว่า ตายแล้วไม่สูญ ชาติหน้ามีจริง สวรรค์—นรกมีจริง (ต่อ)

(๙) สมดุลย์ทางธรรมชาติ (Natural Balance)

๑. "ขบวนการยุติธรรมทางธรรมชาติ หมายถึงกฎแห่งกรรม หรือกฎแห่งธรรมวิสัยอันเป็นสิ่งซึ่งจะเป็นไปเอง โดยอาศัยกาลเวลาเป็นผู้ฟักตัว และจุดระเบิดด้วยปัจจัยที่เออเฟอเหมาะสม"

— (เจ้าประเวศ ณ เชียงใหม่ จากเรื่อง "ข้าแหละกฎแห่งกรรม" หน้า ๓๒)

๒. "เมื่อสมดุลย์ทางธรรมชาติเสียไป จะมี "อันเป็นไป" เพื่อกู้สมดุลย์นั้นให้กลับคืนมา "อันเป็นไป" นี้ก็คือการใช้กรรมนั่นเอง"

— สมัคร บุราวาส (จากเรื่อง "พุทธปรัชญา")

๓. พลังงานและวัตถุ เป็นศัพท์ที่มีความหมายใช้แทนกันได้ เพราะว่าไม่มีอะไรที่เป็นพลังงานล้วน ๆ (โดยไม่มีความเป็นวัตถุอยู่ด้วย) และก็ไม่มีอะไรที่เป็นวัตถุล้วน ๆ (โดยไม่มีพลังงานแฝงอยู่ด้วย)

"Force and matter are interchangeable terms. There is neither an ultimate unit of matter nor of energy—the concepts are interchangeable."

Christmas Humphreys (CONCENTRATION AND MEDITATION)

๔. วัตถุเป็นเพียงพลังงานที่รวมตัวกันเข้าอย่างเข้มข้น ซึ่ง (พลังงานที่รวมตัวกันเข้าโดยนัยนี้) นั้น เราจะเรียกว่า จิต หรือ วิญญาณก็ได้หรืออีกนัยหนึ่ง วัตถุก็คือ วิญญาณในระดับความสั่นสะเทือนขั้นต่ำนั่นเอง

"Matter is only a condensation of energy which may be called spirit; or matter is merely spirit at a lower degree of vibration."

Gina Cerminara (MANY MANSIONS)

๕. "ไม่มีการเสียสละ เพราะว่าผู้ที่ให้สิ่งที่ดีที่สุดที่เขามีอยู่ ก็จะต้องได้รับสิ่งที่สูงส่งกว่าและดีกว่าสิ่งที่เขามีอยู่ (และได้ "เสียสละ" ไปแล้วนั้น)"

"There is no sacrifice, because one who gives the best he possesses will be given something much higher and better than he had."

๖. "ไม่มีการกระทำ (คือกิริยา) ใด ๆ ที่ไม่มีผลตอบ (คือปฏิกิริยา) และก็ไม่มีผลที่เกิดขึ้นมาโดยไม่มีเหตุ (There is no action without reaction, and there are no results without a cause.)"

๕,๖. *จากเรื่อง สมาธิ (Samadhi) โดย ท่านมุนี สาธุ (Mouni Sadhu)*

ไม่มีหนี้สูญ (ในเรื่องผลของกรรม)

ในวงการธุรกิจและการบัญชี มีศัพท์ที่รู้จักกันดีอยู่คำหนึ่ง คือว่า "หนี้สูญ" (bad debt) ความหมายก็เป็นดังที่ศัพท์นั้นบ่งถึง คือหมายถึงหนี้ที่เก็บจากลูกหนี้ไม่ได้จะด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งก็ตาม และในที่สุดหนี้สินรายนั้นก็ต้องลงบัญชีให้เป็น "หนี้สูญ" ไป โดยปกติในวงการธุรกิจจะมีการประเมินจำนวนหนี้สูญนี้ไว้ คร่าว ๆ เสมอว่าในงวดนั้น ๆ เช่น งวด ๓ เดือน หรือ ๖ เดือน หรือ ๑ ปี จะยอมให้มีหนี้สูญได้เพียงใดกิจการนั้นจึงจะไม่ได้รับความกระทบกระเทือน ทั้งนี้เพราะธุรกิจการค้านั้น ไม่ว่าจะเป็นการค้าสิ่งใด ย่อมต้องมีอัตราการเสี่ยงอยู่เสมอ มากบ้าง น้อยบ้าง สุดแล้วแต่ว่าผู้เป็นเจ้าหนี้กับลูกหนี้นั้น ๆ ใครจะมีเล่ห์เหลี่ยม "เหนือเมฆ" กว่ากัน หรือว่าบางครั้งเกิดเคราะห์หามยามร้าย ลูกหนี้บางรายแม้ว่าอยากจะใช้หนี้ ก็บังเอิญไม่มีความสามารถใช้ได้จริง ๆ ดังนี้ก็เป็นได้เหมือนกัน ดังนั้นงบประมาณเผื่อไว้เพื่อรายการ หนี้สูญ จึงต้องมีกันไว้พอสมควรเสมอ

เพราะในด้านวัตถุ คือเงินทองในฝ่ายธุรกิจนั้นหากถึงเวลาที่มันจะต้องสูญ มันก็สูญไปจริง ๆ ไม่มีทางที่จะได้คืนมาอีก

ที่นี้หากมีท่านผู้อ่านบางท่านเกิดความคิดว่า ถ้าอย่างนั้น จะมีการลงทุนอย่างใดไหม ? ที่รับรองได้ว่าจะไม่มีการ "หนี้สูญ" เลย เพื่อว่าใครต่อใครจะได้หันมา "ลงทุน" ในด้านนี้กันบ้าง ขอตอบว่า "มีครับ มีแน่ที่เดียว" เป็นแต่ว่าผู้ลงทุนจะต้องมีความอดทน, มีความกล้าหาญ, มีสายตาเห็นกาลไกล กว่าการลงทุนทั่ว ๆ ไป และการลงทุนดังกล่าวนี้ก็คือการลงทุนในเรื่องของ "กรรม" ทางพระพุทธศาสนานั้นเอง

อันที่จริง สัจธรรมข้อนี้เป็นเรื่องพื้นฐานของบุญและบาปทั่วไป ซึ่งมีพุทธภาษิตที่เราส่วนมากก็คุ้นเคยกันดี คือได้ยินได้ฟังมาบ่อย ๆ แบบเป็น "หญ้าปากคอก" จึงเลยไม่ค่อยจะได้คิดอะไรให้ลึกซึ้ง เข้าทำนองฟังแล้วได้ยินแล้วก็เป็นอันผ่าน "เข้าหูซ้ายออกหูขวา เข้าข้างหน้าออกข้างหลัง" เรื่อย ๆ ไป จนกลายเป็นสิ่งที่ไม่มีความหมายอะไร พุทธภาษิตดังกล่าวนั้นก็ได้แก่คำกล่าว

ที่ว่า "หว่านพืชชนิดใด ย่อมได้รับผลชนิดนั้น" (ยาทิสัง วปเต พีชัง ตาทิสัง ลภเต ผลัง) เป็นต้น ซึ่งโดยมากและโดยเฉพาะในสมัยปัจจุบันนี้ ผู้ที่เรียกตัวเองว่าเป็นชาวพุทธส่วนมาก ก็ไม่ได้ถือเอาเป็นจริงอะไรมากนัก และที่ร้ายยิ่งกว่านั้นก็คือ ในใจกลับคิดคัดค้านเสียด้วยซ้ำไป ดังนี้ก็มี

ทั้งนี้น่าเห็นใจอยู่เหมือนกัน เพราะสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นปรากฏการณ์ที่ ดูเหมือน ว่า จะคัดค้านสัจธรรมของพระพุทธองค์ เป็นการพลิกเนื้อความของพุทธภาษิตนั้นอย่างขาวเป็นดำจริง ๆ ในชีวิตที่ผ่านมาเกือบ ๓ ใน ๔ ของศตวรรษข้าพเจ้าก็ได้พบเห็นตัวอย่างจากชีวิตจริงที่เกือบจะทำให้หมดกำลังใจ, หมดความกล้าหาญ, และหมดความอดทนและศรัทธามาหลายต่อหลายครั้งเหมือนกัน ทั้งนี้โดยเกี่ยวกับชีวิตของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกันด้วย และจากชีวิตของตนเองอีกด้วย การหมดกำลังใจของบุคคลส่วนมากในสมัยนี้จึงเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจอยู่ไม่น้อย เพราะเป็นการยากนักหนาสำหรับบุคคลในสมัยนี้ที่จะหัด คิดให้เป็น คือคิดให้เป็น

โยนิโส มนสิการ (Right Attitude of Mind) เพื่อจะได้ประคับประคองหล่อเลี้ยง สัมมาทิฏฐิให้มีชีวิตยืนยาวและยืนยงอยู่ได้ ท่ามกลางลมร้ายที่โหมกระหน่ำกันมาทุก ๆ ด้านเช่นนี้

ปัจจัยหรือสาเหตุที่ขาดไป และเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดก็คือ ศรัทธาซึ่งแปลว่าความเชื่อ ซึ่งอันที่จริงข้าพเจ้าคิดว่าน่าจะแปลว่าความไว้ใจไปก่อนก็ได้ ถ้าจะมีคำถามว่า "ไว้ใจอะไร หรือใคร ?" ก็เห็นจะต้องตอบแบบครอบจักรวาล (สำหรับชาวพุทธ) ว่า "ก็ไว้ใจในการตรัสรู้ของพระพุทธองค์นั่นแหละ," คือถ้าบุคคลหัดคิดให้เป็นให้มีสายตายาวออกไป เขาก็จะเกิดความกล้าหาญพอที่จะอดทนต่อสู้กับคลื่นลมร้ายต่อไปได้ โดยไม่ยอมเป็นผู้หมดหวังง่าย ๆ ผู้มีศรัทธาโดยนัยดังกล่าวมาคือได้รับการสนับสนุนอย่างมั่นคงจากสัมมาทิฏฐิเช่นนี้ ย่อมมีความอดทน และมีความกล้าหาญ มีใจตั้งมั่นพอที่จะเชื่อในเรื่องผลกรรมว่า (ไม่ว่าจะเป็นบุญหรือบาปก็ตาม) จะไม่มี "หนี้สูญ" เกิดขึ้นได้เลย ข้อสำคัญในเรื่องนี้ก็คือว่าเราต้องกล้าคิดแบบที่อาจารย์ว.ศิน อินทสระ

กล่าวไว้ (ในบทที่ ๒ ของเรื่องนี้) ว่า "เราต้องมีสายตายาวอดทนดูละคร (แห่งชีวิตของแต่ละคน) ไปนาน ๆ คือหลาย ๆ ฉาก (ได้แก่หลาย ๆ ชาติ) คนผู้ที่มีความเชื่อเช่นนั้นย่อมเป็นผู้มี "อริยทรัพย์" คือทรัพย์อันประเสริฐที่จะติดตามเขาไปได้หลาย ๆ "ฉาก" ไม่มีวันสิ้นสูญ ถ้าเขาอยู่ในฐานะเป็นเจ้าหนี้ (ซึ่งจะเป็นหนี้เงิน, หนี้บุญคุณ หรือหนี้เวรก็ตาม) เขาก็จะเกิดความอุ่นใจได้ว่าหนี้รายนั้นเรื่องนั้นจะไม่มีวันเป็น "หนี้สูญ" เป็นแต่ว่ามันต้องใช้เวลาพักตัวพอสมควร ซึ่งอาจจะเกิดผลแบบ "โบนัส" คือมีดอกเบี้ยแถมอีกด้วย ในทางตรงกันข้ามการเป็นลูกหนี้ผู้อื่น (ซึ่งจะเป็นหนี้เงิน, หรือหนี้บุญคุณ, หรือหนี้เวรกรรมก็ตาม) ก็เป็นอันแน่ใจได้ว่าตนจะหลบหนีเขาไปไม่ได้ตลอดกาล ในที่สุดจะต้องมีวันหนึ่ง หรือ "ฉากหนึ่ง" ที่จะต้องใช้หนี้คืนเขาไป ซึ่งอาจจะมี "ดอกเบี้ยทบต้น" กระหน่ำซ้ำเติมยิ่งขึ้นอีกก็ได้

แน่ละ การที่บุคคลจะมีความเชื่อเช่นนี้ได้ ก็จะต้องเป็นผู้ที่มีสายตามองเห็นได้สูงและไกล (ทั้งในด้านกาลและอวกาศ) และก็ไม่ใช่ไกลหรือสูงแบบนกอินทรีย์

หรือพญาเหยี่ยวเท่านั้น ยังจะต้องไกลและสูงแบบจรวดหรือ ดาว เทียม ในอวกาศ ชั้น นอกอีกด้วย จึง จะ สามารถ **"หันหลังมามองเห็น"** ความเป็นมายาของโลก (คือเรื่องทางโลก) ได้อย่างชัดเจน ณ ที่ระดับนั้นเอง เราจะรู้ซึ้งถึงความเป็นมายาได้หลายอย่าง เช่นความกลมของโลก (ซึ่งถ้าเราอยู่บนผิวโลก หรือออกไปไกลเท่าใดก็จะยังคงเห็นว่ามันแบน) นอกจากนั้นก็คือความอยู่นิ่งของโลก โดยมีดาวและดาวเคราะห์อื่นหมุนรอบ (ซึ่งความจริงโลกหมุนไปด้วยความเร็วมหาศาลรอบดวงอาทิตย์ และหมุน (หรือโคจร) ด้วยแนวทางที่สลับซับซ้อนเหลือประมาณ เช่นมีการหมุนคว้าง (whirling), หมุนเซ (wobbling), หมุนพยักหน้า (nodding), หมุนแบบงูเลื้อย (following a serpentine path) ส่วนความเร็วที่ว่ามหาศาลนั้นก็คือการโคจรรอบดวงอาทิตย์ด้วยความเร็วนาทีละ ๑,๑๐๐ ไมล์ (หรือ ๖๖,๐๐๐ ไมล์ต่อชั่วโมง)

ที่กล่าวมานั้นคือเรื่องของโลกหรือในแง่ของวัตถุ (material world) แต่ในเวลาเดียวกันเรื่อง**ทางโลก** (worldly หรือ mundane) ก็มีความลวงตา(ที่จริงลวงใจ)

ได้มากมายไม่น้อยกว่านั้นเหมือนกัน ผู้ที่มองออกไปจากนอกอวกาศไม่ได้ ก็ต้องถูกภาพมายาต่าง ๆ ลวงล่อและหลอกหลอนเอาต่าง ๆ นา ๆ จนกลายเป็นผู้มีความเห็นผิด (มิจฉาทิฏฐิ) ครอบงำใจจนดิ้นไม่หลุด เพราะมองไปหรือคิดไปอย่างไรและเท่าไรก็เห็นแต่เรื่อง **"หนึ้สูญ"** ทุกครั้ง เขาไม่มีความกล้าหาญพอเสียเลยที่จะคิดได้ว่าก็ในด้านวัตถุคือสสารและพลังงานยังเป็นสิ่งที่ไม่สูญสิ้น (แต่แปรสภาพไปได้) เช่นนี้แล้วเหตุใดในด้าน "กรรมอันเป็นบุญและบาป" ซึ่งเกิดจากพลังงานชนิดหนึ่งอันแสดงออกมาให้เห็นในด้านวัตถุนั้นจึงจะมีการสูญสิ้นไป ได้เล่า ท่านมุนี สาธุกล่าวไว้ในเรื่อง "สมาธิ" (SAMADHI) ของท่านตอนหนึ่ง(หน้า ๗๓) ว่า "กฎแห่งเหตุและผลนั้นเราจะหลอกลวง ลบล้าง หรือ หลีกเลี่ยงหาได้ไม่ ความคิดหาเหตุผลของมนุษย์ดูเป็นเรื่องแปลกประหลาดเสียจริง ๆ ทั้ง ๆ ที่เขาก็ยอมรับอย่างเต็มที่เรื่องสัจธรรมของกฎแห่งเหตุและผลในด้านวัตถุไม่สูญ แล้วก็กลับมาปฏิเสธหลักการเรื่องเดียวกันนี้ในด้านอันลึกซึ้งของชีวิตของเขาเสียอีก อันที่จริงเขาก็รู้ดีว่าพลังงานไม่สูญหาย

ไปจากจักรวาลอันมหาศาลนี้ เป็นแต่แปรสภาพไปเป็นรูปแบบอื่น ๆ เท่านั้น และเมื่อเป็นเช่นนั้นเหตุใดเล่าพลังงานซึ่งแฝงอยู่ในการงานทุกอย่างที่เราทำขึ้นนั้น จึงจะผืนหลักการดังกล่าวนั้น (คือหายสูญไปจากจักรวาลได้) ?

"The law of cause and effect cannot be fooled, dimmed or avoided. How strange the primitive 'philosophy' of men seems to be, who, while recognising the necessity of the law of cause and effect in the material world, would deny it in the subtle manifestation of being ! They know that energy does not disappear in the vast universe, but is only transformed into different forms. So why should the energy hidden in all our activities contradict this law ?

สมดุลย์ของธรรมชาติ

ข้อความที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ ตลอดจนถึงข้อความที่ยกขึ้นไว้เป็นอุทเทศ (คือหัวข้อต้นบท) ก็ดี เป็นเครื่องยืนยันสัจธรรมเรื่อง "ไม่มีหนี้สูญ" อย่างชัดเจน

เมื่อไม่มี "หนี้สูญ" ก็หมายความว่าจะต้องมีการ ใช้หนี้ (ในฐานะที่เป็นลูกหนี้) และมีการ ทวงหนี้ (ในฐานะที่เป็นเจ้าหนี้) จนได้ ถ้าไม่ใน "ฉากชีวิต (คือชาติ)" ปัจจุบันนี้ก็ใน "ฉาก" ต่อไป เมื่อเป็นเช่นนี้ก็หมายความว่า ธรรมชาติจะต้องมีการทำให้เกิดสมดุลย์จนได้ ในบั้นปลาย โดยการให้มี "อันเป็นไป" คือการ "ชดใช้กรรม" ดังคำที่คุณสมัคร บุราวาศกล่าวไว้ ที่ข้าพเจ้ายกขึ้นไว้เป็นหัวข้อต้นบทนั้น หรือโดยคำที่ท่านเจ้าประเวศ ณ เชียงใหม่ กล่าวอุปมาไว้ให้เห็นอย่างชัดเจน มีใจความว่ากฎแห่งกรรมก็คือกฎแห่งธรรม อันเป็นความยุติธรรมทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นทำนองเดียวกันกับที่คุณสมัครกล่าวไว้ กฎนี้เป็น "สิ่งซึ่งจะเป็นไปเอง" เหตุประกอบในเรื่องนี้ โดยนัยหนึ่งก็มีดังที่ท่านเจ้าประเวศว่าไว้ว่ามี ๒ ประการ คืออาศัย กาลเวลา เป็นเครื่องฟักตัว และมีปัจจัยที่เอื้อเฟื้ออย่างอื่นที่เหมาะสม เป็นตัว **"จุดระเบิด"** ให้วาบขึ้นมา ทั้งในด้านดีและด้านร้าย ตามสมควรแก่ชนิดของกรรมนั้น ๆ

เป็นอันว่า กรรมที่ยังไม่สามารถให้ผลได้ใน "ฉาก" ชีวิตในปัจจุบัน ก็สามารถรอจังหวะเป็น สัมปรายิกัตถะ หรืออปราปรเวทนียะ คือติดตามไปไม่ลดละ เพียงแต่รอจังหวะจะเข้าโจมตี (คือให้ผลในด้านร้าย) หรือว่าคืนให้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยด้วย (คือในด้านกุศล) เครื่องมือที่เรียกเพื่อในการจุดระเบิด มีอีก ๓ อย่าง ตามหลักพุทธภาษิต ซึ่งอาจารย์พร รัตนสุวรรณ ได้บรรยายไว้อย่างละเอียดในหนังสือเรื่อง "พุทธวิทยา เล่ม ๒" บทที่ว่าด้วยเรื่องกรรม กล่าวโดยย่อก็คือ คติ หรือ environment, (คือสิ่งแวดล้อมหรือภพภูมิที่ไปเกิด), อุปธิ คือสภาพของร่างกายในขณะนั้น ในชาติหรือ "ฉาก" นั้น, และ ปโยค คือ กรรมใหม่ที่ประกอบกันเป็นตัวเร่ง (accelerator) ใน "ฉาก" นั้น ๆ อีกด้วย ปัจจัยเครื่อง "เรียเพื่อ" ทั้งหมดนั้น จึงเป็นเสมือนน้ำมันเชื้อเพลิง (fuel) สำหรับเครื่องยนต์, หัวเทียน (spark plug), คันเร่ง (accelerator) และกุญแจสำหรับสตาร์ทรถ (ignition key) ซึ่งพร้อมที่จะให้ "เจ้าของรถ" สตาร์ทรถออกเดินได้ทันทีฉะนั้น ส่วนการที่ "มโนรถ" คือรถ

แห่งใจ (car of the mind) จะแล่นไปลงเหวหรือชนกำแพงจนยับเยิน หรือจะไปสู่จุดหมายปลายทางโดยสวัสดีตามความประสงค์ได้ ก็คงต้องสุดแล้วแต่ชนิดของกรรมประเภทที่คอยแฝงตัวติดตามมาอย่างไม่ลดละตลอดเวลา "ฉากแล้วฉากเล่า" นั่นเองนี้คือสมดุลย์ของธรรมชาติซึ่งอาจจะ "เสีย" ไปได้ชั่วขณะ แต่ก็ไม่ได้ "สูญ" ไปเลย เพราะจะต้องมี 'อันเป็นไป' เพื่อกู้ให้สมดุลย์กลับคืนมาจนได้ ช้าบ้างเร็วบ้าง ใน "ฉาก" เดียวกันบ้าง หรือใน "ฉาก" ต่อไปอีกหลายฉากบ้าง ตามสมควรแก่กรณีนั้น ๆ

ไม่มีการ "เสียสละ" คือไม่มีการสละที่เสียไปเปล่า ๆ

ข้อความที่เป็นอุทเทศต้นบทนี้ (ข้อ ๕) เกี่ยวกับเรื่องการกระทำที่เราคิดว่าเป็นการ "เสีย" และ "สละ" นั้นเป็นเรื่องที่น่าคิดและน่าสนใจมาก อย่างไรก็ตาม ข้อความดังกล่าวนั้น เป็นสัจธรรมที่มองในแง่ระยะยาว คือคิดถึงผลขั้นสุดท้าย (ultimate truth) เป็นหลักเกณฑ์

ถ้ากล่าวเป็นสำนวนธรรมะ จะว่าเป็นการมองในแง่ปรมัตถ์ก็ได้เพราะว่า "ผู้ที่ให้สิ่งที่ดีที่สุดที่เขามีอยู่ ก็จะต้องได้รับสิ่งที่สูงส่งกว่าและดีกว่า สิ่งที่เขากล้าเสียและสละให้ไปนั้น"

ลองคิดดูถึงประวัติของพระพุทธองค์ ผู้กล้าเสียสละความสุข ความสะดวกสบาย และแก้วแหวนเงินทองทรัพย์สมบัติทั้งปวงทั้งหมด เพื่อออกไปอดแห้งอดแล้งบำเพ็ญตบะ ทำทุกกรกิริยา อดมื้อกินมื้อ หรือว่าอด ๒ มื้อกิน ๑ มื้อ (*เพราะภายหลังฉันอาหารเพียงวันละ ๑ มื้อเดียว ในเมื่อคนทั่วไปเขากินอาหารวันละ ๓ มื้อหรือมากกว่านั้น*) เป็นการกระทำแบบ "เสียและสละ" ที่ยากยิ่งสำหรับผู้มีบารมียังไม่ถึง แต่แล้วผลที่เกิดขึ้นในภายหลังเป็นอย่างไร ? พระองค์กลายเป็นผู้ร่ำรวยเรียกว่าเป็นเศรษฐีมหาศาลด้วยอริยทรัพย์ เป็นผู้ได้รับการเคารพนับถืออย่างสูงสุดจากเทวดา และมนุษย์ทั้งหลายเป็นการตอบแทนที่เกินคุ้มจริง ๆ ทุก ๆ อย่างที่พระองค์ "เสีย" และ "สละ" ไป กลับเป็นผลให้พระองค์ได้รับ "สิ่งที่สูงส่งและดีกว่าสิ่งที่ได้เสียและสละไปแล้วมากมาย การ

เสียและสละ จึงดูเสมือนเป็นการขาดทุน เป็นการ "เสีย" แบบ "หมดสูญ" *เฉพาะในระยะต้น* ตอนที่ปัจจัยเครื่องเออเพื่อทั้ง ๔ ยังไม่ได้มาประชุมกันให้ผลเท่านั้น ต่อมาภายหลังเมื่อมีเชื้อเพลิง, หัวเทียน, คันเร่ง, และกุญแจสตาร์ทรถพร้อมแล้ว มโนรถ คือรถแห่งใจของพระองค์ก็ "แล่น" ไปสู่จุดหมายปลายทาง พร้อมด้วยผล คือได้รับคืนทั้งต้นทุนและดอกเบี้ย พร้อมกันอย่างเกินคุ้มทีเดียว

ความจริงข้อนี้ จึงสมกับที่ จีน่า เซอร์มินาร่า ได้กล่าวไว้ที่ในบทนั้นว่า **"สากลจักรวาลเป็นสภาพที่ซื่อสัตย์ (*คือไม่คดโกง หรือว่าไม่ "เบี้ยว" และไม่เอาเปรียบเลย*) ให้ออกไปเท่าใด ก็กลับมา (*อย่างน้อยก็*) เท่านั้น แต่ถ้าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยากมาก (*คือประกอบด้วย "ปโยค" คือความเพียรอย่างเข้มข้น*) ผลที่ได้ (ทั้งด้านดีและด้านร้าย) ก็มักจะมี "ดอกเบี้ย" เป็นการแถมพก และถ้าระยะเวลาเนิ่นนานออกไปมาก ก็อาจจะเป็นลักษณะของ "ดอกเบี้ยทบต้น" ก็ได้ทั้งในด้านดีและด้านร้าย การทำความดีที่ต้องได้รับความยากแค้นแสนสาหัสทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นเวลานาน ๆ โดย

ไม่ได้รับผลในระหว่างนั้นเลย ก็เปรียบเหมือนการลงทุนในระยะยาวที่ไม่ได้ถอนดอกเบี้ยมาใช้เลย เมื่อถึงคราวให้ผล จึงเป็นเสมือนได้ดอกเบี้ยทบต้นอย่างน่าชื่นใจ เพราะเป็นการทำความดีด้วยอาศัยคุณธรรมหลายอย่าง **ซ้ำซ้อน** กัน เช่นต้องมีศรัทธามั่นคง มีความกล้าหาญ, มีความอดทน, มีปัญญาเครื่องเตือนใจตนเอง, และมีสติคอยเป็นตัวประสานตลอดเวลา ในทางตรงกันข้าม ความชั่วที่ทำด้วยความลำบากมาก (คือถึงแม้จะต้องลำบากมากก็ยังยอมทำ โดยไม่ย่อท้อ) และต้องทำความชั่วอย่างอื่น **ซ้ำซ้อน** กันหลายอย่าง เช่นอุตส่าห์นั่งซุ่มอยู่ในกอไม้ทนให้ยุงกัด เพื่อจะหาโอกาสเข้าไปขโมยของในเวลาเจ้าของบ้านหลับ พอเข้าไปแล้ว ขโมยของของเขาได้ เจ้าของบ้านตื่นขึ้นมา ก็ทำร้ายเจ้าของบ้านบาดเจ็บสาหัสหรือถึงแก่ความตายเสียอีก เช่นนี้เรียกว่าเป็นการทำความชั่วซ้ำซ้อนหลายชั้น จะต้องได้รับผลกรรมซ้ำและซ้อนหลายชั้นเช่นเดียวกันยิ่งถ้าเว้นระยะไปนาน และระหว่างนั้นไม่ได้ทำความดีแก้ตัวเลย เวลาได้รับผลกรรมจะต้องเสีย "*ดอกเบี้ยแบบทบต้น*" อีกด้วย รายละเอียด

เรื่องกรรมซ้ำซ้อนเป็นต้นนี้ จะหาอ่านได้จากหนังสือเรื่อง "ชำแหละกฎแห่งกรรม" ของท่านเจ้าประเวศ ณ เชียงใหม่ ซึ่งท่านได้ยกตัวอย่างที่พอจะมองเห็นได้ในชีวิตของคนโดยทั่วไป มาประอบให้เห็นอย่างชัดเจนน่าสนใจมาก

เพื่อเป็นการสรุปความในตอนนี้ ขอนำข้อความสั้น ๆ ที่มีความหมายลึกซึ้งดีมาก จากหนังสือเรื่อง After we die, what then ? โดย George W. meek (หน้า ๑๐๗) มาไว้ ณ ที่นี้ ดังต่อไปนี้

"ในเวลาอันสมควร (คือไม่ช้าก็เร็วตามแต่กรณี) เราทุกคนจะต้องได้พบบุคคลที่เรากับเขายังมีบัญชีค้างชำระกันอยู่ ไม่ว่าในสภาพที่เราเป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ก็ตาม ทุกคนจะต้องปรับบัญชี (กรรม) ของเขาให้เข้าสมดุลย์จนได้ มิฉะนั้น ก็ไม่สามารถจะพัฒนาก้าวหน้าไปได้เลย ไม่ว่าจะเป็นในด้านอารมณ์หรือในด้านวิญญาณก็ตาม" (In due course, we do have to meet those with whom we have unfinished business. Each

must sooner or later "balance accounts" if he is to grow emotionally and spiritually.)

การแปรรูป (transformation) คือกระบวนการกู้สมดุลย์ทางธรรมชาติ

ในด้านวิทยาศาสตร์ทางฝ่ายวัตถุเราได้รู้กันแล้วว่า ไฮโดรเย็น กับ ออกซิเย็นนั้น โดยปกติจะอยู่ในสภาพของแก๊ส แต่เมื่อมีการรวมตัวกันเข้าโดยถูกสัดส่วน มันจะกลายเป็นของเหลว ซึ่งเราเรียกว่าน้ำ ทีนี้หากว่าการเคลื่อนไหวในทางตรงของอณูของน้ำ (translational rate of the molecules in water) ถูกรบกวนชนิดทำให้อัตราความเร็วน้อยลง คือช้าลง โดยการนำเอาความร้อนออกเสียบ้างเป็นบางส่วน ของเหลวดังกล่าวนั้นจะกลายสภาพคือแปรรูปเป็นของแข็ง ซึ่งเราเรียกมันว่าน้ำแข็ง ในทางตรงกันข้ามถ้าช่วงคลื่นหรือความถี่ของการสั่นสะเทือน (vibrational frequency) ของอณูถูกรบกวนทำให้เสียสมดุลย์ในสภาพนั้น ของเหลวดังกล่าวจะแปรรูปกลายเป็นน้ำไป แต่ถ้าอัตราความเร่งของช่วง

คลื่นถูกรบกวนมากขึ้น คือทำให้สูงขึ้น ๆ จนถึงขนาดที่ตามปกติเราจะไม่พบอยู่ในสภาพธรรมดาทั่ว ๆ ไปเลย เช่นนี้ ก็จะเกิดสภาพที่ ๔ ซึ่งนักวิทยาศาสตร์ตั้งชื่อให้ว่าสภาพที่เป็นพลาสมา (plasma) คือไม่ใช่แก๊ส ไม่ใช่ของแข็ง และก็ไม่ใช่ของเหลวด้วย นี้คือกระบวนการแปรรูป (transformation) ของสิ่งที่เป็นของเหลวที่เราเรียกกันว่าน้ำ **ซึ่ง**สามารถเปลี่ยนสถานภาพของมันต่อไปได้อีก ๓ แบบ กลายเป็น ๔ แบบด้วยกัน

หลักการที่เราได้จากสัจธรรมทางวัตถุข้อนี้คือว่าวัตถุนั้นเราไม่สามารถทำลายมันให้หายสูญไปได้เลย ถ้ามีเหตุการณ์รบกวนทำให้มันเสียสมดุลย์ในสภาพนั้น ๆ มันก็แปรรูปไปอยู่ หรือ ดำรงอยู่ต่อไป ในสถานภาพอย่างอื่น กล่าวตามสำนวนความสั่นสะเทือนก็คือว่า *มันจะเปลี่ยน หรือว่าแปรรูปจากความถี่ของความสั่นสะเทือนในระดับหนึ่ง ไปเป็นความถี่หรือความสั่นสะเทือนในอีกระดับหนึ่ง* นี้คือกฎของความไม่สูญหายของพลังงานซึ่งเป็นกฎที่ใช้ได้ทั้งในด้านพลังงานของชีวิต เช่นเดียวกับในด้านของสิ่งที่เป็นวัตถุเหมือนกัน (Matter cannot be

destroyed. It can only be changed from one form to anotherthat is, from one vibrational frequency to another. This means that the law of conservation of energy applies to the energies of life as well as to material things.–*From* After we die, what then ? by George W. Meek p. 78, 79)

อาจมีผู้คิดว่าหลักการดังกล่าวนั้น ย่อมเป็นจริงสำหรับพลังงานฝ่ายวัตถุเท่านั้น ส่วนพลังงานแห่งชีวิตซึ่งไม่ใช่วัตถุ จะนำเอาหลักการเช่นนั้นมาประยุกต์ได้ละหรือ ? ก็ขอตอบว่า จริงอยู่เราอาจจะยังไม่ทราบแน่ชัดนักในเรื่องพลังงานอันละเอียดในรูปแบบต่าง ๆ (subtle energies) ที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกันในเรื่องความคิด, อารมณ์, รังสีของมนุษย์, และวิญญาณ แต่ปัจจุบันนี้ก็ได้มีการค้นคว้าวิจัยข้อมูลเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ว่าความคิด, อารมณ์ ลักษณะเฉพาะของแต่ละคน (personality), ความจำที่สั่งสมไว้ (memory banks), และวิญญาณ (soul) ทั้งหมดนี้ยังคงสามารถมีอยู่ต่อไปได้จริง ๆ (continue in existence) แม้หลังจากที่ร่างกายของแต่ละคนแตกทำลายและเน่าเปื่อยไปหมดแล้ว หนังสือเล่มที่อ้าง

มาข้างต้นนั้นได้อ้างถึงบทความอีกเรื่องหนึ่งชื่อ Realization of Holistic Heath and Its Science. โดย Dr. Hiroshi Motoyama ในวารสารชื่อ Journal of Religion and Parapsychology ฉบับประจำเดือน June 1979

ขอแถมให้ทราบคำใหม่อีกคำหนึ่งเกี่ยวกับคำพลาสมา (plasma) ที่กล่าวมาแล้ว คือ คำว่า bioplasma body ซึ่งคงจะแปลได้ว่า กายซึ่งอยู่ในสภาพของพลาสมาที่มีชีวิตจริง ๆ *(เหมือนกายเนื้อหยาบของเราในปัจจุบันนี้)* คำนี้เป็นคำที่เป็นผลมาจากการค้นคว้าของนักวิทยาศาสตร์ชาวรัสเซียบัญญัติขึ้น เพื่อให้ฟังดูเป็นสำนวนวิทยาศาสตร์น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น เป็นคำซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกันกับ etheric body (หรือ astral body ซึ่งแปลว่า "กายทิพย์" นั่นเอง) ทั้งนี้จากหนังสือเล่มที่อ้างอิงข้างต้นนั้น ความประสงค์ของเขาอีกประการหนึ่งก็คือเพื่อแสดงว่ากาย bioplasma นี้เป็นกายที่มีชีวิต, มีประสาทสัมผัส มีอวัยวะต่าง ๆ สามารถเคลื่อนไหว ทำงานมีความรู้ ทุกข์และสุขได้เช่นเดียวกับกายเนื้ออันเป็นกายหยาบ (crude physical body) นี้เอง คือไม่ใช่เป็นกายที่เหมือน

ผีดิบ หรือหุ่นยนต์ซึ่งได้แต่เคลื่อนไหวอย่างไม่มีชีวิตชีวา หรือความคิดอะไรเป็นของตนเองเลย

อันที่จริงข้าพเจ้าคิดว่า ที่กล่าวมานั้นก็คงเป็นการประเมินอย่างต่ำ เพื่อให้เห็นลักษณะทั่วไป ซึ่งอาจจะยืมสำนวนคณิตศาสตร์มาใช้ว่าเป็นการเสนอให้เห็น แฟคเตอร์ร่วม (commom factor) หรือตัว "คูณร่วมน้อย" (lowest common multiple) ของเทอมที่เกี่ยวกับ กาย คือ กายเนื้อ และกายทิพย์ในระดับต่าง ๆ เท่านั้นเอง ซึ่งไม่ใช่เป็นการแสดงลักษณะโดยละเอียดของกายรูปหรือสถานภาพในระดับต่าง ๆ กันแต่อย่างใด ๆ ในทางธุรกิจเราท่านคงจะทราบดีทั่วกันว่า การประเมิน อย่างต่ำนั้นมีค่าความเชื่อถือสูงกว่าการประเมิน อย่างสูง มากทีเดียว เช่นบริษัทแห่งหนึ่งมีทุนทรัพย์อย่างต่ำ ๑๐ ล้านบาท กับอีกบริษัทหนึ่งมีทุนทรัพย์อย่างสูง ๑๐ ล้านบาท เช่นนี้แน่นอนว่า บริษัทแรกซึ่งมีทุนทรัพย์ประเมินอย่างต่ำนั้น จะต้องได้รับความเชื่อถือมากกว่าอีกบริษัทหนึ่งซึ่งมีการประเมินอย่างสูงในจำนวนเท่าๆกัน การใช้คำว่ากายไบโอพลาสมา (bioplasma) จึงเป็นการใช้คำเพื่อให้

รู้โดยนัยอ้อม ๆ เป็นการประเมินอย่างต่ำว่า กายทิพย์ในระดับต่าง ๆ นั้น มีชีวิตชีวา มีอินทรีย์คือประสาทสัมผัสต่าง ๆ ได้ **ไม่น้อยกว่า** กายเนื้อที่เราครองอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น แน่ละส่วนที่**มากกว่า** คือความเข้มข้น ความละเอียดและความรุนแรงในด้านอื่น (คือในการเสวยสุขและทุกข์) มีมากมายมหาศาลและยาวนานกว่า กายเนื้อในโลกนี้ย่อมมีอีกมากมายนัก ซึ่งจะต้องมีการศึกษาเป็นการเฉพาะเรื่อง ๆ ต่อไปอีกมาก มีสำนวนภาษาอังกฤษอยู่สำนวนหนึ่งว่า tip of an iceberg คือเป็นเสมือนส่วนน้อย ของภูเขาน้ำแข็งในภูมิประเทศทางขั้วโลก ซึ่งลอยเท้ง ๆ เพ่นพ่านอยู่ทั่วไปในหน้าน้ำแข็งละลาย ภูเขาน้ำแข็งคือ iceberg เหล่านั้นจะโผล่ยอดออกมาให้เห็นเพียงน้อยนิดเท่านั้น แต่ส่วนที่อยู่ใต้น้ำนั้นจะมีขนาดใหญ่โตมโหฬารสักเพียงใด ก็ไม่มีใครใช้สูตรทางคณิตศาสตร์คำนวณได้เลย บรรดาชาวเรือจึงกลัวกันอย่างยิ่ง เพราะถ้ากะระยะผิดเห็นว่ายังอยู่ไกลโดยมองดูแต่ส่วนที่โผล่ออกมาเหนือน้ำ แล้วแล่นไปชนส่วนที่อยู่ใต้น้ำซึ่งยื่นออกมามากมายเข้า ก็เป็นอันว่าเรือต้องแตก

และจมอย่างแน่นอน คำว่ากายพลาสมาที่มีชีวิตคือ bio-plasma ที่กล่าวมาแล้วนั้นย่อมเป็นทำนองนี้ คือเป็นเรื่องที่จะต้องศึกษาค้นคว้าต่อไปอีกมากมายมหาศาลทีเดียวแต่นั่นแหละ **อย่างน้อย** เราก็ได้รู้กันแล้วว่ามีลักษณะเช่นนั้นอย่างแน่นอน

การไม่รู้หรือว่าติดตามกระบวนการแปรรูปไม่ทันก็คล้ายกับการ "ถูกผีหลอก" ฉะนั้น

ก็เป็นอันพอจะสรุปได้ จากการที่ได้บรรยายมาตั้งแต่ต้นนั้นว่า

๑. เมื่อใดที่มีการรบกวนทำให้เสียสมดุลย์ จะมี "อันเป็นไป" เพื่อกู้สมดุลย์ให้กลับคืนมาเสมอ

๒. "อันเป็นไป" ในด้านจิตใจนั้นก็คือ "การใช้กรรม" นั่นเอง

๓. ในการกู้สมดุลย์นั้น จะต้องมีการแปรรูปหรือเปลี่ยนสถานภาพไปต่างๆ

๔. แต่ถึงจะเปลี่ยนอย่างไร ก็เป็นอันไม่มีการ "สูญ" ที่ยังไม่ปรากฏผลออกมา ก็คือยังมีการ

ที่เราได้บอกเขาไป ผลก็คือหลานสาวคนที่หนึ่ง บอกกับเราว่า "หนูเต้นรำเป็นนะคะ" คนที่สองกล่าวว่า "หนูก็เต้นเป็นค่ะ" คนที่สามก็บอกทำนองเดียวกันอีกว่า "อ้าว หนูเต้นเป็นนี่คะ" โดนเข้าแบบนี้ ข้าพเจ้าและภรรยาก็มองดูนัยน์ตากันด้วยความประหลาดใจ ชนิดที่คาดไม่ถึง และเราก็ได้รู้ว่า เราตามเด็กไม่ทันเสียแล้ว ไม่รู้ว่าเขาเอาเวลาเรียนหนังสือไป "แปรรูป" เป็นเวลาเรียนเต้นรำกันได้อย่างไร ที่ไหน และเมื่อไร

เรื่องทำนองนี้ ก็คงจะเป็นแบบเดียวกันกับละครทางทีวีเรื่อง "สี่แผ่นดิน" เมื่อเร็วๆ นี้ ที่แสดงถึงลูกสาวของพลอยที่ชื่อประไพ แอบไปเรียนเต้นรำกับพี่ชายที่ชื่ออั้น โดยที่พลอยไม่ได้รู้เรื่องอะไรเลย พอรู้ภายหลังแม่ประไพก็เต้นรำเป็นเสียแล้วเป็นอันว่า พลอย "ตามเด็กไม่ทัน" เช่นเดียวกับข้าพเจ้าและภรรยาเหมือนกัน เพราะเด็กสมัยนี้เขา "แปรรูป" ชั่วโมงเรียนของเขาได้เก่งมาก ในบางกรณีเขาคงไม่ได้ตั้งใจจะ หลอก ผู้ปกครองก็ได้ แต่นั่นแหละ ทำไปทำมาผลลัพท์ที่ออกมาก็เท่ากัน คือทำให้ผู้ปกครองหรือพ่อแม่หลงผิดไปได้ตลอดเวลาที่ยัง

ไม่ได้มีเครื่อง "จุดระเบิด" ทำให้เขาเปิดเผยแผนการณ์ที่ปิดบังไว้ออกมาให้รู้ทั่วกัน

ในเรื่องกระบวนการแปรรูปของกรรมก็เป็นทำนองเดียวกันนี้ เป็นแต่ว่ามีความลึกซึ้ง และใช้เวลานานขนาดบางกรณีก็ต้องเลื่อนไปอีกหลาย "ฉาก" กว่าจะเห็นผลผู้ที่ใจร้อน (ดังเช่นคนส่วนมากในปัจจุบันนี้) จึงพากันหลงเข้าดงแห่งความเห็นผิดคือ มิจฉาทิฏฐิกันมากมายเหลือเกิน อันที่จริงถ้าเรามี "จิตใจ" หรือนับถือหลักการ ของวิทยาศาสตร์จริง ๆ ไม่ใจแคบปิดบัง (ใจ) ของตนเองมากเกินไป ก็น่าจะนำเอาหลักการของวิทยาศาสตร์นั้นเอง มาประยุกต์เข้าได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะในคำกล่าวข้อ ๓ และ ๔ ซึ่งข้าพเจ้ายกไว้เป็นหัวข้อต้นบท ที่มีใจความทำนองว่า **พลังงานแสดงปรากฏการณ์ออกมาเป็นวัตถุ และวัตถุก็คือพลังงานในระดับความถี่ของช่วงคลื่น ในอัตราหนึ่งนั่นเอง** ทั้งสองอย่างจึงมีการแปรรูปหรือเปลี่ยนสภาพกลับไปกลับมาได้ ตามแต่จะมีเครื่องกระตุ้นหรือเร้า ทำให้เสียสมดุลย์ คือความถี่ในระดับที่มีอยู่เป็นอยู่ได้มากน้อยเท่าใดโดยนัยดังกล่าวมา

เราจะเรียกว่า วัตถุก็คือวิญญาณในระดับความสั่นสะเทือนชั้นต่ำ และวิญญาณ (หรือจิตใจ) ก็คือวัตถุในระดับความสั่นสะเทือนชั้นสูงนั่นเอง

เมื่อมาถึงตอนนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าท่านผู้อ่านที่มี "หัวไว" บางท่าน คงจะต้องนึกสรุปได้เองแล้วว่า "ถ้าเช่นนั้นมันก็ต้องหมายความต่อไปว่า วัตถุทุกอย่าง ต้องมีวิญญาณด้วยน่ะซี ใช่ไหม ?" ต่อคำถามนี้ ข้าพเจ้าขอแนะนำให้ลองอ่านหนังสือเรื่อง "คำบรรยายพุทธปรัชญา ภาค ๒" ของอาจารย์พร รัตนสุวรรณ ซึ่งสำนักค้นคว้าทางวิญญาณได้จัดพิมพ์ขึ้นมาแล้ว หากมีปัญหาหรือต้องการจะวิจารณ์อย่างไร ก็ขอได้ติดต่อ กับอาจารย์พร ผู้แต่งเอาเอง แนวความคิดหรือทฤษฎีเรื่องนี้ อาจจะเป็นการ "พลิกล็อค" หรือ "โลดโผน" มากไปสักหน่อย แต่ก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษาด้วยความใจกว้างพอสมควร

ข้าพเจ้าคิดว่า การแปรรูป นี้เอง เป็นหลักการที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งที่ทำให้คนเรา โดยเฉพาะในสมัยปัจจุบัน ที่ติดตามการแปรรูปไม่ทัน หรือว่าที่ไม่รู้แล้วไม่ยอมรับความจริงข้อนี้ กลายเป็นคนที่เรียกว่า

"ใจบอด" หรือ "ยากจนทางใจ" หลงเข้าดงหนาป่าทึบแห่งความเห็นผิดไปมากต่อมาก บางท่านขนาดบวชเรียนเป็นมหาบาเรียนชั้นสูงแล้ว ลาสิกขาออกมา ก็ยังกล้าเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ได้ว่า "เรื่องสวรรค์นรกหลังจากตายและเรื่องผีสางเทวดา ทั้งหมดนั้น เป็นเรื่องโกหกทั้งหมด เพราะเราชาวพุทธสัปดน ไปลอกเอามาจากศาสนาพราหมณ์และฮินดู ทำให้เกิดการปลอมปนคือเกิดสัทธรรมปฏิรูปขึ้นในพระพุทธศาสนามากมาย" หนังสือพิมพ์ "ไทยรัฐ" ฉบับ วันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๖ ก็มีข่าวชิ้นหนึ่งลงข้อความไปในทำนองนี้ โดยกล่าวในตอนหนึ่งว่า รมช. ศึกษาธิการสมัยนั้น ให้คำแนะนำแก่ภิกษุที่จะช่วยพัฒนาบ้านเมืองนั้น...**ต้องสอนสัจธรรม "ไม่ใช่สอนเรื่องนรกสวรรค์แก่ชาวบ้าน"** ท่านพูดปรักปรำเอาเลยว่า เรื่องนรกสวรรค์ ไม่ใช่สัจธรรมทางพระพุทธศาสนา

เพื่อเป็นการถ่วงดุลย์กันบ้าง ข้าพเจ้าขอนำข้อความในหนังสือเรื่อง EARTHLY PURPOSE ซึ่งแต่งโดย Dick Sutphen ดังต่อไปนี้

สมดุลย์แห่งกรรม

"ความรู้เรื่องชาติก่อนของท่านจะช่วยให้ท่านเข้าใจได้ดีว่าเหตุใดในชาตินี้จึงมีสิ่งนั้น ๆ มามีอิทธิพลต่อจิตใจหรือชีวิตของท่าน มาบั่นทอนหรือตัดรอนท่าน, และมาชักจูงให้ท่านต้องคิดไปในแนวทางเช่นนั้น ๆ.... ท่านลองนึกวาดภาพดูก็ได้ว่า ในยุคสมัยที่ประชาชนทั่วไปยอมรับเชื่อหลักการเรื่องการเกิดใหม่ (หลังจากตายแล้ว) และเรื่องการสืบภพชาติของกรรมด้วยความบริสุทธิ์ใจนั้น อารยธรรมของเขาจะ(รุ่งโรจน์)ถึงขนาดไหน ในเมื่อเขารับเชื่อได้ว่า ความคิด, การกระทำ และคำพูดทุกอย่างและทุกครั้งนั้น จะต้องเกิดการสมดุลย์ คือได้รับผลตอบแทนอย่างยุติธรรมเสมอ, ถ้าไม่ในชาตินี้ก็ต้องในชาติหน้า (หลังจากตาย)."

(Knowledge of your past lives can help you to understand what influences, restricts or motivates you in the present...Can you imagine

a civilization where people really accepted reincarnation and Karma—accepted thought, word and deed would have to be balanced, if not in this life, the in a future life ?)

(หนังสือได้รับความเอื้อเฟื้อให้ยืมมาโดย
คุณณรงค์ วุทธเสถียร)

— ๑๒ —

เศรษฐีธรรม VS. ระบำมาร
(Matyrdom vs. Hedonism)

กิเลสท่วมหัว เอาตัวไม่รอด
เป็นคนใจบอด มองไม่เห็นธรรม
เพราะคิดไม่เป็น จึงหลงเต้นหลงรำ
ตามที่มารกำ— กับให้เห็นผิด
ธรรมะอยู่ฟากตาย ใครเสี่ยดายชีวิต
ไม่มีทางพิชิต ต้องจมอยู่ดักดาน
นักภาวนา ไม่มัวฟุ้งซ่าน
มุ่งสติปัฏฐาน พูดน้อย ๆ ต่อย ๆ มาก
กลัวแต่จนทางใจ ไม่กลัวอดอยาก
ตรากตรำลำบาก จิตใจก็สดชื่น
คิดค้นหาธรรม ทั้งหลับและตื่น
ถอนถ่ายคลายคืน ตัวตนในกายจิต
พึ่งเทศน์จากทุกข์ เรียนธรรมจากนิมิต
ใช้เหตุการณ์ในชีวิต เป็นครูด้วยปัญญา
สติเป็นเพื่อนสอง จ้องดูขันธ์ห้า
ไม่ "ใช้" มากกว่า "หา" ก็ได้เป็น "เศรษฐีธรรม"

ในโลกปัจจุบัน ซึ่งส่วนมากมีการบูชาวัตถุธรรม คือเงินและร่างกายว่าเป็นพระเจ้า หรือที่พึ่งอันสูงสุดของชีวิต เกือบทุกคนใฝ่ฝันที่จะเป็นเศรษฐีในด้านการเงินคำนึงถึงความมั่นคงของชีวิตในด้านร่างกายและวัตถุในชาตินี้เป็นสำคัญ แม้ชาวพุทธเองที่เป็นอาจารย์เจ้าสำนักที่ "เด่นและดัง" บางท่านก็สั่งสอนให้สานุศิษย์คิดถึงสวรรค์และนรกของชาตินี้ คือก่อนตาย *อย่างเดียว* เรื่องอริยทรัพย์ที่จะเป็น *อนุคามิโก* ที่จะนำติดตัว (คือติดใจ) ไปสำหรับใช้สอยเลี้ยงร่างกายใหม่หลังจากตายแล้วนั้น ก็เป็นอันเลิกคิดกันได้ทีเดียว

ในนามของสำนักค้นคว้าทางวิญญาณ ซึ่งสอนเรื่องความจริงเกี่ยวกับสวรรค์และนรกในมิติ (dimension) หลังจากตายแล้วตลอดมา ผู้เขียนขอเสนอแนวทาง *คิดและปฏิบัติ* ในด้านบวก (positive) เพื่อความเป็นเศรษฐีธรรมทั้งในชาตินี้ *และ* ชาติหน้า และในด้านลบ (negative) เพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะ *"หลงเต้นหลงรำ ไปตามเพลงมาร"* เท่าที่พอจะนึกได้ โดยเป็นการบรรยายบทกลอนที่ตั้งไว้เป็นอุทเทส คือหัวข้อหรือ outline ดังต่อไปนี้

๑. กิเลสท่วมหัว เอาตัวไม่รอด ธรรมภาษิตนี้เป็นคำกล่าวของท่านพระอาจารย์มหาบัว ญาณสัมปันโน แห่งวัดป่าบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ท่านจะกล่าวไว้ในที่ไหน คือหนังสือเรื่องอะไร หน้าเท่าไร ก็ลืมไปเสียแล้ว เอาเป็นสรุปว่า ท่านอาจารย์เป็นผู้กล่าวก็แล้วกัน ธรรมภาษิตนี้คงเป็นการอ้างอิงโดยนัยถึงสุภาษิตของเก่าเป็นทำนองแก้กันว่า "ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด" นั่นเอง คำกล่าวนี้เป็นคำพูดเยาะเย้ยหรือเสียดสีผู้มีความรู้มากมายรอบด้าน แต่กลับต้องประสบความล้มเหลวและความผิดหวังในชีวิตและการงานอย่างไม่น่าเป็นไปได้ ในชีวิตจริง เราท่านก็คงจะได้พบตัวอย่างของบุคคลเช่นนี้มาบ้างไม่มากก็น้อย ซึ่งเป็นเรื่องน่าสลดใจที่ว่า "ความรู้" ที่เขาได้ร่ำเรียนมาอย่างมากมายนั้น เมื่อถึงเวลาคับขันอันตรายเข้า ก็เอาเป็นที่พึ่งอาศัยอะไรไม่ได้เลย สรุปความก็คือ เราเพ่งโทษไปที่ "ความรู้" ว่า ไม่มีประโยชน์ เพราะช่วยเหลือผู้รู้ผู้นั้นไม่ได้เลย

ท่านอาจารย์พระมหาบัว คงจะเข้าใจความรู้สึกของคนโดยมาก ที่มักจะเพ่งโทษ "ความรู้" โดยถ่าย

เดียว จึงได้กล่าวไขหรือขยายความเพื่อให้เป็นที่แจ่มแจ้งยิ่งขึ้นว่า คนที่มีความรู้จนท่วมหัว แต่กลับเอาตัวไม่รอดนั้น โดยแท้แล้วไม่ใช่เพราะ *ความรู้* นั้นดอก แต่เป็นเพราะ **กิเลสที่ท่วมหัว** ของเขาเองต่างหาก ที่เป็นต้นเหตุทำให้เขาเอาตัวไม่รอด

อย่างไรก็ตาม คำว่า **"เอาตัวไม่รอด"** ในที่นี้ก็มีความหมายหลายนัย และหลายระดับ สุดแล้วแต่ว่าบุคคลผู้ "ตีความ" (interpret) ผู้นั้น ๆ จะมีความเชื่อคือมีเหตุผลและอารมณ์น้อมไปในด้านใด และลึกซึ้งเพียงใด ในด้านที่เห็นได้ง่าย คือด้านวัตถุคนที่ได้ชื่อว่า "เอาตัวรอด" ก็คือคนที่ตั้งตัวได้ในทางฐานะเงินทอง หรือเป็นคนมีชื่อเสียงเกียรติยศในด้านการงานอาชีพ หรือสามารถผ่านพ้นภัยอันตรายมาได้โดยสวัสดิภาพ ทั้งนี้แม้ว่าบุคคลผู้นั้นจะได้ใช้วิธีการอันสกปรกโสมม เล่ห์-กะเท่ห์ และการทรยศหักหลังผู้อื่นมาก่อนก็ตาม นี้คือการ "เอาตัวรอด" ในแง่วัตถุ คือในแง่ที่มองเห็นได้อย่างหยาบ ๆ เท่านั้นเอง

เมื่อคิดหรือตัดสินกันตามหลักการนี้ ก็หมายความว่าทหารที่ตายในการรบ เช่นชาวบ้านบางระจันก็ดี, คนที่

มีศีลธรรมไม่คดโกงไม่เอาเปรียบผู้อื่น ทำงานด้วยความอดทน ขยันขันแข็งซื่อสัตย์ แต่ต้องยากจนจนตลอดชีวิต เพราะได้เจ้านายหรือเพื่อนฝูงหรือลูกน้องที่ไม่เห็นคุณความดี ไม่ร่วมมือก็ดีและโดยที่สุด พระเจ้าพิมพิสาร ซึ่งถูกพระเจ้าอชาตศัตรูผู้บุตรฆ่าตาย โดยที่พระพุทธองค์ทั้ง ๆ ที่ยังทรงมีชีวิตอยู่ก็ช่วยเหลืออะไรไม่ได้ ต้องปล่อยให้ตายด้วยความทรมานแสนสาหัสอยู่ในคุกก็ดี บุคคลเหล่านี้ก็ต้องได้ชื่อว่า เอาตัวไม่รอด ทั้งสิ้น และโดยเฉพาะพระเจ้าพิมพิสารนั้น *เมื่อคิดตามหลักการในด้านวัตถุและร่างกาย* ก็ต้องกล่าวได้ว่า เสียแรงที่เป็นพระราชาที่มีศีลธรรม เสียแรงที่ได้เป็นถึงพระโสดาบัน เสียแรงที่เมื่อมองจากหน้าต่างห้องขัง ก็สามารถเห็นยอดเขาคิชฌกูฏ อันเป็นที่ประทับของพระพุทธองค์อยู่ห่างออกไปประมาณ ๒ กิโลเมตรเศษ ๆ เท่านั้น ก็ต้องประสบชะตากรรมอันน่าสังเวช ชนิดที่ปุถุชนคนสามัญที่มีกิเลสหนาหลายคน ก็ยังไม่ต้องถึงแก่ความตายอย่างน่าทุเรศถึงขนาดนั้น ข้าพเจ้าเคยไปกับคณะของอาจารย์พรในคราวไปเยือนอินเดียครั้งแรก มีผู้พาไปดูสถานที่ที่เขา

กล่าวว่าเป็นห้องคุกที่คุมขังพระเจ้าพิมพิสาร เมื่อมองออกไปด้านหนึ่ง ก็สามารถเห็นยอดภูเขาคิชฌกูฏอยู่ห่างออกไปไม่ไกล ก็เกิดความรู้สึกขึ้นมาว่า *ถ้าหากจะมองกันในแง่วัตถุและร่างกาย* แล้วพระเจ้าพิมพิสารเป็นต้นก็ "เอาตัวไม่รอด" จริง ๆ

ละครชีวิตที่แสดงกันหลาย "ฉาก"

ดังนั้น ถ้าจะมองกันในแง่หลักการ และมาตรฐานของพุทธศาสนาแล้ว การมองและคิดถึงร่างกายและวัตถุ *โดยส่วนเดียว*จึงนับว่าเป็นอันตราย ต่อการที่จะต้องหลงทางไปเข้าดงหนาป่าทึบแห่งมิจฉาทิฏฐิเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการมองชีวิตและผลของกรรมในระยะสั้น ดังที่อาจารย์วศิน อินทสระ อุปมาไว้อย่างน่าฟัง (ในบทที่ ๒) ว่า เป็นการตัดสินละครแห่งชีวิตกันใน "ฉาก" เดียว คือใน ชาติ เดียว ทั้งนี้เพราะละครแห่งชีวิตของพวกเราแต่ละคนนั้น ได้มีการแสดงมาก่อนหน้านี้แล้วหลายฉาก คือหลายชาติและก็จะต้องมีการแสดงต่อ ๆ ไปอีก หลายฉากคือหลายชาติเช่นเดียวกัน ดังนั้นการที่เราเห็น

พระเอกหรือนางเอกเสียเปรียบผู้ร้ายในฉากหนึ่ง แล้วร้องโวยวายเอ็ดตะโรว่าเป็นการไม่ยุติธรรม เป็นละครหรือภาพยนตร์ "เฮงซวย" เป็นต้นนั้น จึงเป็นการใจเร็วด่วนได้เกินไป ไม่อดทนรอดูเหตุการณ์ที่จะ "มีอันเป็นไป" เกิดขึ้นเป็นการ "พลิกล็อค" เพื่อกู้สมดุลย์ให้คืนมาจนได้ในฉาก คือชาติต่อไป และที่สำคัญอีกข้อหนึ่งก็คือ คนที่เราคิดว่าเป็นพระเอกนางเอกอยู่ในฉากนี้ (ซึ่งรวมทั้งตัวเราเองด้วย) นั้น ก็ไม่แน่นักคืออาจจะเคยเป็นผู้ร้ายใน "*ฉาก*" ที่แล้วมาก็ได้ และโดยนัยเดียวกัน คนที่เราคิดว่าเป็นผู้ร้ายในฉากนี้นั้น เขาอาจจะเคยเป็นพระเอกหรือนางเอกใน *ฉาก* ที่แล้วมาก็ได้ ทั้งนี้เพราะคนเราทุกคนมี "จุดอ่อน" เหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งคือการ "ลืมตัว" และเพลิดเพลินในความสำเร็จความสุขและกามคุณ ซึ่งมีศัพท์ทางบาลีท่านว่า "มท" และ "นันทิราค" เป็นเช่นนี้เรื่อยไปจนกว่าจะได้ "**ตกกระแส**" ที่ท่านกล่าวว่าเป็น "โสดาบัน" จึงจะมีอนาคตอันแน่นอนวางใจได้ว่า จะไม่มีวันถอยหลังและเสื่อมสลายลงได้อีก คุณลักษณะนี้เป็นสมบัติอันสุดประเสริฐ ที่ท่าน

กล่าวว่าผู้ได้บรรลุธรรมขั้นนี้ เป็น "เสฏฺโฐเทวมานุเส" คือเป็นผู้ประเสริฐสุดในหมู่มนุษย์และเทวดาทั้งหลาย

ดังนั้น การ "*เอาตัวรอด*" ในความหมายที่แท้จริงของพุทธศาสนานั้น ก็คือการ "เอา**ใจ**รอด" นั่นเอง และที่ว่า "รอด" นั้น ก็คือการ "รอด" หรือปลอด หรือพ้นจากอำนาจของกิเลสมารโดยเด็ดขาด ซึ่งสำหรับพระโสดาบัน กิเลสส่วนไหนประเภทไหนที่พ้นหรือหลุดและรอดไปแล้ว ก็เป็นอัน *รอด* ไปโดยเด็ดขาด ไม่มีวันถอยหลังกลับไปสู่อำนาจของมันอีก ส่วนไหนที่ยังไม่ได้พ้นหรือหลุด ก็มีแต่จะเบาบางลงทุกที ไม่มีทางที่จะ *กำเริบ* หรือสั่งสมตัวให้มากขึ้นได้อีกต่อไป

ไม่มี "งูและบันได" (snakes-and ladders)

โดยนัยนี้ ความก้าวหน้า ทั้งในทางโลกและทางธรรมของปุถุชนทั้งหลาย จึงยังเป็นสิ่งที่ไว้ใจไม่ได้เสมอไป แม้ว่าผู้นั้นจะปรากฏว่ามีอภิญญาปาฏิหาริย์และความสำเร็จอย่างอื่น ๆ อย่างลึกซึ้งและผาดโผนเพียงใดก็ตาม

พูดกันตามสำนวนลูกทุ่งสักหน่อย ก็อาจจะกล่าวได้ว่า คนที่มีชื่อเสียง *"เด่นและดัง"* ในวงสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมทางโลกหรือทางธรรมก็ตาม ก็ยังเป็นที่ไว้ใจนักไม่ได้ เพราะเผลอไป"วูบ" เดียว ก็อาจจะหล่นโครมลงไปตั้งต้นใหม่ก็ได้ ตัวอย่างที่กล่าวไว้ในบทก่อนก็มีท่านโยคีนักรบชื่อ Banda Bahadur และโยคีร่วงเป็นต้น ตัวอย่างในประเทศไทยที่เด่นชัดเมื่อไม่นานมานี้ ก็มีพอจะเห็นได้อยู่ ในกรณีของพระอาจารย์หนุ่มรูปหล่อเสียงเพราะ เทศน์เก่ง มีอภิญญาปาฏิหาริย์บางประการเป็นพระอาจารย์ที่ทั้งเด่นและดัง มีชื่อเสียงครับฟ้าเมืองไทยไป ๆ มา ๆ ถูกมารที่มาในรูปของบริวารที่เป็นเพศตรงข้าม เล่นงานเสียจนหมดรูป หมดชื่อ หมดอนาคตในทางธรรมไปตลอดชาติ

ข้าพเจ้าเคยเห็นเด็ก ๆ เล่นเกมของฝรั่งชนิดหนึ่งที่เขาเรียกว่า "บันไดงู" คือ Snakes-and-ladders โดยผู้เล่นแต่ละคนจะเดินแต้ม "หมาก" ของตน โดยใช้วิธีทอดลูกเต๋า แล้วเดินไปตามกระดานซึ่งดูเหมือนจะมี ๑๐ แถว ๆ ละ ๑๐ ช่อง รวมกันเป็น ๑๐๐ ช่อง บนกระดาน

นั้นมีรูปบันไดและงูวางไว้ระเกะระกะไปหมด ใครทอดเต๋าไปหยุดอยู่ที่เชิงบันได ก็มีโอกาสพุ่งพรวดขึ้นไปถึงยอดบันได เรียกว่าเดินทางลัด อาจจะขึ้นจากช่องที่ ๗ หรือ ๘ กระโจนไปที่ช่องที่ ๖๐ หรือ ๗๐ ไปเลย เรียกว่าใกล้ช่องที่ ๑๐๐ อันเป็นช่องชัยชนะเข้าไปอย่างรวดเร็วและโลดโผน แต่นั่นแหละ พอใกล้จะถึงช่องที่ ๑๐๐ จะมี งู ยื่นปากออกมาคอยงับผู้เดินทางเอาไว้หลายตัวทีเดียว เป็นการ กัน หรือ กั้น ไม่ให้ผู้เดินทางไปถึงช่องชัยชนะ คือหมายเลข ๑๐๐ ได้โดยง่าย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ผู้ที่ทำแต้มโลดโผนขึ้นบันไดมาได้อย่างรวดเร็วถึงหมายเลข ๘๐ หรือ ๙๐ แล้วนั้น จะต้อง **ระวังตัวมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม** ถ้าในการทอดเต๋าครั้งต่อไป บังเอิญ "เดิน" ไปเข้าปากงูเข้า สมมุติว่าในช่องที่ ๙๕ เขาก็จะหล่นฮวบลงไปถึงหางงู ซึ่งอาจจะเป็นช่อง ๑๐ หรือช่อง ๒ ก็ได้ เมื่อเป็นดังนี้ก็หมายความว่า ต้องตั้งต้นกันใหม่อีกอย่างน่าเบื่อหน่าย

การปฏิบัติธรรมของผู้ยังเป็นปุถุชน คืออย่างน้อยยังไม่ได้เป็นโสดาบันบุคคลก็เป็นเช่นนี้ อาจารย์

บางท่าน ทั้งชายและหญิง อาจมีอิทธิปาฏิหาริย์และจริยาวัตรและคำสอนน่าเลื่อมใสจริง ๆ และท่านก็อาจมีใจมุ่งมั่นเพื่อผลทางธรรมอย่างแท้จริงด้วย แต่นั่นแหละวิบากกรรมใน "ฉาก" คือชาติก่อน ๆ ของท่านที่ยังคงไล่ติดตามมาไม่ลดละ อาจได้ช่องถาโถมเข้าโจมตีโดยกระทันหันเมื่อใดก็ได้ ถ้าท่านมีจุดอ่อนที่ยังแก้ไขได้ไม่พอ เผลอ ๆ อาจเป็นโรค "วูบ" แบบนักมวยที่ชื่อเขาค้อเมื่อใดก็ได้ ต่อจากนั้นก็จะกลายเป็นคนปล่อยให้ "กิเลสท่วมหัว (ใจ) เลยเอาตัว (คือใจ) ไม่รอด" ไปด้วย ประวัติของท่านพระอาจารย์กัมมัฏฐานเช่น พระอาจารย์บุนนาค โฆสโส, พระอาจารย์เทสก์ เทสรังสี พระอาจารย์ชา สุภทฺโท, หลวงปู่แหวน และหลวงปู่ฝั้น แสดงให้เห็นความจริงข้อบุพเพสันนิวาสนี้ แต่เคราะห์ดีที่ท่านเหล่านั้นตั้งสติได้ทัน ไม่ปล่อยให้เป็นโรค "วูบ" จึงประคองเอาตัว (คือใจ) รอดมาได้ ท่านหลวงปู่ดุลย์ อตุโล แห่งจังหวัดสุรินทร์ มีศิษย์องค์หนึ่งเป็นพระอาจารย์กัมมัฏฐาน สอนศิษย์มานับสิบปี พอถึงอายุประมาณ ๕๕ ปี ก็เกิดโรค "วูบ" กับเด็กสาวอายุ ๑๙ ปี

ลูกสาวโยมอุปฐากของตนเอง ต้องสึกออกไปครองรักกันจนบัดนี้ นับเป็นตัวอย่างของผู้ที่ "ความรู้ (คือกิเลส) ท่วมหัว เลยเอาตัว (คือใจ) ไม่รอด" อีกรายหนึ่ง เรียกว่าท่านขึ้นบันไดไปได้นานพอสมควร เคราะห์ร้ายไปเจอ "ปากงู" เข้า เลยหล่นวูบลงมาตั้งต้นใหม่อย่างน่าเสียดาย เรื่องเช่นนี้มีต้นเค้ามาจากละครใน "ฉาก" (คือชาติ) ก่อนอย่างแน่นอน จะเรียกว่าบุพเพสันนิวาสก็ได้ เพราะเกือบทุกราย เป็นการโจมตีจากอีกฝ่ายหนึ่งอย่างกระทันหัน คือสายฟ้าแลบ ที่ศัพท์ทางสงความว่า Blitzkrieg ไม่ยอมให้ฝ่ายถูกโจมตีตั้งตัวติด อาสวะ (คือกิเลสส่วนลึก) ที่ซ่อนอยู่ ก็ฟุ้งขึ้นมาท่วมหัว (คือใจ) ถ้า "กำลังภายใน" คือบารมีแต่หนหลังมีไม่พอ ก็เกิดอาการ "วูบ" ลื่นไถลเข้าปาก "งู" ไปเลย

ตัว คือ ใจ

ในประเทศไทยเรานี่เอง เมื่อหลายปีมาแล้ว มีพระอาจารย์กัมมัฏฐานสายท่าน พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต โดยสารเครื่องบิน เพื่อจะลงที่ดอนเมืองตามคำ

นิมนต์ของใครคนหนึ่ง ข้าพเจ้าก็ลืมไปเสียแล้ว ปรากฏว่าเครื่องบินลำนั้นมันมาแต่ไหนแต่ไรก็มาได้ พอมาถึงเขตจังหวัดปทุมธานี มองเห็นสนามบินดอนเมืองอยู่แล้ว ก็เกิดอุบัติเหตุตกลงมา ทำเอาพระธุดงค์กัมมัฏฐานหลายองค์ที่โดยสารมานั้น มรณภาพพร้อมกันหมดทุกองค์ หลายคนแสดงความเสียใจ อาลัย และผิดหวังเป็นอย่างมากที่ท่านอาจารย์ดัง ๆ เหล่านั้น ซึ่งบางท่านก็มีชื่อเสียงทางอภิญญาบางอย่างมาแต่เดิมด้วย กลับกลายเป็นผู้ "เอาตัวไม่รอด" ไปได้ ทำเอาศรัทธา ญาติโยมหลายท่านเสื่อมศรัทธาไปไม่น้อยเหมือนกัน มีเสียงบ่นด้วยความข้องใจเป็นทำนองว่า เหตุใดท่านจึงคุ้มครองตนเองไม่ได้แม้แต่สักองค์เดียว เสียงแรงเป็นพระอาจารย์ชื่อดังเป็นส่วนมาก เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจะไปหวังให้ใครยึดท่านเป็นที่พึ่งได้อย่างไร นี่คือผลของการที่คิดว่าการ "เอาตัวรอด" คือเอา *ร่างกาย* เท่านั้น ให้รอดจากอันตรายต่าง ๆ ได้

อันที่จริง ความคิดนึก เช่นนั้น ก็คงจะไม่เป็นการเสียหายอะไรนัก เพราะโดยธรรมดาแล้ว ทุก ๆ คน

ก็ต้องการความสวัสดี และการผ่านพ้นอันตรายมาได้โดยปลอดภัยทั้งสิ้น เป็นแต่ว่าแนวความคิดดังนั้น ควรจะมี "เงื่อนไข" หรือ "ข้อยกเว้น" ไว้บ้าง อย่างน้อยก็ ๒ ประการ คือ แรงกรรมและกาลเวลา

เรื่องแรงกรรมนั้น ก็เป็นที่รู้กันอยู่โดยทั่วไป ว่าขนาดพระอริยสาวกในครั้งพุทธกาล เช่นท่านพระพาหิยทารุจิริยะ ก็ถูกโคบ้าขวิดตาย และพระโมคคัลลานะซึ่งเป็นเอตทัคคะ คือ foremost ในด้านอภิญญา ก็ยังต้องยอมให้โจรประหารท่านจนตาย ทั้ง ๆ ที่ถ้าท่านจะหนีหรือหลบเลี่ยงเสียก็ย่อมได้ พระอาจารย์กัมมัฏฐานทั้งหลาย ซึ่งบางองค์ก็ปรากฏว่ามีอภิญญาเด่นบางประการ ก็น่าจะเป็นทำนองเดียวกันนี้ นี่คือประเด็นเรื่องแรงกรรม ซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะส่วนที่จะเกิดกับ *ร่างกาย*

ประเด็นที่สองคือกาลเวลา นี้หมายถึงกาลเวลาที่อุบัติเหตุนั้น ๆ เกิดแก่ท่าน ซึ่งทำให้เราคิดไปเองว่าท่าน "เอาตัวไม่รอด" ลองคิดดูถึงพระสาวกในสมัยพุทธกาล เช่น ท่านพระพาหิย ทารุจิริยะ เป็นต้น ท่านได้

ฟังธรรมโดยย่อและรวบรัดอย่างยิ่งจากพระพุทธองค์เอง แต่ก็สามารถบรรลุธรรมวิเศษ เป็นพระอรหันต์ได้โดยฉับพลัน อาศัยที่ท่านเป็นพระปัญญาธิกะ ได้อบรมบ่มบารมีในด้านปัญญามาแล้วอย่างเข้มข้นในอดีตชาติ แต่เมื่อท่านลาพระศาสดาไปแสวงหาไตรจีวร เพื่อจะมาอุปสมบท ก็ปรากฏว่าถูกโคบ้าขวิดตายเสียก่อน เรื่องเช่นนี้ถ้าจะคิดในแง่ของร่างกายอย่างเดียว ก็ต้องคิดไปได้ว่าเสียแรงเป็นพระอรหันต์ผู้เป็นขิปปาภิญญา คือยอดเยี่ยมในทางตรัสรู้เร็ว กลับไม่มีปัญญาและบารมีพอที่จะคุ้มครองตัวเองให้รอดจากอันตรายที่ปุถุชนคนอื่น ๆ ในขณะนั้น เขายังสามารถหลบหลีกเอาตัวรอดไปได้ หรือในกรณีของพระโมคคัลลานะ ก็มีทางคิดไปได้อีกว่า เสียแรงที่เป็นผู้เลิศในทางอภิญญาปาฏิหาริย์ แต่ก็ไม่สามารถคุ้มครองตนเอง คือเอาตัวรอดไปไม่ได้ เช่นนี้แล้วจะไปเป็นที่พึ่งของคนอื่น คุ้มภัยอันตรายให้คนอื่นได้อย่างไร

นี้คือแนวคิดในด้านที่ถือว่า "ตัว" คือ "ร่างกาย" เป็นใหญ่ และมีลักษณะความเห็นแก่ตัวของผู้คิดแฝงอยู่ด้วย คือผู้ที่คิดเช่นนั้นมักจะคิดยึดถือท่านเป็นที่พึ่ง เพื่อ

ให้ตนเองได้รับความปลอดภัยในด้าน *ร่างกาย* ด้วย แต่ถ้าเรารู้จักคิดในมุมกลับ คือคิดในแง่ *สวัสดิภาพของจิตใจ* ของท่าน ก็จะเห็นได้ว่าการที่ท่านได้รับอุบัติเหตุหรือถูกฆ่า หลังจาก ที่ท่านได้บรรลุธรรมแล้วเช่นนั้น ย่อมเป็นสวัสดิภาพอย่างสูงสุดสำหรับองค์ท่านอย่างแท้จริง เพราะเมื่อท่านได้เอา *ตัวคือใจ* รอดไปได้อย่างเด็ดขาดเช่นนั้นแล้ว การที่ท่านจะ *เอาตัวคือร่างกาย* ไปไม่รอด ก็ย่อมจะไม่มีความหมายอะไรเลย กรณีของพระเจ้าพิมพิสารก็เป็นเช่นเดียวกันนี้ เพราะพระองค์ได้เอา *ใจ* รอดเป็นโสดาบันบุคคลไปแล้ว แม้ร่างกายของท่านจะได้รับการทรมานเพียงใด ก็ไม่มีความหมาย คือไม่มีผลกระเทือนถึงสัมปรายภพ คือชีวิตหลังจากตายของท่านแต่อย่างใดเลย

ในด้านของพระอาจารย์กัมมัฏฐานชื่อดังที่มาตกเครื่องบินตายหมู่ ก็เป็นเช่นเดียวกันนี้ จริงอยู่ในฐานะที่เป็นปุถุชน เราไม่อาจกล่าวได้โดยแน่นอนว่าองค์นั้นองค์นี้ได้บรรลุธรรมวิเศษขั้นใดบ้างแล้ว เพราะพูดมากไปก็จะเป็นการ "ลากตั้ง" ท่านโดยพลการ เหมือน

กับว่าเด็กอนุบาลหรือประถม จะไปวินิจฉัยคุณภาพของศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัยได้อย่างไร แต่จากจริยาวัตรและปฏิปทา ซึ่งทราบได้จากประวัติของท่านหลายรูปด้วยกัน โดยเฉพาะของท่านพระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ ผู้สร้างวัดภูทอก อันน่าจะเป็นสังฆมหัศจรรย์แห่งหนึ่งของประเทศไทย ก็พอจะกล่าวเป็นการประเมินอย่างต่ำ* ว่า ท่านเหล่านั้นได้เป็นผู้ก้าวหน้าในพระธรรมวินัยของพระพุทธองค์ไกลกว่าข้าพเจ้ามากมายนัก ดังนั้น การที่ท่านได้ประสบชะตากรรมดังกล่าว **หลังจาก** ที่ท่านได้เอาตัว (คือใจ) รอดไปได้แล้วนั้น จะไม่เป็นการดี *สำหรับท่าน*ละหรือ ? การที่ท่านประสบชะตากรรมเช่นนั้น **หลังจาก** ที่ท่านได้ก้าวหน้าไปในทางธรรมถึงขนาดนั้นแล้ว ก็หมายความว่าวิถีชีวิตของท่านใน "ฉาก" ต่อไปจะไม่ต้องมีการ "ล้มลุกคลุกคลาน" หรือเป็นแบบ "เข่าอ่อน" อีก ท่านมีแต่จะขึ้นบันไดหรือไม่ก็ก้าวหน้าไป

---

* การประเมินค่าอย่างต่ำ นี้มีคุณค่าที่เชื่อถือได้มากกว่าการประเมินอย่างสูงมาก โปรดดูบทที่แล้วมา.

อย่างช้า ๆ แต่มั่นคง โดยจะไม่ต้องหล่นเข้าปาก "งู" คือกามคุณเป็นต้นอีกต่อไป

การที่ท่านเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นท่านพระโมคคัลลานะ หรือพระพาหิยะทารุจิริยะ หรือกลุ่มพระอาจารย์กัมมัฏฐานที่ตกเครื่องบินถึงแก่มรณภาพเป็นต้น กล้าเผชิญหน้ากับอันตรายทั้ง ๆ ที่บางท่านก็คงจะรู้ตัวล่วงหน้าแล้วนั้น นี่แหละคือการเอา *ตัวรอด* ในความหมายที่บ่งถึง โดยท่านพระอาจารย์มหาบัว ญาณสัมปันโน โดยแท้ท่านเหล่านั้นเป็นผู้มี "กิเลสไม่ท่วมหัว (ใจ)" แล้วก็สามารถ เอาตัว (คือใจ) หลุดรอดไปจากคุกคือร่างกายได้อย่างปลอดภัย เป็นผู้มีคติอย่างน้อยก็ในภูมิแห่งสวรรค์หรือพรหมโลกอย่างมาก สำหรับบางท่านก็อาจเป็นผู้ กตกรณีย์ วุสิตพฺรหมจริย์ คือเป็นผู้ทำกิจที่ควรทำแล้วอยู่จบพรหมจรรย์แล้ว อย่างแท้จริง

ในความหมายที่ต่ำลงมากว่านั้น ทหารที่ไปรบและตายในสงครามเพื่อป้องกันประเทศชาติก็ดี บุคคลผู้ทำความเพียรและเสียสละในด้านต่าง ๆ ดำเนินชีวิตไม่เอาเปรียบไม่คดโกงใคร แต่ต้องตายไปด้วยความยากจน

ขันแค้น มีชีวิตอันล้ำเค็ญ แต่ไม่ยอมทำความชั่วก็ดี เช่นนี้ชื่อว่า "เอาตัว (คือใจ) รอด" ไปได้อย่างสวยงามในด้านของปุถุชนเหมือนกัน

สรุปความในตอนนี้ว่า (๑) ภาษิตของไทยบทที่ว่า "ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด" นั้น ก็มีสาเหตุมาจากความจริงที่ว่า ความรู้นั้น ๆ มีกิเลสเป็นพื้นฐาน เป็นโครงสร้าง และเป็นส่วนประกอบอันสำคัญอยู่ด้วยนั่นเอง จึงทำให้ผู้นั้น เอา "ตัว" (คือใจ)ไม่รอด ผู้ที่มี "ความรู้" มากมายลึกซึ้งและกว้างขวาง ที่ไม่มีศีลธรรมเป็นรากฐานก็เป็นเช่นนี้ เรียกว่ายิ่งฉลาดมาก ก็ยิ่งโกงมาก และยิ่งทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนมาก เขาอาจจะมีอำนาจเป็นคนเด่นและดังในชาตินี้คือฉากปัจจุบันนี้ แต่ในฉากคือชาติต่อไป เขาจะต้องใช้หนี้ซึ่งอาจจะเป็นหนี้เงินทอง (ที่โกงและเอาเปรียบผู้อื่นมา) หนี้บุญคุณ (ที่ได้ลืมอุปการคุณของผู้อื่น และแย่งความดีความชอบของเขามา) หรือหนี้ชีวิต (จากการที่ได้เข่นฆ่าผู้อื่นมา) ทั้งนี้ก็เป็นไปตามหลักสมดุลย์ของธรรมชาติ (Natural Balance) ที่กล่าวมาแล้วในบทก่อนนั้นเอง

(๒) คำว่า "ตัว" ในที่นี้ต้องหมายถึง "ใจ" ไม่ใช่ร่างกายหรือวัตถุเครื่องประกอบภายนอก เช่น เงินทอง เกียรติยศชื่อเสียง หรือความเด่นความดังในแง่ต่าง ๆ เท่านั้น ทหารที่ออกศึกและถึงแก่ความตายในสงครามนั้น ก็นับว่าเป็นคนเอาตัว (คือใจ) รอดได้พอสมควร ถ้าเขามีเจตนามุ่งมั่นเพื่อการเสียสละชีวิตเพื่อส่วนรวมคือประเทศชาติของเขา คนบางคนมีใจโอบอ้อมอารี มีลักษณะที่ทนไม่ได้ เมื่อเห็นผู้อื่นตกทุกข์ได้ยากต้องพยายามช่วยเหลือ จนกระทั่งบางครั้งตนเองก็เดือดร้อน และบางคนก็ตายด้วยความยากจนเช่นนี้ ก็ต้องถือว่าใช้ชีวิตในทางที่มีกุศล คืออริยทรัพย์เป็นผลกำไร จัดว่าเป็นคน "เอาตัว(คือใจ)รอด" ได้เหมือนกัน เพราะใน "ฉาก" ต่อไป เขาจะต้องได้รับ "ดอกเบี้ยทบต้น" อย่างคุ้มค่าทีเดียว เนื่องจากว่าใน "ฉาก" นี้ เขาไม่ได้มีโอกาสเบิก "ดอกเบี้ย ประจำปีหรือประจำงวด" มาใช้เลย คนเช่นนี้เป็นคน ดี ที่ไม่เด่นและไม่ดัง

(๓) ในทางตรงข้าม ผู้ที่เป็นคนเด่นและดัง *(โดยไม่ได้เป็นคนดี)* คือเป็นคนดำเนินชีวิตไต่เต้าขึ้นมา

โดยการทำอกุศลกรรมต่าง ๆ เช่น ฆ่า ปล้น หลอกลวง และเอาเปรียบผู้อื่นเป็นต้นเช่นนี้ ใน "ฉาก" ปัจจุบัน เขาอาจจะได้รับการสรรเสริญเยินยอปลอมตัวหรือว่าสวมหน้ากากเป็นพระเอก นางเอก เช่นนี้ ในทางพุทธศาสนาถือว่าเป็นคนที่ปล่อยให้กิเลสท่วมหัว จะต้องเอาตัวไม่รอด กลายเป็น "ผู้ร้าย" ใน "ฉาก" ชีวิตต่อไป เขาจะตายไปอย่างเป็นลูกหนี้ คืออาจจะเป็นหนี้เงินทอง หนี้บุญคุณ หรือหนี้เวรกรรมอันจะต้องชดใช้ด้วยชีวิตอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เป็นการแน่นอน ทั้งนี้ตามหลัก "สมดุลย์แห่งธรรมชาติ" (Natural Balance) ที่กล่าวไว้ในบทที่แล้วมา

(๔) ดังนั้น การนับถือท่านผู้ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่เป็นอาจารย์กัมมัฏฐานหรือเกจิอาจารย์ผู้มีชื่อดังในทางอภิญญาปาฏิหาริย์ก็ดี ไม่ควรจะจำกัดหรือติดอยู่ในแง่ร่างกาย คือคิดจะปกป้องรักษาชีวิตและร่างกายของตนเองอย่างเดียวเท่านั้น แต่ควรจะเลื่อนขั้นขึ้นไปให้เป็นการนับถือคุณภาพหรือคุณธรรม ที่ทำให้ท่านเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์เช่นนั้น และแล้วก็มีมานะพยายามเลื่อนระดับ

ฐานะแห่งคุณธรรมของตนเอง ให้ใกล้เคียงหรือเสมอกับท่านด้วย การกระทำเช่นนี้ไม่ใช่เป็นการ "ตีเสมอ" หรือ "แข่งดี" ในความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไป ซึ่งหมายความถึงว่าเป็นอุปกิเลสอย่างหนึ่ง ในที่นี้เป็นการปลุกใจตนเองให้มีความมานะและกล้าหาญ แบบที่ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน กล่าวไว้ในเทศนาของท่าน (เรื่องอะไรก็ลืมไปเสียแล้ว)ว่า "ท่าน *(พระอาจารย์มั่น)* ทนได้เราก็ทนได้ ท่านถึงไหนเราก็ถึงนั่น ท่านสู้ได้เท่าใดเราก็สู้ได้เท่านั้นเหมือนกัน" การอธิษฐานในการทำบุญ จึงไม่ควรอธิษฐานเพียงแค่ ขอให้หลีกเลี่ยงจากอันตราย จากความทุกข์ จากปัญหาทั้งปวง แต่ควรอธิษฐานว่า ขอให้มีความสามารถ มีความกล้าหาญ อดทน มีความเชื่อมั่นและสติปัญญาพอที่จะ **สู้** กับอันตรายความทุกข์ยาก และปัญหาทั้งปวงได้ ดังนี้จึงจะนับว่าเป็น "นักสู้" ที่แท้จริง สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงนิพนธ์ไว้ในหนังสือเรื่อง "อนุศาสน์" ว่า "บุคคลผู้กล้าแท้จริง อันได้ชื่อว่าวีโร ย่อมเป็นผู้กล้าทั้งในสองสถาน เมื่อมรณะคุกคาม

ย่อมไม่สะทกสะท้าน เมื่อทุกข์ครอบงำ ย่อมอาจเพื่อทนทานไว้อยู่"

๕. ตามรอยพระเวสสันดร ชาดกเรื่องพระเวสสันดรเป็นที่แพร่หลายในหมู่ชาวไทยมาก และเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวไทยโดยทั่วไป โดยเฉพาะที่มิใช่นักธุรกิจและนักการเมือง เป็นผู้มีใจชอบเอื้อเฟื้อ ชอบบริจาคทานตามรอยท่านพระเวสสันดรอยู่เนือง ๆ แต่น่าเสียดายที่ส่วนมากก็ทำตาม วิธีการของท่านเท่านั้นเอง ไม่ค่อยมีใครได้คิดถึง หลักการ ของท่านเลย ทั้งนี้เพราะบริจาคทานก็เพื่อหวังผลคือความร่ำรวย หวังเป็นเศรษฐีในด้านวัตถุเงินทอง โดยลืมคิดไปว่าท่านพระเวสสันดรนั้นท่านบริจาคทานทุกครั้งก็มุ่งหวังโพธิญาณ คือการตรัสรู้ธรรม หรือว่าเป็น "เศรษฐีธรรม" ในเบื้องหน้าเป็นส่วนสำคัญ การที่จะร่ำรวยเงินทองหรือไม่นั้น ไม่ปรากฏว่าท่านอธิษฐานแต่อย่างใด นี่คือ *หลักการ* หรือ *จุดมุ่งหมาย* ในการบริจาคทานของท่าน ซึ่งบุคคลโดยมากมักจะลืมไปเสียหมด เมื่อมีการทำทานครั้งใด ก็ต้องหวังขอให้รวยทุกครั้ง ดังนั้นจึงต้องเลือกบริจาคกับ "ธนาคาร" ที่ตน

เองคิดว่าคงจะให้ "ดอกเบี้ย" เป็นเงินทองตอบแทนกลับคืนมามาก ๆ จนมีคำเสียดสีจากบางคนว่า การทำเช่นนั้นเป็นการค้ากำไรเกินควร ซึ่งก็น่าจะมีส่วนแห่งความจริงอยู่บ้าง เพราะส่วนมากก็เป็นไปด้วยโลภมูลจิต ไม่ได้เป็นไปเพื่อเนกขัมมะหรือสัลเลขะ คือเพื่อบรรเทากิเลสแต่อย่างใด

ดังนั้น การ "ตามรอยพระเวสสันดร" จึงควรเป็นการตาม **หลักการ** ของท่านด้วย คือถ้าจะมีการให้ผลเป็นความร่ำรวยด้วยเงินทองจริง ๆ ในบางกรณี ก็น่าจะให้เป็นผลพลอยได้หรือผลข้างเคียงที่เรียกว่า by-product หรือ bonus มิฉะนั้น ความร่ำรวยที่ได้มาก็จะกลายเป็นยาพิษ หรือสิ่งที่ก่อให้เกิดอันตรายทั้งแก่ตนเองและคนอื่น ที่เกิดขึ้นเป็นอันตรายแก่ตนเองคือความหลงมัวเมาได้เท่าไรก็ไม่รู้จักพอ มีความกำเริบอยากได้ไม่รู้สิ้นสุด ทำให้จิตใจตกเป็นทาสของความร่ำรวยนั้น กลายเป็นคนมีกิเลสหนาแน่นเข้มข้นขึ้นทุกที มีสภาพแห่งจิตใจเป็น **เปรต** ทั้ง ๆ ที่มีอัตภาพเป็นมนุษย์อยู่นั่นเอง ในส่วนที่เป็นอันตรายแก่ผู้อื่นนั้นก็คือ บุคคลผู้นั้นจะใช้อำนาจ

เงินในทางเอาเปรียบ ฉ้อโกงและเบียดเบียนผู้อื่น สามารถแกล้งหรือฆ่าบุคคลผู้ขัดผลประโยชน์ของตนได้ จิตใจของเขาก็กลายเป็นสัตว์นรก ทั้ง ๆ ที่ร่างกายนั้นเป็นร่างมนุษย์อยู่นั่นเอง ในกรณีดังกล่าวมานี้ ก็ไม่ต้องสงสัยว่าสัมปรายภพ คือหลังจากตายใหม่อีกครั้งหนึ่งต่อไปนี้แล้ว เขาจะเกิดเป็นอะไรอีก นี้คือผลของการตามรอยท่านพระเวสสันดรโดย วิธีการ อย่างเดียว ไม่ได้คำนึงถึง หลักการ เลย

ข้าพเจ้าเคยนึกสงสัยมาแต่ก่อนเหมือนกันว่า เหตุใดทานบารมี จึงเป็นบารมีชาติสุดท้ายในบารมี ๑๐ ประการของพระโพธิสัตว์ เพราะเมื่อดูเผิน ๆ ทานนั้นก็น่าจะให้ผลเป็นความร่ำรวยในทางวัตถุเงินทองเท่านั้น แต่เมื่อได้อ่านข้อคิดของท่านเจ้าประเวศ ณ เชียงใหม่ ผู้ล่วงลับไปแล้ว ในเรื่อง "ชำแหละกฎแห่งกรรม" ของท่านจึงเกิดความเข้าใจโยงไปถึงพุทธภาษิตที่สำนักค้นคว้าทางวิญญาณยกขึ้นไว้เป็นคำเตือนใจ ที่หน้าปกหนังสือ "วิญญาณ" ที่ว่า "มโนปุพฺพงฺคมา ธมฺมา" เป็นต้น ซึ่งแปลโดยใจความว่า การกระทำทุกอย่างจะมีผลอย่างใด

และเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับใจคือเจตนาคือทำ **ทำไม** (WHY) ที่พระพุทธองค์ตรัสว่าเป็นตัวกรรมนั่นเอง ไม่ได้ขึ้นกับการทำ **อะไร** (WHAT) เท่านั้น

ดังนั้น การให้ทาน ถ้าหวังผลคือความร่ำรวยด้วยเงินทองและวัตถุ อันเป็นสังหาริมทรัพย์บ้าง อสังหาริมทรัพย์บ้างเช่นนี้ ก็คงจะต้องได้บ้าง เสียบ้าง เหมือนกับการ "เหวี่ยงแห" สุดแล้วแต่ว่าใครจะมีโชคดีได้ทักขิเณยยบุคคลหรือไม่และขนาดไหน และเมื่อได้ทรัพย์สมบัติเช่นนั้นมาแล้ว ก็มีทางเป็นไปได้อย่างยิ่งว่ามันอาจจะเป็นยาพิษหรืออาวุธทำร้ายตนเอง หรือผู้อื่นหรือทั้งสองฝ่ายก็ได้ เพราะสภาพของใจในการบริจาคทานนั้น ไม่ได้มุ่งหวังที่ตัวปัญญาหรือคุณธรรมอย่างใดเลย แต่เป็นโลภมูลจิตคือคิดจะค้ากำไรเกินควรอย่างเดียว เรียกว่าแม้ได้ทรัพย์และความร่ำรวยมาจริง ๆ ก็อาจจะเป็นเหตุให้เดินเข้าปาก "งู" หล่นลงไปต่ำยิ่งกว่าเดิมเสียอีกก็ได้ เป็นอันว่าทรัพย์สมบัติ ความรู้ อำนาจวาสนาและชื่อเสียงของเขาจะเป็นเครื่องก่อกิเลสให้ท่วมหัว จนในที่สุดเขาก็เอาตัวไม่รอดจนได้

แต่ในกรณีที่บุคคลทำทานเพื่อหวังคุณธรรม คือเพื่อเป็นเศรษฐีในด้านคุณธรรมมีสติปัญญาเป็นต้นแบบพระเวสสันดร เขาจะได้คุณธรรมเหล่านั้นเสมอ มากบ้างน้อยบ้าง ตามแต่ระดับแห่งการพัฒนาของจิตของเขา ในขณะนั้น นี้คือทรัพย์ที่เป็นอนุคามิโก และอโจรหรโณ คือติดตัวติดใจไปไหนไปด้วย ไม่มีโจรผู้ร้ายมาฉกหรือแย่งชิงไปได้ เป็นของได้แน่นอน ตามที่มีกล่าวเป็นพุทธภาษิตในติโรกุฑฑกัณฑ์ว่า "ทายกา จ อนิปฺผลา" ผู้ให้นั้นเมื่อให้ไปแล้ว จะไร้ผลย่อมไม่มี ส่วนทรัพย์ทางวัตถุนั้นจัดเป็นผลพลอยได้หรือผลข้างเคียง เพราะผลของมันต้องขึ้นอยู่กับบุคคลผู้รับไทยทานเป็นต้นด้วย แต่ก็พอมีหลักเกณฑ์อยู่ว่า เมื่อได้วัตถุเหล่านั้นมาแล้ว ผู้ให้ด้วย หลักการ คือ เจตนา และ ความมุ่งมั่น เช่นนั้นจะมีสติยับยั้ง มีปัญญารักษาตัว (คือใจ) ไม่ให้เหลิง หลงและลืมตัว จนกระทั่งเป็นทาสของวัตถุ หรือจนกระทั่งวัตถุนั้นกลายเป็นยาพิษ และอาวุธทำลายตนเองและผู้อื่นได้

น่าเสียดายที่ความเจริญทางวัตถุ คือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้เป็นเหตุส่งเสริมความทะยานอยากและความมัวเมา อันเป็นตัวกิเลสเพิ่มขึ้นในใจของบุคคลส่วนมากอย่างไม่เคยมีมาก่อนสิ้นสุด กลายเป็น "ภาพลวงตา" ของมารทำให้เกิดสายตาคือทัศนคติที่สั้น, ตื้นและแคบ มองเห็นความตายของกายเนื้อเป็นจุดตัน คือ deadlock หรือจุดสิ้นสุดของการแสดงละครชีวิต บุคคลเช่นนั้น จึงกลายเป็น

.....คนใจบอด	มองไม่เห็นธรรม
เพราะคิดไม่เป็น	จึงหลงเต้นหลงรำ
ตามที่มารกำ—	กับให้เห็นผิด

(อ่านต่อฉบับหน้า)

ธรรมะอยู่ฟากตาย	ใครเสียดายชีวิต
ไม่มีทางพิชิต	ต้องจมอยู่ดักดาน

ธรรมะอยู่ฟากตาย

เราก็เคยตาย มาแล้วหลายหน
ทำไมจะทน ตายอีกครั้งไม่ได้
สำคัญที่ปล่อยวาง ให้ร่างสลายไป
อย่ายึดถือไว้ จะเกิดโทษเปล่า ๆ
ธาตุขันธ์มาชุมนุม ประชุมกันชั่วคราว
ถึงกำหนดของเขา อย่าไปฝืนเหนี่ยวรั้ง
ธาตุสี่จะแยก ขันธ์จะแตกจะพัง
ห้ามไม่ได้ไม่ฟัง ก็ปล่อยไปตามสบาย
จงเตรียมใจเตรียมตัว อย่ากลัวอย่าหนีหาย
ถึงคราวจะตาย ก็จงอย่าย่อท้อ
ก้าวออกไปเถิด เชิดหน้าชูคอ
ไม่ต้องของ้อ กับร่างกายนี้
ชาวพุทธต้องรู้ เป็นนักสู้อย่าหนี
สู้ตายดูอีกที อย่าคิดว่าแย่

ถ้าไม่ยอมแพ้ ก็จะไม่แพ้
ต้องมีทางแก้ ปัญหาจนได้

ทุกคนต้องตาย โวยวายทำไม
ไม่มีใครได้ เปรียบเสียเปรียบกัน

บุญเราได้สร้างสม อบรมสร้างสรรค์
ไม่ต้องหวาดหวั่น สู้กันอีกทีน่ะ

ความเพียรเราได้ทำ เช้าค่ำไม่ลดละ
เมื่อใจเราเป็นพระ จะต้องกลัวอะไร ?

คิดดูเหมือนฝัน คืนวันผ่านไป
ตื่นขึ้นมาใหม่ หายวับกับตา

เตรียมตัวตายให้สวย กว่าชาตินี้แล้วมา
ก้าวออกไปอย่าง "สง่า" จากร่างนี้ให้ได้เอย

— ไอริส

ตอบจดหมายผู้อ่าน

จดหมายจาก **"แฟนวิญญาณ"** ผู้ส่งมาจาก **"กรุงเทพ เมืองฟ้าอมร"** *(ลง วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๔)* จดหมายของคุณลงวันที่ดังกล่าวข้างต้นนั้น ผมได้รับแล้วด้วยความขอบคุณ ในการที่ได้กรุณาส่งบทความซีรีอกซ์เรื่อง **"ท้าวหิรัญพนาสูร"** หรือที่เรียกกันว่า ท้าวหิรัญฮู ที่ผมกล่าวถึงใน "วิญญาณ" ฉบับที่แล้วมา รู้สึกว่ามีข้อความละเอียดดีมาก มีข้อมูลบางอย่างที่ผมไม่เคยได้ทราบมาก่อน ผมได้ส่งต่อให้อาจารย์พรกับคุณศรีเพ็ญอ่านด้วยแล้ว ทั้งสองท่านบอกขอบคุณผ่านมาทางคำตอบนี้ และคิดว่าต่อไปหากมีเรื่องและข้อมูลอื่น ๆ ที่พอจะเป็นประโยชน์ในการอ้างอิงเกี่ยวกับเรื่องวิญญาณ อีกก็หวังในความกรุณาของคุณ คงจะช่วยส่งข้อมูลหรือบทความมาให้เป็นที่ทราบทั่ว ๆ กันกว้างขวางยิ่งขึ้นอีก

อย่างไรก็ตาม ต้องขออภัยเป็นอย่างมาก ที่ตอบล่าช้าไปในครั้งนี้ เพราะในขณะนี้ (และต่อไปนี้ด้วย)

ผมได้ใช้เวลาส่วนมาก อยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่กับบุตรชาย นาน ๆ จึงจะลงมากรุงเทพ ฯ สักครั้งหนึ่ง โดยจะพักอยู่ประมาณ ๑ สัปดาห์แล้วก็จะกลับขึ้นไปอีก เพราะอายุอยู่ในวัยชราและสุขภาพก็ไม่ค่อยจะดีนัก การตอบจดหมายจึงต้องล่าช้าไปเช่นนี้ เพราะยังมีการงานในด้านอื่น ๆ อีกหลายด้านที่ยังปลดเปลื้องภาระไม่ได้

ศิริ พุทธศุกร์
(c/o ดร. ด้วง พุทธศุกร์)
ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๕๐๐๐๒

— ๑๓ —

ความกล้าที่จะเสี่ยง และกล้าที่จะทน

(The courage to dare and the courage to bear)

...ธรรมะอยู่ฟากตาย ใครเสียดายชีวิต
ไม่มีทางพิชิต ต้องจมอยู่ดักดาน...

...ก้าวออกไปเถิด เชิดหน้าชูคอ
ไม่ต้องของ้อ กับร่างกายนี้...

...เตรียมตัวตายให้สวย กว่าชาตินี้แล้วมา
ก้าวออกไปอย่างสง่า จากร่างนี้ให้ได้เอย

การปฏิบัติธรรมโดยเอาชีวิตเป็นเดิมพัน ยอมสละทุกสิ่งทุกอย่างแม้กระทั่งชีวิต เพื่อรู้เพื่อเห็นธรรมนั้น ท่านถือเป็นการปฏิบัติขั้นอุกฤษฏ์ ที่เรียกว่าปรมัตถบารมีเรียกตามสำนวนสมัยใหม่ จะเปรียบเสมือนว่าเป็นขั้น advanced คือขั้นปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยก็น่าจะได้ แต่แน่ละ ไม่ได้เท่ากันทีเดียวอย่างแน่นอน เพราะอุปมานี้ไม่ใช่สมการทางคณิตศาสตร (equation) เป็นเพียงการเปรียบเทียบ บางส่วนเท่านั้น เพราะการเปรียบเทียบ (comparison) หรือการกล่าวเป็นเชิงอุปมาโวหาร (figurative sense) นั้น ไม่ได้มีความหมายว่าจะต้องเท่ากันหรือเหมือนกัน ในทุกกรณีทุกแง่ทุกมุม เหมือนอย่างว่า พระพุทธองค์ทรงเปรียบเวไนยสัตว์ว่าเป็น เหมือนม้า (ในเกสีสูตร) ก็ไม่ได้หมายความว่าพระองค์คิดว่า คนเป็นม้าไปเลยทีเดียว การที่ข้าพเจ้ากล่าวว่าการทำความเพียรแบบสละทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อรู้เห็นธรรม คล้าย ๆ กับ หรือ เปรียบเหมือนกับ การทำความเพียรเพื่อได้ปริญญาเอกนั้น ก็มีความหมาย ไม่เท่ากัน ในทำนองเดียวกันนี้

แต่อันที่จริง ในด้านอื่น ๆ ซึ่งมิใช่การปฏิบัติธรรมโดยตรงและมิใช่ด้านวิชาการชั้นมหาวิทยาลัย ก็มีหลักการหรือกฎเกณฑ์ให้ต้องบำเพ็ญกรณียกิจซึ่งคล้าย ๆ กับจะเป็นปรมัตถบารมี คือยอมสละชีวิตยอมตาย ในหน้าที่ ด้วยเหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือทหารและตำรวจ ซึ่งจะต้องกล้าเผชิญกับอันตรายและความตายอยู่เสมอ จะอ้างว่าไม่กล้าเสี่ยงตายไม่ได้ ดังนั้น ปฏิบัติการดังกล่าว *ที่ถือหลักการคือ การสละชีพเพื่อชาติและเพื่อพิทักษ์สันติราษฎร์ด้วยเจตนารมณ์อันบริสุทธิ์จริง ๆ* ก็นับว่าเป็นปฏิบัติอันเป็นฉายาแห่งปรมัตถบารมี **ในทางของเขา** ได้ด้วยเหมือนกัน แม้ว่าทหารและตำรวจนั้น ๆ จะไม่ได้ถึงแก่ความตายจริง ๆ ก็ตาม ทั้งนี้ 'แน่ละ' ไม่นับรวมปฏิบัติการที่ถืออำนาจในหน้าที่ก่อความเดือดร้อนแก่ประชาชนนานาประการ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งข้าพเจ้าเป็นทหารเกณฑ์หลังจากลาสิกขาแล้ว ได้เข้าประจำอยู่ที่กองพลทหารบีนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน กองพัน ๑ ร้อย ๒ ในบังคับบัญชาของ ร.ท. พงศ์ ปุณณะ-กันต์ ก่อนที่จะถูกส่งออกสนามที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่ง

ในสมัยนั้นเป็นเมืองป่าดงดิบที่น่ากลัวและกันดาร มีโรคภัยไข้เจ็บชุกชุมมากนั้น ได้มีทหารแขนเหลือง คือ อนุสาสนาจารย์มาให้โอวาทพวกเรา มีเนื้อความแสดงหลักเกณฑ์ดีมาก อนุสาสนาจารย์ผู้นั้น ซึ่งจะเป็นใครชื่ออะไร ข้าพเจ้าก็ไม่ได้จดจำไว้ ได้ให้โอวาทคือสอนธรรมแก่พวกเรา ที่กำลังจะออกจากหน่วยที่ตั้งในกรุงเทพ ไปประจำการอยู่ ณ ที่ตั้งสนาม ฯ มีใจความว่า อันที่จริงพวกเราทุกคน ไม่มีใครอยากตาย แต่แม้อย่างนั้น เราทุกคนก็ต้อง พร้อมที่จะตาย เมื่อไรและที่ไหนและอย่างไรก็ได้ ในเมื่อเป็นการตายเพื่อประเทศชาติศาสนา พระมหากษัตริย์แบบเดียวกับที่บูรพชนต้นตระกูลของเราได้กระทำมาแล้ว ด้วยความกล้าหาญและเต็มใจ เป็นความจริงว่าทุกคนต้องกลัวตายและไม่อยากตาย แต่คนเราก็ควรจะต้องมีความสามารถในทางจิตที่จะหักใจ และ ปลงใจ คือปลงตกได้บ้าง ที่จะ"ปล่อย"และ"วาง" ร่างกายที่เราได้ "ขอยืม" มาจากการประชุมกันของธาตุต่าง ๆ บนดาวเคราะห์ดวงนี้

การฝึกคือการฝืน

ความสามารถเช่นนี้ จำเป็นต้องมีการ **ฝืน** อยู่บ้างเป็นธรรมดา จึงต้องอาศัยการ**ฝึก** ค่อยหักใจทำไปในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ก่อน เพราะ **การฝึกก็คือการฝืน** และการฝืนก็คือ สิ่งที่พระพุทธองค์เรียกว่าเป็นการ "ทวนกระแส" นั่นเอง คนที่ไม่ยอมหรือไม่กล้า **ฝืน** ก็หมายความว่า ไม่กล้าฝึกตนคือฝึกใจของตนเอง ก็ต้องมีชีวิตที่ไหลไป "ตามกระแส" คือกระแสแห่งกิเลสอาสวะอยู่เรื่อย ๆ มีคำอุปมาของคุณหลวงวิจิตรวาทการกล่าวไว้ในหนังสือเล่มใด ข้าพเจ้าลืมไปเสียแล้ว แต่พอจำใจความได้ว่า ปลาที่ว่ายน้ำ "ตามกระแส" ตลอดเวลาก็คือปลาตายนั่นเอง เพราะปลาที่ยังมีชีวิตและต้องการอาหารเป็นเครื่องยังชีพ จะต้องว่ายทวนกระแสน้ำจึงจะได้อาหารซึ่งลอยมาตามน้ำ การว่าย "ทวน" น้ำ ก็คือการ "ฝืน" (struggle) หรือการ "ต้านทาน" (resistance) ชนิดหนึ่งนั่นเอง นี้คือวิธีปฏิบัติอันนับเนื่องในหลักแห่งการฝึกอย่างแท้จริง คนที่ไม่ยอมฝืนใจ (คือฝืนอำนาจของกิเลสในใจ) ตนเองเสียบ้าง ก็มีค่าเท่ากับ

ปลาที่ไม่ยอมว่ายทวนน้ำเสียเลย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเป็นคนที่ไม่มีอำนาจต้านทาน (resistance power) หรือไม่มีภูมิคุ้มกัน (immunity power) ต่อ "การไหล" ของกิเลสเลยนั้น จะนับว่าเป็นคนที่เป็น โรคเอดส์ ทางวิญญาณก็ได้ เพราะอาการของโรคเอดส์ทางร่างกายก็คือความไม่มีภูมิคุ้มกัน และไม่มีอำนาจต้านทานต่อการบุกรุกและโจมตีของเชื้อโรคจากภายนอกเสียเลย ทั้ง ๆ ที่ความจริงความสามารถในการต้านทาน และสร้างภูมิคุ้มกันที่เรียกว่า *การเยียวยารักษาตนเอง* (self-healing process) นี้ เป็นกระบวนการที่ธรรมชาติได้ให้แก่ร่างกาย *มาแต่เดิมแล้ว* คือเป็นอำนาจแฝงที่มีตั้งแต่เกิดเลยทีเดียว มากบ้าง น้อยบ้าง ตามกรณีของแต่ละบุคคล แต่เมื่อต่อมาภายหลังบุคคลไม่พัฒนา ไม่ส่งเสริมอำนาจแฝงที่มีอยู่ในตน แต่ประพฤติตนเป็น "ปลาที่ชอบว่ายตามน้ำ" ถ่ายเดียว ยอมให้ ใจ และต่อมาก็ กาย ไหลไปตามกระแสกิเลส โดยเฉพาะราคะ คือ Lustful Desire โดยไม่คิดฝืกตน คือไม่มีการฝืก ไม่มีการต้านทานตามหลักการ และวิธีการของพระพุทธองค์เสียบ้าง ก็

จะเกิดผลคือการสูญเสียภูมิคุ้มกัน (immunity power) ซึ่งธรรมชาติได้ให้มาแต่เดิมไปหมด ทางแพทย์จึงมีศัพท์เรียกความสูญเสีย **ซึ่งเกิดในภายหลัง** นี้ว่า Acquired Immuno-Deficiency Syndrome หรือที่เราเรียกกันสั้น ๆ โดยนำอักษรตัวของคำทั้ง ๔ มาผสมกัน ออกเสียงว่า โรคเอดส์ (Aids) นั่นเอง เพราะคำว่า เอดส์นั้น เมื่อแปลตรงตามตัวอักษรในภาษาอังกฤษ ก็แปลได้ว่า อาการโรคคือความบกพร่องของภูมิคุ้มกัน (โรค) *ซึ่งเกิดขึ้นในภายหลัง* (คือซึ่งไม่ใช่มีติดตัวมาแต่กำเนิด) แต่เป็นผลของ *กรรม* หรือ *บาปกรรม* ที่เกิดขึ้นในภายหลัง คือการหมกมุ่นหรือสำส่อนในกามคุณ โดยไม่ยับยั้งหรือต้านทาน หรือผ่าผืนอย่างเพียงพอ ตามนัยแห่งพุทธศาสนา ก็น่าจะกล่าวได้ว่า เป็นผลของการตามใจ (คือกิเลส) ของตนเอง *ในชาตินี้* นั่นเอง

ความต้านทานไฟฟ้าและไฟกิเลส

เรื่องความต้านทาน (resistance) ซึ่งจะเรียกว่าเป็นการ **ผึกและผืน** ก็ได้นี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจอยู่เหมือน

กันในทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะในด้านไฟฟ้า หรืออุปกรณ์ไฟฟ้า ที่เราใช้ประโยชน์กันอยู่มากมายหลายอย่างในชีวิตประจำวันของบุคคลในปัจจุบัน โดยปกติก็เป็นที่รู้กันอยู่ว่าสายไฟฟ้านั้น มี ๒ สาย และ ๒ สายนี้เมื่อมีกระแสไฟไหลผ่านคือเป็นสายที่มีชีวิต (live wire) แล้ว จะให้เกิดการกระทบกันเองไม่ได้เป็นอันขาด เพราะจะเกิดสภาพที่เรียกว่า ไฟฟ้าลัดวงจร หรือที่สำนวนพื้นบ้านเรียกว่า "ไฟช๊อต" คือ short-circuit ลุกลาม และทำให้ฟิวส์ขาด ไฟดับทันที และเราจะเอามือหรืออวัยวะส่วนใดของกายไปถูกต้องก็ไม่ได้ จะเกิดอาการ "ไฟดูด" คือกระแสไฟไหลเข้าร่างกายทำให้เกิดการกระตุกและถ้ารุนแรงหรือเป็นเวลานานพอ ก็อาจถึงตายได้ ข้าพเจ้ารู้ความจริงข้อนี้มาตลอด แต่ก็เกิดความสงสัยว่า ก็แล้วเมื่อในหลอดไฟฟ้าต่าง ๆ นั้น ปรากฏว่า เป็นที่รวมโลหะ ๒ สายไปพบกัน *ข้างในหลอด* เหตุใดไฟฟ้าจึงไม่ "ช๊อต" แล้วดับกลับเกิดเป็นแสงสว่างขึ้นมาได้ ได้เคยถามนักวิทยาศาสตร์ คือบุตรชายในเรื่องนี้ก็ได้รับคำตอบว่า เพราะโลหะที่เป็นไส้ในหลอดไฟฟ้า

นั้น เป็นโลหะที่มี "ความต้านทานไฟฟ้า" (reistance power) สูงพอโลหะนี้ชื่อว่า tungsten มันมีคุณสมบัติพิเศษคือสามารถ *ต้านทาน* หรือ *ฝืน* กระแสไฟฟ้าได้ มันจึง *แปลง* กระแสนั้นให้ออกมาเป็นแสงสว่าง เป็นประโยชน์แก่เราได้ เพราะถ้าไม่มีโลหะชนิดนี้เป็นต้น การมีโรงไฟฟ้า สายไฟฟ้า และอุปกรณ์ไฟฟ้านานาชนิดจะมีประโยชน์อะไร ในเมื่อสายไฟ ๒ สายนั้นต่อไปให้ยาวเท่าไร ๆ ก็พบกันไม่ได้ พบกันที่ไร เกิดไฟ "ช้อต" ดับลงทุกที และการพบกันของไฟ ๒ สายโดยมี tungsten เป็นตัวเชื่อมนั้น ก็เกิดในภาวะสุญญากาศในหลอดไฟนั้นด้วย

อำนาจต้านทานคือ Resistance Power ของโลหะบางชนิดดังกล่าวนี้ จึงก่อให้เกิดประโยชน์ในทางไฟฟ้าขึ้นมากมายหลายอย่าง ไม่เฉพาะในด้านแสงสว่างอย่างเดียว เพราะในด้านอื่น เช่น ความร้อน (ของเครื่องต้มน้ำ) ความเย็น (ของตู้เย็น) พลังงานลาก จูง ยก และขับเคลื่อนเป็นต้น ของเครื่องจักรกลอื่น ๆ ก็อาศัยการแปรรูปของความต้านทานไฟฟ้า ของโลหะ

ต่าง ๆ ชนิดนี้ด้วยกันทั้งสิ้น เรียกว่าเกิดจากหลักการคือ *ความต้านทาน* หรือ *การฝืน* นั่นเอง

ในด้านมนุษย์ คือ จิตใจของมนุษย์ ก็เป็นทำนองเดียวกัน ธรรมชาติได้ให้ endurance power (คือความสามารถทนทาน) immunity power (อำนาจคุ้มกัน) resistance power (อำนาจต้านทาน) แก่คนทุกคนมาแล้วตั้งแต่เกิด มากบ้างน้อยบ้างตามแต่กรณีของแต่ละบุคคล ความสามารถหรืออำนาจดังกล่าวนั้น เมื่อได้รับการพัฒนา และส่งเสริมอย่างถูกทางพอสมควรแล้ว ก็เป็นพื้นฐานทำให้เกิด Self-healing power คือพลังจิตที่สามารถซ่อมแซมความสึกหรอของร่างกาย และรักษาโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดกับร่างกายได้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม มากบ้างน้อยบ้างตามแต่กรณีของบุคคลเป็นราย ๆ ไป ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ดูจะเข้าใจเรื่องนี้พอสมควร จึงได้ให้ความหมายของโรคเอดส์ว่าเป็น Acquired Immuno-Deficiency Syndrome คือการเสียภูมิคุ้มกัน (โรค) ซึ่งเกิดขึ้นภายหลัง คือ Acquired ไม่ใช่เป็นชนิด inborn คือชนิดที่มีมาตั้งแต่เกิด

กฎธรรมชาติเปลี่ยนไปตามคุณภาพของวิญญาณ

ควรเป็นที่สังเกตไว้ด้วยว่า อำนาจหรือพลังที่จะต้านทาน ขัดขืน ผ่าฝืนหรือต่อสู้เชื้อโรค *ของร่างกาย* นี้ขึ้นอยู่กับสภาพหรือ *คุณภาพของจิตใจด้วย* เป็นประการสำคัญ อาจารย์พร รัตนสุวรรณ เคยกล่าวไว้ว่า **กฎธรรมชาติ (ในด้านวัตถุ) ย่อมสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามสภาพหรือคุณภาพ (quality) ของวิญญาณ**[๑] โดยนัยนี้เมื่อวิญญาณหรือว่าจิตใจได้รับการปรับปรุงหรือพัฒนาให้มีคุณสมบัติ หรือคุณภาพดีขึ้น วิญญาณของบุคคลนั้น ๆ ก็สามารถยกระดับขึ้นเหนือ คือ ก้าวล่วงกฎธรรมชาติ (ของวัตถุหรือร่างกาย) ในระดับต่ำ ๆ หรือหยาบ ๆ ไปได้กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ภูมิคุ้มกันหรือแรง

---

๑ มีข้อความจากหนังสือ เล่มหนึ่งซึ่งเป็นการสนับสนุน คำกล่าวของอาจารย์พร ได้เป็นอย่างดี ข้อความนั้นคือ "พลังงานทางใจดำเนินไปตามกฎเกณฑ์ ซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางวัตถุเลย"

(Mental energy operates according to laws that are independent of the laws governing physical pheromena)

จากเรื่อง THE LIFE BEYOND DEATH

โดย Arthur Ford หน้า. ๑๒๐

ต้านทานโรค และความสามารถในการซ่อมแซมสิ่งที่สึกหรอของร่างกาย ของบุคคลผู้นั้น ก็จะมีมากขึ้น เข้มแข็งขึ้นกว่าเดิม ทำให้เกิด Self-healing power คือ อำนาจของจิตใจที่สามารถจะรักษาโรคของร่างกายได้ดีขึ้น โดยไม่ต้องอาศัยหยูกยาเลยก็ได้ในบางกรณี หรือถ้าจะต้องอาศัยหยูกยาบ้าง ก็ไม่ต้องถึงกับเป็นสิ่งเสพติด ที่ทำให้ต้องกลายเป็นทาสของมันอยู่ตลอดไป

แน่ละ ความสามารถเช่นนี้ ต้องอาศัยกระบวนการดังที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ **การฝึกด้วยการฝืน** คือการพยายามต่อสู้ ต้านทาน ขัดขืนอาการ "ไหล" ของกิเลส คือความอยากเป็นต้น ที่พลุ่งขึ้นและระอุอยู่ภายในจิตใจ การฝึกด้วยการฝืนเช่นนี้ต้องการเวลา และความอดทน ความเพียรและคุณธรรมอื่น ๆ อีกหลายอย่าง ซึ่งอาจจะเรียกรวม ๆ กันไปว่า "บารมี" ก็ได้ ข้อลำบากสำหรับครูอาจารย์ผู้ไม่มีอดีตังสญาณ คือความระลึกย้อนหลังไปถึงอดีตของศิษย์แต่ละคนได้ ก็คือไม่สามารถจะรู้ได้ว่าศิษย์ผู้นั้น ๆ ได้มี "บารมี" ในด้านนี้ (หรือด้านอื่นๆ) มาแต่หนหลังแล้วมากหรือน้อยเท่าใด การสอนจึงต้องทำ

แบบ "เหวี่ยงแห" ไป ใครเคยทำมาไว้ในชาติก่อนมาก ก็ปลุกอำนาจต้านทานได้ผลเร็วและมาก ใครมี "ทุน" มาน้อยก็ต้องค่อย ๆ พยายามสั่งสมไปเท่าที่จะทำได้ แต่ถึงอย่างไร ๆ ก็พอจะกล่าวได้ว่า เมื่อมีความพยายามหรือความตั้งใจแน่วแน่ที่ไหน ก็ต้องมีหนทาง (นำไปสู่ความสำเร็จ) ที่นั่น (Where there is a will, there is a way) ช้าหรือเร็ว ก็ต้องสุดแล้วแต่กรณีของแต่ละบุคคล อีกเช่นเดียวกัน ว่าจะมี *พลังจิต* ที่ได้ต่อสู้ ต้านทานขัดขืน ฝ่าฝืน และทวนกระแสกิเลสมาแล้วทั้งในชาติก่อน และกำลังทำเช่นนั้นอยู่ในชาตินี้ มากหรือน้อยเพียงใด ถ้าจะหันกลับไปกล่าวถึงข้ออุปมาเรื่องแสงไฟฟ้าจากโลหะ Tungsten ในหลอดแก้วสุญญากาศอีกครั้งหนึ่ง ก็น่าจะกล่าวเป็นเชิงประยุกต์เปรียบเทียบได้ว่า จิตใจของบุคคลนั้น ๆ จะเป็นจิตที่ปล่อยให้กระแสกิเลสไหลผ่านไปอย่างสะดวกสบาย เป็นอันตรายแก่ตนเองและผู้อื่น และเป็นสภาพที่มืดมัวตลอดกาล หรือว่าเป็นจิตที่รู้จักต้านทาน ฝ่าฝืน ต่อสู้ด้วยความเข้มแข็ง จนกระทั่งเกิดเป็นประกายสว่างวาบขึ้นมาจากภายใน กลายเป็นจิต

ที่มีรังสี (radiant) ผ่องใส (brilliant) และสามารถเปล่งแสงเรือง (glow) ได้จากคุณสมบัติภายในของตนเอง จิตเช่นนั้นจะเป็นจิตที่ไม่มืด ไม่มัว ไม่ขุ่น ไม่คล้ำ แต่จะเป็นประกาย (sparkling) ด้วยแสงที่เกิดจากคุณธรรมที่มีอยู่อย่างร่ำรวย ถ้าจะเปรียบในด้านวิชาแสง ก็เป็นแสงประเภท luminescence ซึ่งเกิดจากปฏิกิริยาทางเคมี เป็นแสงเย็นและเกิดจากตนเอง ไม่เหมือนกับแสงประเภท incandescence ซึ่งเกิดจากการถูกเผาไหม้จนร้อน และไม่เหมือนกับประเภท fluorescence ซึ่งเป็นแสงที่เกิดจากการ "ดูด" มาจากแหล่งแสงแห่งอื่น เช่นสวิทช์ไฟฟ้าบางชนิดในปัจจุบัน ซึ่งแม้เมื่อเวลาปิดดวงไปแล้ว ก็ยังมีแสงเรืองอยู่ได้ ทำให้มองเห็นในความมืดได้ราง ๆ ว่า มีสวิทช์ไฟอยู่ตรงนั้น หรือไม่ก็เป็น reflection คือแสงสะท้อน เช่นแสงของดวงจันทร์เป็นต้น

"ทรัพย์" ติดไปกับใจหรือวิญญาณ

ดังนั้น ความสามารถหรือ "พลัง" ของจิตที่พร้อมที่จะ "ปล่อย" และ "วาง" ด้วยความปลงตกพอสมควร

ในกรณีที่เผชิญกับความลำบาก อันตราย และความตาย จึงเป็นคุณสมบัติหรือ "ทรัพย์" ที่มีค่ามากของจิตใจนั้น จริงอยู่ในฐานะของปุถุชน คงจะต้องมีการ "ฝึน"ใจอยู่บ้าง แต่ความสามารถที่จะ "ฝึน" ได้นี้ยังนับว่าเป็น "ทรัพย์" ที่มีค่าพอสมควรอยู่ดี เพราะก่อนที่จะสามารถฝึน ได้เช่นนั้น ก็ต้องผ่านการ ฝึก มาไม่น้อยเหมือนกัน และองค์ประกอบอันเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ก็คือ *ความเชื่ออย่างจริงใจ* ว่า *ชีวิต* ของตน จะไม่ดับสูญไปพร้อมกับชีวิตของร่างกาย กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือความเชื่ออย่างแน่วแน่ว่าตายแล้วไม่สูญ และมีชาติก่อน — ชาติหน้า นรก—สวรรค์นั่นเอง ในบทที่แล้วมา ข้าพเจ้าเคยกล่าวว่า คนที่เชื่อว่าตายแล้วสูญ ไม่มีชาติหน้าหรือนรก—สวรรค์รออยู่เลยนั้น จะเป็นผู้ที่กลัวตายที่สุด ปล่อยวางร่างกายไม่ได้เลย นี้หมายความว่า เขาจะไม่มีความเข้มแข็งของใจ พอที่จะ ปลงตก คือ "ปล่อย" และ "วาง" ร่างกายได้เลย ในจิตใจส่วนลึกของเขานั้น เขาไม่เคยอยากตายคือสูญ แต่เมื่อเขารู้ว่าเขาจะต้องตาย คือสูญอย่างไม่มีความหวังอะไรเหลืออยู่เผื่อเป็นเครื่องปลอบใจ

ได้เลยเช่นนี้ เขาก็จะต้องดิ้นรนตะเกียกตะกาย ฝืนธรรมชาติของร่างกายซึ่งกำลังจะพัง — เป็นความดิ้นรนและฝืนสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ (ไม่เหมือนกับการฝืนใจสู้กับกิเลสเพื่อทำความดี ซึ่งเป็นไปได้) บุคคลเช่นนั้นเป็นเหมือนคนที่ถูกขังอยู่ในตึกเก่า ๆ ซึ่งกำลังจะพังลงมาทับเขาอยู่ทุกขณะ แต่เขาก็ไม่ยอมหนีออกจากตึกนั้น (เพราะเขาไม่ยอมเชื่อว่ามีทางหนีออกไปได้) คงต้านทานเหนี่ยวรั้งไม่ให้ตึกพังลงมา— ซึ่งมันก็เป็นไปไม่ได้-- และในที่สุด เขาก็ต้องถูกฝังลงไปพร้อมกับซากของตึกนั้นนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ขอกล่าวย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า นี้หมายเฉพาะถึงผู้ที่เชื่อว่าตายแล้วสูญ อย่างจริงใจ เท่านั้น ซึ่งก็มักจะเป็นเจ้าสำนักหรือบริวารตัวกลั่นไม่กี่ท่าน นอกนั้นก็มักจะเป็นผู้ที่เอออห่อหมก เป็น "ลูกคู่" ร้องรับเจ้าสำนักไป โดยคิดว่าน่าจะเป็นของโก้เก๋ คือเป็นการทำให้ตนเป็นคน "ทันสมัย" และเป็นนัก "วิทยาศาสตร์" ไม่ใช่คนงมงายและงมโข่ง เป็นเต่าล้านปีเท่านั้นเอง ส่วนมากบุคคลประเภทนี้ ในส่วนลึกของจิตใจก็ยังอยาก

ที่จะเชื่อเรื่อง ชาติก่อน—ชาติหน้า และสวรรค์—นรก อยู่บ้างเหมือนกันแต่เมื่อเห็น (คือเท่าที่ตนเองเห็น) ว่าคนที่เชื่อเรื่องเช่นนี้มักเป็นคนแก่ ๆ และคนที่ไม่มีการศึกษาสูง ๆ ไม่มีเกียรติทางสังคม แต่เป็นคนปอน ๆ สมถะ มีชีวิตเรียบ ๆ ง่ายไม่เด่นดังอะไร ก็เลยสะกดจิตตัวเอง หรือยอม "รับแนะ" ไปตามคำโฆษณาชวน (ไม่ให้)เชื่อเรื่อง โลกหน้าหรือสวรรค์—นรก ไปกับเขาด้วย เข้าทำนองเป็นลูกคู่โห่ฮิ้ว หรือลูกขุนพลอยพยักไปอย่างนั้นเอง การแสดงตนปฏิเสธเรื่องเช่นนี้จึงเป็นเรื่องผิวเผินเท่านั้น และก็พร้อมที่จะกลับใจใหม่ได้เสมอ

บุคคล ๔ ประเภท

ประเภทแรก อันที่จริง ความกล้าที่จะ **เสี่ยง** (the courage dare) และความกล้าที่จะ **ทน** (the courage to bear) เป็นลักษณะที่แสดงถึงความเข้มแข็งของจิตประการหนึ่งเหมือนกัน ข้อสำคัญก็คือว่า ลักษณะนี้ ซึ่งเป็นเสมือนดุจ *คันเร่ง* ของเครื่องยนต์นั้น จะต้องมีพวงมาลัย และห้ามล้อ คอยควบคุมไว้ ให้หยุดยั้งใน

ที่ที่ควรหยุดและให้วิ่งไปในทิศทางที่ถูกต้อง รถ (แห่งใจ) [คือมโนรถ] ที่ไม่มีคันเร่ง ก็แล่นไปไม่ค่อยไหว เปรียบเหมือนคนที่มีอินทรีย์อ่อนและกิเลสก็อ่อน จะสั่งสอนให้ทำความดีอย่างสูง หรือจะให้ทำความชั่วอย่างรุนแรงก็ทำไม่ได้ เพราะไม่มีความกล้าพอ เหมือนดังที่ในประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต หรือประวัติพระธุดงค์กัมมัฏฐาน เล่มใดเล่มหนึ่ง มีข้อความตอนหนึ่งกล่าวไว้มีใจความว่า ศรัทธาญาติโยมบางเหล่า เป็นผู้มีมุทุจิต คือจิตอ่อนโยนต่อคำสั่งสอนและพระรัตนตรัย ยอมรับคำสั่งสอนให้ทำทานได้ดี ให้รักษาศีลพอได้บ้าง แต่พอถึงขั้นภาวนาถึงขนาดยอมเสี่ยงต่อความลำบากและความตาย ก็รับไม่ไหว ก็เป็นอันต้องปล่อยไว้แค่นั้น เรื่องเช่นนี้ก็คงจะเป็นทำนองเดียวกันกับที่ อาจารย์พรรัตนสุวรรณ เคยกล่าวไว้ว่า คนเราแต่ละคนนั้น จะให้คิดหรือทำอะไรเกินกว่าวิบาก (ที่แฝงอยู่ในส่วนลึกของจิตใจ)นั้น ย่อมเป็นไปไม่ได้

ประเภทที่สอง เป็นพวก กิเลสกล้า อินทรีย์อ่อน

มีความโน้มน้อมเอนเอียงไปในการทำความชั่ว และบาป

มาก ลำบากตรากตรำเท่าไรก็ยอมทน ถึงไหนถึงกัน เช่นอุตส่าห์นั่งตากยุงในความมืดในดงป่าจาก เพื่อหาโอกาสขโมยของ ถูกยุงในป่าจากซึ่งชุมแสนชุมกัดเท่าไรก็ยอมทน การเข้าไปขโมยก็ไม่ใช่ของง่าย ต้องปีนกำแพงข้ามคู ปีนหน้าต่าง งัดแงะเข้าไป และต้องเสี่ยงต่ออันตรายในระหว่างนั้นมากมายหลายประการ แต่เขาก็มีความกล้าหาญที่จะ**ทน** และความกล้าหาญที่จะ**เสี่ยง**ด้วยความเต็มใจ คนประเภทนี้ ถ้าจะสั่งสอนให้ทำความดี พอถึงคราวที่จะต้องลำบากบ้างเล็กน้อย จะต้องโวยวายขนาดจะตายจะเป็น หมดเรี่ยวหมดแรงเอาจริง ๆ ทีเดียว ทั้งนี้เพราะวิบากในสันดานของเขามีไม่พอในทางการทำความดี เขาจึงไม่สามารถ ฝืก หรือ ฝืน ใจของตนเองได้ ประเภทนี้ คงจะเป็นประเภทที่มีลักษณะ คือ “การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ แต่การพายการถ่อ พ่อไม่สู้ใคร” หรืออีกอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงลักษณะได้ชัดเจนกว่านั้น คือ เขามักจะถือสุภาษิตประจำใจว่า “เรื่องกิน (ดี ๆ) เป็นเรื่องใหญ่ เรื่องตายเป็นเรื่องกลาง เรื่องติดตะรางเป็นเรื่องเล็ก” นั่นเอง

ประเภทที่สาม เป็นประเภทที่กล่าวได้ว่าดีที่สุด คือเป็นผู้มีกิเลสน้อย แต่อินทรีย์กล้า (มุทุกิเลโส ติกฺขินฺทริโย) ประเภทนี้ เมื่อฟังคำสั่งสอนให้ปรารภความเพียร ให้อดทน ให้เสี่ยงด้วยประการต่าง ๆ ก็มีจิตใจปีติยินดี รับและดูดซึมเอาคำสั่งสอนนั้น ๆ มาได้มากบ้างน้อยบ้างตามแต่กรณีและกาลสมัย ข้อสำคัญก็คือจะเกิด "ความประทับใจ" ลึกซึ้งลงไปเป็นวิบากใหม่เพิ่มเติมเสริมกำลังของวิบากเดิม ให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นทุกทีในทางตรงข้าม เมื่อเผชิญกับสิ่งยั่วยวนให้ใจเขว ก็มีอำนาจต้านทาน คือ resistance power พอสมควร ไม่เป็นโรคภูมิคุ้มกันเสื่อม คือโรค เอดส์ ทางวิญญาณเอาง่าย ๆ ไม่เหมือนกับประเภทที่สอง ซึ่งพอเผชิญกับเครื่องยั่วยวน ก็เกิดสภาพ "ลัดวงวร" คือ ไฟช๊อตเผาผลาญตนเองแทบทุกครั้ง แน่ละ บุคคลประเภทนี้ต้องเป็นผู้ที่มี "กตาธิกาโร" คือบุญบารมีในทางนี้ อบรมสั่งสมมาแต่ชาติก่อนเป็นเวลานาน และเป็นปริมาณมากเพียงพอ การพลั้งพลาดไปบ้างในบางครั้งบางคราว ก็เป็นเหมือนการหกล้มลงบนพื้นกระดานในห้องที่อยู่ของ

ตนเอง ไม่ใช่ตกลงมาจากที่สูง เช่นยอดไม้หรือยอดตึก หรือเป็นการตกเหวไปเลย ถ้าจะเปรียบเทียบกับประเภทที่สอง คติประจำใจของบุคคลประเภทที่สามนี้ ก็น่าจะเป็น

"การติดตะราง (คือทำอะไรผิดศีลธรรม) เป็นเรื่องใหญ่
ความไม่สบายเจ็บไข้เป็นเรื่องกลาง
การไม่มีสตางค์ (คือไม่มีกิน) เป็นเรื่องเล็ก"

สรุปความว่าบุคคลประเภทนี้ ย่อมเป็นผู้มี the courage to dare and the courage to bear คือ ความกล้าหาญที่จะเสี่ยง (ในการทำความดี) และความกล้าหาญที่จะทน (คือฝืนหรือต้านทานพลังของความชั่ว) มากพอที่จะทำให้ท่าน "เอาตัว(คือใจ)รอด" ไปได้ในชาติหนึ่ง ๆ มีศัพท์ทางคัมภีร์อภิธรรมอยู่คำหนึ่งว่า "ติเหตุกสตฺโต" คือเป็นผู้ทำกุศลด้วยจิตที่ไม่โลภ ไม่โกรธและไม่หลง ส่วนการที่บางท่านจะเป็นผู้สอบเอ็น-ทรานซ์ได้คือตกกระแส (Stream-Enterer) พระนิพพาน หรือจะเป็น "ปจฺฉิมภวิโก" คือ เกิดในชาติสุดท้ายหรือ

ไม่นั้น ก็สุดแล้วแต่วาสนาบารมีในอดีต และการปรารภความเพียรในปัจจุบันเป็นราย ๆ ไป เพราะความปรารถนาแม้ในการทำความดีสูงสุดทางพุทธศาสนา ก็มีขอบเขตไม่เท่ากันทุกราย เช่นบางท่านหรือว่าส่วนมาก มีความมุ่งหมายเพียงแค่ "สอบผ่าน" คือเป็นประเภทสุกขวิปัสสก (ที่อาจารย์พร รัตนสุวรรณ ให้ความเห็นว่าน่าจะเป็น สุทธวิปสสก) แบบพระจักขุปาละเป็นต้นก็พอแล้ว แต่บางท่าน ก็ต้องการเป็นแบบพระปุณณมันตานีบุตร หรือพระอนุรุทธ หรือพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะและพระสิวลีเป็นต้นด้วย เวลาและปริมาณของการทำความเพียรเพื่อผลดังกล่าวจึงแตกต่างกันไปได้มากมายเหมือนกัน นอกจากนั้น ปฏิปทาคือวิธีการปฏิบัติของแต่ละรายก็แตกต่างกันไปตามจริตและอัธยาศัย (tendency and aptitude) อีกด้วย เท่าที่ข้าพเจ้าได้ทราบมา ปรากฏว่าพระธุดงค์กัมมัฏฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต หลายองค์นิยมผ่อนอาหารและอดอาหารกัน บางครั้งเป็นเวลาหลายวัน เพราะถูกกับอัธยาศัยของท่าน แต่บางท่านเช่นท่านพระอาจารย์ฝั้น

อาจาโร ไม่นิยมวิธีนี้ ท่านว่าไม่ถูกกับอัธยาศรัยของท่าน ที่แปลกประหลาดกว่าใคร ๆ ก็คือ หลวงปู่ชอบ ฐานสโม ซึ่งบัจจุบันยังมีชีวิตอยู่ ในสมัยที่ยังไม่ได้เป็นอัมพาต ท่านมีปกติออกเดินธุดงค์เสมอ และที่สำคัญก็คือท่านชอบออกเดิน ในเวลากลางคืน แม้ว่าหนทางสายนั้นท่านจะยังไม่เคยรู้จักมาแต่ก่อนเลย และท่านจะไม่มีโอกาสได้ไต่ถามเรื่องทิศทางจากใคร ๆ ได้เลยก็ตาม

ประเภทที่ ๔ มีชื่อเรียกว่า ติกฺขินฺทริโย ติพฺพกิเลโส คือมีอินทรีย์ (ความสามารถแฝงในการทำความดี) รุนแรง และมีกิเลส (คือความสามารถในการทำความชั่วก็รุนแรงกล้าแข็งพอ ๆ กัน เรื่องเช่นนี้ เป็นเรื่องค่อนข้างแปลกประหลาด ซึ่งดูเผิน ๆ ก็ไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะว่าเมื่อบุคคลมีอินทรีย์กล้า คือมีความสามารถ มีบารมีพอที่จะทำความดีขั้น advanced คือขั้นปรมัตถถึงขนาดยอมสละชีวิตได้แล้ว เหตุใดจึงยังเป็นผู้มีกิเลสกล้า สามารถทำความชั่วได้มาก ๆ อีกเล่า ข้อนี้มีอุปมาว่าเปรียบเหมือนรถ (ในที่นี้คือ มโนรถหรือรถแห่งใจ) ที่มีคันเร่งดี มีความสามารถวิ่งได้เร็ว

แต่พวงมาลัย คือการควบคุมทิศทางยังไม่ดีพอและห้ามล้อ ก็อยู่ในสภาพที่ไม่สมบูรณ์พออีกด้วย บุคคลประเภทนี้ จึงมีลักษณะตรงกันข้ามกับประเภทที่ ๑ คือ กิเลสอ่อน อินทรีย์อ่อนจะสอนให้ทำความดีขั้นสูง ก็ไปไม่ไหว จะยุให้ทำความชั่วอย่างรุนแรง ก็ไม่กล้าพออีกเหมือนกัน แต่ประเภทกิเลสหนา อินทรีย์กล้านี้ เช่นประเภทชอบโลดโผนโจนทะยาน เชื่อมั่นในตนเองสูง ทั้งทางดีและทางร้าย กล้า "แหวกแนว" ทำอะไรโดยอิสระไม่เหมือนใครก็ได้ และมีความเป็น "โดมผู้จองหอง" อยู่ไม่น้อยด้วย วิถีชีวิตจึงมักจะเป็นคนทำอะไร unconventional และ unique คือไม่เหมือนใคร ไม่มีใครเหมือนมักเป็นการเดิน "ทางสายเปลี่ยว" ซึ่งทั้งนี้เป็นไปได้ทั้งในด้านดีหรือด้านร้าย หรือทั้งด้านดี—ด้านร้ายในชาติเดียวกัน ในบุคคลคนเดียวกันนั่นเอง มีตัวอย่างให้เห็นในประวัติศาสตร์และในปัจจุบันพอสมควรดังที่จะได้ยกมา ต่อไปนี้

ตัวอย่างแรก และเป็นตัวอย่างที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา คือพระเจ้าอชาตสัตรู ผู้ซึ่งได้ทำปิตุฆาต

คือฆ่าบิดาอันเป็นบาปกรรมที่ร้ายแรงมาก แต่ต่อมาก็ได้เป็นผู้อุปถัมภ์ในการทำสังคายนาครั้งแรกของพุทธศาสนา เรียกตามสำนวนในปัจจุบัน ก็คือเป็นสปอนเซ่อร์ (sponsor) หรือเอกอัครสาสนูปถัมภก ของพุทธศาสนาในโอกาสอันสำคัญยิ่ง ซึ่งก็เป็นกุศลที่ยิ่งใหญ่เหมือนกัน เป็นแต่ว่าพระองค์จะต้องไปเสวยผลของการฆ่าบิดาในนรกเสียก่อน แล้วจึงจะมีโอกาสเสวยผลของกุศลในฐานะที่เป็นอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา ในโอกาสที่สำคัญอย่างยิ่งนั้นได้ สาเหตุของเรื่องนี้ก็คือการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เลว คือคบคนชั่วและเชื่อฟังคำยุยงของคนชั่ว คือ พระเทวทัต

ตัวอย่างที่สอง คือพระเทวทัต ซึ่งมีความสามารถถึงขนาดได้อภิญญาโลดโผนหลายประการ แสดงว่าพระเทวทัตมีความสามารถแฝงสูงมากทีเดียว แต่แล้วด้วยความโลภอยากจะเป็นใหญ่ โดยไม่รู้จักประมาณตัว ซึ่งน่าจะเรียกว่า ด้วยอำนาจของภวตัณหาก็ได้ทำให้จิตของพระเทวทัตยอมแพ้แก่กระแสกิเลสอันแรงกล้าที่ไหลมาท่วมทับจิตใจ เกิด "ไฟลัดวงจร" ทำให้พระเทวทัต

ซึ่งก้าวหน้าหรือขึ้น "บันได" (ในเกม "บันได—งู" ในบทที่แล้วมา) มาสูงเหลือเกิน จวนจะ "ไปถึงดวงดาว" อยู่แล้วนั้น ต้องมีอัน "หล่นเข้าปากงู" ซึ่งอ้าคอยรับอยู่ และหล่นโครมลงมากลายเป็นผู้ประทุษร้ายพระพุทธองค์และก็มีอเวจีมหานรก เป็นที่ไปในเบื้องหน้า "มโนรถ" ของพระเทวทัต เร่งความเร็วได้สูงและรวดเร็วเหลือเกิน แต่ "พวงมาลัย" ที่บังคับทิศทางรถชำรุดมาก แถมห้ามล้อก็มีสภาพไม่ดีหรือใช้การไม่ได้เลย พอถึงหัวเลี้ยวที่จะ "ลงเหว" ก็เบาเครื่องไม่ได้ จึงพรวดพราด "แหกโค้ง" ตกดิ่งลงไปในเหวนรกอย่างน่าเสียดายที่ทั้ง ๆ ที่มีบารมีกล้าถึงขนาดได้ฌานสมาบัติขั้นสูงจนแสดงปาฏิหาริย์ได้แล้ว ก็เกิดสภาพ "หมดภูมิคุ้มกันและต้านทานกิเลส" ต้องพินาศเพราะโรคเอดส์ทางวิญญาณไปจนได้

ตัวอย่างที่ ๓ องคุลิมาล ซึ่งเป็นที่รู้กันอยู่ตามประวัติในชาติสุดท้ายของท่านว่า ท่านเป็นมหาโจรใจทมิฬ ได้ฆ่าคนมาเสียมากต่อมาก แต่ก็เป็นที่ประหลาดไม่น่าเชื่อจะว่าแปลกดีก็ได้—ที่ท่านมี *กตาธิกาโร* คือบาร

มีและกุศลหนหลังมากพอ ถึงกับปรากฏเป็นภาพนิมิต ในข่ายแห่งพระญาณของพระพุทธเจ้าได้ และพระพุทธ-องค์ก็อุตส่าห์เสด็จไปโปรดจนได้ผลเป็นที่อัศจรรย์อย่างยิ่ง เรื่องนี้จะเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ นอกจากว่าท่านได้มีบารมี คือกุศลมาจากชาติก่อนมากมายเหลือเกิน จนเป็นมหาโจรที่ใคร ๆ ก็ปราบไม่ได้มาเป็นเวลานาน ต้องรอให้พระพุทธองค์เท่านั้น ที่จะสามารถ ปราบ และกลับใจได้ เรื่องของท่านพระองคุลิมาลมีนัยตรงกันข้ามกับพระเจ้าอชาตสัตรูและพระเทวทัตคือท่านเป็นผู้ มา (คือเริ่มต้น) ไม่ดี แต่ไป (คือจบ) ดี นับว่าเป็นผู้ "สุคโต" พระเจ้าอชาตสัตรูและเทวทัตนั้น มา (คือเริ่มต้น) อาจจะดี ต่อไป (คือตอนจบ) ไม่ดี ทุคคโต หรือที่ภาษา-อังกฤษเรียกว่า tragedy คือโศกนาฏกรรมโดยแท้

ตัวอย่างที่ ๔ คือพระเจ้าอโศกมหาราช ผู้เป็นองค์เอกอัครสาสนูปถัมภกพุทธศาสนาในการทำสังคายนาครั้งที่ ๓ พระองค์ก็เป็นผู้ "สุคโต" คือเริ่มต้นไม่ดี แต่จบลงด้วยดี แบบพระองคุลิมาลเหมือนกัน ที่ว่าเริ่มต้นไม่ดีนั้น ก็เพราะว่าก่อนที่จะมาเลื่อมใสในพุทธศาสนา

นั้น พระองค์เป็น "จัณฑาโศก" คืออโศกผู้ดุร้าย เที่ยวกรีฑาทัพบุกรุกขยายดินแดน ทำสงครามก่อความพินาศแก่ผู้อื่นมาแล้วอย่างทารุณเป็นอันมาก แต่เมื่อมา กลับใจเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาแล้ว ก็ กลับตัว คือเลิกละความคิดที่จะแผ่อำนาจแบบเดิมนั้นโดยสิ้นเชิง และเป็นกษัตริย์ที่ทรงอุทิศทรัพย์สมบัติและชีวิต เพื่อผดุงและเผยแพร่พระธรรมอย่างศรัทธากล้าแข็งเป็นอย่างยิ่ง ชีวิตของพระองค์จึงมีทั้งความร้ายกาจรุนแรง และคุณงามความดีปะปนกันไปในชาติเดียวกันนั้นเอง และก็ยังดีที่ชีวิตในชาตินี้ของพระองค์จบลงด้วยการกระทำความดีอย่างบริสุทธิ์ใจ และเต็มความสามารถ

ตัวอย่างที่ ๕ นี้จะขอกล่าวถึงบุคคลผู้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในประเทศไทยนี้เอง ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่าเป็นตัวอย่างเด่นชัดมากของความจริงที่ว่า ในจิตใจของคนๆ เดียวกันนั้น มีลักษณะที่ค้านกัน ๒ อย่างอยู่ในตัว ท่านผู้นี้คือคุณหมอบุญส่ง เลขะกุล นายกสมาคมนิยมไพร และเป็น "หัวหอก" คือต้นคิดและผลักดันให้เกิดกฎหมายคุ้มครองสัตว์ป่าในประเทศไทยขึ้นจนได้

ในสมัยเมื่อยังเรียนอยู่ชั้นมัธยมปลาย ข้าพเจ้าเคยไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ trophy คือ ซากสัตว์ที่คุณหมอพิฆาตด้วยความกล้าหาญด้วยน้ำมือของตนเอง ในระหว่างการออกป่าล่าสัตว์ในที่ต่าง ๆ เป็นเวลาหลายปี Trophy เหล่านี้มีเขาสัตว์จำพวกกวาง วัวกระทิง และเก้งเป็นจำนวนมาก และมีซากสัตว์ที่ถูกสตั๊ฟไว้อีกมิใช่น้อย ทั้งหมดนั้นคุณหมอเป็นผู้ brief ให้พวกเราฟังด้วยความภาคภูมิใจ ในความเก่งอาจแบบ he-man (ชายชาตรี) ของคุณหมอเอง ซึ่งข้าพเจ้าเมื่อได้เห็นและได้ฟังแล้วก็จำได้ว่าไม่ได้นึกอนุโมทนาหรือสรรเสริญใน "วีรกรรม" ของคุณหมอเลย แต่ด้วยรู้สึกสลดและสังเวชใจเป็นอย่างมากที่ได้ทราบว่าคุณหมอซึ่งมีอาชีพ *ช่วยชีวิต* นั้น เหตุใดจึงนิยมชมชอบและภูมิใจในการ *ปลิดชีวิต* ไปได้ มันเป็นลักษณะที่ค้านคือตรงกันข้ามกันอย่างรุนแรง ในบุคคลคนเดียวกันอย่างไม่น่าเชื่อ จริงอยู่คุณหมอปลิดชีวิตสัตว์ แต่ช่วยชีวิตคน แต่การปลิดชีวิตสัตว์นั้นก็มิใช่เป็นการต่อสู้ป้องกันตัวในยามอันตรายแต่อย่างใด เพราะคุณหมอบุกรุกเข้าไปถึงถิ่นของสัตว์เหล่านั้น เพื่อ

ไปฆ่าเขาด้วยเห็นเป็นเกมกีฬาและเป็นของสนุก การฆ่าเช่นนั้นจึงเป็น Killing for fun ไม่ใช่ for self-defence ข้าพเจ้าจึงนึกในใจในขณะนั้นว่า คุณหมอผู้นี้เป็นทั้งแพทย์และพราน คือเป็นทั้ง doctor และ hunter เป็นการดำเนินชีวิตแบบ *"ขัดขาตนเอง"* ให้ล้มลุกคลุกคลานอย่างน่าอนาถใจเป็นอย่างยิ่ง ในตอนนั้นข้าพเจ้ายังไม่เข้าใจหลักการเรื่องบุคคลประเภทที่มีทั้งอินทรีย์กล้า และกิเลสกล้า จึงอดฉงนสนเท่ห์ไม่ได้ แต่ต่อมาภายหลังที่ได้ศึกษาธรรมะมา พบหลักการเรื่องบุคคล ๔ ประเภทดังกล่าวข้างต้นแล้วนี้ ก็เข้าใจดีว่า "มโนรถ" ของคุณหมอ *ในขณะนั้น* เป็น "รถ" ชั้นดีเร่งความเร็วได้สูง ทำให้คุณหมอมีความกล้าหาญสมเป็นชายชาตรี คือ he-man แต่บังเอิญ "พวงมาลัย" คือเครื่องปรับทิศทางของการแล่นยังไม่ดีพอทำให้ขาด direction ที่ถูกต้องไป *ชั่วระยะเวลาหนึ่ง*

แต่ต่อมาคุณหมอคงจะได้รับความบันดาลใจ อันก่อให้เกิดความสังเวชสลดใจอะไรสักอย่างหนึ่งก็ได้ จึงปรากฏว่า คุณหมอได้เป็นผู้นำที่เข้มแข็งในการผลักดัน

และสนับสนุนให้ก่อตั้งสมาคมนิยมไพร และออกกฎหมายคุ้มครองชีวิตในป่า (คือทั้งพืชและสัตว์) จนเป็นผลสำเร็จ ทั้งนี้นับเป็นการ "แก้กรรม" ที่น่าภูมิใจ และเป็นการแก้ที่ถูกวิธี ตามแนวที่ท่านเจ้าประเวศ ณ เชียงใหม่ ได้แนะนำไว้ในหนังสือเรื่อง "ชำแหละกฎแห่งกรรม" ของท่านโดยมีใจความว่า เมื่อบุคคลมารู้สำนึกผิดในอกุศลกรรมที่ทำไปแล้ว ก็ต้อง *รีบ* ฉวยโอกาสสร้างกุศลในแนวนั้นเสีย *ก่อน* ที่บาปกรรมนั้น ๆ จะให้ผล ทั้งนี้จะเป็นการบรรเทาผลของบาปนั้นไปได้บ้าง แม้ว่าจะไม่ถึงกับล้มล้าง หรือลบรอยให้หมดไปได้โดยสิ้นเชิงก็ตาม

สรุปความในเรื่องนี้ว่า คุณหมอบุญส่งได้นำเอาความเป็นผู้มีกิเลสกล้า (ติพฺพกิเลโส) และความเป็นผู้มีอินทรีย์คือบารมีแรง (ติกฺขินฺทริโย) ออกมาใช้ทั้งสองอย่างในชาติเดียวกันได้ทันกาล นับว่าเป็นผู้ที่ แม้จะเริ่มต้น (คือมา) ไม่ดี แต่ก็ลงเอย (คือไป) ได้สวยและดีทีเดียว นักนิยม (ชม) ไพร คือไม่ใช่นิยมฆ่าสัตว์และทำลายพืชในไพร ในประเทศไทยคงจะต้องจดจำและ

ระลึกถึงบุญคุณของ คุณหมอบุญส่ง เลขะกุล ไปอีกนานทีเดียว

ตัวอย่างที่ ๖ ได้แก่ชีวประวัติของเซียนผู้กลายเป็นขุนพล ที่ชื่อ Banda Bahadur ที่ข้าพเจ้าเคยกล่าวถึงแล้วในบทก่อน ท่านผู้นี้สำเร็จอภิญญาได้ฌานสมาบัติชั้นสูง แบบเดียวกับพระเทวทัตเหมือนกัน เรียกว่าท่านมีอินทรีย์คือบารมีกล้าแข็งมาก แต่ต่อมาภายหลังเมื่อเลิกละชีวิต "นักพรต" ไปจับอาวุธเข้าฆ่าสัตรูก็กลายเป็นขุนพลที่เก่งกาจ ในที่สุดก็มีลาภยศสักการะและกามคุณไหลมาเทมา จนท่านต้านทานไม่ไหวเป็นช่องให้ความเป็นผู้มีกิเลสกล้าได้โอกาส บุกรุกเข้าโจมตีท่านจนเกิดสภาพ "ไฟช็อต" คือ "ลัดวงจร" หมกมุ่นอิสตรีจนกระทั่งในที่สุดก็พ่ายแพ้แก่สัตรู ต้องถูกประหารชีวิตพร้อมกันทั้งพ่อคือตัวท่านและบุตรชายของท่าน ซึ่งอายุยังน้อยอยู่ด้วย นับเป็น tragedy คือโศกนาฏกรรมเป็นตัวอย่างแห่งการ "มาดีไปไม่ดี" หรือ "โชติตมปรายโน" —มาสว่างไปมืด อย่างน่าเสียดายยิ่ง ตรงกันข้ามกับขุน

พลผู้กลายเป็นเซียน คือ ฮั้นเจงหลี ซึ่งข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วในบทก่อนเช่นเดียวกัน

ตัวอย่าง (รวม) ที่ ๗ บุคคลอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งควรจะนำมากล่าวถึงในที่นี้ก็คือ มหาบุรุษผู้กู้ชาติกู้แผ่นดินของชนชาติต่าง ๆ ที่ถูกกดขี่และทารุณนานาประการ ทั้งที่ทำการสำเร็จ เช่นสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และพระเจ้ากรุงธนบุรีของประเทศไทยเป็นต้น และที่ทำไม่สำเร็จ เช่นวีรชนชาวบ้านบางระจันของประเทศไทย และชาวเมืองอาลาโม (Alamo) ในอเมริกา ซึ่งต้องเสียชีวิตแบบชาวบ้านบางระจันเหมือนกัน วีรชนเหล่านี้เมื่อเริ่มคิดการกู้ชาติ ก็ปรากฏว่ามีพวกน้อย คือเป็นชนกลุ่มน้อย อยู่ในฐานะที่ต้องเสียเปรียบเป็นอย่างมาก แต่ด้วยความกล้าหาญอย่างยิ่งยวด อันเป็นลักษณะของติกขินทริโย คือความเป็นผู้มีบารมีและอินทรีย์มากและเข้มแข็งพอ ท่านเหล่านั้นจึงสามารถปลุกใจเพื่อนร่วมชาติซึ่งแม้มีจำนวนน้อยกว่า ให้เกิดมีมานะ มีความกล้าหาญพอที่จะเสี่ยง (dare) และพอที่จะทน (bear) ในการเสี่ยงนั้นได้ แม้ว่าบางครั้งจะทำการใหญ่ไม่สำเร็จ

(เช่นชาวบ้านบางระจันและอะลาโม) ก็ได้ชื่อว่าเป็นการบำเพ็ญปรมัตถบารมีโดยอนุโลมคือ *ในทางของท่าน* คือในด้านการกู้ชาติแล้ว มีเพลงปลุกใจของพรรคการเมืองพรรคหนึ่ง ถ้าจำไม่ผิด ก็คงจะเป็นของพรรคประชากรไทยได้แสดงคุณลักษณะประการนี้ไว้เป็นอย่างดีมาก ทำให้ข้าพเจ้าเกิดความประทับใจมาจนถึงบัดนี้ เพลงนั้นมีคำร้องว่า

"กูจะสู้ แม้รู้ว่า พวกกูน้อย
สู้ไม่ถอย แม้รู้ว่า จะดับสลาย
แผ่นดินนี้ พ่อกูอยู่ ปู่กูตาย
กูสุดอาย หากเสียที ไพรีครอง
ใครบ้างเหวย จะร่วมสู้ กับกูบ้าง
ใครบ้างเหวย จะอยู่ข้าง ไทยใจหาญ
ใครบ้างเหวย จะละสุข สนุกสำราญ
ใครบ้างเหวย ยอมวายปราณ เพื่อไทยคง"

วีรบุรุษผู้กู้ชาติของไทย นับตั้งแต่พ่อขุนผาเมือง สมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระเจ้ากรุงธนบุรี และสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รวมทั้งชาวบ้าน

บางระจันก็ล้วนอยู่ในฐานะในตอนต้น เช่นเดียวกันนี้ทั้งสิ้น ท่านเหล่านี้ถือพุทธศาสนา รู้ว่าในการกู้ชาตินั้นท่านจะต้องฆ่าคนที่เป็นสัตรู การฆ่าคนเป็นบาปอย่างแน่นอน แต่การยอมเสี่ยงชีวิตตนเอง และยอมทำบาปบ้าง เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม ก็เป็นลักษณะของมหาตมะหรือ magnanimity คือผู้มีใจใหญ่ กรรมเช่นนั้นเป็นลักษณะของกรรมดำและกรรมขาวผสมกันในกรรมเดียวกันนั้นเอง การนิ่งเฉยทำทองไม่รู้ร้อนในกรณีที่มีความสามารถและตำแหน่งหน้าที่พอจะช่วยและสละให้ได้นั่นแหละ จะเป็นการแสดงความ "แล้งน้ำใจ" (callousness) อันเป็นลักษณะของบุคคลประเภทที่สอง คือ ความดีอย่างสูงทำไม่ได้ แต่ความชั่วอย่างต่ำทรามมาก ๆ กลับทำได้ จริงอยู่ วีรชนเหล่านั้นต้องมีความขัดเคือง อันเป็นลักษณะของโทสะเป็นแรงส่งอยู่ ในเมื่อเห็นการถูกกดขี่ข่มเหงทารุณ ซึ่งเพื่อนร่วมชาติของท่านได้รับอยู่ โทสะหรือความโกรธชนิดนี้ มีศัพท์ในภาษาอังกฤษเรียกว่า indignation ซึ่งข้าพเจ้าเคยวิเคราะห์ตามหมาย และให้คำแปลไว้ในหนังสือ อภิญญาฝ่ายขาว

หน้า ๒๕๘ ว่าเป็น "ธรรมโทสะ" คู่กันกับคำว่า ธรรมราคะ มีความใคร่ในกามระหว่างบุคคลผู้เป็นสามีภรรยากัน ซึ่งไม่ถือเป็นการผิดศีลธรรมอย่างไรสำหรับผู้ครองเรือน

สรุปความก็คือ ท่านผู้กู้ชาติเหล่านั้น มีอินทรีย์บารมีหรือ "กำลังภายใน" พอที่จะชักชวนปลุกใจเพื่อนร่วมชาติให้ต่อสู้อิสรภาพ และก็มีกิเลสกล้าพอที่จะต่อสู้ฆ่าฟันผู้กดขี่ข่มเหงทารุณเหล่านั้น จนกว่าจะบรรลุผลสำเร็จ หรือจนกว่าท่านจะสิ้นชีวิตลงไปเพราะในงานกู้ชาตินั้น ๆ

เท่าที่ได้บรรยายมาตั้งแต่ต้นเกี่ยวกับบุคคล ๔ ประเภท ก็เพื่อแสดงให้เห็นสัจธรรมที่สำคัญที่แปลกประหลาดประการหนึ่งว่า ความกล้าที่จะเสี่ยง (ต่ออันตรายและความตาย) และกล้าที่จะทน (ต่อความทุกข์ลำบากต่าง ๆ) นั้น เป็นคุณสมบัติของจิตที่เข้มแข็ง ซึ่งนับว่ายังเป็นอพยากตธรรม (คือเป็นกลาง ๆ อยู่) ถ้ามีการน้อมนำไปใช้ในทางที่ถูก ก็นับว่าเป็นคุณธรรมที่น่าสรรเสริญอย่างสูง แต่ถ้านำไปใช้ในทางอกุศลก็เป็น

บาปร้ายอย่างแรงกล้าเหมือนกัน ทั้งนี้จึงสุดแล้วแต่ว่าบุคคลนั้น จะนำไปประยุกต์ในทางใด ดังนั้นคนที่ปรากฏว่ามีความก้าวหน้าทางวิญญาณ หรือทางศีลธรรมสูง ๆ คือมีอินทรีย์บารมีมากนั้น บางท่าน (ที่เป็นบุคคลประเภทที่ ๔) ก็ยังมีจุดอ่อนแฝงอยู่เหมือนกัน คือเผลอ ๆ ไป "วูบ" หนึ่ง ก็อาจจะ "หล่นเข้าปากงู" หล่นลงไปในเหวได้อย่างไม่น่ากฝันเหมือนกัน

และหลักการสำคัญที่จะต้องเป็นฐานกำลัง (power base) หนุนหลัง ความกล้าตาย อย่างขาดไม่ได้ก็คือความเชื่อว่าตายแล้วไม่สูญ ผลของความดี และความชั่วที่ตนทำไว้ ก็จะไม่สูญ แต่จะ ติดตาม ไป หรือจะกล่าวโดยสำนวนว่า จะไปคอย **"ลักหน้า"** อยู่ก็ได้ ในภพภูมิหลังการแตกสลายของกายนี้แล้วอย่างแน่นอน [๒]

---

๒ มีข้อความจากหนังสืออีกเล่ม ซึ่งสนับสนุนความจริงดังกล่าว คือ "เมื่อวิญญาณเป็นสภาพที่ไม่มีการตาย ก็จะต้องเป็นสภาพที่ไม่มีการเกิดด้วย ถ้าวิญญาณนั้นดำรงอยู่ได้ในอนาคตโดยไม่ดับสูญ ก็จะต้องได้เคยมีเคยอยู่มาแล้วตลอดกาลในอดีตด้วย"

(If the soul is deathless it must also be birthless. If it is to exist eternally in the future, it must also have existed eternally in the past) จาก MANY MANSIONS โดย Gina Cerminara หน้า ๑๗๐

เพื่อเป็นการปลุกและปลอบกำลังใจ ให้เกิด กำลังภายใน ในการทำความดี และเพื่อป้องกันสภาพไฟฟ้า "ลัดวงจร" แต่เป็นการเพิ่มความต้านทานและภูมิคุ้มกันกระแสกิเลสต่าง ๆ ขอนำเสนอคำกล่าวของท่านพระอาจารย์มหาบัว ญาณสัมปันโน แห่งวัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี ไว้ดังต่อไปนี้ ข้อความต่อไปนี้ ข้าพเจ้าคิดว่า น่าจะเป็น "ยาบำรุงหัวใจ" (heart tonic) ที่มีวิตามินโปรตีนและเกลือแร่ผสมอยู่พอสมควร ทั้งนี้ก็สุดแล้วแต่ว่าท่านผู้อ่านแต่ละท่านจะมีความสามารถดูดซึมไว้ได้มากน้อยเพียงใด ข้อความเหล่านี้ ข้าพเจ้าได้จำไว้สำหรับเป็นยาน้ำบำรุงหัวใจ แก้โรคอ่อนเพลียสำหรับตนเองเป็นประการสำคัญ จึงบอกที่มาโดยแน่นอนไม่ได้ว่ามาจากหนังสือชื่ออะไร และอยู่ที่หน้าเท่าไร เพราะแต่เดิมก็ไม่ได้คิดว่าจะได้มาแต่งบทความเรื่องเช่นนี้ นอกจากนั้น ข้อความที่ยกมาอ้างก็อาจจะไม่ตรงตามตัวอักษรชนิดคำต่อคำเสมอไป แต่ก็รับรองได้ว่า *โดยใจความหรือเนื้อความ* แล้วก็เป็นไปตามนั้นทุกประการ ทั้งนี้ข้าพเจ้าทำตามมติของท่านอาจารย์ที่ถือ *ความเข้าใจเนื้อความและ*

ความมุ่งหมาย เป็นสำคัญ ไม่ใช่ว่าจะต้องกะเกณฑ์ให้จำได้ตรงตามตัวอักษรแบบท่องจำมาตรากฎหมายต่าง ๆ

ยาน้ำขวดที่ ๑. **ยิ่งกลัวตายจะยิ่งตายมากไม่รู้จบ**

ผู้ใดกลัวตายเพราะความเด็ดเดี่ยวทางความเพียร ผู้นั้นจะต้องกลับมาเกิดและตายอีก หลายภพหลายชาติจนไม่อาจนับครั้งได้ ส่วนผู้ใดไม่กลัวตาย ก็จะกลับมาเกิดและตายน้อยครั้งลงทุกที จนในที่สุดก็ไม่ต้องกลับมาเกิดและตายอีกต่อไป

ยาน้ำขวดที่ ๒. **ป่าช้าของเรามีได้ทุกแห่งหน**

ขอท่านทั้งหลายจงฟังให้ถึงจิต คิดให้ถึงใจ ปฏิบัติให้เต็มสติกำลัง ตายที่ไหนก็แล้วไป เราไม่ต้องกังวลกับร่างนี้ ป่าช้าของเรามีอยู่ทุกแห่งหน—ใต้ต้นไม้ บนภูเขา ในป่ารกชัฏที่ไหนสักแห่งหนึ่งก็ได้ ร่างกายล้มลงแล้ว ใครเขาจะเอาไปที่ไหน ก็แล้วแต่เขา ขอเราจงตามเสด็จพระพุทธองค์และพระสาวกทั้งหลายให้ทัน ทั้ง

ข้อวัตรปฏิบัติอันเป็นส่วนภายนอก และญาณความรู้อันเป็นส่วนภายใน อย่าให้ผิดเยี่ยงอย่างที่ท่านพาดำเนินร่างกายหมดกำลังที่ไหน ก็ให้เป็นป่าช้ากันที่นั่น ขอเราจงเป็นศิษย์พระพุทธองค์ด้วยความไม่เห็นแก่ร่างกาย ซึ่งในที่สุดก็จะต้องเป็นอาหารของสัตว์นั่นเอง สิ่งที่เราไม่ยอมแพ้และไม่ปล่อยวาง คือความเพียรซึ่งเมื่อไปแล้วจะได้ไม่ต้องกลับมาอีก ขอท่านทั้งหลายจงยึดธรรมที่กล่าวมานี้เป็นหลักใจ ไม่ท้อถอย จะได้เป็นผู้ถึงแดนแห่งความไม่วกเวียน ในวันข้างหน้า

ยาน้ำขวดที่ ๓. **กลัวไม่รู้ไม่เห็นธรรมมากแต่กลัวมาก**

พระสงฆ์ที่ท่านเป็น สงฺฆ สรณ คจฺฉามิ ของพวกเรานั้น ท่านไม่กลัวความอดอยากและขาดแคลนตลอดจนถึงอันตรายและความตาย ยิ่งกว่ากลัวการไม่รู้ไม่เห็นธรรม ท่านจึงทุ่มเทกำลังลงทุกส่วนทำความเพียรเพื่อรู้เพื่อเห็น ดังนั้น ท่านจึงได้รู้ได้เห็นธรรมอย่างสมใจ ส่วนพวกเรากลัวแต่จะอดอยากขาดแคลน กลัวความลำบากทรมานและความตายอะไรจะขาดตกบกพร่อง

บ้างไม่ได้ ใจคอหดหู่เหี่ยวแห้ง ไม่เป็นอันทำความเพียรเลยทีเดียว ในใจจึงมีแต่กิเลส คือความกลัวตายเข้าครอบงำเต็มไปหมด ธรรมะจึงหยั่งลงไม่ได้ เพราะกิเลสกีดขวางทางเสียหมด ไม่มีทางที่จะแทรกซึมเข้าไปถึงใจได้เลย

(“ยาบำรุงหัวใจ (heart tonic) ๓ ขวดนี้ ถ้าเป็นไปได้ควรจะ “ดื่ม” วันละอย่างน้อย ๓ เวลา ก่อนอาหาร หรือถ้าจะแถมตอนก่อนนอนและตื่นนอนอีกด้วย ก็น่าจะได้วิตามินโปรตีนและเกลือแร่ต่าง ๆ พอเป็นยาชูกำลังกันและแก้โรค “ท้อแท้” ไปได้พอสมควร อย่างน้อยก็พอ “ประทัง” หรือ “ชลอ” ชีวิตให้มี “กำลังภายใน” พอที่จะไม่ต้องเป็นโรค “วูบ” หรือหล่น “เข้าปากงู” หรือถูกไฟ “ลัดวงจร” ได้ง่าย ๆ และก็ขอให้ท่านผู้อ่านทั้งหลายจงช่วยกรุณาสวดมนต์อวยพรส่งกำลังใจ ให้แก่ผู้แต่งเรื่องนี้วันละ ๓ เวลาก่อนอาหารด้วยเทอญ”)

– ๑๔ –

ธรรมะอยู่ฟากตาย (ต่อ)

...ธรรมะอยู่ฟากตาย ใครเสียดายชีวิต
ไม่มีทางพิชิต ต้องจมอยู่ดักดาน...

...ก้าวออกไปเถิด เชิดหน้าชูคอ
ไม่ต้องของ้อ กับร่างกายนี้...

...เตรียมตัวตายให้สวย กว่าชาตินี้แล้วมา
ก้าวออกไปอย่างสง่า จากร่างนี้ให้ได้เอย

ข้อความในบทนี้ เป็นการขยายความของบทที่แล้วมา จึงยังไม่ได้ตั้งหัวข้อใหม่ ดังที่คิดไว้แต่เดิม ทั้งนี้เกิดจากการได้รับคำวิจารณ์ จากมิตรและศิษย์บางท่านที่เมื่อได้อ่านเนื้อเรื่องของบทที่แล้วมา ก็ให้ความเห็นว่าข้อความเหล่านี้ "ถึงใจ" ดี อยากให้มีต่ออีกบ้างถ้าพอจะทำได้ ข้อเสนอแนะนี้ ทำให้ข้าพเจ้าได้คิดว่า น่าจะเป็นเพราะท่านเหล่านั้นมีลักษณะเป็นคน "ใจถึง" อยู่บ้างพอสมควร ไม่เช่นนั้นจะรู้สึกว่า "ถึงใจ" ไม่ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ถ้า *"ข้างในของท่าน"* ไม่ออกมารับเสียก่อนแล้ว *"ข้างนอก ของข้าพเจ้า"* ก็คงจะไหลเข้าไปหาท่านไม่ได้ เพราะเรื่องเช่นนี้ไม่ใช่ "วันเวย์" คือไม่ใช่เปรียบเหมือนการจราจรทางเดียว แต่จะต้องเป็นลักษณะของ "ทูเวย์" คือการจราจรแบบ ๒ ทาง ได้แก่การมีทั้งฝ่าย ให้ และฝ่าย รับ ถ้าฝ่าย ให้ เสนอไปแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งไม่ยอม รับ ก็ย่อมไม่เกิดผลแต่อย่างใด เรียกว่าถ้าอีกฝ่ายหนึ่งใจ "ไม่ถึง" ข้อความที่ข้าพเจ้าเขียนบรรยายไป ก็คงจะไม่มีลักษณะหรือคุณภาพที่ "ถึงใจ" แต่อย่างใดท่านพระครูวิโรจน์ธรรมาจารย์

(บิ่น ชลิโต) แห่งวัดบ่าโป่งกระทิง จังหวัดราชบุรี (ผู้ล่วงลับไปแล้ว) เคยกล่าวกับข้าพเจ้าว่า คนเราที่ "เข้าใจ" กันได้ดีนั้น ก็เพราะมีการ "เข้าถึงใจ" กันได้นั่นเอง มิฉะนั้นพูดไปสอนไปเท่าใดก็เหมือนกับสาดน้ำลงบนหลังเป็ดหรือหลังหมา ราดรดลงไปเท่าใด มันก็สลัดทิ้งหมด

อันที่จริง ข้าพเจ้าคิดว่า ธรรมบรรยายแต่ละเรื่อง ๆ นั้น มักจะมีลักษณะเด่นอยู่อย่างหนึ่งเป็นอย่างน้อย สุดแล้วแต่ว่าผู้บรรยายนั้นจะมีลักษณะ หรือไม่ก็มีความประสงค์อย่างใด ข้อความที่ได้บรรยายไว้ในบทที่แล้วมา (คือบทที่ ๑๓) นั้น น่าจะมีลักษณะที่เด่น คือ สมุตฺเตชนา (encouraging) คือทำให้เกิดความกล้าหาญในการประพฤติปฏิบัติ จะว่าเปรียบเหมือนเพลง มาร์ชของทหารก็น่าจะได้กระมัง อันที่จริงลักษณะอย่างอื่นก็มีอยู่ เช่น สนฺทสฺสนา (enlightening) คือทำให้เกิดปัญญาความรู้แจ้งเห็นจริงเป็นต้น แต่คงจะไม่เด่นเหมือนกับลักษณะประการแรก ทั้งนี้เป็นหลักการพิจารณาที่นำมาประยุกต์ได้ สำหรับธรรมบรรยายอื่น ๆ ของอาจารย์

อื่น ๆ ทั่วไป คือบางครั้งก็มีลักษณะเด่นในทาง สมุปหังสนา (delighting) (ทำให้เกิดความยินดีร่าเริงในการประพฤติปฏิบัติตาม) หรือไม่ก็ สมาทปนา (inviting) คือเป็นการเชิญชวนหรือชี้แนะให้ลงมือทำตามด้วยตนเอง จริงอยู่นอกจากลักษณะที่เด่น ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ก็อาจจะมีลักษณะรองอย่างอื่นแฝงปนอยู่ด้วยก็ได้ หรืออาจจะมีลักษณะทั้ง ๔ ประการที่เด่นเท่ากันหมดด้วยก็ได้ ซึ่งลักษณะที่เลิศพร้อมทุกอย่างนี้ ข้าพเจ้าคิดว่ายังไม่เคยได้ประสบพบพานมาเลย ทั้ง ๆ ที่ความจริงอาจจะมีก็ได้ กระมัง

เป็นอันว่า ข้าพเจ้ายินดีสนองความต้องการของท่านผู้ "ใจถึง" โดยกล่าวว่า "ถึงใจ" เหล่านั้น บทต่อไปนี้ จึงน่าจะเปรียบได้กับการเสนอเพลงจังหวะ "มาร์ช" ของทหาร เป็นการลองดูอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งไม่ทราบว่าจะสามารถ เร้า จิตใจของท่านผู้อ่านประเภทนั้นได้มากน้อยเพียงใดเหมือนกัน แต่ก็คิดว่าคงจะไม่ใช่เป็นทำนองจังหวะเนิบ ๆ หรืออ่อนหวานแบบ "แทงโก" หรือ "วอลทซ์" เท่าใดนัก อย่างน้อยก็คงจะเป็นจังหวะ สวิง หรือ รัมบ้า ก็ได้

"ยาเสพติด" ทางใจ

การรังเกียจความทุกข์ยากลำบาก ตลอดจนถึงความกลัวตายนั้น ย่อมเป็นของธรรมดาสำหรับสามัญชน หรือที่เรียกตามศัพท์ทางพระพุทธศาสนาว่า ปุถุชน โดยทั่วไป เพราะในฐานะที่ยังไม่ได้เป็นอริยบุคคลอย่างน้อยขั้นโสดาบัน เราก็ยังอดคิดว่าร่างกายและจิตใจเป็นตัวตนของเราไม่ได้อยู่ดี แม้ว่าจะมีความรอบรู้ในทางตำรากว้างขวางและลึกซึ้งเพียงใดก็ตาม เรื่องเช่นนี้เป็นเรื่องที่ต้องเห็นใจกันได้ เพราะความรู้สึกดังกล่าว ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า สักกายทิฏฐิ นั้นเป็นเสมือนยาเสพติด ซึ่งเราทั้งหลายล้วนได้เคย "เสพ" จน "ติด" คือติดฝังในใจส่วนใต้สำนึกมานับไม่ถ้วนชาติ คือนับจำนวนศตวรรษหรือปี ไม่ถ้วนแล้ว ถ้าจะพูดกันเล่น ๆ แบบขอยืมศัพท์ทางดาราศาสตร์มาใช้ให้ "ขลัง" ขึ้นก็คงจะพอกล่าวได้ว่า เราได้เสพยา คือความรู้สึกเช่นนี้ ติดตัวคือติดใจ มานับจำนวนเป็นตัวเลข ก็คงจะได้ประมาณเท่ากับระยะทางในหลัก "ปีแสง" ก็น่าจะได้ ดังนั้นความรู้ขั้นตำราคือจากสัญญา (คือความจำ) ซึ่ง

เป็นเรื่องของจิตสำนึกเท่านั้น จึงยังไม่พอที่จะเป็นยาสำหรับอด หรือเลิกสิ่งเสพติดอันนานเท่ากับตัวเลขระยะทางของปีแสงนี้ได้ แต่นั่นแหละ ถึงอย่างไร ๆ ก็ยังดีกว่าไม่รู้ ไม่เฉลียวใจ และไม่ยอมเชื่อเสียเลย เพราะเมื่อรู้แล้ว และยอมเชื่อด้วยความจริงใจแล้ว ความรู้ (คือปัญญา) และความเชื่ออย่างจริงใจ (คือศรัทธา) นี้จะเป็นทรัพย์อันประเสริฐ คืออริยทรัพย์ที่ติดตัว (คือติดใจ) ไปอีกนานเท่านาน และจะเป็นบาทฐานของอริยทรัพย์และ "กำลังภายใน" อื่น ๆ เช่น วิริยะคือความเพียรอย่างจริงใจ สติ ความยั้งคิดได้เสมอ สามารถประคอง จิตให้อยู่ในฉายาของสัมมาทิฏฐิได้ตลอดไป และสมาธิ คือตัว "กำลังภายใน" ตัวสำคัญให้กล้าแข็งยิ่งขึ้นจนถึงกับสามารถตัดขาด หรือเลิกยาเสพติดดังกล่าวได้ในวันหนึ่งจนได้

ถ้าเราศึกษาเหตุการณ์หรือบุคคลในประวัติศาสตร์ในยุคสมัยต่าง ๆ ดูอย่างพินิจพิเคราะห์ก็จะเห็นความจริงอันแปลกประหลาดอย่างหนึ่งว่า ช้า ๆ นาน ๆ ก็จะมีบุคคลจำนวนหนึ่ง ซึ่งทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้เป็นอริยบุคคลขั้น

โสดาบัน ก็ยังสามารถ "ฝืนใจ" สู้กับความกลัวตายได้อย่างน่าสรรเสริญ บุคคลประเภทนี้มีทั้งหญิงและชาย ทั้งทหารตำรวจและพลเรือน และมีอยู่ในประเทศต่าง ๆ ทั้งที่นับถือพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ คนจำพวกนี้น่าจะมีอะไรเป็นพิเศษอยู่ในจิตใจของเขาสักอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง น่าประหลาดที่เขาคิดอย่างไรและ "เห็น" อะไรหนอ จึงทำให้เขาสามารถ "ฝ่า" และ "ฝืน" ได้ถึงเช่นนั้น ข้าพเจ้าจะขอยกตัวอย่างจากชีวิตจริงมาเสนอท่านผู้อ่านเป็นเรื่องแรก ซึ่งเป็นเรื่องเด็กหญิงสามัญ คือเป็นเพียงคนรับจ้างเลี้ยงเด็ก และไม่ได้มีภูมิปัญญาในด้านการศึกษาสูงส่งแต่อย่างใดเลย เรื่องนี้เป็นเรื่องอยู่ในหนังสือแบบเรียนภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมปีที่ ๕ ซึ่งข้าพเจ้าเคยศึกษาในสมัยที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมดังกล่าวนั้น เป็นเรื่องที่ทำให้ข้าพเจ้าเกิดความประทับใจมาตั้งแต่สมัยนั้น บังเอิญในปัจจุบันข้าพเจ้ายังมีหนังสือแบบนั้น อยู่ในครอบครองเล่มหนึ่ง ชื่อหนังสือ ROYAL STAR READER เล่ม ๕ ชื่อเรื่องคือ The Story of Alice Ayres อยู่ในหน้า ๑๑๙ ของ

หนังสือดังกล่าว เป็นเรื่องจริงซึ่งข้าพเจ้าจะขอถอดความเสนอท่านผู้อ่านดังต่อไปนี้

เด็กหญิงผู้ยอมเสียสละชีวิตตนเองเพื่อผู้อื่น

เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๔ เดือนเมษายน ค.ศ. ๑๘๘๕ (คือ ๑๐๐ ปีกว่ามาแล้ว) ได้เกิดไฟไหม้ขึ้นที่ร้านขายของแห่งหนึ่งในกรุงลอนดอน ขณะที่เกิดไฟลุกขึ้นนั้น เป็นเวลาดึกมากแล้ว คือประมาณ ๒ นาฬิกา ทุกคนในร้านจึงกำลังนอนหลับสนิท กว่าจะรู้สึกตัวก็ปรากฏว่าไฟได้ลุกลามขึ้นมากเสียแล้ว ผู้รู้สึกตัวตื่นขึ้นเป็นคนแรกคือเด็กหญิงลูกจ้างที่เป็นพี่เลี้ยงเด็ก ๆ ลูกเจ้าของร้านซึ่งมีอยู่ ๔ คนด้วยกัน ล้วนแต่ยังเล็ก ๆ ทั้งสิ้น เด็กหญิงผู้นี้ชื่อ อลิศ อายรส์ (Alice Ayres) ตกใจตื่นขึ้นเพราะเสียงร้องจากคนข้างนอก ว่า "ไฟไหม้ ๆๆ" เมื่อตื่นขึ้นก็รู้ว่าไฟได้ลุกลามเข้ามาใกล้ตัวจนเกินความสามารถที่จะดับได้เสียแล้ว อลิศรีบวิ่งไปที่ห้องของนายจ้างคือนายและนาง-แชนดเลอร์ เพื่อรีบปลุกให้รู้ตัว แต่ก็ปรากฏว่าไม่ได้ผล เธอจึงนึกถึงเด็ก ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน

ขึ้นมาได้ จึงรีบวิ่งกลับมาที่ห้องเด็ก และผลักหน้าต่างเปิดออกโดยแรง เพราะตอนนั้นเธออยู่ที่ชั้นบนและไฟได้เกิดไหม้ขึ้นที่ห้องชั้นล่าง

ขณะนี้ ผู้คนได้มาออกันอยู่ที่ถนนข้างล่างเป็นจำนวนมากมายแล้ว เมื่อได้เห็นอลิศผลักบานหน้าต่างเปิดออก ต่างก็ตะโกนให้เธอรีบกระโดดออกมาเสีย พร้อมกันนั้นก็พยายามหาวิธีช่วยเธอโดยนำผ้าผืนใหญ่ ๆ หลายผืนมาผูกและกางออก เพื่อช่วยรับเธอในการกระโดดลงมาจากหน้าต่าง เพราะตอนนี้เปลวไฟได้ลุกโหมอย่างรุนแรงที่ชั้นล่าง จนหมดทางที่จะลงบันไดหนีมาได้เสียแล้ว ทุกคนร้องตะโกนเป็นเสียงเดียวกันให้อลิศรีบกระโดดลงมาทันที ในตอนนี้ถ้าอลิศจะเป็นคนที่คิดถึงตนก่อนอื่น เธอก็สามารถทำได้และก็จะไม่มีใครตำหนิเธอได้เลย ถ้าเธอจะกระโดดลงไปในทันที แต่อลิศกลับนึกถึงเด็ก ๆ ในความรับผิดชอบของเธอก่อน เธอได้หันหลังกลับเข้าไปในห้อง พยายามฝ่าควันและความร้อนเข้าไปที่ห้องเด็ก ลากตัวเอาอดิธเด็กหญิงคนโตที่สุดออกมา และอุ้มไปที่หน้าต่าง เพื่อโยนลงไปให้ประชาชน

รับไว้ก่อน แต่ปรากฏว่าแม่หนูอีดิธดิ้นรนขัดขืนอย่างสุดกำลัง เมื่อรู้ว่าจะถูกโยนลงไปข้างล่าง ตอนนี้จึงเป็นการปลุกปล้ำอย่างเหน็ดเหนื่อย ซึ่งทำให้อลิศต้องเสียเวลาอันมีค่า และเสียแรงมากขึ้นอีก กว่าจะผ่อนใจแม่หนูจับเธอโยนลงไปข้างล่างได้สำเร็จ ท่ามกลางเสียงโห่ร้องด้วยความยินดีของฝูงชนที่กางผ้าห่มหลาย ๆ ผืน รอรับอยู่ข้างล่าง

ต่อจากนั้น แทนที่อลิศจะกระโดดตามลงมา เธอกลับหันหลัง มุ่งหน้าฝ่าเปลวควันและไฟเข้าไปที่ห้องเด็ก รีบอุ้มเอาเด็กอีกคนหนึ่งกลับออกมาโยนลงไปข้างล่างจนได้ ฝูงคนข้างล่างได้ตะโกนให้เธอกระโดดลงมาช่วยตนเองได้แล้ว แต่เธอกลับหันหลังฝ่าเปลวเพลิงและควันเข้าที่ห้องเด็กอีก และอุ้มเอาเด็กคนเล็กออกมาจนได้ และก็ได้โยนลงมาให้คนข้างล่างรับไว้ได้เช่นเคย

ขณะที่เธอยืนอยู่ที่หน้าต่าง โดยมีเปลวไฟอันลุกโหมอย่างรุนแรงและควันไฟอันดำมืดอยู่เป็นฉากหลังนั้น ปรากฏว่า เธอมีอาการอ่อนแรงและยืนโซเซไปมาอย่างเห็นได้ชัดจากข้างล่าง ทุกคนก็เห็นว่าเธอกำลังจะหมด

แรงลงไปทุกทีแล้ว ครั้นแล้ว ด้วยความประหลาดใจและตกใจ กลุ่มชนที่เป็นผู้หญิงข้างล่างได้ร้องหวีดอย่างสุดเสียง เมื่อเห็นว่าอลิศทำท่าจะหันหลังกลับ ผ่าเปลวไฟและควันไฟเข้าไปช่วยเด็ก ๆ อีก แต่เมื่อเห็นว่าจะไม่มีแรงพอแน่ อลิศจึงหันหลังกลับมายืนรีรออยู่ที่หน้าต่างและเตรียมตัวที่จะกระโดดลงมาให้ฝูงชนที่กำลังกางผ้าห่มอยู่ข้างล่าง รอรับเธอด้วยความกระวนกระวายอย่างเต็มที่

ในนาทีอันสุดสำคัญนี้ ทุกคนต่างพากันลืมหายใจด้วยความตื่นเต้นและเอาใจช่วยอย่างสุดกำลังใจ เมื่อเห็นอลิศกำลังปีนข้ามหน้าต่าง เตรียมตัวจะกระโดดลงมา คงจะเป็นด้วยความอ่อนเพลียมากเหลือเกินนั่นเอง อลิศได้กระโดดพลาด คือไม่มีแรงดีดตัวพอ จึงพลาดไปกระทบราวเหล็กที่อยู่ชั้นที่สองก่อนที่จะตกลงมาสู่ผ้าห่มที่เขากางรอรับอยู่ข้างล่าง แรงกระทบทำให้กระดูกสันหลังหัก และเธอก็หมดสติเมื่อหล่นลงมาถึงข้างล่าง

หลังจากนั้น รถดับเพลิงจึงได้มาถึง แต่ก็ปรากฏว่าสายเกินไปเสียแล้ว ที่จะช่วยชีวิตคนที่ติดอยู่ข้างในหรือช่วยไม่ให้ร้านนั้นถูกไฟไหม้หมดได้ เมื่อไฟซาลง ก็

ปรากฏว่าได้พบศพเจ้าของบ้าน คือนางแซนดเลอร์ นายจ้างของอลิศกอดลูกคนหนึ่งไว้แน่น นอนตายอยู่ด้วยกัน ส่วนนายผู้ชายนั้น มีผู้พบศพที่บันไดข้างหีบเก็บเงินของตนนั่นเอง อลิศได้ถูกนำตัวไปโรงพยาบาลโดยด่วน แพทย์ได้พยายามช่วยเธออย่างสุดความสามารถ ทำให้เธอฟื้นขึ้นมาพูดเล่าเหตุการณ์ย้อนหลังไปได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง ต่อจากนั้น เธอก็สลบไปอีกครั้งหนึ่งเป็นเวลาสองหรือสามวัน และก็ถึงแก่ความตายไปในขณะที่สลบอยู่นั้นเอง

ร่างอันไร้วิญญาณของเธอได้ถูกนำไปบรรจุไว้ในสุสานอย่างสมเกียรติ ในฐานะเป็นวีรสตรีผู้มีใจสูงส่งอันควรรับได้จริง ๆ ว่าเป็น "มหาตมะ" คนหนึ่ง โดยมีพนักงานดับเพลิงแห่งกรุงลอนดอนเป็นจำนวนมาก ตลอดจนถึงประชาชนในละแวกนั้น ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ทั้งเพื่อนฝูงและญาติพี่น้องของเธอเดินตามกระบวนศพโดยทั่วกัน ได้มีการเรี่ยไรเป็นจำนวนเล็กน้อยจำนวนหนึ่ง เพื่อสร้างอนุสาวรีย์ให้อลิศ เพื่อเป็นเครื่องระลึกถึงคุณความดีของเธอไปชั่วกาลนาน แต่ก็มีคำกล่าว

(ในบทเรียนเรื่องนี้ในตอนท้าย) ว่า "อันที่จริงนั้น ไม่จำเป็นจะต้องมีอนุสาวรีย์อะไรเลยก็ได้ เพราะตราบใดที่ประชาชนชาวอังกฤษยังให้ความเคารพนับถือต่อความกล้าหาญ ในการเสียสละตนเองเพื่อผู้อื่นเช่นนี้ ตราบนั้นเขาก็ต้องไม่มีวันลืม และจะยกย่องให้เกียรติระลึกถึงชื่อ อลิศอายรส์ นี้ตลอดไป" (No monument is needed, for so long as the English people have a respect for the devotion and self-sacrificing courage, so long will they remember and do honour to the name and memory of Alice Ayres)

นี้เป็นบทเรียนจากชีวิตจริง เกี่ยวกับความกล้าหาญในการเสียสละตนเองเพื่อผู้อื่น เป็นบทเรียนแรกในชีวิตของข้าพเจ้า ซึ่งตอนนั้นก็เรียนอยู่ในชั้นมัธยมปีที่ ๕ แต่ก็ได้ให้ความประทับใจไว้มากและถาวรพอดู ทำให้ข้าพเจ้าอดประหลาดใจไม่ได้ว่า "เด็กหญิงผู้มีการศึกษาและฐานะต่ำต้อยผู้นี้ รู้และเห็นอะไรหนอ ? และเธอคิดอย่างไรหนอ ? จึงได้กล้าหาญชาญชัยจนลืมคิดถึงความปลอดภัยของตนเองถึงขนาดนี้ ต่อมาเมื่อมีอายุมาก

ขึ้น ได้พบสุภาษิตหรือคำพังเพยของไทยเราบทหนึ่ง ก็ทำให้ได้คิด และร้อง "อ้อ" ได้พอสมควร สุภาษิตนั้นคือ "แรงเหมือนมด อดเหมือนกา และ กล้าเหมือนหญิง" นั่นเอง เราเคยดูถูกเพศหญิงว่า อ่อนแอ ขี้ตกใจ แต่นั่นก็เป็นกฎซึ่งมีข้อยกเว้น ซึ่งเรามักจะไม่มีทางรู้ว่าจะไปประสบพบข้อยกเว้นเข้า *เมื่อใด ที่ไหน และในตัวใคร* พอไปพบเข้าก็หมายความว่า ความกล้าหาญของเธอนั้นสามารถทำให้ผู้ชายอกสามศอกต้องได้อายเลยทีเดียว ซาน-ด้าก (หรือที่เรียกตามสำเนียงอังกฤษว่า โยน ออฟอาร์ค) ผู้กู้ชาติฝรั่งเศสก็ดี วีรสตรีของไทย คือท่านผู้หญิงโมแห่งนครราชสีมาก็ดี และท้าวเทพกษัตรีย์ ท้าวศรีสุนทรแห่งเมืองภูเก็ตก็ดี ล้วนเป็นตัวอย่างของความกล้าของหญิงในคำพังเพยที่กล่าวมาแล้วทั้งสิ้น สตรีเหล่านี้เกิดในยุคสมัยที่ผู้ชายอกสามศอกหมดกำลังใจที่จะต่อสู้แล้ว ต้องร้อนถึงเธอผู้มี "อกสี่ศอก" ออกมาแสดงบทบาทนำทัพผู้ชายเอง จึงทำให้งานกู้ชาติและต่อต้านศัตรูเป็นผลสำเร็จได้

วีรกรรมทางทะเลของทหารเรืออังกฤษ

ตัวอย่างของการเสียสละชีวิตเพื่อผู้อื่นรายที่สองนี้ ข้าพเจ้าขอยกมาจากเหตุการณ์ที่เป็นจริงในวงการทหารเรือ แต่ก็บังเอิญเป็นเรื่องเกี่ยวกับประเทศอังกฤษอีกเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างต่อไปนี้มีลักษณะที่เด่นอยู่ประการหนึ่งท่านผู้อ่านจะได้ทราบต่อไป เรื่องนี้ ปรากฏอยู่ในหนังสือแถมพกพิเศษของสำนักพิมพ์อริเมกันที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของชาวโลกดี คือสำนักพิมพ์ Reader's Digest ซึ่งให้ชื่อเรื่องว่า They Remembered the Birkenhead เนื้อเรื่องโดยย่อมีดังต่อไปนี้

เบอร์เกนเฮด (Birkenhead) เป็นชื่อของเรือบรรทุกทหารของประเทศอังกฤษ ซึ่งตอนหลังได้ประสบชะตากรรมอันน่าสลดใจ และก็ได้กลายเป็นเหตุการณ์ที่น่าภูมิใจของชาวอังกฤษด้วยเช่นเดียวกัน เรื่องนี้เกิดขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๘๕๒ (คือเมื่อประมาณ ๘๐ ปีเศษมาแล้ว) ในเรือลำนี้มีทั้งทหารและครอบครัวของเขาโดยสารมาด้วย ในระหว่างการเดินทางไปสู่อาฟริกาใต้นั้น

เรือได้ชนกบหินโสโครกใต้น้ำเข้าอย่างรุนแรง ในเวลาประมาณ ๒ นาฬิกา ที่นอกฝั่งเมืองเคปเทาวน์ ห่างออกไปประมาณ ๔๐ ไมล์ ต่อมาอีก ๑๐ นาที ก็ได้ชนเข้าอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งครั้งนี้ทำให้ลำเรือแตกออกเป็นสองเสี่ยงตรงกลางลำเลยทีเดียว

เรือลำนี้มีผู้โดยสาร ๖๓๐ คน ในจำนวนนี้เป็นผู้หญิงและเด็กเสีย ๑๗๐ คน ในขณะนี้มีเรือชูชีพที่เหลือพอจะใช้การได้อยู่เพียง ๓ ลำเท่านั้น และลำหนึ่ง ๆ ก็บรรทุกคนได้ไม่เกิน ๖๐ คน จึงเป็นที่แน่นอนว่าอีก ๔๕๐ คนที่เหลือนั้น จะต้องมีหวังรอดชีวิตไปได้น้อยที่สุด หรืออาจจะไม่มีเลยก็ได้ ที่ร้ายยิ่งขึ้น ก็คือพื้นน้ำทะเลตอนช่วงนั้น มีปลาฉลามชุกชุมมากจริง ๆ ใครที่ไปลงเรือชูชีพไม่ทัน ก็มีหวังตายไม่โดยจมน้ำก็ต้องถูกปลาฉลามกินอย่างแน่นอน สภาพการณ์ตอนนี้ชวนให้เกิดการแย่งชิงกันเอาชีวิตรอดอย่างอุตลุดชนิดตัวใครตัวมันเป็นอย่างยิ่ง แต่กรากฏว่าไม่มีเรื่องเช่นนั้นเกิดขึ้นเลย เพราะผู้บัญชาการหน่วยทหาร คือพันเอกซิดนีย์ เซตัน ได้สั่งให้ทหารทั้งหมดมาเข้าแถวรวมกันบนดาด

ฟ้าอย่างสงบและมีวินัยเป็นอย่างดีเยี่ยม ภายใต้แสงไต้ที่ยังจุดลุกโพลงพอมองเห็นตัวกันอยู่ ทหารทุกคนยืนนิ่งอย่างสงบและควบคุมจิตใจตนเองได้เป็นอย่างดีเลิศ ในขณะที่ทุกคนยืนมองดูเด็ก และผู้หญิงถูกลำเลียงลงเรือชูชีพเท่าที่พอมีเหลือใช้การได้อยู่ เมื่อเรือชูชีพแล่นห่างออกไป เด็กและผู้หญิงที่อยู่ในเรือได้หันหลังกลับมาดูสามีและบิดาของตนด้วยความอาลัย ก็ได้เห็นแถวทหารที่ยืนตัวตรงอย่างสงบเงียบ กลาสีเรือลำนั้นก็ได้มาร่วมเข้าแถวด้วยเช่นเดียวกัน และเมื่อลำเรือจมลงสู่ก้นทะเลบุคคลผู้แกล้วกล้าเหล่านั้น ก็หล่นลงไปบนพื้นน้ำตาม ๆ กันอย่างมีระเบียบ ในบรรดาคนเหล่านั้น บางคนก็คว้าเศษไม้พอพยุงตัวไว้ได้บ้าง แต่ส่วนมากก็จมหายลงไปใต้พื้นน้ำโดยไม่ได้โผล่ขึ้นมาอีก กว่าจะมีเรือรู้ข่าวและผ่านมาช่วยเหลือ ก็เป็นเวลาหลายชั่วโมงต่อมา ผลจึงปรากฏว่ามีคนตายไปจำนวน ๔๓๖ คน ในจำนวนนี้ก็มีผู้บัญชาการทหารคือพันเอก เซตัน ด้วยคนหนึ่ง กล่าวกันว่าท่านหาไม้กระดานเกาะไว้ได้แผ่นหนึ่ง ต่อมาเมื่อเห็นว่าเด็กรับใช้ในเรือ ๒ คนกำลังตะเกียกตะกาย

จวนจะจมน้ำอยู่แล้ว ท่านจึงเสือกไม้กระดานแผ่นนั้นไปให้เด็ก ๒ คนนั้นเกาะด้วย ครั้นเมื่อเห็นว่าแผ่นไม้นั้นจะทานน้ำหนักของคน ๓ คนไม่ได้ ท่านก็ยอมเสียสละชีวิตของตนเอง โดยปล่อยมือที่เกาะไม้แผ่นนั้นเสีย และจมน้ำหายไปในทันทีนั้นเอง เรื่องวีรกรรมอันเกิดจากจิตใจที่ยอมเสียสละ แม้กระทั่งชีวิตของตนเองเพื่อผู้อื่นนี้ ได้รับการบอกเล่าจากผู้ที่รอดชีวิตมาได้จำนวนหนึ่งนั่นเอง

วีรกรรมของวีรชนแห่งเรือเบอร์เกนเฮดครั้งนี้ ก่อให้เกิดความสะเทือนใจ และความประทับใจไปทั่วทุกประเทศที่ได้รับทราบข่าวนี้ และก็ได้มีอนุสาวรีย์หลายแห่งซึ่งสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ของบุคคลเหล่านี้ ก่อนหน้าเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ ส่วนมากเมื่อมีเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นบนเรือ ก็มักจะถือคติว่า "ตัวใครตัวมัน" ต่อจากนั้นก็เกิดการสับสนอลหม่าน เหยียบย่ำกันเอง เพื่อแย่งกันลงเรือชูชีพเพื่อเอาชีวิตรอดอย่างไม่มีระเบียบและไม่มีสติควบคุมอารมณ์อย่างใด คนไหนแข็งแรงกว่าเพื่อน ก็กระหืดกระหอบลงเรือชูชีพได้ ส่วนผู้หญิง

และเด็กก็จะถูกปล่อยไว้ข้างหลังตามยถากรรม ซึ่งก็คือตายไปตามยถากรรมนั่นเอง คำขวัญที่ว่า "ให้เด็กและผู้หญิงลงเรือชูชีพก่อน" นั้น ไม่มีใครนึกถึงกันแล้วในตอนนั้น

ขวัญและกำลังใจจากเหตุการณ์เรื่องเรือเบอร์-เกนเฮดครั้งนี้ ทำให้เกิดเป็นประเพณีอันเป็นอมตะขึ้นแก่ชาวเรือในเวลาต่อมาอย่างน่าสรรเสริญยิ่ง ในวันที่ ๒๘ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๕๔ เวลาเช้าก่อน ๗ นาฬิกาเล็กน้อย เรือบรรทุกทหารชื่อ "ลิ่วลม" (Windrush) ซึ่งกำลังใช้ผีจักรแล่นอยู่ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ห่างจากชายฝั่งของประเทศอัลจีเรียประมาณ ๕๐ ไมล์ ได้เกิดไฟไหม้ในห้องเครื่องชั้นล่างอย่างกระทันหัน และรุนแรง เรือชูชีพหลายลำถูกตัดขาดใช้ไม่ได้ เพราะติดอยู่ในระหว่างเปลวเพลิงเสียแล้ว เรือลำนี้บรรทุกทหารจากตะวันออกไกล พร้อมกับครอบครัว เพื่อลาพักบ้างและเพื่อปลดจากประจำการบ้าง มีคนบนเรืออยู่รวมกันถึง ๑๔๙๘ คน ซึ่งรวมทั้งผู้หญิง ๑๒๕ คน เด็ก ๘๗ คน และคนพิการอีก ๑๗ คน แน่นอนจะต้องมีคน

ที่ลงเรือชูชีพไม่ได้ และก็เป็นอันจะต้องเผชิญกับความตายพร้อมกันกับการจมของเรือเป็นจำนวนไม่น้อย

แต่ก็ไม่มีใครตื่นตระหนกตกใจและเสียขวัญแต่อย่างใด พันเอก โรเบิร์ตสก๊อตต์ ได้ออกคำสั่งเตือนสติทหารและลูกเรือว่า "พวกเราอย่าลืมนะ นึกถึงเรื่องเบอร์เกนเฮดไว้เสมอ ยืนอยู่กับที่ของตนต่อไป อย่าเคลื่อนไหวเป็นอันขาด ในระหว่างที่ผู้หญิงและเด็กกำลังถูกลำเลียงลงเรือชูชีพ"

อีกประมาณครึ่งชั่วโมงต่อมา การลำเลียงเด็กผู้หญิงลงเรือชูชีพก็เสร็จเรียบร้อย ในระหว่างนี้เปลวไฟก็ลุกกระพือโหม เพิ่มความรุนแรงขึ้นทุกวินาที ทั้งควันไฟและเปลวไฟ ทำให้เกิดความร้อนแรง จนเกือบจะทนไม่ไหวอยู่แล้ว

เรือชูชีพลำสุดท้ายบรรทุกคนเสร็จเมื่อเวลา ๗.๓๒ น. ที่เหลืออยู่บนดาดฟ้าเรือ ก็มีทหารและกลาสีประมาณ ๓๐๐ คน ทุกคนจ้องดูเรือชูชีพที่กำลังถอยห่างออกไปทุกทีอย่างสงบ ครั้นแล้วพันเอกสก๊อตต์ก็สั่งให้ทหารและกลาสีที่เหลือช่วยตนเอง โดยหาเศษไม้โยนลงไป

ในน้ำแล้วกระโดดลงไปเกาะพยุงตัวไว้ชั่วคราว เขาได้สั่งเป็นคำขาดว่า "ถอดเสื้อและรองเท้า และกระโดดลงไปได้ แต่อย่าว่ายไปเกาะเรือชูชีพเป็นอันขาด"

เมื่อผู้ชายที่เหลืออยู่ทุกคนกระโดดลงไปในน้ำหมดแล้ว พันเอกสก๊อตต์กับผู้บังคับการเรือ คือกัปตัน-วิลสัน จึงกระโดดตามลงไปเป็นคนสุดท้าย ทุกคนไม่มีใครเลยที่จะแสดงความเห็นแก่ตัวหรือตระหนกตกใจ หรือบ่นคร่ำครวญออกมาแต่อย่างใด

แต่โชคเข้าข้างคนทั้งหมดเป็นอย่างยิ่ง เพราะหลังจากนั้นอีกไม่นาน คือเวลาประมาณ ๘.๑๕ ก็ปรากฏเรือลำหนึ่งขึ้นที่ขอบฟ้า กำลังใช้ผีจักรมุ่งหน้ามาช่วยอย่างเต็มที่ และเชื่อไหมท่าน ไม่มีใครเสียชีวิตในเหตุการณ์ครั้งนี้เลย นอกจากช่างไฟซึ่งอยู่ในห้องใต้เรือที่เกิดเพลิงไหม้ขึ้น ๔ คนเท่านั้น ผู้ที่ลอยคออยู่ในท้องทะเลและเด็กและผู้หญิงในเรือชูชีพ ต่างก็ได้รับความช่วยเหลือ ได้รับความปลอดภัยกันหมดทุกคน

จะเห็นได้ชัดเจนว่า ถ้าหากไม่มีการคุมสติและอารมณ์ไว้ได้เป็นอย่างดีเลิศด้วยระเบียบวินัยของทหาร

และกำลังใจจากตัวอย่างของเรือเบอร์เกนเฮดด้วยแล้วละก็รับรองว่า จะต้องมีการเหยียบกันตายจากการอลหม่านและชุลมุน แย่งกันเอาตัวรอดอย่างไม่คิดชีวิต *(คือไม่คิดชีวิตของคนอื่น นอกจากของตนเองเท่านั้น)* และเด็ก ๆ กับผู้หญิงก็คงจะต้องรับชะตากรรม อันน่าสลดใจก่อนผู้อื่นเป็นแน่

เหตุการณ์ทำนองนี้ได้เกิดขึ้นแก่เรือเดินสมุทรในเวลาต่อมาอีกหลายครั้ง และในครั้งใดที่มีการควบคุมอารมณ์ไว้ได้ ไม่ปล่อยให้มีการโกลาหลอลหม่านจนขาดสติ ก็จะเกิดผลดีขึ้นเสมอ ไม่มากก็น้อย นี้คือการปฏิบัติที่จะเรียกโดยอนุโลมว่า "ปรมัตถปฏิปทา" ในทางของเขาก็น่าจะได้ บุคคลเหล่านั้น จะด้วยเหตุทางวินัย หรือความหยิ่งในศักดิ์ศรีของชายชาติทหารก็ตาม ก็นับว่าเป็นผู้ "เอาตัว (คือใจ) รอด" ไปได้อย่างน่าสรรเสริญ บทประพันธ์ที่ว่า

"ธรรมะอยู่ฟากตาย ใครเสี่ยดายชีวิต
ไม่มีทางพิชิต ต้องจมอยู่ดักดาน" นั้น
สมควรที่จะนำมาประยุกต์ให้เกียรติแก่เขาได้จริง ๆ

วีรกรรมของทหารไทย

ตัวอย่างทั้งสองเรื่องนั้น บังเอิญเป็นเรื่องของต่างประเทศ ไม่ได้เกี่ยวกับคนไทย ประเทศไทยเลย อันที่จริง ก็มิได้หมายความว่าในประเทศไทยของเรา จะไม่มีเรื่องเช่นนั้นเลย เป็นแต่ว่าเราไม่ได้มีนิสัยชอบบันทึกเรื่องราวส่วนตัวไว้เป็นหลักฐานเท่าใดนัก นอกจากว่าจะเป็นเหตุเกี่ยวกับบ้านเมือง โดยส่วนรวมเท่านั้น ดังนั้นเรื่องราวเช่นนี้ ส่วนมากจึงเป็นเหตุการณ์ในสงครามเสียมากกว่า อย่างไรก็ตาม ยังพอมีวีรกรรมที่เด่น ๆ ของทหารไทยที่พอจะนำมาเป็นเครื่องระลึกด้วยความภูมิใจได้อยู่พอสมควร อย่างน้อยก็เป็นเครื่องแสดงว่า ในการบำเพ็ญ "ปรมัตถบารมี" ในบทบาทของชายชาตรีนั้น ทหารไทยเราก็ไม่ได้ย่อหย่อนกว่าใคร ๆ เลย ในบทที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้เคยเอ่ยถึงวีรกรรมของทหารไทยในสมรภูมิเกาหลี ว่าทหารไทยได้รับเกียรติและความไว้วางใจให้เป็นกองระวังหลัง ในเวลาถอยทัพ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่สำคัญมาก เพราะเป็นการคุ้มกันไม่ให้ข้าศึกจู่โจมข้างหลังได้ และในเวลาบุกตลุย

ข้าศึกทหารไทย ก็มักมีหน้าที่เป็นกองหน้ากล้าตายหลายครั้ง สำหรับในประเทศไทยเอง แน่ละ มีเกียรติประวัติดังกล่าวมากมายหลายครั้งด้วยกัน เพื่อกันลืม—ในช่วงเวลาที่เรามักจะลืม—ข้าพเจ้าจะขอนำเนื้อเพลงส่วนหนึ่งจากเพลง "แด่ทหารหาญในสมรภูมิ" ซึ่งใช้บรรเลงในการพระราชทานเพลิงศพวีรชนที่วัดพระศรีมหาธาตุทุกครั้ง เพื่อเป็น "ยาบำรุงหัวใจ" แก่ชาวไทยบางกลุ่มซึ่งมักจะเป็นคนขี้ลืม ดังต่อไปนี้

ส่วนหนึ่งของเพลง "แด่ทหารหาญในสมรภูมิ"

.....เพื่อนแก้วผู้แกล้วกล้า ทอดกายาณแดนไกล
ต้องเหน็บหนาวร้าวฤทัย อยู่โดดเดี่ยวและเดียวดาย
รอบข้างมีร่างเพื่อน นอนกลิ้นเกลื่อนชีวาวาย
กอดปืนไว้แนบกาย ที่สาหัสด้วยดัสกร
เพื่อนถูกบุกกระหน่ำ อริล้ำทั่วสิงขร
เพราะหวงแหนแดนมารดร จึงมอบชีพเป็นชาติพลี
เพื่อนสู้ด้วยมือเปล่า จู่โจมเข้ารุกราวี

กระสุนหมดแต่ยังมี สติมั่นในดวงมาลย์
มิยอมให้ธงชาติใด ปลิวไสวบนทัพฐาน
แม้ร่างจะแหลกราญ แต่ไตรรงค์คงยั่งยืน
ขอเทอดเพื่อนร่วมใจ ด้วยอาลัยสุดจะฝืน
หากจำต้องกล้ำกลืน เพื่อหน้าที่อันจีรัง
จำไว้ผู้รุกราน จะต่อต้านสุดกำลัง
ถ้าชีพเราคงยัง ขอแลกชีพกับไพรี
หยาดเลือดทุกหยาดหยด ที่หลั่งรดปฐพี
จะชดใช้ในคราวนี้ จนต้องปลาสและพินาศไป
จะหาญสู้กับทรชน ที่คิดปล้นอธิปไตย
ไล่ออกนอกแดนไทย เพื่อวิญญาณทหารเรา
ขอเชิญทหารกล้า จงนิทรายังที่เนาว์
หลับเถิดอย่าหมองเศร้า จะปกป้องผองไพท

เสียดายที่ว่า ข้าพเจ้าจำชื่อของผู้แต่งเนื้อร้องและผู้เรียบเรียงเสียงประสานไม่ได้ แต่ยังจำได้ว่าเพลงนี้แต่งขึ้นเป็นอนุสรณ์ของการรบที่ตำบลห้วยโก่รน ซึ่งทหารไทยได้บำเพ็ญ "ปรมัตถบารมี" ในทางตนตาม

เนื้อเพลงนั้นจริง ๆ ข้อความในเพลงนั้นจึงไม่ใช่เป็นการยกยอปอปั้นให้เกินความเป็นจริงแต่อย่างใด

ทำงานใหญ่ต้องใช้ปรมัตถบารมี คืออย่างน้อยก็เอาชีวิตเป็นเดิมพันทั้งสิ้น

เท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ก็เพื่อจะชี้แจงแสดงให้เห็นว่า การทำงานใหญ่ทุกประเภท ผู้ริเริ่มและผู้ร่วมงานจะต้องยอมแลกความสำเร็จด้วยชีวิต ซึ่งพอจะอนุโลมเรียกตามศัพท์ทางพระพุทธศาสนาว่า เป็นการบำเพ็ญ "ปรมัตถบารมี" ในทางนั้น ๆ ก็ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือผู้กระทำ โดยเฉพาะผู้ริเริ่ม จะต้องยอมสละชีวิตเพื่อหน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งทั้งนี้เป็นความหมายประการหนึ่งของคำว่า "ธรรม" นั่นเอง เพราะ "ธรรม" แปลว่าหน้าที่ก็ได้ ในทัศนะของภาคปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ก็คือเป็นการยอมรับความจริงว่า "ธรรมะอยู่ฟากตาย" นั่นเอง ดังนั้น จึงมีคำกล่าวต่อไปว่า "ใครเสียดายชีวิต ไม่มีทางพิชิต ต้องจมอยู่ดักดาน..." มีข้อความปลุกใจเป็นทำนองเพลงมาร์ช

อยู่บทหนึ่ง จะเป็นของสำนักไหน ข้าพเจ้าก็ลืมไปเสียแล้ว เพราะจำไว้แต่ข้อความแต่ลืมนึกถึงที่มา (ซึ่งก็เป็นความบกพร่องอย่างมากประการหนึ่ง) ข้อความนั้นมีว่า

"จงหัดตายเสียก่อนตาย เพื่อจะได้รู้ที่สิบสูญ"

นักธรรมะหรือผู้ที่สนใจในการปฏิบัติธรรมอยู่บ้างคงพอจะรู้ได้ว่า "ที่สิบ" ในคำกล่าวนั้นก็คือสังโยชน์ข้อที่สิบ อันได้แก่ อวิชชา คือความเขลาหรือความคิดยึดติดว่า ขันธ์ห้าเป็นตัวตนนั่นเอง ความหมายของคำกล่าวปลุกใจข้างต้น ก็คือว่าให้ผู้ปฏิบัติธรรมรู้จักปล่อยวางความยึดถือในร่างกายเสียบ้าง คือเมื่อถึงความจำเป็นเนื่องด้วยหน้าที่ (คือ "ธรรมะ") ก็ต้องมีใจกล้าหาญ และรู้จักปลงตก พอที่จะเสี่ยง และพอที่จะทน (the courage to dare and to bear) กับความยากลำบาก ความอดอยาก และความตายบ้าง ไม่ใช่คอยแต่จะหลบหลีกความยากลำบาก และความตายอยู่เรื่อยไป คนผู้มีลักษณะ "อ่อนแอ บ๊อแบ๊ ยอมแพ้ทุกข์" เช่นนี้ แม้นบังเอิญเป็นหัวหน้าคน ก็ไม่มี "เสน่ห์" (charisma)

พอที่จะคุมหรือผูกใจลูกน้องได้ ลูกน้องคนไหนที่เขามี "กำลังภายใน" กล้าแข็งกว่า เขาก็แยกตัวออกไปหาหัวหน้าใหม่ หรือไม่ก็ไปตั้งต้นเป็นหัวหน้าเอง ถ้าเป็นทหารหรือตำรวจก็หมายความว่า จะไว้ใจให้ทำงานเสี่ยงอันตรายไม่ได้ ในประวัติศาสตร์ไทยยุครัตนโกสินทร์ตอนศึกเก้าทัพฝ่ายไทย ได้ตั้งทัพยันทัพพม่าที่จังหวัดกาญจนบุรี ได้ตั้งนายทหารชั้นผู้ใหญ่ ๓ คน ให้เป็นหัวหน้าฝ่าย "กองโจร" เพื่อรังควาญข้าศึก ไม่ให้พักผ่อนอยู่เป็นสุขได้ เพราะไทยมีกำลังพลน้อยกว่าถึงเท่าตัว ถ้าจำตัวเลขไม่ผิด ดูเหมือนในครั้งพม่ายกทัพมา ๙ ทัพนั้น มีกำลังพลถึงแสนห้าหมื่น ฝ่ายไทยระดมพลใหญ่ก็ได้ประมาณ ๗ หมื่นเท่านั้นเอง ปรากฏว่านายทหารหัวหน้ากองโจรทั้งสามของไทย ทำงานย่อหย่อนไม่กล้าเสี่ยงนำพลเข้าโจมตีรบกวนพม่า เพราะไปคิดเสียว่ามีกำลังน้อยกว่า กรมพระราชวังบวร ฯ ทราบเรื่องเข้าก็โกรธ เพราะเรื่องมีกำลังน้อยกว่า ข้าศึกนั้น เป็นอันไม่ต้องพูดถึงแล้ว ก็เป็นที่รู้ ๆ กันอยู่ ถ้านายทัพมัวแต่คิดว่ามีกำลังน้อยกว่าเช่นนั้น ก็เป็นอันไม่ต้องทำอะไร

กันแล้ว จึงสั่งประหารชีวิตนายทหารทั้งสามเสียทันที แล้วตั้งผู้บัญชาการกองโจรคนใหม่ ที่มีชื่อว่า เจ้าขุนเณร ซึ่งปรากฏว่าทำงานได้ผลดีอย่างยิ่ง สามารถรบกวนข้าศึกไม่ให้พักผ่อนหลับนอน จนอ่อนกำลังลงเป็นอย่างมาก เขาว่าเขื่อน "เจ้าเณร" ที่จังหวัดกาญจนบุรีนั้น ก็คงจะมาจากตำบลที่ได้ตั้งชื่อไว้ให้เป็นอนุสรณ์ของเจ้าขุนเณร (ซึ่งเป็นเจ้าในเชื้อพระวงศ์จักรีองค์หนึ่งเหมือนกัน) ก็ได้

การเสี่ยงชีวิตทำงานใหญ่ ซึ่งจะเป็นงานทางโลกหรือทางธรรมะก็ตาม ผู้เป็นหัวหน้าริเริ่มจะต้องมี "ใจถึง" เสียก่อน ลูกน้องจึงจะเข้า "ถึงใจ" และมีความอุตสาหะร่าเริงในอันที่จะติดตามไปได้ คนที่ "ใจถึง" ก็ต้องเป็นคนไม่กลัวลำบาก ไม่กลัวตาย คนที่จะสามารถไม่กลัวตาย หรือว่า *แม้จะกลัว แต่ก็ยอมเสี่ยง และสู้กับความตาย ได้นั้น* ก็ต้องมีความเชื่อในทางศาสนาเป็นพื้นฐานอย่างจริงใจอยู่บ้างว่า ตายแล้วไม่สูญคือเขายังสามารถเอาใจรอด ไปเสวยผลของความเสียสละนั้นได้หลังจากความตายของร่างกาย ข้าพเจ้าเคยกล่าวเป็นการ

ให้แง่คิดมาแล้วว่า คนที่เชื่อว่าตายแล้วสูญอย่างจริงใจนั้นแหละ จะเป็นผู้กลัวตายมากที่สุด และจะมีอุปาทานเกาะติดกับร่างกายมากที่สุด เพราะเขาไม่มีที่หวังอื่นอีกแล้ว นอกจากร่างกายนี้ และ**ถึงแม้ว่าเขาจะเชื่อว่าตายแล้วสูญเขาก็ยังไม่อยากตาย คือไม่อยากสูญ** ความเชื่อในการตายแล้วเกิดอย่างจริงใจ จึงมีอานิสงส์มาก ในตอนที่คับขัน คือตอนที่ร่างกายจะแตกดับนี้เอง คืออย่างน้อยก็ทำให้ผู้นั้นมีจิตปล่อยวาง และเป็นจิตที่ไม่เศร้าหมองจนเกินไป อย่างน้อยก็พอมีธรรมะคือศรัทธา และปัญญา อันเป็นฉายาของสัมมาทิฏฐิ พอคุ้มตัว (คอคุมใจ) ไว้ได้บ้างไม่ให้ต้องตกต่ำและเศร้าหมองจนเกินไป ลองคิดดูง่าย ๆ ก็ได้ว่า ชีวิตและความตายของคนที่มีความหวังนั้น ควรจะแตกต่างและดีกว่าชีวิตและความตายของคนที่สิ้นหวังทุกประการแล้วเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนาทีวิกฤติ คือนาทีที่ลมหายใจจะขาด ธาตุขันธ์จะแยก ร่างกายจะแตกทำลาย ตอนนั้นเงินในธนาคาร หรือญาติมิตรที่เรียงรายอยู่ข้างเตียง หรือชื่อเสียงความเด่นดังที่ไหน ที่จะมาช่วยได้ ?

อุบายวิธีเพื่อการทำใจให้ "ปลงตก"

ผู้อ่านบางท่าน หรือหลายท่านอาจจะแย้งหรือให้ข้อคิดว่า การที่ทหารในตัวอย่างที่อ้างมาว่าสามารถกล้าตายได้นั้น ก็เป็นเพราะ*ความข่มความรู้สึก และความเกรงกลัวจะถูกหาว่าเป็นคนขี้ขลาดต่างหาก หาได้เกิดจากความกล้าตายจริง ๆ ไม่* ข้าพเจ้ายอมรับว่าในฐานะที่ยังเป็นปุถุชน ความจริงย่อมเป็นเช่นที่ว่ามานั้นจริง ๆ เหมือนกัน แต่แม้กระนั้น ก็ยังมีคุณธรรมของเขาที่เราควรจะยกย่องและให้เกียรติได้อยู่ คือความสามารถที่จะ "ข่ม" หรือ "ฝืน" ความรู้สึกกลัว และฝืนความคิดที่เอาตัว (คือร่างกาย) ให้รอดไปได้โดยถ่ายเดียว โดยนัยนี้ *ถึงอย่างไร ๆ เขาก็มีคุณสมบัติและคุณธรรมดีกว่าผู้ที่ไม่มีความสามารถบังคับตนเอง ไม่มีวินัย และไม่สามารถที่จะ "ข่ม" หรือ "ฝืน" ความรู้สึกกลัวที่ พลุ่งขึ้นมาในเวลานั้นได้เลย* ทหารและบุคคลที่กล้าเสี่ยงและกล้าตายเหล่านั้น ได้รับการ "ฝึก" มาดีพอแล้ว จึงสามารถ "ฝืน" ใจของตนเองได้ถึงขนาดนั้น ทั้งนี้เพราะ**การฝึกก็คือการฝืน**นั่นเอง และ**การฝึกผ่านก็คือการฝ่าฝืน** โดย

แท้ มีพระพุทธภาษิตว่า ทนฺโต เสฏฺโฐ มนุสฺเสสุ ผู้ที่ฝึกตนแล้ว (คือฝืนใจตนเองได้แล้ว) เป็นผู้ประเสริฐสุด ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย ท่านพระอาจารย์มหาบัวญาณสัมปันโน แห่งวัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานีเคยเขียนไว้ในหนังสือเล่มใด ข้าพเจ้าก็จำไม่ได้เสียแล้ว แต่ยังจำใจความได้ว่า พระธุดงค์กัมมัฏฐานที่ท่านเข้าป่าเข้าเขา ไปอยู่ในดงเสือเป็นต้นนั้น *ไม่ใช่ว่าท่านจะหมดความกลัวเสียเลยทีเดียว* แต่เพราะท่านได้ "ฝึก" ใจตนเองมาพอสมควรแล้ว จนสามารถ "ฝืน" ใจไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจของความกลัวโดยถ่ายเดียว คือโดยไม่มีสติเป็นเครื่องห้ามล้อเสียบ้างเลย ในกายคตาสติสูตร พระพุทธองค์ตรัสถึงอานิสงส์ของการบำเพ็ญกัมมัฏฐาน ข้อการพิจารณาร่างกายไว้หลายประการ มีอยู่ ๒ ประการที่กล่าวว่า "น จ ตํ อุปปนฺนํ ภยเภรวํ สหติ; อุปฺปนฺนํ ภยเภรวํ อภิภุยฺย วิหรติ" ความกลัวต่ออันตรายไม่ครอบงำใจของภิกษุ (ที่อยู่ในที่น่ากลัวนั้น) ได้ และเธอก็สามารถครอบงำ (คือข่ม) ความกลัวต่ออันตรายอยู่ได้ ทั้งนี้แสดงว่า สำหรับบุคคลผู้ ฝึก และ ฝืน

ใจตนเองได้พอสมควรแล้ว แม้จะไม่ถึงกับสิ้นกิเลศก็สามารถทำใจให้ "ปลงตก" คือมีความกล้าหาญพอที่จะเสี่ยงและพอที่จะทนคือสู้ได้เหมือนกัน จริงอยู่ในบางครั้ง ท่านเหล่านั้น ซึ่งอาจจะเป็นทหารหรือพระธุดงค์หรือผู้ทำงานใหญ่อย่างอื่นก็ตาม อาจต้องเสียชีวิตลงจริงๆ ในกรณีเช่นนี้ ท่านเหล่านั้นก็ได้ชื่อว่าเสียสละชีวิตเพื่อธรรม (คือหน้าที่) แล้ว ท่านย่อมมีสุคติเป็นสัมปรายภพ คือพูดอย่างสำนวนชาวบ้านก็ว่า ไปเกิดใหม่ได้ชีวิตใหม่ที่ดีกว่าและสบายกว่านั่นเอง เป็นอันว่าประเด็นของเรื่องนี้ก็กลับมาสู่ความจริงเรื่อง การสืบภพชาติและตายแล้วไม่สูญอีกจนได้ สำหรับผู้ที่ไม่เชื่อเรื่องนี้ *ด้วยความจริงใจ (คือไม่ใช่เพื่ออวดตัวว่าเป็นนักวิทยาศาสตร์ ไม่งมงายเป็นเต่าล้านปี)* แล้วละก็ เป็นอันไม่ต้องพูดอะไรกันต่อไปอีกแล้ว เพราะจุดตันและจุดจบของทุกสิ่งทุกอย่างของเขา อยู่ที่ตรงนี้เอง เมื่อเขายินดีและยินยอมที่จะจบ จะสิ้นสุดลงแค่นั้น (ทั้งๆ ที่มันยังจบไม่ได้) ก็ต้องให้เหตุการณ์และเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์แก่เขาเอง

ต้องทำ "เหตุ" ก่อน จึงจะหวัง "ผล" ได้

จากความจริงดังกล่าว คือการที่ต้อง "ฝึก" ตนเอง โดยการ "ฝืน" กายและใจตนเองบ้างนั้น ทำให้ได้แง่คิด ซึ่งส่วนมากเรามักจะลืมคิดกันว่า การที่จะกำจัดความทุกข์ หรือระงับความกลัวนั้น ก็จำเป็นที่จะต้องมีการต่อสู้ด้วยการเสี่ยง การเสีย การสละ และการยอมทนไปก่อนบ้าง ไม่เช่นนั้นพระธุดงค์กัมมัฏฐานทั้งหลายก็คงจะต้องรอให้หมดความกลัวเสียก่อน แล้วจึงจะยอมไปอยู่ในป่าในเขาได้ ทหารและตำรวจก็ต้องรอให้หมดความกลัวตายเสียก่อน จึงจะออกไปปราบศัตรูของประเทศหรือปราบปรามผู้ร้ายได้ คนทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ ก็ต้องรอให้เจ้านายขึ้นเงินเดือนเสียก่อน แล้วจึงจะทำงานหนักให้เจ้านายรู้เห็นได้ คนอยากได้ความรู้อยากมีปัญญา ก็ต้องรอให้มีความรู้มีปัญญาเสียก่อน แล้วจึงจะขวนขวายขยันค้นคว้าหาการศึกษารู้ทีหลัง เมื่อเป็นเช่นนี้ท่านลองคิดดูทีหรือว่า จะมีใครทำอะไรสำเร็จแค่ไหน ? เพราะเราจะต้องรอให้เกิด "ผล" เสียก่อน แล้วจึงจะลงมือทำ "เหตุ" ทีหลัง เช่นเดียวกับบุคคล

จำนวนหนึ่งในสมัยนี้ ที่ชอบไปขอ "ของดี" โดยไม่คิดทำ "ความดี" เสียก่อน ทั้งหมดนี้ก็เพราะเกรงกลัวไปว่า ทั้ง ๆ ที่ประกอบเหตุคือได้ทำความดีลงไปแล้ว อาจไม่ได้ผลดีตามที่ปรารถนาได้ ข้าพเจ้ายอมรับว่า ในบางกรณีก็มีทางเป็นไปได้ คือต้องผิดหวังเช่นนั้นจริง ๆ ถ้าเรามองถึงดีในแง่ "วัตถุ" เช่นเงินทอง และความเด่นดังเท่านั้น แต่ถ้าเรารู้จักหัดคิดในด้านวิบากของกรรมคือผลที่เกิดขึ้นแก่จิตใจ *โดยฉับพลัน โดยไม่มีการพลาดพลั้ง*แล้ว เราก็จะมีกำลังใจ โดยมีความเชื่ออย่างจริงใจว่า เมื่อทำเหตุลงไปแล้ว ที่จะไร้ผลเสียเลยนั้นเป็นอันไม่มี เป็นแต่ว่าเราจะต้องหัดคือ ฝึก และ ฝืนใจให้เป็นคนรู้จักรอบ้าง หรือว่าในบางครั้ง เราอาจทำเหตุผิดทางหรือไม่เช่นนั้น แม้ว่าได้ทำเหตุถูกทางแล้ว แต่ก็ยังไม่พอเพียงที่จะผลิตผลให้เห็นทันตา และทันใจก็ได้ ผลบางอย่างเป็นเสมือนผลไม้พันธุ์หนัก เช่น ทุเรียน มะพร้าว หรือต้นสัก จะเอาให้เห็นในเร็ววันทันใจเหมือนปลูกบวบ มะระ หรือไม้เลื้อยอย่างอื่น ๆ ก็ย่อมไม่ได้แต่แน่ละ การให้ผลย่อมถาวรและยาวนานผิดกันมาก

อุบายสำหรับเลิกหรืองด "ยาเสพติด"

ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่า การยึดติดในร่างกายและจิตใจที่พระพุทธองค์ทรงเรียกว่าขันธ์ ๕ นี้ เป็นความเคยชินที่ฝังลึกอยู่ในสันดาน คือในจิตใต้สำนึกมานานแสนนาน ถ้าจะเปรียบเสมือน**ยาเสพติด** ของปุถุชนทั้งหลายก็คงจะได้ ความยึดมั่นหรืออุปาทานนี้เป็นตัว "ยา" ที่ปุถุชนได้ "เสพ" มาจน "ติด" นับจำนวนปี ก็พอจะเทียบได้ตัวเลขของระยะทางเป็นปีแสงของทางดาราศาสตร์นั้นทีเดียว การเลิกละหรือการงดยาเสพติด ดังกล่าวจึงเป็นของที่ทำไม่ได้ง่ายนัก แต่ก็น่าคิดว่าไม่ใช่ของเหลือวิสัย เพราะเมื่อ "มีคนหนึ่งหรือหลายคนทำได้มาแล้ว อีกคนหนึ่งหรืออีกหลายคนก็น่าจะทำได้เช่นเดียวกัน (whatever one man has done another man may do)" ข้อสำคัญก็คือต้องมีความเชื่อมั่นเป็นต้นทุนก่อน และอย่าเป็นคนใจร้อน คือพอเริ่มต้นทำความเพียรก็จะเอาให้ได้ผลเห็นทันตาทีเดียว

วิธีการเลิก "ยาเสพติด" เช่นฝิ่น กัญชา หรือเฮโรอิน เป็นต้น มีอยู่หลายวิธีด้วยกัน บางวิธีก็เป็น

แบบนุ่มนวล ค่อยเป็นค่อยไป ใช้ระยะเวลารักษาเป็นเดือนหรือเป็นปี โดยที่ต้องอาศัยความร่วมมือและความตั้งใจมั่นของผู้ติดยาเช่นนั้นด้วย อย่างไรก็ตาม มีวิธีหนึ่งที่ข้าพเจ้าเคยอ่านพบในหนังสือพิมพ์นานมาแล้ว ซึ่งถ้าจำไม่ผิด ก็ดูเหมือนเป็นหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ได้กล่าวถึงวิธีการเลิกยาเสพติด แบบโลดโผน แต่ก็ได้ผลดีมาก อยู่วิธีหนึ่ง เขาเรียกว่าวิธีการ **"หักดิบ"** คือผู้ป่วยต้องเป็นคนใจแข็งหรือว่า "ใจถึง" นั่นแหละ เรียกว่ายอมตายกันทีเดียวถ้าเลิกไม่สำเร็จ วิธีการก็คือการงดเลิกเอาดื้อ ๆ โดยปัจจุบันทันด่วน และไม่ต้องใช้ยาอะไรประกอบช่วยกัน คือใช้วิธีทนต่อสู้กับความรู้สึกจนถึงที่สุด เรียกว่า "ตายเป็นตาย" ตามแบบนั้นดูเหมือนจะต้องมีการล่ามโซ่ตัวและแขนขาผู้ป่วยไว้ ไม่ให้ลุกจากที่ได้ แต่ยอมให้ดิ้นรน ร้องโวยวายไปตามเรื่องจนกว่าจะหมดฤทธิ์สิ้นแรงไปเอง เรียกว่าถ้าไม่ตายก็คางเหลืองคือเกือบตายกันทีเดียว แต่เขาว่าถ้าผู้ใดทนได้ ก็ถือว่าเป็นอันหายเด็ดขาดจริง ๆ ในเรื่อง ไสบาบาที่ข้าพเจ้าแปลไว้แล้ว จะเป็นเล่มไหนก็จำไม่ได้ ปรากฏมีตัวอย่าง

เช่นนี้เหมือนกัน ซึ่งผู้ติดยาผู้นั้นก็ผ่านพ้นวิกฤติกาล รอดชีวิตมาได้ และก็หายขาดตลอดชีวิต โดยวิธีอันโลดโผนคือ "หักดิบ" นี่เอง เรียกว่าให้ผลแน่นอนกว่าการรักษาแบบนุ่มนวลค่อยเป็นค่อยไปมาก เพราะข้าพเจ้าเคยเห็นผู้ที่ได้รับการรักษาแบบนุ่มนวลนั้น แม้หายไปครั้งหนึ่งแล้ว ก็ยังอดกลับไปเสพมันอีกไม่ได้ เป็นดังนี้หลายครั้งเต็มที ในที่สุดก็ยังต้องตกเป็นทาสของมันตลอดชีวิต

วิธีการ "หักดิบ" ของพระพุทธองค์

ในภยเภรวสูตร มีคำตรัสของพระพุทธองค์แก่พราหมณ์ผู้หนึ่ง ถึงวิธีการต่อสู้กับความกลัวแบบ "หักดิบ" ของพระองค์เอง มีใจความว่า ในสมัยเมื่อพระองค์ยังเป็นโพธิสัตว์ ยังไม่ได้ตรัสรู้ คือยังเป็นผู้บำเพ็ญเพียรเพื่อการตรัสรู้อยู่นั้น พระองค์ได้พยายามไปอยู่ในป่าชัฏหรือในสถานที่ใด ๆ ก็ตามที่น่ากลัว ที่เขาลือกันว่า ผีดุและในวันเวลาที่เขาว่ากันว่าผีร้ายจะออกมาอาละวาด ในระหว่างที่อยู่ในที่นั้นในช่วงเวลาตอน

กลางคืน อันเป็นเวลาดึกสงัด เมื่อได้ยินเสียงใบไม้แห้งร่วงหล่นลงมาก็ดี หรือเมื่อนกยูงเป็นต้นเหยียบย่ำกิ่งไม้ดังกรอบแกรบเป็นต้นก็ดี พระองค์จะเกิดความกลัวขึ้นมาทันที แต่พระองค์รู้จักข่มใจ และบังคับใจตนเองได้ โดยถือหลักว่า ถ้าเกิดความกลัวขึ้นในอิริยาบถใด เช่น ในขณะนั่ง ก็จะฝืนใจทนนั่งอยู่เช่นนั้น จนกว่าจะหายกลัวไปเอง ในระหว่างนั้น ก็ตั้งใจอธิษฐานว่า ตายเป็นตาย จะไม่ยอมลุกหรือเปลี่ยนอิริยาบถเป็นอันขาด และสมมติว่าเกิดความกลัวขึ้นในขณะกำลังเดิน ก็จะฝืนใจบังคับตนเองให้เดินอยู่เช่นนั้น ไม่ยอมนั่งหรือวิ่งเป็นอันขาด

จากข้อความในพระสูตรนี้ จะเห็นได้ว่า พระพุทธองค์ไม่ได้รอให้หายกลัวเสียก่อน แล้วจึงจะออกไปอยู่ในสถานที่น่ากลัวเช่นนั้นเลย แต่พระองค์ได้ตั้งสัตยาธิษฐานไว้ก่อนแล้วว่า "เป็นไรก็เป็นกัน" หรือว่า "ตายเป็นตาย" ต้องบังคับใจตนเองให้ได้ แน่ละ ก่อนนั้น พระองค์ก็คงต้องได้อบรมฝึกฝนในด้านการบังคับตนเอง คือ self-control เป็นพื้นฐานมามากพอแล้ว

จึงตัดสินใจได้เด็ดขาดและกล้าสู้กับความน่ากลัวอันตรายได้ถึงขนาดนั้น โดยปกติ ถ้าเป็นคนที่ไม่มีกำลังภายในที่จะบังคับตนเองได้ถึงขนาดนั้น หากเกิดความกลัวขึ้นมา ก็คงจะต้องใช้วิธีที่เขาเรียกกันว่า "ใส่หลวงพ่อโกย วัดหน้าตั้ง" วิ่งกันป่าราบไปเท่านั้นเอง ข้าพเจ้ายกตัวอย่างเหล่านี้มา เพื่อจะให้ท่านผู้บำเพ็ญเพียรทั้งหลายได้แง่คิด—ซึ่งเรามักจะไม่ค่อยได้คิด—กันว่า การที่เราจะรอให้หมดกิเลสหรือหมดความกลัวเสียก่อน แล้วจึงจะเข้าไปเสี่ยงกับอันตรายนั้น เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เพราะเป็นการไม่ทำ "เหตุ" แต่จะหวัง "ผล" ซึ่งจะเสียเวลา เสียชาติเกิดเปล่า ๆ ข้อสำคัญคือว่า ก่อนหน้าที่จะ "หักดิบ" เช่นนี้ ก็จะต้องมีการตระเตรียมการคือ อบรมฝึกฝนจิตใจให้สามารถบังคับอารมณ์ของตนเองอย่างไว้ใจได้พอสมควรเสียก่อนต่อจากนั้นจึงควรลองเข้าทำการ "สอบไล่" ดู เพื่อจะได้รู้ว่า ใครจะไล่ใคร ? หรืออะไรจะไล่อะไร ? คือเราจะสามารถไล่ความกลัวออกไปจากจิตใจได้ หรือว่าความกลัว(ของเราเอง) จะ

ไล่ร่างกายของเราให้ใช้คาถา "หลวงพ่อโกยวัดหน้าตั้ง" วิ่งป่าราบหรือไม่ก็จับไข้หัวโกร่นไปเลย

ดังนั้น วิธีการเลิกยาเสพติดแบบนี้ จึงเหมาะสำหรับผู้ที่ "ใจถึง" จริง ๆ เท่านั้น มีเรื่องเปรียบเทียบอยู่อีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งข้าพเจาเคยได้ยินเขาเล่ากันมา คือ เขาว่าคนที่เป็นอหิวาตกโรคนั้น ถ้าคนไหนเป็นแล้วบังเอิญหายได้ โดยไม่ได้กินยาอะไรเลยละก็เป็นอันว่าสำหรับคน ๆ นั้นในชาตินั้น จะเกิด "ภูมิคุ้มกัน" ไปตลอดชีวิต คือจะไม่เป็นอหิวาตกโรคอีกเลย ผู้ติดยาเสพติดที่สามารถใช้วิธี "หักดิบ" นี้ ก็คงจะเกิด "ภูมิคุ้มกัน" ไปตลอดชีวิตเช่นเดียวกัน

การต่อสู้กับสิ่งเสพติดคือกิเลส เช่นตัณหาอุปาทาน ซึ่งมีรากฝังลึกและเหนียวแน่น ก็ดูจะเป็นเช่นเดียวกันนี้ คือวิธีการเช่นนี้สำหรับนำเอาไปใช้โดยผู้มี "ใจถึง" หรือจะว่ามี "ทุน" (คือ กำลังภายใน) ถึงก็ได้ วิธีการเช่นนี้คงจะใช้ไม่ได้สำหรับทุกคน นอกจากผู้ที่ปลงตกคิดว่าตายเป็นตาย เป็นอะไรก็เป็นกันซีน่ะ บุคคลประเภทนี้เปรียบเหมือนคนที่มีความสามารถซื้อของที่แพง ๆ เช่นรถยนต์หรือบ้านได้ โดยใช้ "เงินก้อน" ซื้อเป็นเงิน

สดกันครั้งเดียวเลย ไม่ต้องเสียดอกเบี้ยต่อไปอีก นี่คือความหมายที่ข้าพเจ้าว่า "มีทุน หรือกำลังภายใน หรือบารมี ถึง" แล้ว สำหรับผู้ที่ยังปลงไม่ตก ก็จำเป็นต้อง "ซื้อเงินผ่อน" คือค่อยทำค่อยไป ค่อย ๆ ผ่อนใช้ความเพียรพยายามไปครั้งละเล็กละน้อย ก็คงจะสำเร็จได้ในวันหนึ่ง เป็นแต่ว่าต้องใช้เวลามาก และเสียดอกเบี้ยมากกว่าการ "ออกเงินก้อนใหญ่ซื้อด้วยเงินสดครั้งเดียวเสียเลย" มีคำกล่าวปลุกใจของท่านอาจารย์พระมหาบัวญาณสัมปันโน ที่ข้าพเจ้าเคยอ้างถึงในบทที่แล้วมา จะเป็นข้อความจากหนังสือเล่มใด หน้าเท่าใด ก็ลืมไปแล้วตามเคย คงจำได้แต่เนื้อความแนะนำผู้ที่ต้องการทำความเพียรแบบ "หักดิบ" หรือ "ซื้อของด้วยเงินสด โดยจ่ายเป็นเงินก้อนใหญ่ครั้งเดียว" ดังต่อไปนี้

> "สถานที่ใดจิตกลัว จงเข้าไปสู่สถานที่นั้น จงยึดถือเอาสถานที่เช่นนั้นเป็นที่เฝ้าพระพุทธเจ้ากับทั้งพระธรรม และพระสงฆ์ เพราะสถานที่นั้นแหละ จะเป็นป่าช้า *(หรือกองฟอน)* แผดเผากิเลสน้อยใหญ่ให้พังพินาศไป" และ

"ถ้าไม่เกิดภัยอันตราย จิตมักเล่นตัวยั่วเรา ด้วยกิเลสมีประการต่าง ๆ จนตามแก้กันไม่ค่อยทัน พอเกิดคับขันอันตรายขึ้นมา ไม่รู้ว่ากำลังของจิต กำลังของธรรมะมาจากไหน.....ต่างมาช่วยกัน พาจิตไปจอดในที่ปลอดภัยจนได้"

เป็นอันว่า สำหรับผู้ที่มีความเชื่อในการตายแล้วเกิด เรื่องภูมิแห่งสวรรค์นรก หลังจากตาย ด้วยความจริงใจ จะมีทางฟื้นฟู "กำลังภายใน" คือกำลังศรัทธาและปัญญาเป็นต้น ให้เจริญขึ้นในทางที่ถูกต้อง คือทางที่เป็นสัมมาทิฏฐิอย่างแท้จริง บุคคลเช่นนี้จะมีทาง คือมีหวังที่จะ "ฝึก" และ "ฝืน" ใจของตนในเวลาคับขันให้ปลงตกได้บ้างตามสมควร แม้ว่าในชาตินี้จะยังไม่สามารถใช้วิธีการ "หักดิบ" ได้ก็ตาม ชีวิตและความตายของบุคคลเช่นนี้เป็นไปด้วยความหวังที่มีเหตุผล ไม่ใช่หวังแบบลอย ๆ หรือสร้างวิมานบนอากาศ ความพลั้งพลาดในชีวิตบางครั้งบางคราวตามวิสัยของปุถุชน หากจะมีบ้าง ก็เป็นการพลั้งพลาดชนิดก้าวเท้าพลาดและหกล้มลงไปบนพื้นห้องของตนเอง ไม่ถึงกับเป็นการ

พลาดหล่นลงจากหลังคาตึก หรือหล่นลงเหวไปเลย และเป็นผู้ที่สามารถนำเอาความผิดพลาดนั้นมาเป็นบทเรียนสั่งสอนและปรับปรุงตนเองได้เสมอ

มีคำกล่าวที่น่าสนใจ และน่าคิดอยู่ตอนหนึ่งในหนังสือเรื่อง "พระอริยบุคคล" ของอาจารย์พร หน้า ๘๒ ว่า "ทุกคนต้องเคยทำผิดมาก่อน" มากบ้างน้อยบ้าง ซึ่งเป็นความจริงทีเดียว ข้าพเจ้ายังจำวาทะอันเข้มแข็งแบบทหารของ จอมพลสฤษฎิ์ ธนะรัชต์ ประโยคหนึ่งได้ ซึ่งมีใจความว่า "คนทำงานมาก มันก็ต้องมีผิดบ้าง ซี (วะ) คนที่ไม่ทำงานเลย มันจะไปทำผิดอะไรเล่า?" แต่ในทัศนะของพระพุทธศาสนานั้น ถ้าบุคคลนั้นเป็นผู้มีสติและปัญญารักษาตน ที่เรียกว่า "นิปโก หรือ เนปกฺกำ" อยู่บ้าง ก็คงจะเป็นอย่างที่ข้าพเจ้ากล่าวมาแล้วว่า เป็นเหมือนการหกล้มลงบนพื้นในห้อง ไม่ใช่หล่นลงมาจากยอดตึก **สำหรับบุคคลเช่นนั้น** การทำเช่นนั้น (และรู้สึกตัวจนสามารถกลับตัวได้ จริงๆ) "ก็เป็นทางที่จะนำไปสู่การบรรลุมรรคผลได้เหมือนกัน" (ดูเรื่อง "พระอริยบุคคล" หน้า ๘๐)

เพลงมาร์ชสำหรับบรรเลงในการปฏิวัติ คือผึกและฝนใจตนเองเพื่อทำความดี

ข้าพเจ้าได้สนองความปรารถนาของศิษย์และมิตรบางท่าน โดยนำเอา "เพลง มาร์ช" มาเสนอต่อในบทนี้ เป็นการขยายข้อความในบทก่อนให้กว้างขวางและพิสดารขึ้น ตามนัยเท่าที่พอจะนึกได้โดยปัจจุบันทันด่วน "เพลงมาร์ช" ดังกล่าวนี้ จะเรียกให้ทันสมัย หรือว่าให้ขลัง ว่าเป็นเพลงมาร์ชที่นิยมเปิดในเวลามีการปฏิวัติก็ได้ เป็นแต่ว่าการ "ปฏิวัติ" ดังกล่าวนี้เป็นไปภายในจิตใจของตนเอง เพื่อ แก้ไข ปรับปรุง ฝ่าฝืน และฝึกฝน จิตใจของตนเอง เพื่อให้เลิกละ "ยา" ที่เคย "เสพ" จน "ติด" มาแล้วเป็นเวลานานแสนนาน ให้ตนเองได้เป็นอิสสระ คือหลุดพ้นจากอำนาจของความอยาก (คือตัณหา) และความติด (คืออุปาทาน) ในวันหนึ่งจนได้ ท่านผู้ใดจะใช้วิธีการแบบนุ่มนวลค่อยเป็นค่อยไป หรือจะใช้วิธีการแบบ "หักดิบ" ก็สุดแท้แต่วาสนาบารมีหรือ "กำลังภายใน" ของท่านเอง ทั้งนี้เพราะคนเราแต่ละคน มีบารมีที่ได้เคยทำไว้ในชาติก่อน

ไม่เหมือนกัน และ ไม่เท่ากัน ที่ว่าไม่เหมือนกันนั้น คือมีการสั่งสมอบรมมาคนละด้านตามจริต หรือ อธิมุตต คือนิสัยส่วนตัวคนละอย่าง ๆ ดังที่ข้าพเจ้าเคยกล่าวมาแล้วในบทก่อนว่า บางคนชอบอดอาหารหรือผ่อนอาหาร แต่บางท่านก็ไม่ชอบ บางคนเป็นสัทธาธิกะ คือหนักในศรัทธา บ้างก็เป็นปัญญาธิกะ หรือไม่ก็วิริยาธิกะ นอกจากนั้นยังมีบางท่านเป็นสมถยานิกะ คือ "เมเยอร์" ทางฝ่ายสมถะ เด่นในทางอิทธิปาฏิหาริย์ แต่บางท่านก็เป็นฝ่ายวิปัสสนายานิกะ คือหนักในวิปัสสนามากกว่าฝ่ายสมถะ ดังนี้ นี่คือความไม่เหมือนกัน ส่วนที่ไม่เท่ากันนั้น คือแม้จะมีการบำเพ็ญบารมีมาในทางที่เหมือนกัน ก็ยังมี "ทุน" คือ ปริมาณที่ติดตัวมาไม่เท่ากัน การจะบังคับให้คนหนึ่ง ๆ ต้องปฏิบัติแบบเดียวกันกับอีกคนหนึ่ง เหมือนกับถ่ายเอกสารสำเนาซีร็อกซ์นั้น จึงเป็นไปไม่ได้ สำหรับท่านที่มีใจโน้มเอียงไปโนทาง "หักดิบ" นั้น น่าจะเป็นบุคคลประเภท ทุกขาปฏิปทาขิปปาภิญญา คือยอมลำบากมาก เท่าไรเท่ากัน แต่ผลก็คือได้รู้ธรรมเร็วก็ได้ นอกนั้นก็เป็นฝ่าย ทุกขาปฏิปทา

ทันธาภิญญา คือปฏิบัติลำบากด้วย และรู้ช้าด้วย ซึ่งหมายความว่าบารมียังอ่อนอยู่ อีกประเภทหนึ่งก็คือ สุขาปฏิปทา ทันธาภิญญา ปฏิบัติไปเรื่อย ๆ ตามสบาย ไม่ฝืนกายฝืนใจนัก แม้จะรู้ช้าก็ไม่เป็นไร ดีที่สุดก็คือ ฝ่ายสุขาปฏิปทา ขิปปาภิญญา ปฏิบัติสบาย ๆ แต่ก็ตรัสรู้เร็วด้วย นี่คงเป็นผู้ที่มี "กำลังภายใน" ติดตัวมาเข้มข้นมาก เปรียบเหมือนผลไม้ที่สุกงอมเต็มที่แล้ว ซึ่งในสมัยปัจจุบันนี้ คงจะหาไม่ได้ง่ายนักกระมัง

ในที่สุดของบทความลำดับที่ ๑๔ อันเป็นเสมือนเพลงมาร์ช สำหรับใช้บรรเลงในการปฏิวัติจิตใจของตนเองนี้ ข้าพเจ้าขอตั้งความปรารถนาให้ท่านผู้อ่านทั้งหลาย (รวมทั้งตัวข้าพเจ้าเองด้วย) จง

"ก้าวออกไปอย่างสง่า เชิดหน้าชูคอ
ไม่ต้องของ้อ กับร่างกายนี้..."

และจง

"เตรียมตัวตายให้สวย กว่าชาตินี้แล้วมา
ก้าวออกไปอย่างสง่า จากร่างนี้ให้ได้เอย."

– ๑๕ –

เศรษฐีธรรม

ตอน “บทเรียนจากสายฝน”

“เมื่อลมฝนบนฟ้ามาลิ่ว
ต้นไม้พริ้วลู่กิ่งใบ
เหมือนจะเอนรากคลอนถอนไป
แต่เหล่าไม้ยิ่งกลับงาม...”

— บทเพลงพระราชนิพนธ์ “สายฝน”

เพลงพระราชนิพนธ์ดังกล่าว ข้าพเจ้าได้ฟังมาบ่อย ๆ สมัยที่ยังอยู่กรุงเทพฯ ด้วยความชื่นชอบในทำนองเพลงเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเนื้อเพลงนั้น แม้จะเข้าใจความหมายและนึกเห็นตามไปได้บ้าง ก็ไม่ได้ทำให้เกิดความประทับใจหรือซาบซึ้งเท่าใดนัก เพราะชีวิตในช่วงนั้นอยู่ในวงแวดล้อมของป่าคอนกรีตตลอดเวลา ต่อเมื่อได้ย้ายมาอยู่ที่ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเขาว่ากันว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่มีภูมิประเทศสวยที่สุด (ในด้านความงามของธรรมชาติ) เมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ของประเทศ ได้มีโอกาสที่ไม่ได้นึกได้ฝันมาแต่ก่อน เพราะได้มาอยู่ที่เชิงเขาด้านที่เขาเรียกกันว่า "หลัง ม." อันเป็นสถานที่เปลี่ยวกว่า "หน้า ม." เนื่องจากเป็นทางตัน ไม่เหมือนด้าน "หน้า ม." ซึ่งมีทางรถยนต์แล่นขึ้นไปได้ถึงดอยสุเทพได้โดยสะดวก ส่วนทางด้านหลัง ม. นี้ ผู้ที่ต้องการจะขึ้นไปให้ถึงดอยสุเทพ ก็จะต้องใช้ความมานะอุตสาหะและอดทน คือต้องตะเกียกตะกายปีนขึ้น ๆ ลง ๆ ไปตามทางในป่ารก นับเป็นเวลาหลายชั่วโมงกว่าจะถึงยอดดอยถ้าไม่หลงทางเสียก่อน จึงนับว่า

เป็นการทดสอบทั้งกำลังกายและกำลังใจไปพร้อม ๆ กัน ข้าพเจ้าเคยตะเกียกตะกายขึ้นไปถึงดอยปุย (ซึ่งเลยดอยสุเทพไปอีก) ได้ เมื่อสิบกว่าปีมาแล้ว แต่ในปัจจุบันเมื่ออายุขึ้นเลข ๗ นำหน้าไปหลายปีแล้วเช่นนี้ ก็ต้องยอมแพ้ต่อกำลังสังขารเหมือนกัน แม้ว่าจะเป็นการปีนขึ้นไปเพียงแค่ดอยสุเทพ ฯ ก็ตาม

อย่างไรก็ตาม การที่ได้มาพำนักอยู่ในเขตมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในบริเวณที่อยู่ติดกับเชิงเขาด้านที่ค่อนข้างเปลี่ยวและวังเวงพอสมควร ก็มีโอกาสได้อยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติป่าเขา ดีกว่าการอยู่ในกรุงเทพ ฯ มาก ช่วงเวลาที่ได้อยู่จนครบสามฤดู ทั้งหน้าหนาว หน้าร้อน และหน้าฝนนี้ ทำให้ข้าพเจ้าได้รับบทเรียนจากธรรมชาติที่แวดล้อมตัวอยู่หลายอย่าง ซึ่งเป็นบทเรียนสอนใจที่นับว่ามีค่ามากพอสมควรทีเดียว

บทเรียนสอนใจบทแรกที่ได้รับจากธรรมชาติเป็นบทเรียนที่เกิดขึ้นในหน้าฝนที่แล้วมา ในครั้งที่มีพายุใหญ่พร้อมกับฝนตกหนักที่จังหวัดเชียงใหม่ ข้าพเจ้าได้ยืนหลบฝนอยู่ที่ใต้ร่มไม้ใหญ่ ในขณะที่อยู่ในระหว่าง

ทางที่จะกลับบ้านหลังจากไปธุระนอกบ้าน แต่กลับไม่ถึงบ้านก็พอดีฝนตกลงมาอย่างหนัก พร้อมกับมีพายุพัดกระหน่ำซ้ำมาอย่างรุนแรง เคราะห์ดีที่ข้าพเจ้ามีชุดกันฝนติดตัวไปด้วยเสมอ จึงไม่ได้เปียกฝนชุ่มโชกไปหมดทั้งตัว และก็คิดว่าดีเหมือนกันที่เราจะได้ลองสู้กับลมและฝนนอกบ้านดูบ้าง ว่าจะรุนแรงสักปานใด ในใจตอนนั้นคิดประหวัดไปถึงเรื่อง "ประวัติของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต" ซึ่งเรียบเรียงโดยท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน แห่งวัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งกล่าวไว้เป็นใจความว่า พระธุดงค์กัมมัฏฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น มีท่านพระอาจารย์ใหญ่มั่นเป็นต้นสายนั้น เมื่อถึงเวลาฝนตกหนักในขณะที่ยังอยู่ในป่านั้น ก็ต้องต่อสู้กับความรุนแรงของธรรมชาติอย่างทรหดอดทนที่สุด เพราะสิ่งของที่มีติดตัวอยู่ เช่นกลดเป็นต้นนั้น เมื่อถูกลมพัดกระโชกแรง ๆ เข้า ก็เอียงกะเท่เร่ หรือไม่ก็กระเด็นไปข้างหนึ่ง ทำให้องค์พระธุดงค์นั้น ๆ ต้องนั่งสั่นเป็นลูกนกอยู่ตามลำพัง จะหาใครที่ไหนมาช่วยนั้น เป็นไม่มีเลย เพราะ

เป็นที่เปล่าเปลี่ยววังเวงจริง ๆ ในสภาพของสถานที่อันวิเวกเช่นนั้น สภาพของท่านในขณะนั้น ดู ๆ ไปก็ไม่ผิดอะไรกับสัตว์ป่าตัวหนึ่งนั่นเอง บางครั้งต้องทนสู้กับฝนและลมจนกระทั่งเปียกชุ่มไปหมดทั้งตัว หนาวสั่นเสมือนกับลูกนกดี ๆ นั่นเอง

เมื่อนึกย้อนหลังไปถึงสภาพของพระธุดงค์กัมมัฏฐานดังกล่าวแล้ว ก็นึกปลอบใจตนเองว่า "ไม่เป็นไรน่ะ เพียงแค่นี้เอง เรายังผจญกับความทุกข์ลำบากน้อยกว่าองค์ท่านเหล่านั้นมากมายนัก" ภายใต้ต้นไม้ใหญ่นั้น ข้าพเจ้ายืนจ้องมองยอดไม้ต่าง ๆ ที่ไหวเอน และพริ้วลู่ตามลมไปสักพักหนึ่ง พลันก็นึกถึงบทเพลงพระราชนิพนธ์ชื่อ "สายฝน" ขึ้นมาได้ และก็ได้มองเห็นความจริงหรือว่าสัจธรรม นำสภาพธรรมชาติอันรุนแรงในขณะนั้น เชื่อมโยงกับข้อความท่อนต้นของบทเพลงดังกล่าวประจักษ์แก่ใจตนเอง

ต้นไม้เหล่านั้น โดยเฉพาะต้นไม้ที่ใหญ่และสูงเมื่อถูกลมพัดกระหน่ำ จะแสดงอาการไหวลู่เอนไปตามลม กล่าวได้ว่า แมกไม้เหล่านั้น "พริ้วลู่กิ่งใบ เหมือนจะ

เอนรากคลอนถอนไป" จริง ๆ แต่ครั้นเมื่อเวลาล่วงไป หลังจากฝนหายพายุร้ายพัดผ่านไปแล้วก็ปรากฏว่า "เหล่าไม้ยิ่งกลับงาม" คืองามยิ่งขึ้นกว่าเดิมเสียอีก นี้เป็นปรากฏการณ์ที่กล่าวได้ว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา ซึ่งทุกๆ คนก็คงจะได้เคยเห็นและเคยรู้—คือยอมรับรู้—กันมามากพอสมควร จึงได้เกิดเป็นเนื้อของเพลงพระราชนิพนธ์ดังกล่าวข้างตนขึ้นมาได้

"ทางสายกลาง" ของต้นไม้

ข้าพเจ้ายืนพักหลบฝนอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ท่ามกลางพายุและสายฝนที่กระหน่ำลงมาอย่างหนัก พลันก็หวลระลึกไปถึงเนื้อเพลงดังกล่าว และก็เห็นจริงตามนั้น แต่ในขณะต่อมาก็ได้สติ เกิดถามตนเองว่า เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นไปได้ เมื่อได้ใคร่ครวญเหตุผลด้วยตนเอง ก็ได้รับความรู้ (ซึ่งจะผิดหรือถูกก็ไม่ทราบ) แต่ก็พอจะเป็นคติสอนใจตนเองขึ้นมาได้ว่า การที่ต้นไม้ใหญ่เหล่านั้นกลับเจริญงอกงามขึ้นกว่าเดิม ภายหลังพายุฝนผ่านไปแล้ว ทั้ง ๆ ที่ก็ได้ "พรั่วลู่กิ่งใบ จนเหมือนจะเอน

รากคลอนถอนไป" นั้น น่าจะเป็นด้วยเหตุที่สำคัญอันคล้าย ๆ กับ "ทางสายกลาง" ๒ ประการคือ

๑/ ความสามารถในการไหวเอน และพริ้วลู่กิ่งใบไปตามกระแสลม คือไม่แข็งขืนยืนตรงเด่แบบป้ายโฆษณาต่าง ๆ ซึ่งไม่มีความสามารถเช่นว่านี้ จึงปรากฏว่าบ่อยครั้งเราจะได้ยินข่าวว่าหลังจากพายุกล้าผ่านไปแล้ว มีป้ายโฆษณาอันใหญ่ ๆ ต้องล้มพังระเนระนาดลงกับพื้นหลายต่อหลายแห่งด้วยกัน

๒/ การมีรากอันแน่นหนาแข็งแรงพอยึดลำต้นของมันไว้ได้ ไม่ยอมให้ถอนรากถอนโคน คือยอมให้พริ้วไปได้แค่กิ่งและใบเท่านั้น ดังนนแม้ว่าในช่วงเวลาแห่งพายุกล้า ต้นไม้เหล่านั้นจะปรากฏ "เหมือนจะเอนรากคลอนถอนไป" อย่างใดก็ตาม มันก็ยังรักษาฐานรากของมันไว้ได้อย่างมั่นคง พอที่จะทำให้เกิดเป็นความจริงหรือสัจธรรมขึ้นมาได้ว่า "แต่เหล่าไม้ยิ่งกลับงาม" อย่างสง่าและภาคภูมิ

ชีวิตของคนเราก็ดูจะมีธรรมชาติเป็นไปในทำนองเดียวกันนี้ ในการพัฒนาหรือพอกพูนคุณภาพแห่งชีวิต

ไม่ว่าจะเป็นไปในด้านร่างกายหรือว่าด้านจิตใจก็ตาม บุคคลผู้ตั้งใจอย่างมั่นคงในการพัฒนานั้น จะต้องมีความกล้าชนิดเชื่อมั่นในตนเองว่าจะไม่ยอมกลัวต่อ "พายุกล้า" ที่จะพัดผ่านเข้ามา ในระหว่างการทำความพยายามเพื่อพัฒนานั้นอย่างแน่นอน เขาจะต้องมีคุณสมบัติแบบที่ข้าพเจ้าเคยกล่าวมาแล้วในบทก่อนว่า จะต้องมีความกล้าที่จะเสี่ยง (the courage to dare) และเมื่อยอมเสี่ยงลงไปแล้ว ก็ต้องมีความกล้าในขั้นที่สอง คือความกล้าที่จะทน (the courage to bear) อีกด้วย แน่ละ ในระหว่างการพัฒนานั้น เขาอาจจะต้องยอมลำบาก ยอมเสีย ยอมสละ บางอย่างหรือหลายอย่าง ชนิดที่เรียกว่า "พริ้วลู่กิ่งใบ เหมือนจะเอนรากคลอนถอนไป" บ้าง แต่รากแก้วอันเป็นเครื่องยึดลำต้น คือหลักการหรือปณิธานดั้งเดิมนั้น เขาจะไม่ยอมเปลี่ยนหรือเลิกล้มเป็นอันขาด ถ้าเขาทำได้เช่นนี้ ในระหว่างที่กำลังถูกพายุกล้าโหมกระหน่ำอย่างรุนแรง โดยสามารถประคองตัว (คือประคองใจ) ให้มีความต้านทาน หรือมีภูมิคุ้มกัน อย่างเพียงพอ "รากแก้ว" ของเขาก็จะยึดลำต้นให้ทรงตัวอยู่โดยไม่โค่น

ล้ม แม้ในท่ามกลางความสับสนอลหม่านนานาประการ แน่ละ วันหนึ่ง ถ้าเขามีความอดทนและศรัทธาในหลักการของเขาพอเพียง วันแห่งพายุร้ายเหล่านั้นจะต้องผ่านไปตามธรรมดาของสิ่งที่เป็นสังขาร ซึ่งจะดำรงอยู่โดยไม่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ และในช่วงนี้แหละ ที่จะปรากฏสัจธรรมดังกล่าวไว้ในบทเพลงพระราชนิพนธ์ว่า "แต่เหล่าไม้ยิ่งกลับงาม" คืองามยิ่งกว่าเดิม ตอนนี้แหละที่จะเป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นความจริง หรือสัจธรรมอีกข้อหนึ่งที่ว่า "ชั่วโมงที่มืดที่สุด คือชั่วโมงที่จวนจะสว่างแล้ว" (the darkest hour is that before the dawn) โดยแท้

"ยาบำรุงหัวใจ" บรรเทาโรค "ท้อแท้"

มีข้อความอันเปรียบเสมือนยาบำรุงหัวใจอย่างดีอีกขนานหนึ่ง ซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือ "โลกทิพย์ ภาค ๔" หน้า ๒๗๕ (หนังสือเล่มนี้จะหาได้ที่ สำนักค้นคว้าทางวิญญาณ) ซึ่งข้าพเจ้าจะคัดมาเป็นบางตอน เพื่อเป็นเครื่องประคองและประโลมใจของผู้ที่มักจะเกิดความท้อแท้ขึ้นบ้างในบางคราว ดังต่อไปนี้

"ถ้าท่านต้องการผล ก็ขอให้คิดว่ามันเป็นเสมือนดอกไม้ซึ่งจะบานเบ่งอย่างงอกงามในความสงัด อันจะเกิดขึ้น **ภายหลัง** พายุกล้าเท่านั้น แต่จะ**ไม่เกิดขึ้นก่อนหน้า** พายุอันรุนแรงนั้นเลย ท่ามกลางการต่อสู้ การขับเคี่ยวอย่างทรหด ต้นไม้ (ที่จะผลิตดอกไม้คือผลงานอันน่าชื่นใจนั้น) จะเจริญงอกงาม, ออกราก, และแตกหน่อ, แทงขึ้นมาเหนือพื้นดิน มันจะขยายกิ่งก้าน, ผลิใบน้อยใหญ่ และออกดอกตูมมาให้เราเห็น แต่มันจะยังไม่บานก่อน...จนกว่าธรรมชาติทั้งมวลจะได้ยอมแพ้ *(คือพายุอันรุนแรงได้สงบลงแล้ว)* และ *(ในตอนนี้แหละ จะเป็นเครื่องหมายชี้ชัดว่า)* ความรุนแรงเดือดร้อนต่าง ๆ นั้นได้กลายเป็นเครื่องมือสร้างสรรค์ความเจริญไปแล้ว *(คือไม่ใช่มีขึ้นมาคล้าย ๆ กับว่าจะเป็นเครื่องมือสำหรับทำลายดังแต่ก่อน)*

จากนั้น เมื่อพายุร้ายสิ้นสุด สิ่งที่เกิดตามมาก็คือความสงบ ชนิดที่มันจะเกิดขึ้นใน

ประเทศร้อนหลังจากฝนตกใหญ่...ในที่สุด ความสงบเยือกเย็นก็จะเกิดขึ้น... ในความสงบเยือกเย็นอันลึกซึ้งนี้เอง สิ่งที่ลึกลับมหัศจรรย์จะเกิดขึ้นตามมา...ท่านจะเรียกจุดนี้ว่าอะไรก็ตามใจ เพราะความจริงก็คือมันเป็นเสียงจากภายใน ซึ่งจะเปล่งออกมาให้ท่านได้ยิน ในเมื่อเสียงอื่นๆ (ภายนอก) ได้ดับไปแล้ว...มันเป็นดอกไม้ของวิญญาณ ซึ่งบัดนี้ได้บานเบ่งอย่างเต็มที่แล้ว อันที่จริง เราจะอุปมาอย่างไร ก็จะไม่ทำให้เราเห็นหรือเข้าถึงธรรมชาติที่แท้จริงได้เลย แต่หลังจากนั้นแล้ว ท่านจะรู้สึกว่ามันจะอยู่กับท่านตลอดเวลา มองหาเมื่อใดก็พบ ต้องการเมื่อใดก็มา ไม่ว่าจะมีพายุร้ายพัดกระหน่ำอีกหรือไม่ก็ตาม..."

บุคคลผู้ทำงานใหญ่ คืองานที่ต้องใช้ความอดทน ความกล้าหาญ และความเสียสละมาก จะต้องเผชิญกับพายุคืออุปสรรคในรูปแบบต่าง ๆ นานามากกว่าผู้อื่นเป็นธรรมดา ในฐานะที่ยังเป็นปุถุชน คือไม่สามารถจะมีคุณสมบัติของพระอรหันต์ คือ "ฉพังคุเปกขา"

(ความคงที่ไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์รอบด้าน ไม่ว่าจะผ่านเข้ามาหาหูจมูกลิ้นกาย หรือใจก็ตาม) ได้เช่นนี้ ก็เป็นธรรมดาที่บางครั้งบางคราว จะต้องมีความท้อแท้เกิดขึ้นบ้าง ไม่มากก็น้อยในกรณีเช่นนี้ การหา "ยาชูกำลัง (ใจ)" ติดตัว (คือติดใจ) ไว้ใกล้ ๆ พอให้หยิบขึ้นมา "ดื่ม" ได้ทันท่วงที จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อป้องกันและแก้โรค "ท้อแท้" ที่จะให้ "กำลังใจวาย" เกิดขึ้นได้เสมอ ที่อ้างมาข้างต้นนั้นเป็นเรื่องแปลมาจากเรื่อง Life Beyond Death โดยท่าน Yogi Ramacharaka เรียกชื่อในภาษาไทยว่า "ชีวิตหลังจากตาย" หรือ โลกทิพย์ภาค ๔ หนังสือนี้มีจำหน่ายที่สำนักค้นคว้าทางวิญญาณ ผู้สนใจอาจติดต่อได้จากสำนักงาน

อาจมีบางท่านไม่ชอบเรื่องแปล อยากจะได้ ยาชูกำลังที่คนไทยเขียนขึ้นไว้บ้าง ในกรณีเช่นนี้ ข้าพเจ้าขอเสนอยาบำรุงหัวใจอีกขนานหนึ่งจากหนังสือเล่มเล็ก ๆ ชื่อ มนุษยวิทยา ดังต่อไปนี้

"ไม่เลือกว่าใคร คงจะต้องพบความลังเลในเวลาคิด ติดขัดในเวลาทำ ด้วยกันทุกคน

แต่เขาเอาชนะมันได้ หรือจะยอมให้มันชนะตัว ในสองประการนี้คงเป็นอย่างหนึ่ง.....ไม่มีอะไรที่จะเสียยิ่งไปกว่าการเสียความไว้ใจในความคิดของตนเอง โดยคิดจะทำอย่างหนึ่ง แล้วกลับทำอีกอย่างหนึ่ง คนเช่นนี้แม้มีความสามารถเพียงใดก็จะทำอะไรไม่สำเร็จสักอย่าง เพราะเป็นคนปราศจากความไว้ใจในตนเอง และไม่มีความกล้าหาญอดทน..."

"ยาบำรุงหัวใจ" ขนานนี้ข้าพเจ้าได้มาจากตำหรับ "สมุนไพร" ตามชื่อดังกล่าวข้างต้น เจ้าของตำหรับ คือ ท่านผู้แต่งเรื่องนี้คือ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส "ยาตำหรับนี้" ราคาถูกมาก มีจำหน่ายที่ร้านจำหน่ายหนังสือมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศวิหาร ราคาถ้าจำไม่ผิดก็ดูเหมือนจะ ๕ บาทเท่านั้นเอง แต่ถ้าสมมติว่าจำผิดไป ก็คงจะไม่เกิน ๑๐ บาท ซึ่งในสมัยนี้ก็ไม่มีความหมายอะไร ผู้สนใจต้องการจะหามาไว้ "ดื่ม" นอกจากที่กล่าวไว้ข้างต้น ก็อาจถามหาได้จากร้านจำหน่ายดังกล่าวแล้ว โดยมากผู้ทำงานใหญ่และ

เสี่ยง ไม่ว่าจะในด้านใด ๆ ก็ตาม มักจะไม่พ้นสภาพของการเป็นผู้ "เดินทางสายเปลี่ยว" อยู่เสมอไม่มากก็น้อย (*แต่คงจะ "มาก" เสียยิ่งกว่าที่จะ "น้อย"*) และไม่คราวใดก็คราวหนึ่ง หรืออาจจะหลายต่อหลายคราวก็ได้ ในกรณีหรือว่าในสถานการณ์เช่นนี้ บุคคลเหล่านั้นมักจะเกิดความคิดไปในทำนองว่า "ทำไมหนอเราจึงต้องมารับภาระหนัก มากและยุ่งยากถึงเช่นนี้ ซึ่งดู ๆ ก็ไม่น่าจะเป็นความยุติธรรมเลย ในการที่จะต้องอด และ ทนต่อความยากเข็ญ และ ปัญหาต่าง ๆ ที่ประดังกันเข้ามาเรื่องแล้วเรื่องเล่า" ในกรณีที่เกิดอาการของโรค(ทางใจ)ดังกล่าวเช่นนี้ข้าพเจ้าก็ขอแนะนำให้ใช้ "ยาสมุนไพร" (คือยาจากผู้ปรุงในประเทศไทยนี้เอง) ดังต่อไปนี้อีกขนานหนึ่ง คือ

> "นายพลผู้มีชื่อเสียงก็กก้องอยู่ทุกช่องหู และทำประเทศทั้งหลายให้ครั่นคร้ามด้วยความอง อาจนั้น มิใช่ว่าจะเก่งในเรื่องการรบเพียงอย่างเดียวก็หาไม่ข้อเล็กน้อยที่น่าระอา เขาได้เอาใจใส่แล้วตั้งหมื่นอย่าง ความไม่ชอบใจ เขาต้องอดกลั้นแล้ว ตั้งหมื่นอย่าง"

"ยา" ขนานนี้จะเป็นเครื่องแก้ความเดือดร้อนใจสำหรับผู้ที่ทำงานใหญ่และกำลังเดิน "ทางสายเปลี่ยว" ที่บางครั้งก็อดนึกไม่ได้ว่า "เหตุใดหนอเราจึงต้องรับภาระมากมายเหลือเกิน ต้องอดทนหลายด้านเหลือเกิน" เป็นต้น ท่านเจ้าของตำหรับผู้ "ปรุง" ยาขนานนี้ก็ไม่ใช่ใครอื่น คือสมเด็จพระมหาสมณเจ้าพระองค์นั้น ผู้ปรุงยาขนานที่ชื่อว่า "มนุษยวิทยา" ที่ข้าพเจ้าอ้างถึงข้างต้นนั้นเอง น่าเสียดายที่ "ยา" ตำหรับนี้ไม่ค่อยมีใครในสมัยนี้รู้จัก จึงไม่ค่อยมีใครหยิบขึ้นมาใช้ "กิน" เป็นยาบำรุงหัวใจกัน เพราะเรามักจะติดยาแผนบัจจุบันจากต่างประเทศกันเป็นส่วนมาก เลยมองข้ามไปไม่คิดฝันว่า ในประเทศของเราเองก็มีผู้ปรุงยา "สมุนไพร" ที่มีประโยชน์ไม่น้อยเหมือนกัน ถ้าเรารู้จักหยิบมา "กิน" ให้ถูกกับกาละเทศะและสถานการณ์

ยาสำหรับ "กิน" ไม่ใช่ "กล้อมแกล้มกลืน"

อันที่จริง "ยา" บำรุงหัวใจ แก้ความอ่อนเพลียเช่นนี้ ข้าพเจ้าเคยกล่าวถึงมาบ้างแล้วในบทที่ ๑๓ ซึ่ง

เป็นยาน้ำปรุงโดยท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน ผู้รวบรวมเรื่องประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เป็นต้น ในบทนั้นข้าพเจ้าได้แฝง "เคล็ดลับ" ไว้ออย่างหนึ่ง โดยยังไม่ได้อธิบายหรือเน้นหนักไว้ ท่านผู้อ่านบางท่านอาจจะได้สังเกตแล้วก็ได้ แต่บางท่านก็อาจจะไม่ทันสังเกต ซึ่งข้าพเจ้าจะขอแจ้งให้ทราบในที่นี้เลยทีเดียว "เคล็ด" ที่ข้าพเจ้าแฝงไว้ในตอนนั้นก็คือ การที่ยาดังกล่าวเป็น **"ยาน้ำ"** นั่นเอง คือไม่ใช่ ยาเม็ด หรือแค็ปซูลที่จะใช้ "กล้อมแกล้มกลืน" เพื่อหลีกเลี่ยงความขมหรือความขื่นไปได้ การที่เป็น **"ยาน้ำ"** จึงเป็นการบังคับให้ "คนไข้" ต้องกินโดยวิธี "ดื่ม" คือต้องเป็นการผ่านลิ้นเข้าไปเสียก่อนที่จะไหลลงไปในลำคอ ซึ่งก็หมายความว่า "ยา" ดังกล่าวนั้นจะมีรสขมหรือขื่น หรือทั้งขมและขื่นเพียงใด คนใช้ก็ต้องยอมรับรู้โดยตรงและโดยตลอด จะทำหลีกเลี่ยงชนิด "กล้อมแกล้มกลืน" ให้ล่วงลำคอเข้าไปโดยไม่ผ่านประสาทรับรสของลิ้น แบบยาเม็ดหรือแค็ปซูลนั้นเป็นอันไม่ได้ เพราะเรื่องการปฏิบัติธรรมเป็นเรื่องของการต่อสู้ ไม่ใช่การหลีกเลี่ยง

เป็นแต่ว่านักต่อสู้ในด้านการปฏิบัติธรรมแต่ละท่าน จะใช้วิธีการต่อสู้แบบไหน เมื่อใด และเพียงใด ก็สุดแต่วาสนาบารมีของแต่ละท่านในขณะนั้น ๆ ในช่วงเวลานั้น ๆ ท่านที่ยังรับการต่อสู้แบบนี้ไม่ได้ เพราะเป็นการรุนแรงเกินกว่าอินทรีย์และบารมีในระยะนี้ ก็รับการต่อสู้แบบนี้มนวลไปพลาง ๆ ก่อน ก็ย่อมมีสิทธิ์ที่จะทำได้ เรียกว่ากล้อมแกล้มกลืนยาขมไปก่อน แบบกินยาที่เป็นแค็ปซูลในระยะแรกนี้ ก็ไม่มีใครติเตียนกันได้ เป็นแต่ว่า เมื่อถึงจุดหนึ่งซึ่งเป็นจุดแตกหัก ตัดสินการแพ้ชนะชิง "แชมเปี้ยน" กันจริง ๆ ก็จำเป็นต้องใช้วิธีการเสี่ยงอย่างโลดโผนบ้าง หรือใช้วิธีการที่เรียกว่า "หักดิบ" ที่ข้าพเจ้าเคยกล่าวถึงมาแล้วในบทก่อน ทั้งนี้สุดแล้วแต่นักปฏิบัติธรรมแต่ละท่าน จะมีวาสนาและบารมีเป็นแบบ ต้องยอมลำบากมาก จึงจะได้ผลเร็ว (คือทุกฺขาปฏิปทา ขิปฺปาภิญญา) หรือแบบอื่น ๆ ซึ่งข้าพเจ้าก็ได้กล่าวมาแล้ว โดยเป็นลักษณะของบุคคล ๔ ประเภท ในบทที่แล้วมา มีคำกล่าวว่า "มโนรถ" คือรถแห่งใจของนักปฏิบัติธรรมแต่ละคน หรือว่า แต่ละคันนี้ แม้

จะได้หันพวงมาลัยให้มุ่งไปสู่ทิศทางเดียวกัน คือความดับทุกข์ด้วยความบริสุทธิ์ใจแล้วก็ตาม แต่ทว่าแต่ละคันก็ยังขับหรือแล่นไปด้วยความเร็วไม่เท่ากัน ไม่มีใครสามารถจะบังคับให้ "รถแห่งใจ" ดังกล่าวแล้วแล่นไปด้วยความเร็วเท่ากันได้ ทั้งนี้ด้วยเหตุหลายประการคือ

๑. แต่ละคนมีอินทรีย์และบารมีไม่เท่ากัน ผู้มีอินทรีย์แก่กล้าก็สามารถ "แล่น" ไปได้เร็ว ผู้มีอินทรีย์และบารมียังอ่อนอยู่ก็จะใช้ความเร็วเต็มที่เร่งเครื่องให้รุนแรงนักไม่ได้ เครื่องยนตร์อาจพังได้ง่าย ๆ

๒. แม้ผู้ที่มีอินทรีย์บารมีใกล้เคียงกัน ก็ยังไม่สามารถจะขับ "รถแห่งใจ" โดยใช้ความเร็วให้ถึงจุดหมายปลายทางในเวลาใกล้เคียงกันได้อีก ทั้งนี้เพราะอาจมีจุดมุ่งหมายกว้างและแคบกว่ากัน เช่นบางท่านต้องการเพียงได้คะแนน "ผ่าน คือคาบเส้น"ก็พอใจแล้ว เรียกว่าต้องการเรียนวิชาบังคับอย่างเดียว ไม่ต้องการเอาดีทางวิชาพิเศษหรือวิชาประกอบอย่างอื่นอีก ประเภทนี้มีศัพท์เรียกว่า สุกขวิปัสสโก *(ที่อาจารย์พรเคยกล่าวให้ความเห็นว่าน่าจะเป็น สุทธวิปัสสโก เสียมากกว่า)* แต่บาง

ท่าน ก็อาจต้องการมีวิชาพิเศษที่ไม่ได้บังคับแถมพกอีกด้วย เช่นการมีอภิญญาเพิ่มเติมข้อหนึ่งบ้าง หลายข้อบ้าง เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้ที่ต้องการมีคุณสมบัติพิเศษเพื่อช่วยผู้อื่นให้ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น ก็จะต้องใช้เวลามากขึ้น และไปถึงจุดหมายปลายทางช้ากว่าผู้ที่ต้องการให้ได้แค่ "สอบผ่าน" อย่างแน่นอน ประเภทที่สองนี้กล่าวตามสำนวนสมัยใหม่ ก็พอจะเรียกได้ว่าต้องการให้ได้คะแนนในระดับเกียรตินิยม ในวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นพิเศษอีกด้วย

๓. ข้อ ๑ กับข้อ ๒ ข้างต้นนั้น เป็นการกล่าวถึงสถานการณ์หรือสภาพจิตของผู้ปฏิบัติธรรมแต่ละท่านเท่าที่พอจะเปรียบเทียบได้ในชาติปัจจุบันเท่านั้น ซึ่งยังไม่ใช่เป็นการ "มองภาพรวม" (overall picture) ของแต่ละคน นี้หมายความว่า เราแต่ละคนไม่ได้มีชาตินี้เป็นชาติแรก แต่ทว่าเราได้ผ่านการเกิดการตาย และได้ผ่านการทำกรรมทั้งที่เป็นบุญและบาป มากบ้างน้อยบ้างมาก่อนหน้าที่จะเกิดในชาตินี้ ผลรวมของอดีตเหล่านั้นจะมีอิทธิพลต่อเหตุการณ์ในชาตินี้เสมอ ทั้งทางดีและ

ทางร้าย และก็มากบ้างน้อยบ้างตามแต่กรณี ดังนั้น จึงมีประเด็นที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบในเรื่องมโนรถนี้เพิ่มเติมขึ้นอีก ซึ่งก็ทำให้เป็นเรื่องยุ่งยากขึ้นอีก ยกตัวอย่างเช่น สมมติว่ามีนักปฏิบัติธรรม ๒ ท่านเป็นผู้มีอินทรีย์บารมีเท่าที่เป็นอยู่ในชาตินี้ก็ใกล้เคียงกันมาก มีความต้องการแบบเดียวกัน คือต้องการเพียงแค่ "สอบผ่าน" ได้ศึกษาในสำนักของอาจารย์เดียวกัน ในช่วงเวลาเดียวกันแล้ว ก็ยังไม่มีใครรับประกันได้ว่าทั้งสองท่านนั้นจะต้องได้รับผลคือความก้าวหน้าในการปฏิบัติเท่ากันในเวลาใกล้เคียงกันหรือพร้อมกัน ทั้งนี้เพราะท่านหนึ่งอาจเคยเป็นฆาตกรมาในชาติก่อน อาจมีเจ้ากรรมนายเวรคอยอ้างล้างผลาญกัน ทำให้เกิดอุปสรรคเป็นอุปัจเฉทกรรม (คือกรรมตัดรอนอย่างโลดโผน เช่นทำให้เกิดอุปสรรคที่แก้ไขไม่ได้เป็นเวลานาน ๆ) ส่วนอีกท่านหนึ่งเป็นผู้ได้สั่งสมบุญมาในทางใดทางหนึ่งเป็นพิเศษ จึงได้รับผลส่งเสริมให้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วผิดปกติก็เป็นได้

"มโนรถ" ของผู้ปฏิบัติธรรม

สาเหตุทั้ง ๓ ประการที่กล่าวมานี้ ทำให้การขับ "รถแห่งใจ" (car of mind) คือ มโนรถ ของนักปฏิบัติธรรมแต่ละท่าน อาจจะได้ผลแตกต่างกันมาก ทั้ง ๆ ที่อาจมีอินทรีย์บารมีเท่าเทียมกันหรือใกล้เคียงกัน มีจุดมุ่งหมายในระดับเดียวกัน และได้รับการอบรมในสำนักของอาจารย์ผู้เดียวกัน ในช่วงเวลาเดียวกัน เมื่ออาจารย์ผู้สอนกัมมัฏฐานในสมัยนี้ ไม่ได้มีทสพลญาณแบบพระพุทธองค์ คืออย่างน้อยก็ไม่รู้ว่าศิษย์แต่ละคนมีบารมีมามากน้อยเท่าใด และมีอธิมุตคือความถนัดจัดเจนมาในทางไหน ข้อสำคัญก็คือไม่รู้ว่า ศิษย์คนไหนมีกรรมเก่าจากชาติก่อนมาคอยส่งเสริม หรือมาคอยล้างผลาญแบบไหน และเมื่อไร การสอนจึงไม่พ้นเป็นการเหวี่ยงแหไปบ้าง ไม่มากก็น้อยเป็นธรรมดา ในเมื่อไม่มีใครสามารถเล็งเห็นภาพรวม (overall picture) ของผู้อื่นได้ ผู้หวังผลในการปฏิบัติธรรม จึงต้องฝึกใจ คือรู้จักห้ามใจตนเองให้เป็นผู้อดทนไว้บ้าง ไม่ใช่คิดแต่จะใจร้อนคือต้องการให้ผล เกิดขึ้น ตามใจ และทันใจเสมอไป

อันที่จริง ผลของการปฏิบัติธรรมนั้น เมื่อว่ากันในด้านปรมัตถ์แล้ว ก็กล่าวได้ว่าเป็นการเกิดขึ้นโดย *ปัจจุบัน ทันใจ และโดยไม่ผิดพลาดล้มเหลวเสมอ* นี้กล่าวหมายถึงผลที่เรียกกันในสำนวนภาษาบาลี ที่เรียกกันว่า "วิบาก" นั่นเอง ในหนังสือเรื่องต่าง ๆ ที่อาจารย์พรเขียนก็มีการย้ำถึงความจริงข้อนี้อยู่บ่อย ๆ เพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลาย ซึ่งมักจะบ่นหรืออุทธรณ์ว่าทำความดีแล้ว **ไม่ได้ผล** ความหมายของผู้ที่บ่นด้วยความท้อใจนั้น น่าจะเป็นการเล็งไปถึงความจริงในทำนองว่าปฏิบัติธรรมแล้ว **"ไม่เห็นผล"** หรือ **"ไม่รู้สึกว่ามีผล"** เสียมากกว่า เพราะผู้กล่าวหรืออุธทรณ์เช่นนั้นย่อมหมายถึงผลที่เห็นได้ รู้สึกได้ โดยเป็นผลทางวัตถุโดยเฉพาะเท่านั้น ไม่ได้เล็งเห็นคุณค่าของผล คือวิบากซึ่งได้เกิดขึ้นหรือว่าฝังรอยไว้ในจิตใจอย่าง รวดเร็ว, ทันใจ, แน่นอน วิบากเช่นนี้ จะแสดงออกมาเป็นผลทางวัตถุก็ได้เหมือนกัน เป็นแต่ว่าจะต้องใช้เวลามากกว่านั้น ซึ่งจะมากหรือนานเพียงใด ก็คงไม่มีใครบอกได้แน่นอนเสมอไป เพราะการกระทำกรรมของแต่ละบุคคล เป็น

เรื่องที่สลับซับซ้อนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเว้นพระพุทธองค์เสียแล้ว ก็เป็นการยากที่ใครจะสามารถรู้และชี้เฉพาะลงไปได้ว่ากรรมนี้ ที่ทำในเวลานี้ จะไปให้ผลที่แสดงออกมาเป็นวัตถุเห็นได้ชัด เมื่อไร ที่ไหน และอย่างไร รวมทั้งมากน้อยเพียงใดด้วย

แม้ผลของการทำความชั่วต่าง ๆ ก็เป็นเช่นเดียวกับผลของการปฏิบัติธรรม คือกล่าวได้ว่า มีการเกิดขึ้นหรือให้ผลคือวิบากโดยปัจจุบันทันที ไม่มีพลาดพลั้งหรือบกพร่อง เป็นแต่ว่าผลหรือวิบากดังกล่าว เป็นสิ่งที่อยู่ในสภาพที่ "สั่งสม" และ "ซ่อนเร้น" อยู่เช่นเดียวกับผลของกุศลหรือการปฏิบัติธรรมเหมือนกัน ผู้ที่ทำความชั่วแล้ว กล่าวด้วยความทะนงตนว่า ไม่เห็นมีผลอะไร ก็คือหมายความว่า เขา ไม่รู้ หรือ ไม่รู้สึก ว่ามีผลอย่างไรนั่นเอง และความไม่รู้สึกของเขานั้น จะนำมาเป็นเครื่องชี้ขาดหรือตัดสินความจริงไม่ได้เลย ในปัจจุบันเรามีความวิตกกังวลถึงผลของการหายใจเอามลภาวะเข้าไปว่าผลที่ "สั่งสม" อยู่พร้อมที่จะให้ผลที่ "แสดงออกมา" เป็นความรุนแรงเมื่อใดก็ได้ ในเมื่อความสั่งสมนั้น มี

พละกำลังมากพอที่จะทำให้มัน "ระเบิด" ออกมาได้ ในเรื่องผลของการทำความชั่วนี้ก็เช่นเดียวกัน และแม้ในเรื่องของการทำความดี หรือการปฏิบัติธรรม ก็จะต้องเป็นเช่นเดียวกันนั่นเอง เพราะมันจะเป็นไปได้อย่างไรที่การสั่งสมนั้นจะมีได้เฉพาะในด้านมลพิษ หรือยาพิษ หรือการทำความชั่วอย่างเดียวเท่านั้น ส่วนการทำความดีกลับจะมีการสั่งสมบ้างก็ไม่ได้ ?

ดังนั้น การยอมรับเชื่อในหลักการดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ที่จะทำให้เกิดกำลังใจ หรือกำลังภายในที่จะกระทำความดีต่อไปเรื่อย ๆ ทั้งนี้ก็ย่อมจะต้องอาศัยความเชื่อ คือ ศรัทธา อันเกิดจากการพิจารณาสัจธรรมดังกล่าวมาแล้ว ศรัทธาเช่นนี้จึงเกิดจากปัญญาเห็นความจริงดังกล่าวนั้น เมื่อปัญญาก่อให้เกิดศรัทธา ศรัทธาก็เพิ่มความเข้มแข็งให้แก่ปัญญา ได้เห็นความจริงลึกซึ้งยิ่งขึ้นอีก และนั่นก็หมายความว่าปัญญาก็กลับไปเสริมกำลังให้แก่ศรัทธาต่อไปอีก แน่ละ กระบวนการดังกล่าวนี้ ย่อมจะต้องมีองค์ประกอบ หรือจะเรียกตามภาษาคณิตศาสตร์ว่า "แฟคเตอร์" ก็ได้ ที่ขาดไม่ได้อีก

๓ ประการ คือ วิริยะ สติ และสมาธิ ซึ่งเป็นอันละไว้ในฐานะที่เป็นที่เข้าใจกัน คือ left understood แต่ในที่นี้ยกมาให้เห็นเป็นตัวนำคือ ศรัทธา และตัวรองเสริมกำลังที่ช่วยทวีความเข้มข้น คือ ปัญญา มีคำกล่าวที่ถ้าข้าพเจ้าจำไม่ผิด ก็คงจะเป็นของท่านพระสารีบุตร ที่มีใจความว่า ท่านไม่เชื่อ—คือไม่ต้องเชื่อ—พระพุทธเจ้าอีกต่อไปแล้ว เพราะท่านได้รู้ได้เห็นความจริง หรือสัจธรรมที่พระพุทธองค์ทรงประกาศไว้ครบถ้วน และสมบูรณ์ถึงที่สุดแล้ว จนกระทั่งเป็นความรู้หรือปัญญาชนิดที่เกิดจากภายในตนเอง คือเป็นปัญญา firsthand ไม่ใช่ปัญญา secondhand ชนิดที่ลอกหรือขอยืมคำกล่าวของพระพุทธองค์มาใช้นั่นเอง

สำหรับปุถุชนคนที่ยังมีกิเลศหนา คือหนามากบ้าง หนาน้อยบ้าง หนาในเรื่องนี้ บางในเรื่องนั้น หนาในช่วงระยะเวลานี้ บางสลับกันไปในช่วงเวลานั้น ก็เป็นธรรมดาที่ศรัทธาและปัญญา จะมีความเจริญพัฒนาขึ้นบ้างในบางคราว และเสื่อมไปบ้างในบางครั้ง แต่อย่างน้อยก็ควรจะมีความสามารถพอที่จะเตือนใจตนเอง

ได้ว่า การที่ปฏิบัติธรรม หรือทำความดีแล้ว ยังไม่ "**เห็น**" ผลภายนอกหรือในด้านวัตถุอย่างทันตาทันใจนั้น ย่อมเป็นเพราะการประกอบเหตุของตนยังบกพร่องอยู่ที่ใดที่หนึ่งก็ได้ หรือไม่ก็เพราะมีการขัดขวางจากผลของกรรมในอดีต ที่เข้ามาแทรกแซงชั่วคราวก็อาจเป็นได้ข้อสำคัญที่สุดในกรณีเช่นนี้ก็คือ **ต้องโทษตนเอง หรือสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกับตนเอง ไม่ใช่โทษหลักธรรมหรือคำสอนของพระพุทธองค์** ความผิดพลาดหรือบกพร่อง ต้องหัดใจให้คิดได้ว่าเกิดขึ้นจากตนเอง หรือสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกับตนเอง ไม่ใช่เกิดจากหลักธรรมหรือคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ แล้วต่อจากนั้น ก็พยายามค้นหาข้อบกพร่องและความผิดพลาดของตนเองด้วยความซื่อสัตย์และจริงใจ แน่นอน ความสามารถที่จะฝืนใจ หรือ "หมุนใจ" ให้คิดได้เช่นนั้น ย่อมตองอาศัยพื้นฐานคือความเชื่ออย่างจริงใจ ในผลหรือวิบากที่ข้าพเจ้าได้กล่าวแล้วว่าเกิดขึ้นจากการกระทำทั้งที่เป็นบุญและบาป ทุกๆครั้งอย่าง **ทันใจ** (แม้จะไม่ทันตา) ไม่ผิดพลาด, โดยอัตโนมัติและฝังอยู่ในสันดานเสมอ สำหรับผู้ต้องการบทเตือนใจ

สั้น ๆ ข้าพเจ้าจะขอเสนอข้อความต่อไปนี้ไว้สำหรับท่องจำ (ถ้าท่านชอบ) เพื่อนำไปใช้เป็นยาชูกำลังอีกขนานหนึ่งตามสมควร

"ซึมลึก ทันใจ ไม่พลั้งพลาด
ส่งผล เกินคาด ในภายหลัง
คือผลบุญ และบาป จงระวัง
ที่แฝงฝั่ง ตามติด กับจิตใจ
จะต้องเห็น ทันตา ในวันหนึ่ง
อย่าพึ่ง ถอยท้อ รอไม่ไหว
จะเกิดเป็น มลพิษ ฝังติดใจ
ต้องขาดทุน ศูนย์กำไร ไม่เข้าการ
วิบาก ของกรรม บาป—บุญ
ให้โทษ และคุณ มหาศาล
ซ่อนเร้น ซึมลึก ยาวนาน
เกินจะ ประมาณ ได้เอย"

เป็นที่น่าสังเกตว่า พละ หรือ กำลังภายใน อันเป็นที่รู้กันว่ามีอยู่ ๕ ประการนั้น มีศรัทธาขึ้นต้นเป็นตัวนำ และคุมหรือรั้งท้ายด้วยปัญญา ทั้งนี้แสดงว่าถ้าจะ

เปรียบคุณธรรมข้อ "กำลังภายใน" นี้เป็นเสมือนกระบวนการ หรือว่าขบวนอะไรสักอย่างหนึ่ง ศรัทธาก็นับได้ว่าเป็นหัวขบวน ในอริยทรัพย์ คือสมบัติประเสริฐที่จะติดตามบุคคลไปให้ผลในโลกหน้าได้ ก็มีศรัทธาเป็นตัวนำ และปัญญาเป็นตัวคุมรั้งท้ายเช่นเดียวกัน ศรัทธาคือความเชื่อมั่น อันได้แก่ความเชื่ออย่างมั่นคง จึงนับได้ว่าเป็น "ตัวเงินตัวทอง" ประการหนึ่ง นี้กล่าวในฐานะที่ศรัทธาเป็นอริยทรัพย์ คือทรัพย์อันประเสริฐ ส่วนในฐานะที่เป็นหัวขบวนแห่งกำลังภายใน ศรัทธาก็นับได้ว่าเป็นขุมพลังหรือกำลังอันยิ่งใหญ่ ทำให้เกิดความเข้มแข็ง แก่จิตใจของผู้ปฏิบัติธรรมตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่เกิดความท้อแท้ และสงสัยไม่แน่ใจ ซึ่งมักจะเกิดมีขึ้นบ่อย ๆ บางครั้งก็เป็นความไม่แน่ใจในระบบ คือหลักการหรือคำสอนที่ตนกำลังปฏิบัติอยู่ และบางครั้งก็เป็นความไม่แน่ใจในคุณสมบัติของตนเอง ในกรณีหรือสถานการณ์เช่นนี้แหละที่ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้จักหาวิธีใช้ความคิดให้แยบคาย ให้ประกอบด้วยเหตุผลที่ตนเองพอจะยอมรับได้ เพื่อ "พยุง" หรือ

สนับสนุนหล่อเลี้ยงศรัทธาให้มีชีวิตชีวา และความเข้มแข็งขึ้นดังเดิม หรือมากกว่าเดิม ภาระดังกล่าวนี้เป็นกิจของปัญญา ซึ่งมีคำเรียกในศัพท์ทางพระพุทธศาสนาว่า "โยนิโส มนสิการ" แปลตามตัวว่า การทำในใจไว้โดยแยบคาย พูดตามภาษาชาวบ้านธรรมดา ๆ ก็พอจะแปลได้ว่า "การรู้จักคิดให้เป็น" นั่นเอง คือหาวิธีที่ว่า จะคิดอย่างไรจึงจะไม่ทำให้ตนเอง ได้รับความทุกข์มากขึ้นว่าที่มีที่เกิดขึ้นมาแล้วในขณะนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งตามสำนวนของท่านอาจารย์พระครูวิโรจน์ธรรมาจารย์ (บิ่น ชลิโต) แห่งวัดป่าโป่งกะทิง จังหวัดราชบุรี (ผู้ล่วงลับไปแล้ว) ก็คือว่า ให้ระวังความคิดปรุงแต่งของตนเอง อย่าให้เป็นการ "ปรุง" ไปในแง่ที่เป็นสมุทัย คือก่อเติมเสริมทุกข์ให้มากขึ้นเป็นอันขาด ผู้ปฏิบัติที่สามารถทำได้เช่นนั้น จะเป็นผู้มีความเข้มแข็ง ไม่อ่อนแอท้อแท้แม้จะต้องประสบความผิดหวัง ความเหน็ดเหนื่อยและความทุกข์ลำบากนานาประการ ถ้าจะกล่าวในฐานะที่ศรัทธาเป็นอริยทรัพย์ ผู้ปฏิบัติผู้มีศรัทธามั่นคงดังกล่าวแล้วเช่นนั้น ก็ถือได้ว่าเป็นผู้ "ร่ำรวย" หรือว่าเป็น "เศรษฐีธรรม" ได้ทีเดียว

ศรัทธา "เลื่อมรัศมี"

ในถ้อยคำสำนวนภาษาไทย เรามักใช้คำว่า ศรัทธาเลื่อมใส มาคู่กันเสมอซึ่งเราก็คิดกันว่า เป็นเพียงที่เพิ่มเติมมาคู่กัน เพื่อทำให้เกิดความไพเราะในทางภาษาเท่านั้น ไม่ได้มีการเพิ่มเติมในด้านความหมายแต่อย่างใด ทำนองเดียวกันกับคำว่า เคราะห์หามยามร้าย ก็คือ เคราะห์ร้าย, ผลหมากรากไม้ ก็คือ ผลไม้, อดตาหลับขับตานอน ก็คือ อดนอน ไร่นาสาโท ก็คือ ไร่นา (โดยไม่มี สาโท) กินน้ำกินท่า ก็คือ กินน้ำอย่างเดียว (โดยไม่ได้ กินท่า) ดังนี้เป็นต้น ข้าพเจ้าก็เคยคิดเช่นนี้มาก่อน คือคิดเสียว่า ศรัทธา ก็คือ ความเลื่อมใส และเลื่อมใส ก็คือศรัทธานั่นเอง หมายความว่าสองคำนี้มีความหมายเท่ากัน ใช้แทนกันได้โดยไม่ได้มีความหมายเพิ่มเติม นอกจากจะให้มีความไพเราะในทางภาษา หรือว่าเป็นการใส่ "ผงชูรส" ให้ฟังแล้วเกิดความ "อร่อย" ทางหูยิ่งขึ้นเท่านั้นเอง

ต่อมาในระยะหลัง คือหลังจากที่ได้แปลหนังสือของสำนักพรหมวิทยา (Theosophy) ให้แก่สำนักค้นคว้า

ทางวิญญาณของอาจารย์พร เมื่อหลายปีมานี้เอง จึงได้เกิดความคิดและความเข้าใจใหม่เพิ่มขึ้น หนังสือดังกล่าวชื่อ THOUGHT-FORMS ซึ่งข้าพเจ้าแปลว่า พลังแห่งความคิด และ MAN VISIBLE AND INVISIBLE ซึ่งข้าพเจ้าใช้คำแปลว่ากายทิพย์ จากหนังสือสองเล่มนี้เองทำให้ข้าพเจ้าได้รับรู้ความจริงเพิ่มเติมว่า ประโยคที่ว่า Thoughts are things ที่มีใช้อยู่ในชุดหนังสือเรื่อง โลกทิพย์ ๔ เล่ม ที่ได้แปลมาก่อนแล้วนั้น มีความจริงตามตัวอักษร ไม่ใช่เป็นอุปมาโวหารเลย สรุปใจความจากหนังสือสองเล่มดังกล่าวมาแล้วนั้น ก็คือว่าความคิด หรือมโนกรรม ซึ่งเรามักคิดทึกทักเอาเองว่า ไม่มีความหมาย ไม่มีความสำคัญ เพราะไม่มีใครรู้ใครเห็น และไม่ใช่เป็นวัตถุหรือสสาร (คือไม่ใช่ matter ตามความหมายของวิทยาศาสตร์) นั้น อันที่จริงมีความสำคัญไม่น้อยทีเดียว เพราะในภูมิอันปราณีตนี้มีชื่อเรียกกันในศัพท์ทางพระพุทธศาสนาว่า สุขุมรูป (refned matter) คือเป็นรูป หรือว่าเป็นสสารเหมือนกัน เมื่อเป็นรูปหรือสสาร ก็หมายความว่า ไม่ได้เป็นสภาพที่จะปิดบังหรือ

ซ่อนเร้นไม่ให้มีผู้ *รู้* และ *เห็น* ได้อีกต่อไป นอกจากนั้น ผลที่เกิดขึ้นแก่บุคคลผู้คิดนั้น ก็เป็นผลทางวัตถุคือเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาให้เห็นได้จริง ๆ เรียกว่าความคิดในภพภูมินั้นไม่ใช่เป็น *สักแต่ว่า* ความคิดอีกต่อไปแล้ว มันมีสีเป็นรูปร่าง ปรากฏขึ้นมาให้เห็นได้จริง ๆ โดยเฉพาะแก่ผู้ที่มีความสามารถอันได้ฝึกฝนมาแล้วในด้านนี้ นอกจากจะ เห็น ความคิดของผู้อื่นแล้ว ยังจะ รู้ อีกด้วยว่าความคิดนั้นเป็นกุศลหรืออกุศล เป็นความคิดเรื่องอะไร และมีความเข้มข้นรุนแรง หรือว่าอ่อนแอเพียงใด ผู้สนใจจะทราบเรื่องนี้โดยพิศดาร จะหาอ่านได้จากหนังสือสองเล่มดังกล่าวแล้ว

ขอย้อนกลับมากล่าวถึงเรื่อง ศรัทธา โดยเฉพาะต่อไป จากหนังสือสองเล่มนั้น เราก็ได้รับความรู้ว่าความคิดที่ประกอบไปด้วยศรัทธาในศาสนานั้น จะทำให้เกิดเป็นรังสีหรือรัศมีอัน *สุกใส* หรือว่า *ผ่องใส* ปรากฏขึ้นล้อมรอบกายทิพย์ของผู้นั้น เป็นเครื่องให้ความคุ้มกันเป็นอย่างดี ในระดับหนึ่ง จริงอยู่ในตัวอย่างที่ยกมากล่าวในหนังสือนั้น ไม่ได้กล่าวถึงศรัทธาของชาวพุทธโดย

เฉพาะ คือคงจะเป็นศรัทธาของผู้นับถือศาสนาอื่น เช่น ศาสนาคริสต์เป็นต้น ข้าพเจ้าเคยถามอาจารย์พรว่า คำว่า "ศรัทธา" นี้ มีความหมายกว้างขวาง รวมไปถึงศรัทธาของศาสนิกชนเหล่าอื่นด้วยใช่ไหม อาจารย์พรก็รับว่าใช่ คือควรจะเป็นเช่นนั้น เพราะเมื่อบุคคลมีความเชื่อในศาสดาของศาสนาของเขาด้วยความบริสุทธิ์ใจ คืออย่างจริงใจ ผลที่เกิดขึ้นแก่จิตใจของเขา ก็คือจะเป็นรังสีที่แผ่ซ่านออกมา เป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันภัย และให้กำลังภายใน คือกำลังใจได้ ในระดับหนึ่งเหมือนกัน เป็นแต่ว่าระดับความเข้มข้นของรังสีนั้น ย่อมจะมีการแตกต่างกันบ้าง สุดแล้วแต่ว่า ศรัทธานั้น ๆ จะมีความเข้มข้นและรุนแรง มากหรือน้อยเพียงใด นี่เป็นปัจจัยประการหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับบุคคลผู้มีศรัทธานั้นเอง

แต่ข้าพเจ้าก็ยังอดคิดต่อไปไม่ได้ว่า น่าจะยังมีอีกประเด็นหนึ่ง ที่จะทำให้เกิดความแตกต่างของความเข้มข้น และความบริสุทธิ์ ของรังสีที่เกิดจากศรัทธาดังกล่าวแล้ว ปัจจัยประการที่สองนี้ก็คือ *องค์ศาสดาของศาสนานั้น ๆ เองด้วย* พูดกันอย่างตรงไปตรงมาก็คือว่า

ในกรณีที่ศาสนิกชนสองท่าน ซึ่งนับถือศาสนาต่างกัน คือนับถือหรือบูชาศาสดาคนละองค์ แต่เขาทั้งสองก็มีศรัทธาในระดับความเข้มข้นและความจริงใจพอๆ กันเช่นนี้ ข้าพเจ้าก็อดคิดไม่ได้ว่า ศาสนิกชนผู้นับถือศาสดาองค์ที่มีความบริสุทธิ์ผุดผ่องมากกว่า ก็น่าจะมีรังสีที่มีอำนาจและมีความสุกใสมากกว่าเป็นธรรมดา ถ้าความจริงเช่นนี้ จะเป็นการกระทบกระเทือนความรู้สึกของศาสนิกชนเหล่าอื่นบ้าง ก็เป็นเรื่องต้องขออภัยไว้ในที่นี้ แต่ก็เป็นเรื่องที่ช่วยไม่ได้ คือจะห้ามไม่ให้คิดเช่นนั้นก็ไม่ได้จริง ๆ อย่างน้อยก็มีพุทธวจนะอันเป็นเครื่องยืนยันความจริงข้อนี้ไว้หลายแห่งด้วยกัน เช่นที่มีใจความว่า ในศาสนาของพระองค์เท่านั้นที่มีพระอริยเจ้า และการบรรลุมรรคผลนิพพานประการหนึ่ง พระสงฆ์เป็นเนื้อนาบุญของชาวโลก ไม่มีผู้ใดอื่นเสมอเหมือนอีกประการหนึ่ง และนอกจากนั้นก็ยังมีอีกแห่งหนึ่งที่ว่า ผู้ถึงพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ หรือผู้เห็นอริยสัจเท่านั้น จึงจะนับได้ว่าเป็นผู้มีทิฏฐิอันสูงสุด

ขอกลับมาอธิบายเรื่อง **ศรัทธาเลื่อมใส** ต่อไป สรุปความว่า ศรัทธาในทางศาสนานั้นไม่ว่าจะเป็นศาสนาใดก็ตาม ย่อมทำให้เกิดรังสีหรือรัศมีอันสุกใส หรือผ่องใสเกิดขึ้นล้อมรอบกายทิพย์ของผู้นั้น ทำให้เป็นเครื่องเพิ่มคุณภาพของจิตใจ และเป็นเครื่องป้องกันภัยได้เป็นอย่างดี หนังสือเรื่อง "กายทิพย์" ได้สรรเสริญพระพุทธองค์ไว้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะแม้สาวกของพระองค์ซึ่งเขากล่าวว่ามีรัศมีสุกสว่างเหลือประมาณ จากข้อความเหล่านี้ ทำให้ข้าพเจ้าได้ความรู้—และก็เกิดความคิด—ขึ้นมาว่า คำว่า ศรัทธาเลื่อมใสที่เราคิดกันว่าเป็นสร้อยคำที่ให้ความไพเราะในทางสำนวนภาษานั้น อันที่จริงมีความหมายในด้านความจริงที่ลึกซึ้งกว่านั้นมาก เพราะแสดงถึงความหมายเพิ่มเข้ามา ในฐานะที่เป็น **ผล** ของศรัทธานั้นเลยทีเดียว ดังนั้นถ้าจะให้เกิดภาพพจน์ที่ใกล้เคียงกับความจริงยิ่งขึ้น เราน่าจะกล่าวได้ว่า **ศรัทธาผ่องใส** ก็คงจะทำให้เกิดความรู้สึกขึ้นมาว่า เมื่อมีศรัทธาเป็น *เหตุ* ก็จะต้องมีความผ่องใสเป็น *ผล* ตามมาทันที ซึ่งหมายความว่า จิตใจของผู้นั้นจะมีความผ่องใส เป็นผลเกิดขึ้น

โดยอัตโนมัตินั่นเอง หรือถ้าท่านผู้ใดยังมีความเสียดายในคำว่า "เลื่อม" อยู่ เพราะฟังดูคำนี้มีเสน่ห์ ทำให้นึกเห็นภาพประทับใจพอสมควรอยู่เหมือนกัน ก็น่าจะใช้คำให้เกิดอารมณ์มากขึ้นว่า **"ศรัทธาเลื่อมรัศมี"** ก็น่าจะได้กระมัง

เป็นอันว่าข้าพเจ้าขอฝากคำที่คิดขึ้นมาใหม่ ๒ คำ ให้ท่านผู้อ่านเลือกใช้เอาเองตามความชอบใจของแต่ละท่าน คือ **ศรัทธาผ่องใส** หรือ **ศรัทธาเลื่อมรัศมี** ทั้งนี้ก็เพื่อจะทำให้เกิดมโนภาพในสภาวะที่เป็นเหตุและผลตามมา ไม่ใช่สักแต่ว่าเป็นเพียงสร้อยคำเพื่อความไพเราะในทางภาษาเช่นเดิมเท่านั้น เพราะเมื่อมีศรัทธา จิตก็จะเกิดความผ่องใส และจะมีรัศมีเลื่อมพรายออกมาจากจิตนั้น ด้วยประการฉะนี้ และเมื่อชาวพุทธมีศรัทธาในพระพุทธองค์ หรือคำสอนของพระองค์ด้วยความจริงใจมากขึ้นเพียงใด ก็จะเป็นผู้มีกำลังภายใน (คือพละ) เข้มข้นยิ่งขึ้น และพร้อมกันนั้นก็จะมีอริยทรัพย์ คือทรัพย์ภายในที่ติดตามตัว (คือติดตามใจ) ไปมากขึ้น ทำให้ได้มีโอกาสเป็น "เศรษฐีธรรม" มากขึ้นเพียงนั้น

มนุษย์เราจะยอมแพ้ต้นไม้หรือ ?

ที่ตอนต้นของบทนี้ ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงต้นไม้ที่ "พริ้วลู่กิ่งใบ เหมือนจะเอนรากคลอนถอนไป" ในช่วงเวลาถูกกระหน่ำด้วยฝนและพายุอันแรงกล้า อาการ "ลู่กิ่งใบ" ดังกล่าวนั้น เมื่อพิจารณาดูติดต่อกันไปนาน ๆ พอสมควร ก็จะเกิดความรู้สึกว่ามัน "เหมือนจะเอนรากคลอนถอนไป" จริง ๆ ข้าพเจ้าได้ยืนหลบฝนและพายุกล้าอยู่เป็นเวลานานพอสมควรเหมือนกัน จึงได้เกิดความรู้สึกดังกล่าว และแล้วความคิดก็แว่บไปถึงเนื้อเพลงพระราชนิพนธ์ "สายฝน" ทำให้เกิดความประทับใจอย่างลึกซึ้ง ทั้งในเนื้อเพลงและในกระบวนการของธรรมชาติอีกด้วย เมื่อได้นึกย้อนกลับมาถึงความเป็นไปของมนุษย์เรา ซึ่งก็เป็นสิ่งที่มีชีวิตอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับต้นไม้เหมือนกัน ก็อดคิดไม่ได้ว่า การถูกกระหน่ำด้วยฝนและพายุร้ายต่าง ๆ ในชีวิตของมนุษย์นั้น ก็น่าจะเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดผลดีในบั้นปลาย ไม่น้อยกว่าต้นไม้เช่นเดียวกัน ก็ต้นไม้อันเป็นสิ่งที่มีชีวิต และมี "วิญญาณ" (ตามมติของอาจารย์พร เป็นต้น) ยังสามารถได้รับประ

โยชน์จากการถูกกระหน่ำโดยฝนและพายุกล้าได้เช่นนั้น ไฉนหนอมนุษย์เรา ซึ่งมีวิญญาณและจิตใจอันได้พัฒนามาถึงระดับนี้แล้ว จะไม่รู้จักถือเอาประโยชน์ คือแปรพายุร้ายในปัจจุบันเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์แก่จิตใจของตนเองในอนาคต ยังผลให้วิถีชีวิตของตนมีคุณภาพเพิ่มขึ้นคือ "ยิ่งกลับงอก และ ยิ่งกลับงาม" มากขึ้นกว่าเดิมนั้น จะไม่ได้ทีเดียวหรือ?

จริงอยู่ ในบางครั้งบางคราว เมื่อเกิดลมพายุกล้าขึ้น อาจจะมีต้นไม้บางต้นที่ทนทานต่อแรงปะทะไม่ไหว ต้อง *"เอนรากคลอนถอนรากไป"* จริง ๆ ก็มีเหมือนกัน ดังที่เราท่านก็ได้เห็นอยู่ด้วยตาตนเองบ้าง จากข่าวทางสื่อมวลชนบ้าง ในทำนองเดียวกัน ในชีวิตของคนเราบางครั้งก็อาจจะทนแรงปะทะของ "พายุและฝน" ที่รุนแรงเกินขนาดไม่ไหว ก็จำต้องถึงความสิ้นสุดปิดฉากลงไป ชั่วคราว เท่านั้น ข้าพเจ้าขอย้ำคำว่าชั่วคราว เพื่อเป็นเครื่องให้ท่านผู้อ่านระลึกว่า เราทุกคนไม่ได้เพิ่งแสดง "ละครแห่งชีวิต" ในฉากนี้เป็นฉากแรก หรือฉากสุดท้าย เมื่อฉากนี้ปิดลงไปด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งก็จะ

ต้องเปิดฉากแสดงต่อในภพภูมิอื่น ตามสมควรแก่กรรม (ทั้งบุญและบาป) ที่ได้สั่งสมไว้ในช่วงฉากนี้ แต่ก็มีหลักอยู่ว่า การจบชีวิตหรือว่าปิดฉากลงด้วยการ "ต่อสู้" อย่างสุดกำลังนั้น ไม่ใช่เป็นบาปหรือเป็นความชั่วหยาบร้ายแต่อย่างใดเลย การพยายามต่อสู้อย่างเต็มที่นั้น อย่างน้อยก็เป็นการ "ออกกำลังภายใน" อย่างหนึ่ง จะได้ผลเพียงไหนก็ถือว่าได้เพียงนั้น ไม่มีทางขาดทุน นอกจากว่าจะเป็นการได้กำไรน้อย หรืออย่างไม่ได้อะไรเลย ก็ถือว่าเป็นการเสมอทุน คือไม่ขาดทุน เพราะความเพียรได้กระทำไป จะมากหรือน้อยก็ตาม ถือว่าไม่เป็นความสูญเปล่า และอย่างที่ข้าพเจ้าได้กล่าวไปแล้ว คือ ย่อม ได้ ผลหรือวิบากเกิดขึ้นเสมอ แม้ว่าจะยังไม่ได้เห็น ผลนั้นก็ตาม ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน ผู้เรียบเรียงเรื่อง ประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตต เถระเคยกล่าวไว้ (ในหนังสือเล่มใดก็ลืมไปแล้ว) มีใจความว่า "นักรบในสงครามกองทุกข์ไม่ต้องบ่นว่าข้าศึกมาน้อยหรือมามาก มาเท่าไรก็รบมันเท่านั้น.....ทรากศพของผู้ตายในสงครามของการต่อสู้กับกิเลส จะเป็นที่กระ

หยิ่มยิ้มย่องต้องใจของมนุษย์มนาเทวดาอินทร์พรหมทั้งหลาย ไม่มีใครรังเกียจเดียดฉันท์และกลัวกันดอก"

องค์ประกอบหรือสาเหตุอันสำคัญที่จะทำให้บุคคลสามารถถือเอาประโยชน์จากการถูกกระหน่ำโดยฝนอันรุนแรง และพายุร้ายแห่งชีวิตได้ คือ การรู้จักคิดโดยแยบคายที่ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า โยนิโสมนสิการนั่นเอง คุณธรรมข้อนี้สำเร็จได้ด้วย สติ คือการเตือนใจตนเองได้ทันท่วงที ปัญญา คือความรู้หรือหลักการที่จะนำมาเป็นเครื่องเตือนใจและปลอบประโลมใจอย่างได้ผล วิริยะและสมาธิ คือความพากเพียรเตือนตนเองครั้งแล้วครั้งเล่าไม่ยอมท้อถอย **สิ้นหวัง** แม้จะต้อง ผิดหวัง ก็ตาม และที่สำคัญที่สุดก็คือ ศรัทธา คือต้องมีความเชื่อมั่นในหลักการ หรือคำสอนที่นำมาเตือนใจตนเองนั้นอย่างจริงใจและอย่างมั่นคงด้วย คุณธรรมหรือ "กำลังภายใน" ทั้ง ๕ ประการนี้ เมื่อผู้ปฏิบัตินำมา *หล่อ* และ *หลอม* ให้เป็น *พละสมังคี* คือรวมเป็นหน่วยเดียว ในขณะจิตเดียวกันแล้วก็จะมีผลเป็นสัมมาทิฏฐิที่มั่นคง ฝนและพายุแห่งชีวิต ที่กระหน่ำซ้ำเติมมาอย่างหนักก็จะมีสภาพเป็น

เสมือน catalyst คือสิ่งที่ทางวิทยาศาสตร์ภาคเคมีเรียกว่าเป็น ตัวเร่ง คือเร่งให้ชีวิตมีคุณภาพ อันได้แก่มีแรงต้านทาน และภูมิคุ้มกันสูงขึ้น ทั้งนี้จะเป็นการได้ผลดีกว่าการที่ชีวิตจะไม่ต้องผจญกับอุปสรรคอะไรเสียเลย แต่ จม อยู่กับความสะดวกสบายสนุกสนานตลอดเวลา ในสถานการณ์เช่นนี้ ชีวิตจะไม่เกิดแรงต้านทานหรือภูมิคุ้มกันไว้เลย เมื่อถึงคราวจำเป็นขึ้นมาเพียงโดนลมพายุอ่อน ๆ เล็กน้อย ก็อาจจะล่มคือดับสลายได้ง่าย ๆ

สมัยเมื่อข้าพเจ้ายังบวชอยู่ที่วัดราชาธิวาสนั้น ได้รู้จักคุ้นเคยกับภิกษุผู้บวชเมื่ออายุมากแล้วรูปหนึ่ง สมัยเมื่อเป็นฆราวาส ท่านผู้นี้มีบรรดาศักดิ์เป็นขุนนางผู้ใหญ่ในสำนักพระราชวัง ชื่อพระพิเรนทรเทพ ซึ่งเป็นตำแหน่งเก่าแก่ ดูเหมือนจะมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา คุณพระพิเรนทรเทพได้เล่าให้ข้าพเจ้าและภิกษุรูปอื่น ๆ อีกหลายรูปฟัง ในฐานะที่ท่านเป็นขุนนางผู้ใหญ่ คุ้นเคยกับเหตุการณ์ในรั้วในวังดีว่า ในบรรดาลูกเจ้าลูกนายในพระราชวังนั้น องค์ไหนถูกเลี้ยงดูมาอย่างประคับประคองแบบเดียวกับ “ไข่ไม่ยอมให้กระทบหิน” ละก็

รับรองได้ว่า ในไม่ช้าพอเป็นไข้ปวดหัวตัวร้อนนิด ๆ หน่อย ๆ ก็ต้องตาย คือไม่มีอำนาจต้านทานเสียเลย ทั้งกำลังกายและกำลังใจ ส่วนองค์ไหนเป็นผู้มีใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่อความทุกข์ลำบากยากเข็ญ ก็มักจะเติบโตขึ้นแข็งแรงและห้าวหาญจริง ๆ ในตอนนั้นข้าพเจ้าฟังแล้วก็เพียงรับรู้ไว้เพราะยังไม่เห็นตัวอย่าง ต่อมาเมื่อไม่นานมานี้ ได้ฟังรายการนักประวัติศาสตร์เชลยศักดิ์ คือนายหนหวย ก็ได้เห็นความจริงประจักษ์ชัดขึ้นมา นายหนหวยเล่าว่า ในสมัยศึกเก้าทัพในรัชกาลที่ ๑ นั้น กรมพระราชวังบวรได้แต่งตั้งนายทัพใหญ่ ๓ คน มีบรรดาศักดิ์เป็นถึงชั้นพระยา ให้เป็นผู้คุมกองโจร คอยรังควานทัพพม่าอย่าให้อยู่เป็นสุขได้ ปรากฏว่าแม่กองทั้งสามทำงานอย่างไม่ยอมเสี่ยง กรมพระราชวังบวรทราบเข้าก็พิโรธ สั่งให้ประหารชีวิตหมดทั้งสามคนแล้วตั้งเจ้าขุนเณร ซึ่งเป็นเชื้อสายราชวงศ์จักรีองค์หนึ่ง ให้เป็นแม่กองแทน จึงได้ผลสมความคาดหมาย เพราะเจ้าขุนเณรทำการรบอย่างห้าวหาญไม่กลัวตาย ยอมเสี่ยงเป็นเสี่ยงตาย จนกระทั่งทัพพม่าเกิดความระส่ำระสาย

และเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้พม่าที่ยกมาถึง ๙ ทัพ ต้องแตกพ่ายไปในที่สุด นี้เป็นตัวอย่างประการหนึ่งซึ่งแสดงว่า การไม่ยอมแพ้ต่อการกระหน่ำของฝนและพายุร้ายที่พัดผ่านเข้ามาในชีวิตนั้น จะทำให้เกิดความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันได้เป็นอย่างดี และเขาเล่าว่าเขื่อนเจ้าเณรที่จังหวัดกาญจนบุรีนั้น ก็เป็นชื่อที่ตั้งไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่เจ้าขุนเณรผู้นี้นั่นเอง

วัคซีน หรือ สตรีกนิน

ในสมัยปัจจุบัน เรารู้จักกันดีถึงการฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรคต่าง ๆ มีอหิวาตกโรคเป็นต้น โดยมากผู้ที่ไม่ได้ทราบมาก่อนก็มักจะคิดว่า วัคซีนเป็น ยา อะไรอย่างหนึ่งที่เขาคิดขึ้นมาเพื่อป้องกันโรคนั้น ๆ ไม่ให้เข้ามาสู่ร่างกายได้ แต่สำหรับผู้ที่เคยได้รับรู้ข้อมูลในเรื่องนี้มาบ้าง ก็จะทราบได้ดีว่าวัคซีนนั้น ไม่ใช่เป็นยาอะไรโดยตรงเลย แต่แท้ที่จริงก็เป็นเชื้ออหิวาตกโรคที่เราต้องการจะป้องกันไม่ให้เป็นนั่นเอง โดยเคล็ดของเขามีอยู่ว่าเชื้ออหิวาตกโรคที่เขาฉีดเข้าไปในร่างกายของเรานั้นเป็น

เชื้อที่เขาทำให้มีกำลังอ่อนลง จนไม่สามารถจะทำอันตรายค่าชีวิตเราได้แล้ว การฉีดเข้าไปในร่างกายก็คือเป็นการ *กระตุ้น* หรือว่า *เตือน* หรือว่า *เร่ง* ให้ร่างกายผลิตภูมิต้านทานโรคนั้นเป็นการเตรียมตัว หรือว่า *สอบซ้อม* ไว้ก่อนนั่นเอง เพื่อเวลาเมื่อถึงเวลา "*สอบไล่*" คือต้องผจญกับโรคนั้นจริง ๆ เข้า ร่างกายจะได้มีอำนาจต้านทานได้ดีขึ้น เพราะได้ผ่านการสอบซ้อมมาบ้างแล้ว

ในทางตรงข้าม ถ้าร่างกายไม่ได้ผ่านการเตรียมตัว การถูกตักเตือนหรือการสอบซ้อมมาก่อน เมื่อถึงคราวต้องเผชิญกับ "*ของจริง*" ซึ่งมีอิทธิฤทธิ์เต็มที่เข้า ก็จะกลายเป็นเสมือนได้รับยาพิษที่เรียกกันว่า สตริกนิน (ที่เขาใช้เบื่อสุนัข) เข้าในคราวเดียว ก็เป็นอันต้องสิ้นฤทธิ์ยอมแพ้แก่โรคนั้นอย่างไม่มีทางสู้เลย เพราะไม่ได้มีการ "ซ้อม" มาก่อน เรียกตามภาษานักมวยในสมัยปัจจุบัน จะใช้สำนวนว่า "**อ่อนซ้อม**" หรือ "**ขาดซ้อม**" ก็น่าจะได้

ชีวิตของบุคคลผู้ซึ่งได้รับการเลี้ยงดูอย่างทนุถนอม มีการปรนเปรอด้วยความสนุกสนานและสะดวกสบายโดย

ไม่มีทางได้พบกับ "ฝนกระหน่ำและพายุร้าย" เลยก็เป็นเช่นเดียวกันนี้ ข้าพเจ้าได้เคยกล่าวมาในบทก่อนแล้วว่า ความต้านทาน (resistance) ทางไฟฟ้าทำให้เกิดเป็นแสงสว่างขึ้นมาได้ ในทำนองเดียวกัน ชีวิตที่ได้รับการฝึกฝนอบรมให้มีความต้านทานต่ออำนาจของกิเลสภายใน และอุปสรรคภายนอกก็จะมีภูมิคุ้มกัน (immunity) และมีความมั่นคง (security) พอสมควร ข้อสำคัญก็คือ จิตใจของเขาจะมี แสงสว่าง อีกด้วย ในทางตรงกันข้าม ชีวิตและจิตใจที่ไม่มีความต้านทาน ก็จะไม่มีภูมิคุ้มกัน และก็จะเป็นจิตใจที่มืดมิด ไม่มีแสงสว่างหรือความเลื่อมรัศมีใด ๆ มาให้เห็นเลยถ้าจะเปรียบเหมือนต้นไม้ ก็เป็นต้นไม้ที่มีรากผุหรือเน่า เมื่อถูกการกระหน่ำจากพายุและฝนเพียงเล็กน้อย ก็จะมีอันต้อง "เอนรากคลอนถอนไป" จริง ๆ ไม่มีวันที่กลับงอกงามขึ้นได้เลย

"ไข่กระทบหิน"

ในสมัยเด็ก ข้าพเจ้าเคยดูภาพยนตร์จินตนิยายทางวิทยาศาสตร์เรื่องหนึ่ง ชื่อ WAR OF THE WORLDS

ภาษาไทยให้ชื่อว่า สงครามสร้างโลก เนื้อเรื่องแต่งตามนวนิยายวิทยาศาสตร์ของนักประพันธ์เอกชื่อ เอช. จี. เวลลส์ กล่าวถึงมนุษย์ต่างดาวที่มีฤทธาศักดานุภาพมาก ดูเหมือนว่าจะมาจากดาวพระอังคาร ซึ่งยกกองทัพจรวดหรือจานบินมาทำลายล้างโลก โดยเฉพาะที่ประเทศอเมริกาเป็นว่าเล่น โดยที่ไม่มีอาวุธที่ทันสมัยที่สุดของเราในขณะนั้น จะสามารถหยุดยั้งมนุษย์จากดาวอังคารเหล่านี้ได้เลย ตามท้องเรื่องนั้น ปรากฏว่าตึกรามบ้านเรือนในอเมริกาหลายหลังและหลายเมือง ถูกทำลายราบพินาศเป็นหน้ากลอง มนุษย์ในโลกกำลังจะถึงกาลวิบัติกันหมดสิ้นแล้ว ก็พอดีมนุษย์ต่างดาวเหล่านั้น จำพวกหนึ่ง เกิดจามเสียง "ฮัดเช้ย" ออกมา ๓ หรือ ๔ ครั้ง แล้วก็ล้มลงม่อยกะรอก แน่นิ่งอยู่กับที่ และต่อมาไม่ช้ามนุษย์จำนวนอื่น ๆ ทั้งหมดก็ปรากฏอาการจาม "ฮัดเช้ย" ออกมาตาม ๆ กัน ในไม่ช้าก็ล้มลงตายระเนระนาดหมดทั้งกองทัพ โดยที่ชาวมนุษย์โลกเราไม่ต้องเสียเวลาปราบปรามเลย ปรากฏในภายหลังว่าพวกนี้เป็นโรค หวัดตายนั่นเอง สันนิษฐานกันว่าพวกนี้มาจากโลกหรือดาว

เคราะห์ของเขา ซึ่งมีบรรยากาศที่สะอาดมาก จนเขาไม่มีความต้านทาน ไม่มีภูมิคุ้มกันอะไรเลย พอมาเป็นโรคหวัด ซึ่งเป็นโรคธรรมดาสามัญที่สุดของชาวโลกเรา เพียงไม่กี่นาที เรียกว่าพอจาม "ฮัดเช้ย" มาได้ ๓ หรือ ๔ ครั้ง ก็ล้มลงตายสนิทไปตาม ๆ กัน ด้วยโรคซึ่งพวกเราเป็นกันนับเวลาสิบปียี่สิบปีหรือมากกว่านั้น ก็ยังไม่มีใครตายด้วยโรคนี้โดยตรงเลย เขาว่ากันว่านี้เป็นตัวอย่างของผู้ที่มีชีวิตสะดวกสบายมาเสียจนเคยชิน จนร่างกายและจิตใจไม่มีความสามารถสร้างความต้านทาน และภูมิคุ้มกันได้เลย ดังนั้นพอโดนกระทบแบบ "วัคซิน" เข้าเพียงเล็กน้อย ก็มีฤทธิ์เท่ากับได้รับ "สตริ๊กนิน" เต็มอัตราศึก สาเหตุก็เพราะการ "อ่อน ซ้อม" หรือ "ขาดซ้อม" นั่นเอง ชีวิตของมนุษย์จากดาวอังคารผู้เคยชินต่อภาวะ **"ไข่ไม่ให้กระทบหิน"** พอเกิดการต้อง **"กระทบหิน"** เข้าจริง ๆ จึงถึงความสิ้นสุดลงด้วยประการดังนี้

ดร. ด้วง บุตรชายของข้าพเจ้า ผู้เคยไปทำการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ที่ประเทศสวีเดนมาแล้วเป็นเวลา ๑ ปี ได้เล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า ในประเทศนั้น เด็กๆมีสิทธิ

เสรีภาพมากอย่างไม่น่าเชื่อ คือกฎหมายของเขามีกำหนดว่า เมื่อเด็กมีอายุพ้นกำหนดหนึ่งไปแล้ว ซึ่งดูเหมือนจะประมาณไม่เกิน ๑๐ ปี พ่อแม่จะลงโทษเฆี่ยนตีลูกไม่ได้เลยถือว่าเป็นความผิดทางกฎหมาย ลูก ๆ มีสิทธิที่จะฟ้องตำรวจ ให้เรียกพ่อแม่มาปรับหรือจำได้ และโดยเฉพาะในด้านเพศสัมพันธ์เด็ก ๆ ของเขาก็มีสิทธิเสรีภาพเหลือเฟือ พ่อแม่จะเข้าไปสอดแทรกอะไรแทบจะไม่ได้เลย บุตรชายของข้าพเจ้าเล่าให้ฟังถึงผลจากเสรีภาพขนาดนี้ว่า ปรากฏว่าในประเทศสวีเดนนั้น เด็กวัยรุ่นฆ่าตัวตายมีสถิติสูงที่สุด คือสูงกว่าประเทศอื่น ๆ ในยุโรปทั้งหมด ทั้งนี้คงจะเป็นเพราะว่าเด็ก ๆ เหล่านั้นถูกตามใจมาเสียจนเคยตัวและเสียนิสัย กลายเป็น "ไข่ในหิน" ถูกฝนและพายุร้ายแห่งชีวิต เช่น ความผิดหวังอะไรบ้างเล็กน้อย ก็ทนไม่ได้เพราะไม่มีอำนาจต้านทานและไม่มีหลักใดสำหรับยึดเป็นที่พึ่งในทางศาสนาเสียเลย ทำให้มองไม่เห็นทางออกแห่งชีวิต หันเข้าหาการทำลายตนเอง ซึ่งเป็นการจบชีวิตอย่างน่าเสียดาย ที่ว่าน่าเสียดายก็คือ เกิดมาแล้วไม่ได้ตายในการทำความดีอะไรเลย

เด็ก ๆ เหล่านี้หลังจากตายไปแล้ว ก็จะต้องไปทนทุกข์ทรมานในภูมิอันเป็นอบายทุคคติอีกนานแสนนาน เพราะความเป็นผู้ไม่มีสัมมาทิฐิ ขาดโยนิโสมนสิการ ไม่มี "กำลังภายใน" ที่จะต่อต้าน "ฝนและพายุร้าย" แห่งชีวิตเสียเลย ชีวิตของเขาเป็นเสมือนต้นไม้ที่มีรากผุหรือเน่า หรือไม่ก็เป็นเสมือนป้ายโฆษณาสินค้าซึ่ง "ต้านทาน" ด้วยความแข็งทื่อ พยายาม ขืน และ ฝืน ต่อสภาพที่เกินกำลังของตนเอง จึงได้รับผล คือเป็นผู้เสวยทุกข์ *อันไม่มีประโยชน์* ทั้งกายและใจ ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า เขาตายแบบ "ยาจกเข็ญใจ" ในทางธรรมโดยแท้

ชีวิต ผิดคาด พลาดหวัง
เผลอพลั้ง อย่าคิด สับสน
ธรรมดา เกิดมา ทุกคน
ไม่พ้น วันหนึ่ง พึงมี
ตั้งจิต คิดเห็น เป็นบทเรียน
พากเพียร คิดสู้ อย่าหนี
ถือเป็น "ธัวเร่ง" ที่ดี
เพื่อพัฒนา ชีวี ก้าวไกล

เป็นเสมือน สอบซ้อม ด้วย "วัคซีน"
เพื่อให้ เคยชิน ก่อน "สอบไล่"
ดีกว่าถูก "สตรีกนิน" ทันใด
เป็นกำลัง ภายใน คุ้ม ใจ ตน

หัดคิด มักน้อย ปล่อยวาง
ปลงตก เสียบ้าง อย่าบ่น
เกิดมา ชั่ว—ดี มี—จน
ต้องทน สู้ไป ในเวที—

ชีวิต คือละคร ฉากหนึ่ง
เราพึง แสดงให้ เต็มที่
สร้างสม บ่มบา— ระมี
ก่อนปิด "ฉาก" นี้ อย่าดูเบา

สุขบ้าง ทุกข์บ้าง —ก็ธรรมดา
สรรเสริญ นินทา —ก็ช่างเขา
ฝึกคุณธรรม ภายใน ของเรา
อย่าให้ต้อง หมองเศร้า ทับทวี

ประคองจิต ด้วยศรัทธา อันผ่องใส
เกิดเป็น ประกายใจ เลื่อมรัศมี
อยู่เหนือทุกข์ เป็นสุขล้น มนฤดี
สู่ความเกษม สวัสดี "เศรษฐีธรรม"

- ๑๖ -

เศรษฐีธรรม

(ตอน บทเรียนจากลมหนาว)

โรค "ความดัน (ทุรัง) สูง" และ โรค "ความถี่ต่ำ"

High (Stubborn) pressure and low frequency

หนาวลมต้องห่มผ้า หนาวฟ้าต้องผิงไฟ
แต่หนาวอารมณ์จะห่มอะไร ฉันทนไม่ไหวจริงเอย

สุโข วิเวโก ตุฏฺฐสฺส สุตธมฺมสฺส ปสฺสโก
ความสงัดเป็นสุขของบุคคลผู้ยินดี (ในธรรม)
มีธรรมอันสดับแล้ว เห็น(ธรรม)แล้ว

— พุทธอุทาน

เตรียมตัวตายให้สวย กว่าชาติที่แล้วมา
ก้าวออกไปอย่างสง่า จาก "ร่าง" นี้ให้ได้เอย.

คน "ขี้หนาว"

ข้าพเจ้าได้มาผจญกับ "สายลมหนาว" ของจังหวัดเชียงใหม่นับเป็นครั้งที่ ๓ ในปีนี้ ซึ่งในระหว่างนี้ก็ทำให้รับคติธรรม หรือว่า บทเรียนชีวิต ที่ไม่ได้นึกได้ฝันมาก่อนหลายประการ ซึ่งล้วนแต่มีประโยชน์แก่ชีวิตอยู่ไม่น้อย ในปีแรกที่ต้องมา "ผจญ" หรือว่า "เผชิญ" กับฤดูหนาวของจังหวัดเชียงใหม่นั้น เป็นไปด้วยความวิตกกังวลและประหวั่นพรั่นพรึงเอาการอยู่เหมือนกัน ทั้งนี้เพราะข้าพเจ้ารู้ตัวว่าตนเองเป็นคน "ขี้หนาว" มากกว่าผู้อื่น เพราะเป็นคนผอม มีเนื้อน้อย มีมันน้อย จึงอยู่ในฐานะที่จะต้องมีความรู้สึกไวต่อความหนาวมากกว่าคนที่มีเนื้อมาก มีมันมาก ปรากฏการณ์ในช่วงที่อยู่ที่กรุงเทพฯ เป็นเครื่องยืนยันความจริงข้อนี้ได้เป็นอย่างดี เพราะในขณะที่ผู้อื่นทั่ว ๆ ไป เขารู้สึกหนาวบ้างเล็กน้อยในระหว่างหน้าหนาวนั้น ข้าพเจ้าจะรู้สึกว่าหนาวมากกว่าผู้อื่น ในขณะที่คนทั่วไปเขาสรวมเสื้อกันเพียงชั้นเดียวหรือสองชั้น ข้าพเจ้าก็ต้องสรวมทับกันลงไปถึง ๓ หรือ ๔ ชั้นจึงจะพอทนได้

ในสมัยที่ได้เดินทางไปอินเดียกับคณะของอาจารย์-พร เมื่อสิบกว่าปีมาแล้วนั้น ยังจำได้ดีถึงวันที่พวกเราลุกออกจากที่นอนในโฮเต็ลบนยอดเขาแห่งหนึ่ง ชื่ออะไรก็ลืมไปเสียแล้ว จุดประสงค์ก็เพื่อไปชมพระอาทิตย์ขึ้นที่ยอดเขา ซึ่งดูเหมือนจะชื่อว่า "ไทเกอร์ฮิล" เช้าวันนั้น เราต้องลุกขึ้นตั้งแต่ตี ๔ กว่า ๆ พอตี ๕ ก็ออกเดินทางโดยมีรถมารับเดินทางฝ่าความมืด และความเงียบสงัดไปยังยอดเขาอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งอยู่ห่างออกไปพอสมควร เพื่อจะไปชมแสงเงินแสงทองจากยอดเขาด้านตะวันออก ซึ่งเขาเล่าลือว่า สวยสดงดงามเหลือเกิน เพราะเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ มีสีสรรตระการตา ระบายด้วยภู่กันธรรมชาติ ซึ่งมีฝีมือเหนือกว่าการระบายด้วยฝีมือช่างที่เป็นมนุษย์ อย่างสุดที่จะหาถ้อยคำรำพันให้สมกับความงามนั้นได้เลย ช่วงเวลานั้นเป็นหน้าหนาว อากาศเย็นผิดปกติธรรมดา และเมื่อเราไปอยู่บนยอดเขาในเวลาเช้ามืด ลมแรงอย่างนั้น ก็เป็นของแน่นอนว่าเราจะต้องผจญกับความหนาวเอาการทีเดียว ใครต่อใครที่เขามีเนื้อมากกว่าข้าพเจ้า ดูก็สวมเสื้อกันคนละ

ตัวหรือสองตัวเป็นอย่างมาก และดูเขาก็ทนหนาวกันได้ดีพอสมควร แต่สำหรับข้าพเจ้าซึ่งมีเนื้อน้อยกว่าเพื่อน ต้องขนเอาเสื้อหนาวที่นำไปจากเมืองไทย กี่ตัวต่อกี่ตัวก็จำไม่ได้เสียแล้ว แต่เรียกว่าขนมันคลุมร่างกันจนหมดแถมด้วยผ้าห่มของโรงแรมอีกผืนหนึ่ง ทำเอาแลดูคล้าย ๆ กับหมีตัวหนึ่งนั่นเอง ปรากฏว่าใครต่อใครเห็นรูปร่างของข้าพเจ้าในเวลานั้นแล้ว ก็หัวเราะกันยกใหญ่ด้วยความขบขันและคงจะด้วยความสังเวชอีกด้วย เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์เช่นนั้น ข้าพเจ้าก็ไม่รู้ว่าจะแสดงปฏิกิริยาอย่างใด นอกจากต้องผสมโรงหัวเราะแหะ ๆ อย่างไม่เต็มเสียง ไปกับเขาด้วยอย่างนั้นเอง

ความเป็นผู้รู้สึกไวต่อความหนาว หรือที่ตามสำนวนลูกทุ่งว่า เป็นคน "ขี้หนาว" มากกว่าผู้อื่นเป็นปกตินี้เอง ทำให้ข้าพเจ้าใช้ฤดูหนาวแรกที่เชียงใหม่ด้วยความวิตกกังวล เกรงว่าร่างกายจะทนไม่ได้ เพราะรู้จากคำบอกเล่าของผู้อื่น ว่าความหนาวที่เชียงใหม่นั้นรุนแรงกว่า และยาวนานกว่าที่กรุงเทพฯมาก แต่ก็คิดว่าไหน ๆ ก็มีความจำเป็นที่จะต้องอยู่ *(เพื่อเป็นเพื่อน*

ภรรยา ซึ่งต้องอยู่คนเดียว ในระหว่างที่บุตรชายของข้าพเจ้าเดินทางไปราชการที่ประเทศแคนาดา เป็นเวลา ๓ เดือน พร้อมกับบุตรสะใภ้ด้วย) ที่บ้านของเรา ไม่มีใครช่วยดูแลผ่อนแรงทำงานบ้านเลย เพราะในยุคที่เรียกว่ายุค "คนใช้เจ้าขา" นี้ การจะหาคนมาช่วยทำงานบ้านที่พอจะไว้ใจได้นั้น ยากเหลือเกิน คงจะพอ ๆ กับงมเข็มในมหาสมุทรที่เดียว

ข้าพเจ้าย้ายมาอยู่เชียงใหม่ตอนช่วงปลายฤดูฝนต้นฤดูหนาว คือประมาณเวลาออกพรรษา โดยเตรียมเสื้อผ้ามาให้ความอบอุ่นอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งเตรียมใจไว้รับสภาพอากาศด้วย เรียกว่าได้เตรียมมาทั้งกายและใจที่เดียว พร้อมกับนึกวาดภาพเอาว่าน่ากลัวจะต้องทนหนาวขนาดนั้นขนาดนี้ ร่างกายจะทนไหวหรือไม่ไหวก็ยังไม่รู้ อย่างไรก็ตาม อาศัยที่ข้าพเจ้าเป็นคนมีสันดานหรืออัธยาศรัยรักต้นไม้มาแต่เดิม เป็นความรักที่ฝังใจมาตั้งแต่เล็กแต่น้อย รู้สึกตัวอยู่เสมอว่า เมื่อใดที่ได้เห็นป่าและทิวเขาสลับซับซ้อน เช่นภูมิประเทศรอบข้างของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นต้นแล้ว ก็จะรู้สึกปลอด

โปร่งสบายใจอย่างลึก ๆ ทุกครั้ง ทั้งนี้ผิดกับการอยู่ในกรุงเทพ ฯ ซึ่งจะได้เห็นแต่ "บ่าคอนกรีต" ตลอดเวลา อาจเป็นได้ว่าความสุขใจที่ได้เห็นและได้อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมสีเขียวที่ถูกกับอัธยาศรัยนี้ ได้เป็นเครื่องช่วยให้ข้าพเจ้าสามารถทนความหนาวของเชียงใหม่ได้ดีบ้างเล็กน้อย คือไม่ถึงกับรู้สึกว่าเป็นการทรมาณมากมายอะไรนัก ความทุกข์ที่อาจจะมีบ้าง ก็ไม่มากและรุนแรงเหมือนดังที่คิดฝันและคาดคะเนไว้แต่ก่อน สภาพอากาศคืออุณหภูมินั้น แน่ละ จะต้องลดลงต่ำกว่าที่กรุงเทพ ฯ มากพอดู และช่วงเวลาแห่งความหนาวเย็นก็ต้องนานกว่าที่กรุงเทพ ฯ เป็นอันมาก เรียกว่าในบางปี ขณะที่กรุงเทพ ฯ มีความรู้สึกว่าหนาวเย็นเพียง ๓ หรือ ๔ วันนั้น ที่เชียงใหม่จะมีอากาศหนาวเย็นอย่างน้อยก็ ๓ เดือน หรืออาจจะยาวนานไปถึงเกือบ ๔ เดือนด้วยก็ได้

สุขภาพนัยน์ตา กับสุขภาพจิต

ความหวาดเกรงของข้าพเจ้าอีกอย่างหนึ่ง ก็คือเรื่องสุขภาพของนัยน์ตา ในสมัยเมื่ออยู่ที่กรุงเทพ ฯ พอ

ถึงช่วงเวลาหน้าหนาว แม้จะเป็นระยะสั้น ๆ และไม่หนาวมากเพียงใดก็ตาม นัยน์ตาของข้าพเจ้าจะมีอาการปวดแสบผิดปกติ มากบ้างน้อยบ้างเสมอต้องใช้ยาหยอดตาเป็นประจำ ดังนั้นเมื่อรู้ว่าที่เชียงใหม่อากาศหนาวกว่ากรุงเทพ ฯ มาก และก็หนาวนานมากด้วยเช่นนี้ ก็เกิดความรู้สึกหวาดหวั่นซ้อนขึ้นมาอีกอย่างหนึ่ง คือนึกวาดภาพเอาเองว่า น่ากลัวนัยน์ตาของตนเองคงจะต้องมีอาการแสบมากจนแทบทนไม่ได้เป็นแน่ ข้าพเจ้ามาอยู่ประจำที่เชียงใหม่เมื่อปลายฤดูฝน คือต้นฤดูหนาว ความหวาดหวั่นดังกล่าวก็คอยหลอกหลอนจิตใจอยู่บ่อย ๆ แต่ความเพลิดเพลินและความสุขทางใจที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อมสีเขียวในบริเวณมหาวิทยาลัย ก็คงจะเป็นเครื่องทำให้เกิดกำลังใจได้พอสมควรเหมือนกัน เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่า ได้รับความสบายและสงบใจอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อนเลย สถานที่ที่สงัดเงียบค่อนข้างจะวังเวงพอสมควร แม้ในเวลากลางวัน ทำให้จิตใจสงบดีบ่อยครั้ง แม้โดยไม่ต้องใช้ความพยายามอย่างใด และก็บ่อยครั้งหรือว่าส่วนมาก ข้าพเจ้าก็ลืม

ความหวั่นเกรงที่เคยคิดหลอกหลอนตนเองแต่เดิมมาไปได้ เสียงจั๊กจั่นเรไร, ภาพต้นไม้สีเขียว, หนทางเดินแคบ (*ที่เรียกกันว่า* trail) ซึ่งลัดเลาะลดเลี้ยวไปตามสุมทุมพุ่มไม้แถบหมู่บ้านเชิงดอย, ทิวเขาสลับซับซ้อนเสมือนกับจะเอื้อมขึ้นไปสอยดาว, ท้องฟ้าหน้าหนาวซึ่งกระจ่างสดใสไร้เมฆหมอกเกือบตลอดวันและคืน ทำให้เกิดสภาพกายวิเวกเป็นส่วนใหญ่ พร้อมกับทำให้เกิดจิตวิเวกเป็นส่วนน้อยแต่บ่อย ๆ ครั้ง อาจเป็นเพราะธรรมชาติแวดล้อมซึ่งถูกกับอัธยาศัยเช่นนี้ก็ได้ ทำให้เป็นเครื่องผ่อนคลายความน่ากลัวความหนาวที่มีแก่ข้าพเจ้า ลดน้อยลงไปได้บ้าง อย่างน้อยก็ทำให้ข้าพเจ้าตื่นแต่เช้ามืด และพยายามออกไปเดินโต้ลมหนาว โดยสรวมเสื้อกันหนาวหลาย ๆ ตัวอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งมีถุงมืออย่างหนา และถุงคลุมหน้าซึ่งทางเชียงใหม่เขาเรียกกันว่า "หมวกโม่ง" คลุมอีก เป็นการปกคลุมตั้งแต่ศีรษะจรดเท้าเลยทีเดียว ที่ต้องทำเช่นนั้นก็เพราะข้าพเจ้าเคยดูภาพยนตร์เกี่ยวกับทหารไทยที่ไปร่วมรบกับทหารสหประชาชาติในเกาหลี และก็ได้เคยสนทนา

กับทหารผ่านศึกรุ่นนั้นมาบ้างอีกด้วย จึงยังจำได้ว่าทหารไทยเหล่านั้นกล่าวว่า แม้จะมีเครื่องกันหนาวปกคลุมร่างกายอย่างเต็มที่แล้วก็ตาม แต่ก็จำเป็นต้องมีการ "ออกเดิน" สู้กับความหนาวอีกด้วย มิฉะนั้นจะ "เดินไม่ออก" เลยทีเดียว ข้าพเจ้าจำหลักการต่อสู้กับความหนาวข้อนี้ได้ดี จึงคิดว่าบัดนี้ถึงคราวแล้ว ที่จะต้องนำหลักการปฏิบัติดังกล่าวมาประยุกต์เข้ากับกรณีของตนเองบ้างให้จงได้ เพราะถ้าขืนมัวนอนเขลง งอมืองอเท้าอยู่ในที่นอนจนกระทั่งตะวันสายโด่งละก็ น่าจะไม่ได้การแน่

อีกประการหนึ่ง เมื่อนึกย้อนหลังไปในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งครั้งนั้นข้าพเจ้ารับราชการทหารสังกัดกรม ปตอ. พัน ๕ (สนาม)ร้อย ๒ ถูกส่งไปประจำฐานทัพอยู่ที่ตำบลสามแยกวังชมภู จังหวัดเพชรบูรณ์ ในความบังคับบัญชาของ พ.ต. ทวิช เสนีวงศ์ *(ยศในสมัยนั้น)* ซึ่งต่อมาได้เป็น รมต. กลาโหม ในรัฐบาล มรว. เสนีย์ปราโมช ผู้บังคับกองร้อยของเราคือ ร.ท. ทวี ณ นคร ผบ. หมู่ คือ ส.ต. นาถ นิลเทศ

และอีกคนหนึ่งซึ่งจำชื่อไม่ได้เสียแล้ว ค่ายของเราตั้งอยู่ในสวนอ้อยของนายจุล คุ้นวงศ์ ซึ่งคงจะเป็นบิดาของนายบรรเจิด คุ้นวงศ์ เจ้าของไร่ บี.เอ็น. ที่ใกล้แคมป์สนของอาจารย์พรในปัจจุบันนี้

อากาศที่นั่นหนาวเอาการ สงสัยว่าอาจจะหนาวกว่าที่เชียงใหม่ก็ได้ แต่เนื่องจากตอนนั้นข้าพเจ้ายังอยู่ในวัยหนุ่ม อายุเพิ่ง ๒๐ กว่า จึงรู้สึกว่าแม้จะรู้สึกว่าหนาวมากก็ยังพอทนได้ ไม่เป็นการทรมานมากมายนัก เพราะตอนตี ๕ เราได้รับคำสั่งจากผู้บังคับหมู่ ให้ออกวิ่งสู้กับความหนาวทุกวัน จึงทำให้เลือดฉีดแรง ทนความหนาวได้ดีขึ้น นอกจากนั้น ตอนหัวค่ำและหัวรุ่งเราก็ยังได้รับอนุญาตให้จุดไฟผิงได้ อย่างน้อยก็พอทำให้เกิดความอบอุ่นที่มือทั้งสองข้างได้ดีขึ้น เรานั่งผิงไฟกันเป็นหมู่ คุยกันถึงเรื่องสงคราม และปรับทุกข์กันถึงเรื่องครอบครัวที่อยู่ข้างหลัง ก็ทำให้คลายทุกข์และคลายเหงาไปได้บ้างเหมือนกัน

ความอดทนของสมณศายกบุตร

ข้าพเจ้าออกเดินโต้ลมหนาวของเชียงใหม่แต่เช้าตรู่ได้ราว ๓ หรือ ๔ วันด้วยความภูมิใจในตนเอง โดยไม่ได้สังเกตการณ์สิ่งที่เห็นปรากฏอยู่ในระหว่างทาง เพราะมัวแต่คิดว่าตนเองนี้เก่งพอสมควรทีเดียว แต่พอหลังจากนั้นไป ได้เห็นและสังเกตเหตุการณ์ที่เห็นในระหว่างทาง และได้เก็บนำมาคิด โดยประยุกต์เข้ากับตนเอง ก็ทำให้หมดความภูมิใจไปเป็นอันมาก กลับเกิดความละอายใจขึ้นแทนที่ ทั้งนี้ในเมื่อได้เห็นพระภิกษุชาวเชียงใหม่ *(หรืออาจจะเป็นชาวจากจังหวัดอื่น เข้ามาพำนักอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ก็ได้)* ที่เดินออกบิณฑบาตในตอนเช้าตรู่ โดยมากันเป็นแถวยาวบ้าง หรือมาตามลำพังองค์เดียวบ้างก็มี ท่านเหล่านั้น ทั้ง ๆ ที่อากาศหนาวเย็นเช่นนั้น ก็ยังสามารถเดินด้วยความสงบ อย่างน้อยก็สงบกาย ทั้ง ๆ ที่ท่านไม่ได้สวมหมวกคลุมหน้าดังข้าพเจ้า และไม่ได้สวมถุงเท้ากันหนาว แต่ทว่าเดินเท้าเปล่า ไม่ได้สวมถุงมือ และก็ไม่ได้สวมเสื้อหนาวหลาย ๆ ชั้นดังข้าพเจ้าเลย หากจะมีบ้างชั้นใน ก็คงจะ

เป็นองสะผ้าสำลีสักชิ้นหนึ่งเท่านั้นเอง เคยสนทนากับบางท่านที่เดินลงมาจากเชิงเขาหลังมหาวิทยาลัย ท่านบอกว่าท่านลงมาจากวัดผาลาด ซึ่งอยู่เหนือขึ้นไปอีกระยะทางประมาณครึ่งทางไปดอยสุเทพ ถ้าคิดว่าระยะทางจากเชิงเขาขึ้นไปดอยสุเทพเป็นระยะทาง (ตรง) ประมาณ ๓,๕๐๐ ฟีต *(ตามเอกสารขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)* ระยะทางไต่ขึ้นไปตามลาดชันเขา *(ไม่ใช่ทางรถยนต์)* ก็จะได้ประมาณ ๑,๘๐๐ ฟีต เป็นอย่างน้อย ข้าพเจ้าเคยตะเกียกตะกายขึ้นไปตามทางนั้น ในสมัยเมื่ออายุขึ้นเลข ๕ นำหน้าต่อกับเลข ๖ รู้สึกว่าพอมีกำลังอดทนไปได้พอสมควร แต่บัดนี้ อายุขึ้นเลยเลข ๗ มาครึ่งทางกับเลข ๘ แล้ว หากจะต้องตะเกียกตะกายเช่นนั้นอีก ก็รู้สึกว่าคงจะขึ้นไม่ไหว

ในตอนแรก ข้าพเจ้าก็คิดว่าภิกษุเหล่านั้น คงจะเป็นพระหนุ่ม ๆ เป็นส่วนมาก ซึ่งก็แน่ละ ท่านคงจะต้องแข็งแรงกว่า และจึงสามารถทนต่อความหนาวได้ดีกว่าข้าพเจ้ามาก แต่เมื่อสังเกตไปสักพักหนึ่ง ก็สามารถแลเห็นพระภิกษุชรา ซึ่งคงจะมีอายุไล่เลี่ยกับข้าพเจ้า

เหมือนกัน หลายองค์ท่านเหล่านั้นต่างก็พากันเดินไปบิณฑบาตตอนเช้าตรู่ ฝ่าความหนาวเย็นของอากาศไปด้วยท่าทางอันสงบ ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้สวมหมวกกันหนาว ไม่มีถุงเท้า ไม่ได้สวมถุงมืออย่างข้าพเจ้าเลย ภาพที่ปรากฏให้เห็นเฉพาะหน้าเช่นนี้ ทำให้ความรู้สึกภูมิใจที่คิดว่าตนเองเก่งสามารถทนหนาวเดินออกมาในยามเช้าได้เช่นนี้ ต้อง "ฝ่อ" และ "แฟบ" ลงไปถนัดใจ เกิดความรู้สึกขึ้นมาแทนที่ว่า ตนเองช่างมีความอดทนน้อยกว่าท่านภิกษุผู้มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันกับข้าพเจ้าอย่างมากมาย พร้อมกันนั้นก็คิดประหลาดใจว่าเหตุใดหนอท่านจึงมีความสามารถอดทนได้ถึงขนาดนี้ทีเดียว

ความคิดในขั้นต่อมาก็เกิดขึ้นให้เหตุผล ซึ่งค่อนข้างจะเข้ากับตนเองอยู่อีกว่า "อ้อ คงเป็นเพราะว่า ท่านเป็นคนพื้นเพชาวเมืองนี้ เรียกว่าคงจะได้เคยเผชิญและผจญกับความรุนแรงของสภาพอากาศเช่นนี้มานมนานหลายปี อาจจะเป็นตั้งแต่ท่านเหล่านั้นยังอยู่ในวัยหนุ่มก็เป็นได้ ท่านจึงมี "ภูมิต้านทาน" อันเกิดจากความเคยชินได้ดีกว่า ข้าพเจ้าเป็นอันมาก และแล้วก็คิดต่อไป

แบบยกย่องตนเองอีกว่า "นี่ถ้าเราเคยอยู่ในสถานที่เช่นนี้มาตั้งแต่อยู่ในวัยหนุ่ม ก็คงจะต้องสามารถอดทนได้เหมือนท่านเหล่านี้แหละน่ะ" เหตุผลเช่นนี้ทำให้เป็นเครื่องปลอบใจตนเอง ทำให้ความภูมิใจที่คิดว่า ตนเองเก่งเอาการนั้น กลับคืนมาได้บ้างพอสมควร

แต่ครั้นต่อมา เมื่อนึกย้อนหลัง กลับไปถึงสมัยพุทธกาล โดยเฉพาะในช่วงปฐมโพธิกาล คือหลังจากการตรัสรู้ใหม่ ๆ ในยุคแรก ๆ ซึ่งก่อนที่หมอชีวกโกมารภัจจ์จะทูลขอให้ภิกษุรับจีวรจากคฤหัสถ์ได้นั้น ก็หมายความว่าภิกษุจะต้องเก็บรวบรวมเศษผ้าที่เขาทิ้งไว้ตามกองขยะ มาเย็บ, ปะ, และตัดทำเป็นจีวรเอาเอง และในช่วงเวลานี้เอง ที่พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะอัคคสาวก และพระยสะ ได้ออกบวช ท่านเหล่านั้นโดยเฉพาะพระยสะ ก็เป็นที่รู้กันอยู่ว่าเป็นบุตรเศรษฐี มีชีวิตแวดล้อมไปด้วยกามคุณ คือความสนุก, สะดวก, และ สบาย ทุกอย่างเท่าที่เงินทองของบิดามารดาของท่านจะหามาปรนเปรอให้ได้ มีคำในพระคัมภีร์กล่าวว่าท่านเป็น "สุขุมาลชาติ" ซึ่งถ้าจะแปลเอาความโดย

สำนวนสมัยปัจจุบัน ก็คงจะแปลได้ว่าเป็นคน "ผิวบาง" แบบชาวเมืองหลวง หรือลูกเศรษฐีผู้ดีทั้งหลายที่ได้รับการถนอมกล่อมเกลี้ยงแบบไข่ไม่ให้กระทบหินนั่นเอง แต่ท่านเหล่านี้ เมื่อได้มาบรรพชาเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ก็เป็นอันว่าวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของท่านต้องพลิกกลับอย่าง "หน้ามือเป็นหลังมือ และโดยปัจจุบันทันด่วน อย่างรุนแรงผาดโผน" แทบไม่น่าเชื่อที่ท่านจะทนได้เลย ลองคิดดูว่าจากชีวิตที่เป็นแบบ "ไข่ไม่ได้เคยกระทบหิน" มาเป็นชีวิตที่ระหกระเหินเป็นนกขมิ้นเหลืองอ่อน ค่ำไหนนอนนั่น จากชีวิตที่แวดล้อมไปด้วยเครื่องบำรุงบำเรอความสะดวกสบายทุกอย่างมาเป็นชีวิตที่ต้องอด ๆ อยาก ๆ ไม่มีทางทราบได้เลยว่า อาหารมื้อต่อไปจะได้มาหรือไม่ และจะได้มาจากที่ไหน และถึงแม้ว่าจะได้มาบ้าง ก็ไม่ทราบว่าจะถูกต้องกับความประสงค์และความจำเป็นของร่างกายหรือไม่ โดยเฉพาะในเมื่อร่างกายเกิดอาพาธป่วยไข้ขึ้นมา มีคำกล่าวในพระคัมภีร์ว่า "ในบางคราว เมื่อต้องการของร้อน (เพื่อความอบอุ่นของร่างกาย) ก็กลับได้แต่ของ

เย็น (ที่เขาถวายให้) และบางครั้งเมื่อต้องการของเย็น (เพื่อความสดชื่นของร่างกาย) ก็จะได้แต่ของร้อน (ที่เขาถวายให้) ทั้งนี้เพราะท่านไม่มีทางที่จะเลือกหรือไปสั่งเขาได้ว่า ให้ทำอย่างนั้นอย่างนี้ เพื่อท่านโดยเฉพาะได้เลย ข้าพเจ้านึกย้อนหลังไปถึงช่วงเวลาสมัยโน้นดังกล่าวแล้ว ก็อดนึกอัศจรรย์ใจอย่างเหลือล้นไม่ได้ว่า "พระสมณศากยบุตรเหล่านี้ ท่านเห็นอะไร หรือรู้อะไรหนอ และท่านคิดอย่างไรหนอ ท่านจึงสามารถเผชิญ, ผจญ, และต่อสู้กับชีวิตอันแสนลำบากยากเข็ญได้ถึงขนาดนั้น ทั้ง ๆ ที่ท่านเหล่านั้นส่วนมาก ก็เป็นคน "ผิวบาง" เป็นผู้มีชีวิตแวดล้อมด้วยเครื่องฟุ่มเฟือยทุกอย่างทุกประการ การที่ท่านยอมรับ และยอมสู้กับชีวิตแบบนั้น โดยปัจจุบันทันด่วนได้เช่นนั้น แสดงว่าท่านจะต้องเห็น—หรืออันที่จริงจะต้อง "รู้ คือ เข้าถึง" (realise) ธรรมข้อใดข้อหนึ่ง อย่างลึกซึ้งเกินวิสัยของสามัญชน และสามัญสำนึกได้จริง ๆ ซึ่งธรรมในระดับนั้น ยังคงเป็นของเหลือวิสัยสำหรับปุถุชนคนกิเลสหนาอย่างข้าพเจ้าอยู่เป็นอันมาก ถ้าจะเปรียบโดยใช้สำนวน

อุปมาทางพระคัมภีร์ ก็คงจะกล่าวได้ว่าเป็น "นภา จ ทูเร ปฐวี จ ทูเร" คือ "ไกลกันเหมือนกับฟ้าและดิน" โดยแท้

ผู้ยอมตายด้วยการทำความเพียร

การระลึกย้อนหลังเปรียบเทียบตนเองกับท่านพระอริยสาวกในสมัยพุทธกาลดังกล่าวแล้ว ทำให้ "ตัวกู" คือความรู้สึกว่าตนเองออกจะเก่งกล้าเอาการนั้น ต้องมีอาการ "แฟบ และ ฝ่อ" ลงไปอย่างฉนัดในทันทีทันใด เพราะเพียงแต่เทียบกับพระสมณศากยบุตรชาวเชียงใหม่ในยุคปัจจุบัน ก็หมายความว่า ข้าพเจ้ามีความอดทนต่อความหนาวสู่ท่านไม่ได้เสียแล้ว ข้าพเจ้าแอบสังเกตดูท่านเหล่านั้นเดินออกบิณฑบาตตอนเช้าตรู่ ในวันต่อมาด้วยความชื่นชมในขันติบารมีของท่านมากขึ้นกว่าเดิมเป็นอันมาก ไม่ต้องกล่าวถึงว่า ข้าพเจ้าจะนึกชื่นชมในพระสาวกช่วงสมัยพุทธกาลมากมายกว่านั้นอีกเพียงไร ท่านเหล่านี้ คือพระสมณศากยบุตรชาวเชียงใหม่ในปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะท่านที่มีอายุเข้าวัยชราไม่น้อยกว่าข้าพเจ้า เดินไปตามทางสู่ตลาดและหมู่บ้านด้วยอาการ

อันสงบ ท่านไม่ได้สวมรองเท้าหรือถุงเท้า ท่านไม่ได้มีหมวกกันหนาวคลุมศีรษะไม่ได้มีถุงมือ สวมจีวรบาง ๆ อย่างมากก็คงจะไม่เกิน ๒ ตัว และถ้าจะมีเสื้อผ้าซ้อนกันหนาวบ้าง ก็คงจะเป็นอังสะผ้าสำลีอยู่ชั้นในสัก ๑ ชิ้นเท่านั้นเอง ยิ่งกว่านั้น เมื่อท่านกลับไปสู่วัดของท่านแล้ว ก็ไม่ทราบว่าอาหารบิณฑบาตจะมีพอแก่ความต้องการของร่างกายในวันนั้นหรือไม่ และถึงแม้ว่าจะมี "ปริมาณ" เพียงพอก็ไม่แน่ว่าจะมี "คุณภาพ" คือธาตุอาหารที่จำเป็นแก่ร่างกายในช่วงเวลานั้น เป็นการเพียงพอหรือไม่ บางครั้งหรือว่าบ่อยครั้ง อาจจะขาดธาตุนั้นธาตุนี้ เช่นขาดวิตามินอย่างนั้นอย่างนี้ เช่น วิตามิน เอ หรือ บี หรือ ซี หรือ ดี หรือที่เมื่อเร็ว ๆ นี้มีเพิ่มมาอีกประการหนึ่ง คือ วิตามิน อี และต่อไป ๆ ก็ไม่รู้ว่าจะมีเพิ่มมาอีกเรื่อย ๆ เป็นวิตามิน เอฟ จี เอช จนถึงวิตามินแซดหรือไม่ เอาละ ถึงแม้ว่าจะมีวิตามินครบและพอ ก็ยังไม่แน่ว่าจะขาดโปรตีนหรือแคลเซียมหรือโปแตซเซี่ยม หรืออะไรเซี่ยม ๆ ตามมาอีกหรือไม่ นอกจากนั้นยังจะมีธาตุอาหารที่เขาอ้างว่า "จำเป็น" แก่

ร่างกายเพิ่มขึ้นมาเรื่อย ๆ ข้าพเจ้าเคยอ่านวารสารที่เกี่ยวกับอาหารและสุขภาพ ของสำนักงานหรือสำนักพิมพ์ไหน ก็ขี้เกียจจำ แต่พอจับใจความได้ว่า เมื่อเขาออกใหม่มาเล่มหนึ่ง ก็มีการแนะนำให้กินธาตุชื่อนั้น ๆ เพิ่มมาเรื่อย ๆ ใหม่ ๆ ทุกฉบับ ข้าพเจ้าลองทนอ่านไปได้ประมาณ ๔ หรือ ๕ ฉบับก็ตัดสินใจโยนทิ้ง และตั้งใจว่าจะไม่ขออ่านอีกต่อไป เพราะคิดว่าถ้าขืน เชื่อ และปฏิบัติ ตามที่เขากล่าวและนำไว้เช่นนั้นทุกฉบับและทุกประการไปละก็ คงจะต้องหาซื้อยาประเภทดังกล่าว และอาหารประเภทนั้นบ้าง ประเภทนี้บ้างมากักตุนไว้พอที่จะตั้งร้านขายยาเองได้เลยทีเดียว และข้อสำคัญในไม่ช้าก็จะต้องเป็นโรคประสาทอย่างแน่นอน เพราะวันหนึ่ง ๆ และในมื้ออาหารมื้อหนึ่ง ๆ ก็ต้องนั่งคอยคิดคำนวณปริมาณแคลอรี่เป็นต้น จนกระทั่งกระดิกตัวอะไรไม่ได้เลย จิตใจจะหมกมุ่นห่วงและเป็นกังวลอยู่กับปริมาณแคลอรี่เป็นต้นตลอดไป

ขอย้อนกลับมาถึงเรื่องสมณศากยบุตรกันใหม่ ทั้งในสมัยปัจจุบันและสมัยพุทธกาลเป็นที่เห็นได้ชัดว่า

ท่านเหล่านี้ *(คือในสมัยนี้)* และท่านเหล่านั้น *(คือในสมัยนั้น)* นอกจากว่า จะต้องเผชิญกับความหนาวเหน็บโดยไม่มีเครื่องห่อหุ้มร่างกายอย่างพอเพียง เหมือนฆราวาสแล้ว ยังจะต้องเสี่ยงในเรื่องการได้อาหาร ซึ่งอาจจะมีปริมาณหรือมีคุณภาพไม่เพียงพอ หรือมิฉะนั้นก็ไม่เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพอีกด้วย ซึ่งท่านก็ไม่มีสิทธิที่จะไปบ่นหรือร้องเรียนกับใคร ๆ ได้เลย เรียกว่าต้อง อด หรือว่า ทนหรือว่าทั้งอด และ ทน กันไปจนกว่าถึงที่สุด คือความแตกดับของร่างกายนั่นแล แต่การตายในการทำความเพียรดังกล่าวมานี้ ย่อมไม่เป็นการสูญเสียหรือขาดทุนแต่อย่างใด ในภาษาอังกฤษมีคำอยู่คำหนึ่ง คือ Martyr อ่านว่า มาเธอร์ หรืออ่านตามสำเนียงภาษาฝรั่งเศส ซึ่งเหมือนจะเป็นที่รู้กันโดยกว้างขวางกว่าว่า "มาร์ตีร์" หมายถึงนักบุญของคริสตศาสนาผู้ยอมตายเพื่อพระผู้เป็นเจ้าและด้วยความศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าของเขาอย่างแท้จริง เปรียบได้กับความตายของนักรบในสมรภูมิ ซึ่งไม่เป็นการเสียเกียรติหรือขาดทุนแต่อย่างใด ตรงกันข้ามกลับจะเป็นการ "ได้กำไร"

คือมีสุคติเป็นที่ไปในเบื้องหน้าอย่างแน่นอน ในพระพุทธศาสนาก็เป็นเช่นนี้ จึงมีคำกล่าวว่าของท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน แห่งวัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี ซึ่งท่านจะกล่าวไว้ในที่ใด คือในหนังสือเล่มใด ข้าพเจ้าก็ลืมไปเสียแล้วตามเคย แต่ก็พอจะจับใจความได้ว่า **"ทรากศพของผู้ตายด้วยการทำความเพียรนั้น ย่อมเป็นที่กระหยิ่มยิ้มย่องของมวลมนุษย์มนาเทพยดาอินทร์พรหมทั้งปวง ไม่มีใครรังเกียจเดียดฉันท์และหวั่นกลัวกันดอก"** เรียกว่านักรบในสงครามต่อสู้กับความทุกข์ เมื่อถึงคราวต้องตายในสงครามดังกล่าวนั้น ก็ต้องนับว่าตายใน "สมรภูมิ" เหมือนกับทหารที่ออกแนวหน้าเช่นเดียวกัน

เตรียมตัวตาย (ใหม่) ให้ "สวย"

แต่นั่นแหละ ผู้ที่จะมีใจกล้าคิดและทำได้เช่นนี้ก็จะต้องมีพื้นความเชื่ออย่างจริงใจในเรื่องการตายแล้วไม่สูญคือมี "การตายใหม่ เกิดใหม่" อยู่อย่างแน่นแฟ้น ผู้กล้าทำได้เล่นนี้อย่างน้อยก็ต้องเชื่อว่า เขาจะต้องได้รับ

ผลแห่งการกระทำความดีอย่างอุกฤษณ์นั้น หลังจากกายแตกดับแล้วอย่างแน่นอน นี้เป็นความเชื่ออย่างน้อยสำหรับผู้ที่เชื่อในศาสนาที่มีพระผู้เป็นเจ้า เช่นศาสนาคริสต์เป็นต้น แต่สำหรับชาวพุทธ เราเชื่อว่าชาตินี้มิใช่ชาติแรกเพราะเราได้เคยเกิดมาแล้วนับชาติไม่ถ้วน และถ้ายังไม่สิ้นกิเลศ ก็จะต้องตายและเกิดต่อไปอีกนับชาติไม่ถ้วนเช่นเดียวกัน ดังนั้นการเกิดมาเป็นมนุษย์ในครั้งนี้ของเราจึงไม่ใช่ครั้งแรก ดังที่ชาวคริสต์เป็นต้นเชื่อกัน และเมื่อเป็นดังนั้น การที่เราจะต้องตายครั้งต่อไปนี้ ก็ไม่ใช่เป็นการตายครั้งแรกเช่นเดียวกัน กล่าวอีกนัยหนึ่ง **การเกิดในครั้งนี้จึงเป็นการเกิดใหม่และการที่จะต้องตายต่อไปสำหรับร่างกายนี้ ก็จึงเป็นการตายใหม่เช่นเดียวกัน** จึงมีคำกล่าวเตือนใจง่าย ๆ ว่า

เราได้เคย เกิด—ตาย มาแล้วก็หลายหน
ทำไมจะสู้ทน ตายอีกครั้งไม่ได้
สำคัญที่ปล่อยวาง ให้ร่างสลายไป
อย่ายึดถือมั่นไว้ จะเกิดโทษเปล่า ๆ

ธาตุ—ขันธ์มาชุมนุม ประชุมกันชั่วคราว
เมื่อถึงคราวของเขา ก็อย่าหลีกลี้หนีหน้า
เตรียมตัวตายให้สวย กว่าชาตินี้แล้วมา
ก้าวออกไปอย่างสง่า จาก "ร่าง" นี้ให้ได้เอย.

คำปลุกปลอบกำลังใจนี้ จะไม่มีผลอย่างใดเลย สำหรับผู้ที่เชื่ออย่างจริงใจว่า ชาตินี้เป็นชาติแรก และก็จะเป็นชาติสุดท้ายอีกด้วย นี้หมายถึงผู้ที่เชื่อเช่นนี้ด้วยความจริงใจ ไม่ใช่ผู้ที่พยายามฝืนเชื่อตาม "แฟชั่น" แต่ภายในใจจริง ก็นึกอยากจะเชื่อว่า ตายแล้วเกิดอยู่เหมือนกัน แต่เกรงว่าจะถูกเยาะเย้ยว่าเป็นเต่าล้านปีหรืองมงาย งมโข่งและงมหัวเสือเป็นต้น ผู้ที่ยอมลำบากและยอมสละแม้กระทั่งชีวิตของทุกศาสนา ย่อมมีความเชื่ออย่างจริงใจ และมั่นคง ในหลักการคือสัจธรรมเรื่องการเกิดใหม่นี้อย่างจริงใจ และแน่วแน่แล้วทั้งสิ้น บุคคลเหล่านี้ แม้จะยังมีความกลัวตาย คือยังมีอุปาทานและตัณหาอยู่ ก็ยังอยู่ในฐานะที่จะข่ม หรือฝืน หรือมีสติปัญญารักษาตัว (คือรักษาใจ) ทำใจให้ปลงตก และปล่อยวางได้บ้าง เมื่อถึงคราวที่ "ธาตุทั้ง ๔ จะแยก

ขันธ์จะแตกจะพัง" แต่สำหรับบุคคลที่ไม่ยอมเชื่อเรื่องตายแล้วมีการสืบภพชาติต่อไปอย่างเด็ดขาดแน่วแน่นั้น เขาจะต้องได้รับความทรมานทางใจมาก แม้หลังจากที่ความทุกข์ทรมานทางกายได้ดับไปแล้ว ในขณะที่ประสาทของร่างกายหยุดทำงาน คือเป็นช่วงเวลาที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่า "ธาตุทั้ง ๔ จะแยก กายจะแตกพัง" นี้เอง จิตใจของเขาจะต้องหวาดหวั่น ว้าวุ่นและยึดติดกับร่างกายนั้นอย่างเหนียวแน่นไม่ยอมปล่อยได้เลย ทั้งนี้เพราะว่าแม้ว่า เขาจะเชื่อว่าตายแล้วสูญ แต่ใจของเขานั่นแหละจะไม่ยอมสูญอย่างเด็ดขาด เมื่อไม่มีที่หวังอย่างอื่น นอกจากร่างกายนี้ เขาก็จะปล่อย และ วาง กายนี้ไม่ได้เลย นี้คือความทุกข์ทางใจที่เกิดขึ้นอย่างทรมานร้ายแรง ทั้ง ๆ ที่ความทุกข์ทางกายได้ดับไป เพราะประสาทของร่างกายไม่ทำงานแล้ว ซึ่งก็จะโทษใครไม่ได้ เพราะทฤษฎีหรือหลักการเรื่อง ตายแล้วสูญของเขาเป็นไปเพื่อทำให้เกิดความสิ้นหวัง (Despair) เป็นหนทางตัน (Cul-de-sac) และเป็นการทำให้ (ใจ) ของตนเองได้รับทุกข์ทรมานอย่างไม่เกิดประโยชน์อะไรขึ้นมา

เลย (Unprofitable self-torment) โดยเฉพาะในช่วงเวลาวิกฤติอันเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อการการเปลี่ยนภพเปลี่ยนภูมิหรือเปลี่ยนมิติแห่งชีวิตนั้น

ผลร้ายของความเชื่อว่าตายแล้วสูญหมด

ในเรื่อง "๔๕ พรรษา ของพระพุทธเจ้า" อันเป็นพระนิพนธ์ของสมเด็จพระสังฆราชองค์ปัจจุบัน คือ สมเด็จพระญาณสังวร แห่งวัดบวรนิเวศ มีข้อความตอนหนึ่งกล่าวถึงพระพุทธองค์เสด็จไปสนทนาธรรมกับปริพพาชกผู้หนึ่ง ที่สำนักของเขาชื่อว่า เอกปุณฑริกะ ตัวปริพพาชกเองผู้นั้นชื่อ วัจฉโคตต์ ได้มีการแลกปลี่ยนความคิดเห็นอันเป็นการสนทนาธรรมกันอย่างฉันท์มิตร ในตอนหนึ่งของการสนทนาธรรมนั้น ปริพพาชกได้ทูลถามว่า สาวกของพระองค์ที่ยังไม่ได้ทำสังโยชน์หรืออาสวกิเลศให้สิ้นไป แต่ก็สามารถเข้าถึงภูมิสุคติโลกสวรรค์ หลังจากการแตกทำลายแห่งกายแล้วนั้น จะมีบ้างไหม พระพุทธองค์ตรัสตอบว่ามีมากทีเดียว ปริพพาชกได้ทูลถามต่อไปว่าถ้าอย่างนั้นปริพพาชก จะ

สามารถเข้าถึงภูมิสุคติโลกสวรรค์หลังจากตายแล้วบ้างจะมีไหม พระองค์ตรัสตอบมีใจความว่า นอกจากปริพพาชกผู้เป็นกิริยาวาที คือยอมรับความจริงเรื่องการสืบภพชาติหลังจากตายของผลแห่งกรรมแล้วละก็ นอกจากนั้นจะไม่มีทางไปสู่สุคติภูมิได้เลย พุทธภาษิตนี้เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงผลร้ายของความเชื่อแบบ "อกิริยาวาที" คือเชื่อว่า หลังจากการตายของกายเนื้อแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่าง ก็เป็นอันสูญหมดไม่มีบุญและบาปที่จะติดตาม—หรือว่า ตักหน้า—เพื่อไปให้ผลในชาติหน้า หลังจากตายแล้วได้เลย

ขอย้อนกลับมากล่าวถึงเรื่องความหนาวเหน็บของเชียงใหม่ ในทัศนะของข้าพเจ้าต่อไป จากการผจญกับความหนาวของจังหวัดเชียงใหม่มาได้ ๒ หน (ยังไม่นับปีปัจจุบัน) ก็ทำให้ข้าพเจ้าได้รับบทเรียนอันเป็นคติสอนใจในทางธรรมะได้หลายประการ โดยเฉพาะในเมื่อเทียบกับหน้าฝนของเชียงใหม่ด้วยกัน อุณหภูมิหรือว่าความหนาวเย็นของอากาศในหน้าฝนไม่มากนัก คือไม่มีการทรมานสำหรับคนผอม ที่มีเลือดน้อย มีไขมัน

น้อยเช่นข้าพเจ้าก็จริง แต่ก็มีสิ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์และความรำคาญมากกว่าที่กรุงเทพ ฯ มากพอดู เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้า ซึ่งใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในเมืองหลวงจนร่างกายอ่อนแอ ไม่ได้คิดและไม่ได้นึกฝันมาแต่เดิม สิ่งนั้นก็คือ แมลงต่าง ๆ เช่นริ้นไรและรวมทั้งยุงด้วย ซึ่งจะเกิดขึ้นชุกชุมมากมายเหลือเกินในหน้าฝน โดยเฉพาะที่อาณาบริเวณเชิงดอย ซึ่งยังมีสภาพเป็นป่าดงอยู่ไม่น้อย แมลงที่เห็นเนื้อมนุษย์เป็นอาหารอันโอชะของเขา มีเกิดขึ้นมากมายในหน้าฝน แต่จะหายไปเกือบหมดเมื่อถึงหน้าหนาว จึงกล่าวได้ว่า ในระหว่างหน้าหนาวนั้น ถ้าเราจะต้องทนและทรมานบ้าง ก็เป็นเรื่องของอุณหภูมิของอากาศ - โดยเฉพาะในช่วงเวลาหัวค่ำและหัวรุ่งเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้น เช่นในเวลากลางวัน ความหนาวก็บันเทาเบาบางลง อยู่ในระดับที่พอทนได้ดี ไม่ทรมานมากมายนัก ส่วนในตอนดึก เราก็นอนปิดหน้าต่าง พร้อมทั้งมีผ้าห่มอย่างดีคลุมร่างกายกันไม่รู้ว่ากี่ชั้น จึงพออยู่ในสภาพที่ทนได้เช่นเดียวกัน และในเมื่อเราเป็นฆราวาส จะเลือกอาหารชนิดที่มีไข

มันช่วยเพิ่มความร้อนให้แก่ร่างกายสักเท่าใด ก็ย่อมทำได้ หรือถ้าไม่ได้ถือศีล ๕ อย่างเคร่งครัด จะเพิ่มความอบอุ่นโดยมีเบียร์เสริมบ้างก็ยังได้ และก็ในช่วงเวลากลางคืน ที่เรานอนห่มผ้าใส่เครื่องกันหนาว และกินอาหารอย่างอิ่มหนำมาตลอดวันนี้เอง ก็ทำให้ข้าพเจ้าอดคิดถึงพระสมณศากยบุตร์ขึ้นมาบ่อย ๆ เรานึกถึงว่าท่านเหล่านั้น บางรูปมีอายุอยู่ในวัยชราเช่นเดียวกับข้าพเจ้า แต่ท่านได้ฉันอาหารอย่างมากก็เพียง ๒ มื้อ ยิ่งกว่านั้นบางรูปยังฉันเพียงมื้อเดียวเสียอีก และอาหารที่ท่านได้รับมาฉันก็เลือกตามใจชอบหรือตามความต้องการของร่างกายไม่ได้ ยิ่งเรื่องเบียร์หรือสุราเพื่อเพิ่มความอบอุ่นให้แก่ร่างกายด้วยแล้ว ก็เป็นอันไม่ต้องพูดถึงหรือนึกฝันถึงเลย

เครื่องรับ "พลังคลื่นละเอียด" ได้

จึงเป็นเรื่องที่น่าคิดว่า สุขภาพของร่างกายมนุษย์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอาหารที่หล่อเลี้ยงร่างกายหยาบ คือกายเนื้อเพียงอย่างเดียว สำหรับสัตว์ดิรัจฉานโดยทั่วไปนั้น

อาจเป็นเช่นนั้นได้จริง ๆ โดยส่วนมาก แต่สำหรับมนุษย์ผู้รู้จักคิดค้นคว้าหาเหตุผล ไม่ได้ใช้สัญชาติญาณอย่างเดียว และก็ไม่ได้ตัดสินด้วยตา และอวัยวะรับสัมผัสของกายเนื้ออย่างเดียว ย่อมมีสติและปัญญา สามารถ "ล้วง" เอาแหล่งพลังงาน (energy source) ที่ "ลึกและ ซึ้ง" กว่าพลังงานทางวัตถุ ซึ่งเป็นเพียง "คลื่นหยาบ" เท่านั้น ผู้มีจิตอันฝึกฝนอบรมดีพอสมควรย่อมสามารถ step-up คือเพิ่มหรือว่าแปลงความสั่นสะเทือน คือ frequency ของพลังจิตของเขาให้สามารถรับ "คลื่นละเอียด" ที่เป็นฝ่ายกุศลได้ เมื่อเป็นเช่นนี้เปรียบเหมือนต้นไม้ที่มีรากหยั่งลึกลงไปในดินมาก ก็สามารถดูดซึมเอาโอชะ คือ nutritive essence ที่มีประโยชน์จากใต้ดินส่วนลึกมาหล่อเลี้ยงต้นได้ ดีกว่าต้นไม้ในขนาดเดียวกัน แต่มีรากตื้นกว่ากันมาก ข้าพเจ้าเคยสังเกตเห็นความจริงข้อนี้ได้ชัดเจน จากพันธุ์ไม้ต่างชนิดในสวนหลังบ้านนั้นเอง เพราะต้นไม้ที่ทนแดดและทนแล้งได้ดี เช่นต้นมะขามและมะม่วง แม้จะยังเป็นต้นอ่อนเล็ก ๆ ก็มีรากลึกและกิ่งก้านเหนียว สามารถหยั่ง

รากลงไปหาโอชะจากดินได้ลึกกว่าต้นหญ้าหรือพันธุ์ไม้ล้มลุกอย่างอื่นที่มีขนาดเดียวกัน มนุษย์เราก็น่าจะเป็นเช่นนั้น โดยเฉพาะผู้ที่ได้ฝึกฝนจิตตามหลักศาสนาที่ตนนับถือด้วยความจริงใจ และถูกต้องเป็นสัมมาทิฏฐิอยู่บ้าง ข้าพเจ้าใช้คำว่า "อยู่บ้าง" ก็เพื่อให้หมายความได้กว้าง ๆ คลอบคลุมศาสนิกชนทั่วไป ที่แม้จะยังปฏิบัติไม่ถึงขั้นอริยบุคคล เป็นโสดาบันเป็นต้น ก็เป็นผู้ปฏิบัติไม่หลงทาง ตั้งเข็มคือจุดหมายปลายทางตรงต่อความสิ้นกิเลศในขั้นปลาย ส่วนการที่แต่ละท่าน จะเร่งความเพียรกันไปได้มากน้อยเพียงไร ก็สุดแล้วแต่วาสนาบารมีและสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ของแต่ละคน ๆ ในขณะนั้น ๆ ด้วย

หนาวกาย : หนาวใจ

เป็นอันว่าฤดูหนาวที่เชียงใหม่ แม้จะหนาวกว่าที่กรุงเทพ ฯ อันเป็นป่าคอนกรีตก็จริง แต่ภูมิประเทศอันเป็นป่าเขียวชะอุ่ม มองเห็นภูเขาและป่าไม้สลับซับซ้อนปกคลุมอยู่รอบด้าน ก็ทำให้ข้าพเจ้าได้รับความ

สงบใจมากกว่าที่กรุงเทพ ฯ กล่าวได้ว่าความวิเวกทางวัตถุก็ทำให้ได้ผลคือความวิเวกทางจิตใจได้ดีขึ้นบ้างเล็กน้อยเหมือนกัน บางครั้งเคยนึกย้อนหลังไปถึงเนื้อเพลงของเพลงหนึ่ง ซึ่งชื่อว่าเพลงอะไร ใครเป็นผู้แต่งหรือผู้ร้องก็ลืมไปเสียแล้ว เพราะรู้สึกว่าจะเป็นเพลงเก่ามากพอดู เนื้อเพลงท่อนหนึ่งก็มีดังที่ข้าพเจ้าได้ยกขึ้นไว้เป็นหัวข้อต้นบทนี้ ที่ว่า

"หนาวลมต้องห่มผ้า หนาวฟ้าต้องผิงไฟ
แต่หนาวอารมณ์จะห่มอะไร ฉันทนไม่ไหวจริงเอย"

เนื้อร้องของเพลงนี้ มีคติธรรมอย่างสำคัญแฝงอยู่เหมือนกัน คืออย่างน้อยก็แสดงว่าความหนาวของคนเรานั้นมี ๒ ประเภท คือ หนาวกาย กับ หนาวใจ เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็เป็นเครื่องชี้ให้เห็นต่อไปอีกขั้นหนึ่งว่าชีวิตความเป็นอยู่ของคนเรานั้น มี ๒ ด้านจริง ๆ คือ ด้านกาย และ ด้านใจ ซึ่งทั้งนี้ก็หมายความต่อไปได้อีกขั้นหนึ่งว่า ชีวิตอินทรีย์ของมนุษย์ไม่ใช่จะเกิดจากการรวมตัวกันของสารเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสมเท่านั้น แต่ยังจะต้องมีองค์ประกอบหรือแฟคเตอร์ (Factor) อีก

ส่วนหนึ่งเพิ่มเข้ามาด้วยสิ่งนั้นก็คือใจ หรือจะเรียกว่า จิต หรือวิญญาณก็ได้ การรวมตัวกันของสสารเป็นสารประกอบทางเคมี (Chemical Compound) นั้นเป็นเพียงสาเหตุประกอบคือ instrumental cause เท่านั้น เพราะเหตุเกิดของสิ่งต่าง ๆ นั้นมี ๒ ประการ คือ Original Cause ได้แก่สาเหตุดั้งเดิมจริง ๆ และ Instrumental Cause ได้แก่สาเหตุประกอบ ข้าพเจ้าได้กล่าวเรื่องนี้ไว้แล้ว พร้อมทั้งยกตัวอย่างแสดงไว้ในหลายกรณีด้วยกัน ในเรื่อง "ข้อคิดธรรมบางประการ จากอาจารย์พรที่ข้าพเจ้ารู้จัก" ซึ่งปัจจุบันได้รวบรวมพิมพ์เป็นเล่มแล้ว มีจำหน่ายที่สำนักค้นคว้าทางวิญญาณ สำหรับผู้ที่ยังไม่มีโอกาสได้อ่านหนังสือดังกล่าว ข้าพเจ้าจะขอยกตัวอย่างให้ทราบสักประการหนึ่ง คือเรื่องเครื่องเบิกเงินด่วนอัตโนมัติ หรือที่เราเรียกว่า เครื่อง เอ ที เอ็ม (Automatic Teller Machine) ที่ได้รับความนิยมแพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน

เครื่องเบิกเงิน เอ.ที.เอ็ม.

เครื่อง เอ ที เอ็ม เป็นเพียงเหตุประกอบ ไม่ใช่เหตุดั้งเดิมที่ให้กำเนิด. คุณผ่องผิวศิษย์ผู้ร่วมงานกับอาจารย์พร อย่างใกล้ชิดเป็นเวลานานคนหนึ่ง เคยเล่าให้ข้าพเจ้าฟังนานมาแล้วว่า เด็กคนหนึ่งอยากได้ของเล่น เช่นตุ๊กตาเป็นต้น จึงขอให้แม่ไปซื้อมาให้ แต่แม่บอกว่าไม่มีเงิน เด็กจึงบอกว่าให้แม่ไปกดเอาจากเครื่องเอ ที เอ็ม ก็ได้ เพราะแกเคยเห็นใคร ๆ รวมทั้งแม่ของแกด้วย ไปกระทำการกด ๆ อยู่ประเดี๋ยวหนึ่ง ก็มีเงินไหลออกมาได้ตามที่ต้องการ แกก็เลยนึกว่าเครื่อง เอ ที เอ็ม นี้เอง เป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดเงิน คือตัวการผลิตเงินให้ได้ตามที่ต้องการ แกไม่รู้ว่า สาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้ไปกดเครื่อง เอ ที เอ็ม แล้วมีเงินไหลออกมานั้น คือการที่ต้องมีเงินไปฝากไว้กับธนาคาร หรือกับมันเสียก่อน นี่แหละคือสาเหตุ อันเป็นการทำให้เกิดเงินที่จะไหลหรือคลอด ออกมาตามที่กด ส่วนเครื่อง เอ ที เอ็ม นั้นเป็นเพียงสาเหตุที่เป็นส่วนประกอบคือเป็น Instrumental Factor เท่านั้นเอง ถ้าเราไม่มีเงินไปฝากไว้ก่อน ซึ่งจะ

เป็นสาเหตุที่ให้กำเนิด คือ Original Factor แล้วละก็ ถึงจะไปกดอย่างไร ๆ เครื่องมันก็จะไม่คายเงินให้ไหลออกมาให้เราได้เลย ในหนังสือเล่มดังกล่าว ข้าพเจ้าได้ยกตัวอย่างประกอบไว้อีกหลายเรื่องด้วยกัน ท่านผู้สนใจอาจหาอ่านได้จากเรื่องนั้นโดยตรง ซึ่งปัจจุบันนี้สำนักค้นคว้าทางวิญญาณ ได้รวบรวมเป็นเล่มไว้แล้ว ชื่อเรื่องคือ "ข้อคิดธรรมะบางประการ จากอาจารย์พรทิ ข้าพเจ้ารู้จัก" จากตัวอย่างทั้งหลายเหล่านั้น อย่างน้อยก็น่าจะทำให้เกิดความรู้ขึ้นมาได้บ้างว่า โดยสาเหตุขั้นมูลฐานแล้ว ชีวิตินทรีย์ของเราประกอบขึ้นด้วยส่วนสองส่วนคือ กาย กับ ใจ จริง ๆ และเมื่อเป็นเช่นนั้น ตัวอย่างที่ยกไว้เป็นหัวข้อต้นบทนั้น ก็มีทางเป็นไปได้จริง ๆ เหมือนกัน คือความหนาวของร่างกายนั้น ถ้าเรามีผ้าห่มและสามารถผิงไฟได้อย่างเพียงพอแล้ว มันก็บันเทาเบาบางลงไปได้ ไม่ถึงกับทรมานมากนัก อย่างไรก็พอรู้สึกว่าทนได้ แต่ถ้าเกิดความหนาวใจ หรือ "หนาวอารมณ์" ขึ้นมาอย่างรุนแรงแล้ว จะหาผ้าห่ม ชนิดใด

จึงจะให้ความอบอุ่นได้ดีพอสมควร อย่างน้อยก็ไม่ให้ทรมาน และไม่ให้ถึงกับ "จนใจ" อย่างที่เนื้อเพลงกล่าวไว้นั้น

อารมณ์โรแมนติคเกิดในที่สงัด

ข้าพเจ้าเคยสนทนากับท่านเจ้าคุณพระศาสนโสภณ (นิรันดร์ ป.๙) ท่านเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทร์ในปัจจุบันเมื่อนานหลายปีมาแล้ว ในสมัยที่ท่านยังเป็นท่านเจ้าคุณธรรมไตรโลกาจารย์ และยังไม่ได้เป็นเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาสเช่นในปัจจุบัน ในระหว่างการสนทนากันเกี่ยวกับเรื่องธรรมะหลายต่อหลายประเด็นด้วยกัน ตอนหนึ่งก็ได้มีการกล่าวถึงเรื่อง พุทธอุทานคาถา ๘ วรรค ที่ขึ้นต้นด้วย "สุโข วิเวโก ตุฏฺฐสฺส สุตธมฺมสฺส ปสฺสโต....." ซึ่งแปลว่า "ความสงัดเป็นสุขของบุคคลผู้ยินดี (ในธรรม) มีธรรมอันได้สดับแล้ว และก็เป็นผู้เห็น (คือรู้หรือเข้าถึง) ธรรมแล้ว" ท่านเจ้าคุณได้บอกขยายความว่า "ผู้ที่จะยินดีในสงัดอย่างจริงใจนั้น อย่าลืมนะ ว่าต้องเป็นผู้รู้ธรรมหรือเข้าถึงธรรมแล้ว จึงมีจิตยินดีและร่าเริงในที่สงัดเช่นนั้นได้ ถ้าไม่ประกอบด้วย

คุณสมบัติเช่นว่านั้นละก็ เมื่ออยู่ในที่สงัดเข้า ก็อาจจะพุ่งซ่าน มีจิตตกไปในกามคุณอีกก็ได้ เพราะที่สงัดเช่นนั้น สำหรับผู้มีจิตที่ยังชุ่มไปด้วยกามวิสัย ย่อมอดไม่ได้ที่จะคิดถึงกามวิตก คือกามคุณที่เคยเสวยแล้วในกาลก่อนอีกก็ได้" ข้าพเจ้าฟังแล้วก็เข้าใจ และในฐานะที่เป็นฆราวาส ก็รู้สึกว่าตนจะเข้าใจรายละเอียดของเรื่องนี้ได้มากกว่าท่านเจ้าคุณก็เป็นได้ เพราะก่อนหน้านี้ โดยเฉพาะในตอนที่ยังอยู่ในวัยเจริญพันธ์ ข้าพเจ้าเคยไปเที่ยวเล่นที่เขาดินในเวลากลางวันบ้าง หรือที่สวนลุมพินีในเวลากลางคืนเดือนหงายบ้าง ซึ่งมักจะไปเที่ยวกับเพื่อน (ชาย) ที่สนิทสนมกัน อยู่บ้านข้างเคียงกัน ในสถานที่สงัดเงียบ เป็นเหตุให้กายวิเวกเช่นนั้น ก็ยังนึกย้อนหลังไป และจำได้ว่า บ่อยครั้ง จิตของตนตกไปเสวยอารมณ์อันเป็นกามคุณโดยไม่ได้ตั้งใจมาก่อนเลย และที่พิสดารกว่าที่ท่านเจ้าคุณธรรมไตรโลกาจารย์กล่าวก็คือ นอกจากจะ หวนไปคิดถึงอารมณ์ที่เคยเสวยมากาลก่อนอันเป็นส่วนอดีตแล้ว ยัง "ฝัน" ล่วงหน้าไปถึงอนาคตอีกเสียด้วย เช่นแอบนึกในใจอยู่คนเดียวเป็นทำนองว่า

"แหม ในเวลาเช่นนี้ และในสถานที่เช่นนี้นะ ถ้าเราได้มีแฟนคนนั้น ๆ มานั่งคุยกันกระหนุงกระหนิง หยอกล้อกันบ้าง โอบกอดกันบ้าง คงจะเป็นความสุขสดชื่นอย่างสุดหัวใจเลยทีเดียว" กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ในสถานที่เช่นนั้น และในเวลาเช่นนั้น ข้าพเจ้าก็เกิด "ความหนาวอารมณ์" หรือว่า "หนาวใจ" ขึ้นมาโดยฉับพลัน ในช่วงกลางคืนเดือนหงาย แสงจันทร์ก็จะยิ่งทำให้มีอารมณ์เป็นโรแมนติค ตกไปในกามคุณารมณ์มากขึ้น ซึ่งเป็นการสมตามที่ท่านเจ้าคุณท่านกล่าวไว้จริง ๆ ว่าถ้าบุคคลไม่มีความยินดีในธรรม ไม่เห็นคือไม่เข้าถึงธรรมที่ตนได้สดับหรือไตร่ตรอง มาก่อนแล้วละก็ จะเกิดความ "หนาวใจ หรือหนาวอารมณ์" จน "ไม่รู้ว่าจะห่มอะไรทำให้ทนไม่ไหวจริงเอย" ขึ้นมาจนได้ทีเดียว โดยนัยนี้ ความสงัดทางสิ่งแวดล้อมที่เป็นส่วนวัตถุนั้น บางครั้ง สำหรับบางคน และบางสมัย ก็อาจเป็นเหตุให้จิตตกไปอยู่ในอารมณ์ อันเป็นกามคุณทำให้ "หนาวอารมณ์ จนไม่รู้ว่าจะห่มอะไรได้" จริง ๆ เหมือนกัน

เครื่องรับพลังงานคลื่น "ความถี่สูง" (High Frequency) ได้

จึงเป็นเรื่องที่น่าคิด ดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่าสุขภาพของร่างกายมนุษย์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอาหารที่หล่อเลี้ยงร่างกายหยาบ คือกายเนื้ออย่างเดียว เพราะมนุษย์มีความสามารถคิดค้นคว้าหาเหตุผล ไม่ได้ใช้สัญชาตญาณ (instinct) แต่เพียงอย่างเดียว และก็ไม่ได้ตัดสินด้วยตา หรืออวัยวะรับสัมผัสอย่างอื่นของกายเนื้อเพียงเท่านั้น ย่อมมีสติและปัญญา สามารถ "ล้วง" เอาแหล่งพลังงาน (energy source) ที่ลึกและซึ้งกว่า พลังงานหยาบดังกล่าวมาคือ (ที่รับรู้ได้ด้วยอวัยวะรับสัมผัสของกายเนื้อเท่านั้น) ดังนั้นผู้มีจิตอันได้ฝึกฝนและอบรมไว้ได้ดีพอสมควรแล้ว ย่อมสามารถ step-up คือเพิ่ม หรือว่า "แปลง" (transform) ความถี่ คือ frequency ของจิตของเขา ให้สามารถจูนรับคลื่นอันละเอียด อันเป็นฝ่ายกุศลได้ น่าจะพอเปรียบได้ว่าคลื่นที่กล่าวถึงนี้ จะมีความถี่ที่มีชื่อเรียกกันทางวิทยาศาสตร์ว่า VHF คือ Very High Frequency ซึ่งแปลว่า "ความถี่ขั้นสูงมาก" หรือ

ที่สะเอียดยิ่งขึ้นไปกว่านั้นอีก ก็มีชื่อเรียกกันว่า UHF คือ Ultra High Frequency ซึ่งเป็นความถี่ในระดับสูง เป็นพิเศษที่เดียว ทั้งนี้ จิตของผู้ใด จะสามารถ "จูน" ตนเองเพื่อให้รับคลื่นความถี่สูงได้ขนาดไหน ก็สุดแล้วแต่การฝึกฝนมาจนได้ผลมากน้อยเพียงใด และเป็นการฝึกฝนที่มีเจตนาบริสุทธิ์ เป็นสัมมาวายามะเพียงใดด้วย ทั้งนี้เพราะในบางกรณี การฝึกฝนอบรมจิตดังกล่าว เมื่อผู้ฝึกไม่มีความต้านทานต่ออำนาจกิเลสเพียงพอ ก็อาจนำไปใช้ในทางที่ผิดเป็นเดรัจฉานวิชาได้เหมือนกัน

ข้าพเจ้าเคยรู้จักแพทย์แผนโบราณ ๒ คน คนหนึ่งเป็นชาวไทยใหญ่ อีกคนหนึ่งเป็นผู้มีชื่อเสียงเลื่องลือในด้านอิทธิปาฏิหาริย์ ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ เมื่อหลายสิบปีมาแล้วอยู่พักหนึ่ง ทั้งสองท่านนี้คงจะทน "อภิชัปปา" คือเสียงกระซิบของตัณหาไม่ไหว เพราะต่อมาได้ใช้อำนาจจิตที่เข้มแข็งนั้น ไปในทางพรหมจรรย์ของสตรีสาวสวยที่เข้าไปเกี่ยวข้องในชีวิตของท่านเสมอ และก็ปรากฏว่าได้ผลสำเร็จเกือบทุกราย มีอยู่รายหนึ่ง เท่าที่ทราบในระยะหลังที่ทำอย่างไรก็ไม่

สำเร็จ คงจะเป็นเพราะว่าหญิงสาวผู้นั้นเป็นผู้มี "วันแข็ง" คือเกิดวันเสาร์ก็เป็นได้ และหญิงสาวผู้นั้นก็เกี่ยวข้องเป็นญาติทางฝ่ายภรรยาของข้าพเจ้าเอง เขาว่าถ้าแกมีโอกาสจับหัวผู้หญิงคนไหนได้ ก็เป็นอันต้องเสียท่าแกทุกราย เท่าที่รู้กันมียกเว้นอยู่รายหนึ่ง ที่วันแข็งดังกล่าวแล้วเท่านั้น

ในอเมริกา เมื่อหลายสิบปีมาแล้ว มีนักพยากรณ์เอกผู้หนึ่ง ซึ่งมีความสามารถเป็นที่ฮือฮันทำนองเดียวกันกับยีน ดิกสัน ผู้พยากรณ์มรณกรรมของประธานาธิบดี จอห์น เคนเนดี้ บุคคลผู้นั้นชื่อ เอดการ์ เคซี่ (Edgar Cayce) ผลงานในด้านรักษาโรค โดยที่บางครั้งไม่ต้องเห็นตัวคนไข้เลยก็ได้ มีรวบรวมไว้ในแฟ้มประวัติของท่านอย่างละเอียด ซึ่งเขาว่าใคร ๆ ที่สนใจก็สามารถไปค้นคว้าศึกษาได้เสมอ แม้ในปัจจุบันนี้ มีหนังสือชีวประวัติของบุคคลผู้นี้พิมพ์ออกมาเผยแพร่มากมายหลายเล่ม พร้อมทั้งผลงานของเขาซึ่งก็มีมากมายหลายร้อยรายด้วยเช่นเดียวกัน คราวหนึ่งท่านได้เล่าถึงกรรมเก่าในชาติก่อนของท่านว่า เป็นผู้เกิดในสมัยอียิปต์

รุ่งเรือง โดยเป็นผู้มีพลังจิตกล้าแข็ง ได้ใช้พลังจิตดังกล่าวนั้น ไปในทางพร่าความบริสุทธิ์ของหญิงสาวเสียเป็นจำนวนมาก ในชาตินี้จึงต้องเกิดเป็นคนมีฐานะต่ำต้อย ค่อนข้างจะผีดเคือง แต่ได้นำเอาความสามารถเก่า ๆ นั้น มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่คิดมูลค่าเป็นทางหากินแต่อย่างใด บางครั้งพอมีจิตโลภ อยากสะสมเงินทองขึ้นมาบ้าง วิชาก็เสื่อมทันที หนังสือเกี่ยวกับผลงานและชีวประวัติของบุคคลผู้นี้ พอมีหาอ่านได้ในประเทศไทยหลายเล่ม ที่ข้าพเจ้ามีไว้ก็เป็นบางเล่มเท่านั้น คงจะยังพอหาได้ตามร้านขายหนังสือใหญ่ ๆ แถวสยามสแควร์และสีลมเป็นต้น ข้อความที่น่าสนใจอย่างยิ่งก็คือบุคคลผู้นี้เกิดในดินแดนของศาสนาคริสต์ ซึ่งปฏิเสธชาติก่อน แต่รับรองชาติหน้าหลังจากตาย แม้อย่างนั้น คำพยากรณ์ประวัติของตนเองของเอ็ดการ์ เคซีนี้ ก็มีกล่าวถึงชาติก่อน เมื่อหลายพันปีมาแล้ว ซึ่งเป็นการสนับสนุนหลักของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

ทั้งหมดนี้เป็นเครื่องพอจะยืนยันได้ว่า สุขภาพของเราไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เป็นวัตถุ อันเป็นเครื่องหล่อ

เลี้ยงร่างกายให้คงอยู่ได้เท่านั้น เพราะมนุษย์มีศักยภาพ คือความสามารถแฝง คือ potentiality ที่จะหาประโยชน์จากแหล่งพลังงานที่มีความถี่สูงและละเอียดได้ หากว่าเขาไม่ "ดึงดัน" กลายเป็นคน "ใจบอด" ติดอยู่ในวัตถุและร่างกายมากเกินไป อย่างน้อยก็หันมาสนใจในสุขภาพของจิตบ้าง เรียกว่าอย่างน้อยก็ให้เท่า ๆ กับสนใจกับสุขภาพของร่างกาย คือโดยไม่ได้ทอดทิ้งสุขภาพของร่างกายเสียทีเดียว และเรื่องเช่นนี้ก็แน่ละ ต้องมีความสนใจและเชื่อถือในคำสอนทางศาสนาด้วย อันที่จริง ในปัจจุบันนี้ หลักการเรื่องสุขภาพจิตกำลังเป็นที่รู้จัก ได้รับความสนใจและรับรองจากวงการนักคิดและนักวิทยาศาสตร์สาขา social Science มากขึ้นทุกที จนถึงกับมีจิตแพทย์ (psychiatrist) ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนี้โดยเฉพาะ และก็มีสถานพยาบาลโรคจิตประสาทเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อีกด้วย ที่จังหวัดเชียงใหม่ก็ได้ทราบว่ามีโครงการจะขยายพื้นที่และเตรียมสร้างอาคารสำหรับผู้ป่วยโรคจิตประสาทเพิ่มขึ้นอีกในปัจจุบัน ส่วนมากคนไข้ประเภทนี้เป็นผู้มีร่างกายที่สมบูรณ์พอสมควร เรียกว่ามี

ร่างกายที่มีสุขภาพไม่บกพร่องไม่น่าวิตกแต่อย่างใด อาจจะดีกว่าคนไข้ที่เป็นโรคบ่วยทางร่างกายต่าง ๆ เสียด้วย แม้อย่างนั้น ก็ยังปรากฏให้เห็นว่า มีสุขภาพจิตที่ชำรุดทรุดโทรม ถึงกับใช้การไม่ได้ ต้องกลายเป็นคนไข้ทางจิตประสาทไปจนได้ สภาพเช่นนี้เป็นเครื่องบ่งบอกชัดว่า ลำพังสุขภาพอันสมบูรณ์ของร่างกายอย่างเดียวนั้นเป็นการยังไม่เพียงพอจริง ๆ ที่จะทำให้ชีวิตของบุคคลมีความสุขสมหวังดังที่คาดหมายได้เสมอไป ในกรณีเช่นนี้ ทรัพย์สินที่ขนกอบโกยสั่งสมไว้ ในรูปของเงินสดก็ดี ในรูปของอสังหาริมทรัพย์ เช่นที่ดินที่กว้านขนสั่งสมไว้มากมายก็ดี ตลอดจนถึงญาติมิตรและบริวารก็ดี เป็นอันจะนับเอาเป็นที่พึ่งพาอะไรไม่ได้เลย ในเมื่อถึงคราวที่ "ธาตุทั้งสี่จะแยก กายจะแตกทำลาย" สิ่งที่จะมาเป็นที่พึ่งอย่างแท้จริงในตอนนี้ก็คือ สุขภาพจิต ที่เป็นพื้นเพของจิตใจ และอัธยาศัยมาเป็นปกติภาวะนั่นเอง นี่กล่าวตามสำนวนในทางโลก แต่ถ้าจะกล่าวตามสำนวนทางพระพุทธศาสนา ก็คือ บุญกุศลที่ตนได้ทำไว้ ได้สั่งสมไว้เป็นลำดับนั้นเอง ที่จะมาเป็นที่พึ่งได้

อย่างแท้จริง สำหรับที่จะเป็นดุจเสบียงนำติดตัว (คือติดใจ) ไปใช้สอยในสัมปรายภพ คือโลกหน้า หลังจากตายได้

เมื่อพูดมาถึงขั้นนี้ ก็เป็นอันว่า ทำไปทำมา ก็ต้องมาลงเอยที่ "ชาติหน้า" จนได้ ซึ่งอันที่จริงก็เป็นการจำเป็นเช่นนั้นเอง เพราะบทความเรื่องนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกิดใหม่ (จากชาติที่แล้วมา) และการตายใหม่ (ไปสู่ชาติหน้า) การที่จะต้องกล่าวย้ำถึงเรื่องนี้อยู่ทุกบททุกตอน ก็เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้อยู่เอง และที่ได้บรรยายมาจนถึงบัดนี้ ก็เพื่อจะได้เป็นเครื่องยืนยันความจริงว่า ผู้ที่มีจิตฝึกฝนดีแล้ว จะสามารถรักษาจิตให้มีสุขภาพดีอยู่ได้ แม้ในคราวที่สุขภาพของกายกำลังอยู่ในสภาพที่ทรุดและโทรม เมื่อดูจากภายนอก ทั้งนี้ท่านผู้อ่านทั้งหลายลองคิดดูก็ได้ว่า อย่างน้อยเมื่อถึงคราวเช่นนั้น ความสามารถเช่นว่านี้ จะเป็นเครื่องที่ให้ความช่วยเหลือมาเป็นที่พึ่งได้อย่างดีนั้น จะไม่ควรเป็นสิ่งที่น่าจะแสวงหาและอบรมประจำจิตใจไว้ดอกหรือ ถ้าเราสามารถจะทำใจให้มีความสุข (happy) ได้แม้ในยาม

ที่สุขภาพของร่างกายไม่ดี คือไม่อยู่ในสภาพที่ healthy อย่างหนึ่ง กับการมีสุขภาพของร่างกายที่สมบูรณ์ดี แต่สุขภาพจิตเสื่อมและทรุดโทรม กลายเป็นโรคจิตประสาท เป็นเสมือนวิกลจริตอีกอย่างหนึ่งเช่นนี้ ในสองประการนั้น อย่างไหนจึงจะมีค่าเป็นที่พึ่ง **ในยามยาก** ของเราได้ดีกว่ากัน

เอกสารยืนยันการเกิดใหม่ หลังจากตาย

แน่ละ ผู้ที่จะสามารถอบรมจิตใจได้อย่างดีเช่นนี้ ก็จะต้องมีความเชื่อในหลักศาสนาที่แท้จริง (*ไม่ใช่ที่ดัดแปลงจน* เพี้ยน) ว่าบุญและบาป เช่นความเสียสละ และความเห็นแก่ตัว ที่ได้อบรมสั่งสมไว้นั้น มีความสามารถทั้ง ติดตาม และ ตักหน้า เพื่อไปให้ผลหลังจากตายแล้วก็ได้ ถ้าในชาตินี้ คือก่อนตาย ยังมีบัญชีที่ค้างชำระกันอยู่ จะต้องยกยอดไปเคลียร์ คือชำระให้สมดุลย์กันในอนาคตอีก เป็นเรื่องที่น่าแปลกประหลาดไม่น่าเชื่อว่าในปัจจุบันนี้ช่างมี "ชาวพุทธ" เป็นจำนวนไม่น้อย ที่มีเสียงดังมาก ได้เผยแพร่คำสอนอันพิลึกกึกกือว่า คำว่า

"โอปปาติกะ" นั้นหมายความเพียงแค่การเกิดดับของจิตหรือของความคิดและอารมณ์ *ขั่วขณะจิตคือแว็บเดียวเท่านั้น* และไม่ยอมให้มีความหมายอย่างอื่นนอกไปจากนี้ ส่วนคำว่า เทพก็ต้องให้มีความหมายเป็นเพียง สมมติเทพ คือพระราชาและพระบรมวงศานุวงศ์เท่านั้น คือไม่ยอมให้มีความหมายอย่างอื่นอีก ทั้ง ๆ ที่ความหมายอย่างอื่นนั้นก็มีระบุไว้ในพระคัมภีร์อย่างชัดแจ้ง นอกจากนั้น คำว่า มรณะก็ต้องมีความหมายเพียงแค่การตาย คือการดับของจิตแต่ละขณะ หรือของความตายของร่างกายเท่านั้น ไม่ยอมให้มีความหมายอย่างอื่นอีก ทั้ง ๆ ที่ความหมายอย่างอื่นนั้น ก็มีระบุไว้ชัดเจนในพระคัมภีร์ด้วยเช่นเดียวกัน กลุ่มของท่านชาวพุทธผู้ได้รับรองจากบุคคลส่วนมากว่าเป็น "ปัญญาชน" คนทันสมัย คือสอนถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ นี้มีเสียงดังมาก เพราะมีผู้นำที่ดังมากพอดู เรียกว่าทั้งเด่น และ ดัง จึงมีความสามารถครองใจประชาชนได้มากพอดูเหมือนกัน

แต่ท่านเหล่านี้ ก็มิใช่ว่าจะสามารถครองความเป็นใหญ่ได้โดยเด็ดขาดเสียทีเดียว เพราะในปัจจุบัน

ก็ยังมีเอกสารที่เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ตรงต่อหลักการในพระคัมภีร์ และซึ่งคัดค้านแนวความเชื่อที่ "เพี้ยน" จนสุดโต่งอยู่พอสมควรเหมือนกัน เท่าที่พอจะนึกได้ในขณะนี้ก็มี เอกสารชุดของคุณ ท. เลียงพิบูลย์ ผู้ล่วงลับไปแล้ว อยู่เป็นจำนวนมาก มีวางจำหน่ายอยู่ตามร้านขายหนังสือธรรมหลายแห่ง เอกสารชุดนี้แสดงทัศนคติเช่นเดียวกับ ของสำนักค้นคว้าทางวิญญาณเหมือนกัน แต่มีลักษณะที่เด่น โดยเฉพาะอยู่อย่างหนึ่ง คือเป็นการยกตัวอย่างจากชีวิตจริง ของบุคคลจริง ๆ ให้เห็นตลอดทั้งเล่มและตลอดทุกเรื่อง เอกสารชุดนี้ปรากฏว่ามีความแพร่หลายในหมู่ผู้สนใจธรรมมากพอดู คงจะเป็นพลัง "ต้านทาน" ยับยั้งความเชื่อในแนวตรงกันข้าม คือความเชื่อว่าชาติหน้ามีแต่ **เฉพาะก่อนตายเท่านั้น** ได้เป็นอย่างดี

อีกตัวอย่างหนึ่งคือเรื่อง "ชำแหละกฎแห่งกรรม" ของเจ้าประเวศ ณ เชียงใหม่ ซึ่งก็มีแนวเดียวกันกับคุณ ท. เลียงพิบูลย์ คือเป็นการ "ชำแหละ" ลึกลงไปถึง "เจตนา" ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำจริง ๆ หนังสือเรื่องนี้

เท่าที่ทราบก็ปรากฏว่า มีจำหน่ายที่ร้านหนังสือชื่ออะไรก็ลืมไปเสียแล้ว แต่อยู่ในบริเวณวัดมหาธาตุที่ท่าพระจันทร์นั่นเอง เป็นหนังสือที่มีความแพร่หลายมากเหมือนกัน

ในด้านวารสาร เท่าที่ข้าพเจ้านึกออกในขณะนี้ก็เห็นมีวารสารที่ชื่อ "โลกทิพย์, โลกลี้ลับ และ ญาณวิเศษ" เป็นต้น ที่มีแนวเผยแพร่ความคิดเรื่องชาติก่อนชาติหน้าอยู่เหมือน อันที่จริงยังมีวารสารอื่น ๆ นอกจากนี้อีก แต่ในขณะนี้ยังนึกไม่ออก แต่มีปรากฏวางขายตามแผงขายหนังสือทั่วไปมากพอดู ในด้านบุคคล นอกจาก คุณ ท. เลียงพิบูลย์ และท่านเจ้าประเวศ ณ เชียงใหม่ ที่ออกนามมาแล้ว เท่าที่นึกออกก็มี ท่านเจ้าคุณพระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ) แห่งวัดบวรนิเวศ ท่านเจ้าคุณพระราชวิสุทธิกวี (พิจิตร) แห่งวัดโสมนัสวิหาร ท่านอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ และอาจารย์วศิน อินทสระ แห่งสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นต้น ผลงานของท่านเหล่านี้ ในเรื่องประเภทนี้ พอจะหาอ่านได้ตามร้านขายหนังสือธรรม เช่นที่ร้าน

จำหน่ายหนังสือมหามกุฏ หน้าวัดบวรนิเวศเป็นต้น ทั้งหมดที่กล่าวนามมานี้ คงพอจะเป็น "เครื่องถ่วง" และ "พลังต่อต้าน" แนวความเชื่อเรื่อง "ชาติหน้าก่อนตายเท่านั้น" ได้พอสมควร

มีเอกสารที่ใคร่จะขอแนะนำเพิ่มเติมไว้ในที่นี้เป็นพิเศษอีกชิ้นหนึ่ง คือเรื่อง "**ปฏิปทาพระธุดงค์กัมมัฏฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตะเถระ**" เรียบเรียงโดยท่านพระอาจารย์มหาบัว ญาณสัมปันโน แห่งวัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี ในเอกสารเรื่องนี้ (ซึ่งรวมทั้งชีวประวัติของท่านพระอาจารย์มั่น เองอีกด้วย) มีข้อความเกี่ยวกับเรื่องชาติก่อนชาติหน้า ภูติผีเทวดา อินทร-พรหมต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมา **ไม่อ้อมแอ้มไม่อับอาย** แต่ก็ไม่อวดโอ่ แต่ยืนยันออกมาอย่างแจ่มแจ้งแน่นอน รับรองถึงความมีอยู่ของชาติหน้า **หลังจากตาย** และเรื่องกายละเอียดต่าง ๆ ไว้มากมาย มีอยู่ตอนที่ใคร่จะขอนำมาอ้างถึงเป็นตัวอย่างไว้ในที่นี้คือ

ท่านเล่าถึงพระธุดงค์กัมมัฏฐานสายท่านพระ-อาจารย์มั่นรูปหนึ่ง ซึ่งท่านไม่ได้ออกชื่อ แต่เป็นผู้มี

นัยน์ตาสามารถ "จูน" รับคลื่นคือการกระจายรังสีที่มีความถี่สูงมากเป็นพิเศษได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นก็หมายความว่าท่านสามารถเห็น และสนทนากับโอปปาติกะที่อยู่ตามดงตามเขา ที่เรียกว่าเจ้าป่าเจ้าเขา และนางฟ้าต่าง ๆ ได้ คราวหนึ่งท่านได้นั่งสนทนากับโอปปาติกะที่เป็นผู้หญิง อยู่กันตามลำพังในป่าเปลี่ยว ไกลจากแดนผู้คน ท่านสนทนาไปได้สักพักหนึ่ง ก็เกิดความเกรงคือวิตกไปว่าอาจจะเป็นอาบัติหรือเปล่า เพราะเป็นการนั่งอยู่กับ "ผู้หญิง" ตามลำพัง ไม่มีผู้ชายอยู่เป็นเพื่อนเลย โอปปาติกะผู้นั้นรู้ถึงความวิตกกังวลของท่าน ก็กล่าวว่า สิกขาบทข้อนั้น พระพุทธองค์ห้ามไว้เฉพาะหญิงมนุษย์เท่านั้น เพราะมีกายหยาบเสมอกัน สามารถจับตัวถูกต้องกันได้ แต่สำหรับตนเอง เป็นผู้มีกายละเอียดจะถูกต้องเนื้อตัวกันไม่ได้ และแม้จะมีมนุษย์ผู้อื่นมาอยู่เป็นเพื่อนด้วยในตอนนี้ ก็จะไม่มีใครสามารถเห็นตนได้เลย เพราะเขาไม่มีนัยน์ตาในอันลึกซึ้งแบบพระคุณเจ้า นี่เป็นตัวอย่างจากชีวิตจริงของผู้กล้าพูดความจริงอีกรายหนึ่ง ซึ่งท่านผู้อ่านได้อ่านแล้ว จะเชื่อ

หรือไว้ใจในคำกล่าวของท่านอาจารย์พระมหาบัวหรือไม่ ก็สุดแล้วแต่จะพิจารณาเอาเองตามอัธยาศัย บารมี และค่านิยมของแต่ละท่านเองเถิด

การถือความ เด่น และ ดัง เป็นหลัก

เคยสนทนากันกับมิตรและศิษย์ที่คุ้นเคยกันบางท่านว่าเหตุใด ชาวพุทธที่มีการศึกษาสูง ๆ บางท่านหรือว่าหลายท่านในสมัยนี้ ซึ่งบางท่านก็เคยเป็นเปรียญชั้นเอกมาแล้ว ยังมีวาทะเป็นปฏิปักษ์ต่อพุทธวจนะหว่านพืชแห่ง อธรรม ลงไปในจิตใจของประชาชนอย่างภูมิใจได้ถึงขนาดนี้ ก็ได้รับคำตอบมีใจความว่าท่านเหล่านี้คงจะผิดหวังบางอย่าง อย่างมากมาย ในสถานการณ์ปัจจุบันบ้าง หรือในเรื่องส่วนตัวบ้าง ซึ่งดูคล้ายกับจะค้านหลักการในพุทธศาสนาอย่างรุนแรง ที่มีคำกล่าวเป็นทำนองเสียดสีพุทธวจนะว่า "ทำดีอัปรีย์กินหัว ทำชั่วรุ่งเรืองสบายใจ" และที่ว่า "คำสัตย์เป็นวาจาที่ไม่ตายแต่คนพูดคำสัตย์ต้องตายมาเสียมากต่อมากแล้ว" ดังนี้เป็นต้น ท่านคงจะคิดแต่เรื่องส่วนตัว ของ

ตนเองบ้าง และของผู้อื่นที่เห็นอยู่รอบข้างบ้าง ที่เต็มไปด้วยความผิดหวังอย่างไม่ยุติธรรม โดยไม่พยายามคิดถอยหลังไปถึงชาติก่อน และล่วงหน้าไปถึงชาติหน้าบ้างเลย จึงกลายเป็นคนใจร้อน ใจเร็ว ต้องการเห็นผลดังใจ ในทุกกรณี นี้เป็นประการหนึ่ง

อีกประการหนึ่ง ก็อาจจะเป็นด้วยการตัดสินใจโดยถือ **บุคคล** เป็นสำคัญ คือโดยมากผู้เชื่อในสวรรค์นรกและชาติก่อนชาติหน้ามักจะเป็นคนที่เรียกว่า เป็นคนมี อายุ เป็นคนในสมัยเก่า และไม่ค่อยมีการศึกษาสูง ๆ ไม่มีปริญญาไว้ประดับเกียรติกล่าวสั้น ๆ ก็คือ เป็นคน ไม่เด่น และก็ ไม่ดัง ดังนั้นท่านก็เลยลงมติ โมเมชั่นเอาเองว่า ทัศนคติของบุคคลเหล่านั้น ก็คงจะต้องเป็นของไม่จริง ไม่น่าเชื่อถือตาม กลายเป็นความงมงายงมโง่ และงมโข่งไปโดยอัตโนมัติ เพราะท่านคงจะถือหลัก (โดยไม่รู้สึกตัว) ว่า ต้องคนที่ เด่น และดัง เท่านั้นจึงจะทำ, พูด และคิดอะไร ๆ ถูกต้อง และดีไปทั้งหมด

แสงเหนือม่วงและใต้แดง

อย่างไรก็ตาม พอจะสรุปความได้ว่าจิตที่รบ "จูน" ได้แต่ความถี่ที่มีระดับปานกลางหรือต่ำ ก็จะ 'รู้' และก็ 'คิด' ได้แต่ในระดับที่มีอวัยวะรับสัมผัสของกายเนื้อเป็นมาตรฐานเท่านั้น และก็จะถูกดลใจให้คิดไปว่า ชีวิตของกายเนื้อคือทุกสิ่งทุกอย่างและเมื่อเป็นเช่นนั้น ความแตกสลายของกายเนื้อก็คือการแตกดับของทุกสิ่งทุกอย่างนั่นเอง เปรียบเหมือนเราเห็นแสงที่ผ่านแท่งแก้วปริซึมแล้วแยกออกมาเป็น ๗ สี เราก็นึกว่าแสงมีส่วนประกอบเป็น ๗ สีเท่าที่ตาของเรารายงานเท่านั้น แต่นักวิทยาศาสตร์ผู้มีเครื่องที่เรียกว่า Spectroscope ย่อมได้รู้ว่ายังมีแสงหรือสีที่เหนือม่วง คือ Ultra-violet และใต้สีแดงหรือ Infra-red อยู่อีก แม้ว่าแสงหรือสีนั้น ๆ จะไม่ได้อยู่ในวิสัย คือประสิทธิภาพของสายตาของเราก็ตาม เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อว่า Spectroscope เป็นต้นนี้ ทำให้เราได้รับความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งกว่าประสิทธิภาพของนัยน์ตาของกายเนื้อของเราได้ฉันใด ความสามารถในการรับรู้ความถี่สูงทางจิตใจ (ของผู้ที่

อบรมจิตมาแล้ว มากบ้างน้อยบ้าง) ก็เกิดจากการที่เขาเหล่านั้นมี "Inner Spectroscope" รับสัญญาณอันมีความถี่สูงหรือละเอียดกว่าอวัยวะของร่างกายของเขาได้ ฉันนั้น แน่ละ ผู้ที่รับได้แต่เฉพาะคลื่นความถี่ต่ำกว่านั้น ย่อมไม่สามารถ รู้ หรือ เข้าใจ ในความจริงนี้ได้เป็นธรรมดาซึ่งจะไปโทษเขาก็ไม่ได้ เพราะเขาก็มีความสามารถที่จะ 'จูน' ความคิด สามารถรับรู้ได้แต่คลื่นความถี่ในระดับอันเป็นวิสัยของเขาเท่านั้นเอง

อาการแทรกซ้อน
โรค "ความถี่ (Frequency) ต่ำ" บวก "ความดัน (ทุรัง) สูง"

ข้าพเจ้าเคยคิด (เอาเอง) ว่า อันที่จริงแล้ว ท่านเหล่านี้ บางท่านต่อมาก็อาจจะ "ได้คิด" หรือ "คิดได้" บ้างเหมือนกัน แต่เนื่องจากได้กล่าวเยาะเย้ยเสียดสีผู้อื่นไว้มาก โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นเอกสารพิมพ์เผยแพร่ออกมา และโดยเฉพาะตนมีผู้นับถือมีศิษย์และบริวารมาก จะกลับคำพูดก็ไม่ได้เสียแล้ว เพราะได้ยืนยันมติ

ของตนไว้อย่างแข็งขัน จนไม่อาจจะละทิ้ง "ตัวกู" อันโด่ง, เด่นและดัง โดยจะยอมให้ ฟุบ หรือ แฟบลงไปนั้นไม่ได้เสียแล้ว จึงต้องหาเหตุผล ดันทุรัง ไปจนได้ เพราะถึงอย่างไร ๆ เหตุผลนั้น ย่อมพอจะหามาสนับสนุน "ตัวกู" ได้เสมอ ท่านเหล่านี้จึงพอจะนับได้ว่า เป็น "โรคความดัน(ทุรัง)สูง" จนปล่อยให้ต่ำลงมาไม่ได้อีกต่อไป สาเหตุก็เพราะมาจากความสามารถที่จะ "จูน" รับได้เฉพาะคลื่นที่มีความถี่ขนาดกลาง หรือระดับต่ำได้เท่านั้นเอง จะปรับให้รับคลื่นที่มีความถี่สูงมาก (Very High Frequency) หรือความสูงพิเศษ (Ultra High Frequency) ไม่ได้ ก็อยู่ในฐานะที่จำเป็นจะต้องให้เป็นเรื่อง "เลยตามเลย" หรือ "ตกกระไดพลอยโจน" ตลอดไป กลายเป็นการหว่านพืชแห่งความเห็นผิด คือมิจฉาทิฏฐิลงในจิตใจของประชาชนผู้นิยมนับถือท่านไปชั่วกาลนาน เรามักจะพูดกันอยู่เสมอว่า "การให้ทานคือ ธรรม เป็นยอดของการให้ทั้งปวง" ถ้าเช่นนั้น การให้ของท่านคือ อธรรม ได้แก่ชักจูงหว่านล้อมให้คนมีความเห็นผิด

กลายเป็นมิจฉาทิฏฐิไปชั่วกาลนาน ควรจะเป็นโทษบาปร้ายแรงสักเพียงใด ก็ขอให้ท่านลองคิดดูเอง

ข้าพเจ้าเคยอ่านพบข้อความอันน่าจะเป็นทางสายกลางในเรื่องนี้ได้อย่างดี ข้อความนี้ปรากฏอยู่ในนิตยสารชื่อ "สมาธิ" ฉบับครบรอบสองปี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นบทความที่แจ้งในนามของผู้แต่งคือ "วัฒนไชย" ดังต่อไปนี้

> "ถ้าจะถือเอาความงมงายในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นความสุดโต่งข้างหนึ่ง ความเย่อหยิ่งอหังการต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็จะเป็นสิ่งสุดโต่งอีกข้างหนึ่ง ทางสายกลางในเรื่องนี้ก็คือ ควรจะเคารพกันโดยธรรม มีจิตเมตตาต่อกัน มีความปรารถนาดี มุ่งเกื้อกูลกัน โดยดูจากท่าทีของพระพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกเป็นแบบอย่าง"

ข้าพเจ้าคิดว่า การใช้สติและปัญญาวิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ โดยไม่มีความลำเอียงและชิงชัง และโดยไม่ถือเอาบุคคล เช่นความเด่น ความดัง มาเป็นเครื่องตัดสินความดี ความถูกต้องเท่านั้น จะเป็นโอสถแก้โรค

"ความดัน (ทุรัง) สูง" และโรค "ความถี่ต่ำ" ของท่าน "ปัญญาชนชาวพุทธ" ที่เด่นและดัง แต่ถือมติสุดโต่งได้บ้าง ผลที่เกิดจากการลดความเย่อหยิ่งอหังการลงได้นี้ จะไม่ทำให้ท่านเป็นโรคหนาวอารมณ์อีก ดังเช่นพระ-สมณศากยบุตรทั้งในสมัยพุทธกาลและในยุคปัจจุบัน ท่านผู้มีธรรมประจำใจอยู่เป็นปกติแล้วเช่นนั้น อาจจะต้องหนาวกายมากบ้างน้อยบ้าง ซึ่งเป็นเรื่องที่ห้ามกันโดยเด็ดขาดไม่ได้ แต่ท่านจะไม่รู้สึกหนาวอารมณ์เหมือนกับจิตที่วิ่งพล่านหาที่พึ่งในทางวัตถุอย่างเดียว เช่นจิตที่ถือว่า ชาตินี้เป็นชาติแรก และก็จะเป็นชาติสุดท้ายด้วย น่าคิดว่าถ้าเช่นนั้นชาวพุทธทั้งหลาย จะทำบุญตรวจน้ำอุทิศส่วนกุศลไปให้แก่ผู้ตาย ให้เสียเวลาและเสียของเปล่า ๆ ด้วยเหตุใด ?

ของขวัญมอบให้แก่ผู้อ่าน

ท้ายบทนี้ ข้าพเจ้าขอมอบ "เพลงมาร์ช" ซึ่งได้แต่งเนื้อไว้สำหรับตนเอง ให้แก่ท่านผู้อ่านทั้งหลาย เพื่อเป็นกำลังใจในการคิด "ปฏิวัติ" จิตใจของตนเองบ้าง

ข้าพเจ้าได้แต่ง "เนื้อร้อง" ไว้เท่านั้น จึงต้องให้ท่านผู้อ่านนำไป "เรียบเรียงเสียงประสาน" เอาเองว่าจะให้เป็นเพลงสำหรับซิมโฟนี่วงขนาดเล็ก หรือกลางหรือใหญ่เพียงใด ส่วนจังหวะนั้น ก็คงจะเป็นจังหวะเพลง-มาร์ชของทหารนั่นแล

เตรียมตัวตายให้สวย

เราก็ได้เคยตาย มาแล้วหลายหน
เหตุใดจึงจะทน ตายอีกครั้งไม่ได้

สำคัญที่ปล่อยวาง ให้ร่างสลายไป
อย่ายึดมั่นดันดึงไว้ จะเกิดโทษเปล่า ๆ

ธาตุขันธ์มาชุมนุม ประชุมกันชั่วคราว
ถึงกำหนดของเขา ก็อย่าฝืนเหนี่ยวรั้ง

ธาตุสิ่จะแยก ขันธ์จะแตกจะพัง
ห้ามไม่ได้ไม่พึ่ง ก็ปล่อยไปตามสบาย

รีบเตรียมใจเตรียมตัว อย่ากลัวอย่าหนีหาย
ถึงคราวจะต้องตาย ก็จงอย่าย่อท้อ

ก้าวออกไปเฉิด เชิดหน้าชูคอ
ไม่ต้องของ้อ กับร่างที่ยืมมา

เตรียมตัวตายให้ "สวย" จะได้ "รวย" ชาติหน้า
ก้าวออกไปอย่างสง่า จากร่างนี้ให้จงได้

บุญเราได้สร้างสม อบรมบ่มนิสัย
ฝึกฝนกำลังใจ ไว้ก็พอสมควร

เมื่อธาตุสี่เริ่มจะแยก กายจะแตกจะปั่นป่วน
ใจเราอย่าเรรวน ต้องวางปล่อยและ
ปลดปลง

จงเพ่งความบริสุทธิ์ แห่งพระพุทธพระธรรม
พระสงฆ์
ที่พึ่งทั้งสามองค์ เป็นหลักพระศาสนา

เตรียมตัวตายให้สวย ด้วยการชูคอเชิดหน้า
ก้าวออกไปอย่างสง่า จากร่างนี้ให้ได้เอย.

เพลงมาร์ชเพื่อปฏิวัติ (จิตใจ) นี้ ถ้าเป็นได้ ก็ควรจะบรรเลงวันละ ๓ เวลาหลังอาหาร (หรือจะก่อนอาหารก็ได้) จากนั้น ถ้าก่อนนอนได้บรรเลงอีกครั้งก่อนจะหลับได้ ก็จะเป็นการดี ได้ผลอย่างไร ขอท่าน

ผู้อ่านนำไป "บรรเลง" โปรดตรวจน้ำแผ่ส่วนกุศลอุทิศให้กับผู้แต่งด้วย เพราะท่านผู้อ่านบางท่านที่มี "อุปนิสัย" คือศักยภาพ (potentiality) สูง รับความถี่ระดับสูงชนิดพิเศษคือ (Ultra High Frequency) ได้ย่อมจะต้องก้าวหน้าไปมากกว่าผู้แต่งเพลงนี้เอง เป็นอันมาก อย่างชนิดมองไม่เห็นฝุ่นกัน—ก็ได้

ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เคยตอบปัญหาของท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) ไว้ในหนังสือเล่มหนึ่ง ชื่ออะไรก็ลืมไปแล้วตามเคย แต่ยังจะพอจำใจความได้อยู่ว่าผู้ที่อยู่ในที่สงัด แล้วเกิดความวังเวง คือเหงาใจ หรือว่า **หนาวใจ** นั้น เพราะยังไม่มีความ "อุ่นใจ" ในธรรมเพียงพอ จิตจึงสร้านไปหาอารมณ์ภายนอกเพื่อเอาเป็นที่พึ่งที่เกาะเกี่ยว ถ้าจิตมีธรรมะประจำอย่างมั่นคงและหนักแน่นเพียงพอแล้ว จะไม่รู้สึกมีความเหงา หรือ "**หนาว**" ทางใจเช่นนั้นเลย ความสงัดจึงเป็นที่ยินดีของท่านผู้มีธรรมะเข้าถึงใจ และ "ประจำ" ใจแล้วอย่างแน่นแฟ้นเช่นนั้น ท่านจะมีแต่ความ "อบอุ่น" ทางใจอยู่เสมอ

– ๑๗ –

เศรษฐีธรรม

ตอน ธรรมะจากลมร้อน

แม้เนื้อเย็นเป็นห้วงมหรรณพ
พี่ขอพบศรีสวัสดิ์เป็นมัจฉา
แม้เป็นบัวตัวพี่เป็นภุมรา
เชยผกาโกสุมปทุมทอง — *สุนทรภู่*

ร้อนแดดที่แผดที่เผา
ยังพอหลบเข้าใต้ร่มพฤกษา
แต่ร้อนรักนี้หนักอุรา
ไม่รู้ว่าจะหลบไปแห่งใด

เพลิงไหม้ที่ลามป่า
ยังมีเวลาจะดับได้
แต่เพลิงรักหักไม่ไหว
เพราะหัวใจของฉัน ไม่ มั่นคง

อสุภานุปสฺสึ วิหรนฺตํ อินฺทฺริเยสุ สุสํวุตํ
โภชนมฺหิ จ มตฺตญฺญุ สทฺธํ อารทฺธวีริยํ
ตํ เว นปฺปสหติ มาโร วาโต เสลว ปพฺพตํ

ผู้ใดมีปกติเห็นความไม่งามในอารมณ์ต่าง ๆ พร้อมกันนั้นก็เป็นผู้สำรวมกายใจด้วยดี เป็นผู้รู้ประมาณในการกิน มีศรัทธา มีความเพียรไม่ย่อหย่อน มาร(คืออารมณ์ที่ไม่ดีต่าง ๆ) จะรบกวนจิตใจผู้นั้นทำให้จิตใจของเขาหวั่นไหวไม่ได้ เหมือนลมไม่สามารถพัดพาทำให้ภูเขาศิลาแท่งทึบ หวั่นไหวไม่ได้ฉะนั้น — *ธรรมบท*

เมถุนสมฺภูโต อยํ กาโย เมถุนํ ปหาย
เมถุโน เสตุฆาโต

กายนี้เกิดจากเมถุน (ผู้หวังความพ้นทุกข์) พึงละเมถุน ชักสะพาน (ที่จะทอดไปสู่เมถุน) เสียให้ขาดตอน

— *ธรรมภาษิตของท่านพระอานนท์*

เพลิงรัก : ไฟราคะ

ข้าพเจ้าได้เสนอบทความชุด "บทเรียน" หรือว่า "คติธรรม" จากฤดูกาลมาสองตอน คือเรื่องบทเรียนจากสายฝนและจากลมหนาวเป็นลำดับมาแล้ว ยังคงเหลืออีกฤดูหนึ่ง คือ ฤดูร้อน ซึ่งจะขอเสนอเป็นอันดับต่อไป เพื่อให้เข้าชุดกัน ภายใต้หัวข้อว่า "ธรรมะจากลมร้อน"

เมื่อเกิดความคิดว่าจะเขียนบทความเกี่ยวกับเรื่องลมร้อน ก็บังเอิญนึกขึ้นได้ถึงเนื้อร้องของเพลงไทยสากลสมัยก่อนนานมาแล้วเพลงหนึ่ง ซึ่งใครจะเป็นผู้ร้องและใครจะเป็นผู้แต่งทำนองก็จำไม่ได้ เพราะไม่ได้สนใจจะจำ และเนื้อร้องเท่าที่จำได้ ก็มีอยู่เพียงท่อนเดียว คือ ๔ วรรค ซึ่งได้ยกขึ้นไว้เป็นหัวข้อต้นบทนั้น เท่าที่ยังจำได้ดีก็เพราะเป็นคำง่าย ๆ มีอุปมาดีมาก แต่ข้าพเจ้าได้เปลี่ยนเสียคำหนึ่ง เพื่อให้มีเนื้อความเข้ากันกับคติธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ เนื้อร้อง*เดิม*ของเขาโดยเฉพาะท่อนสุดท้ายที่ยกมานั้น มีว่าดังนี้

“.....แต่เพลิงรักหักไม่ไหว เพราะด้วยหัวใจของฉันนั้นมั่นคง”

ข้าพเจ้าได้เปลี่ยนเสียใหม่ เพื่อให้เห็นเป็นคติธรรมว่าดังนี้

“.....แต่เพลิงรักหักไม่ไหว เพราะหัวใจของฉันไม่ มั่นคง”

จุดประสงค์ของการแปลงของเขานี้ คือ “ลาก” หรือ “ดึง” เข้ามาหาธรรมะให้ได้ เพื่อว่าจะได้ทำให้ได้คติธรรมเป็นเครื่องสอนใจได้บ้าง โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่กำลังตกอยู่ท่ามกลางเปลวเพลิงแห่ง “ความรัก” ดังกล่าวนั้น เพราะถ้าให้เป็นไปตามเนื้อเพลงของเดิม ก็ไม่ต้องนำมาอ้างเป็นบทความ หรือข้อคิดทางธรรมะแต่อย่างใด เพราะเนื้อความเดิมนั้น จะเป็นเครื่องจูงใจผู้ฟังให้เคลิบเคลิ้ม พลอยเห็นดีเห็นงามไปตามเนื้อร้องนั้น พร้อมกับนึกสะกดจิตตนเองไปด้วยว่า “เขาช่างมีหัวใจมั่นคงจริงนะ จึงไม่สามารถจะดับเพลิงรักที่ร้อนรุมสุมใจอยู่ได้เลย ทัศนคติเช่นนี้ จะเป็นเครื่องสะกดจิตให้เกิดความหลงใหลได้ปลื้มไปกับเนื้อเพลงว่า ผู้ที่มีใจมั่นคงนั้น

จะต้องทนให้ถูกเพลิงรักเผาผลาญอยู่เช่นนั้นตลอดไปจนสิ้นชีวิต และในกรณีเช่นนี้เมื่อถือตามหลักทางพระพุทธศาสนา ก็หมายความได้ว่า เขาจะต้องทนทุกข์จากการถูกแผดเผาเช่นนั้นต่อไปใน ชาติหน้า เช่นเดิม หรืออาจจะมากกว่าเดิมอีกก็ได้ ในฐานะที่จะต้องเสวยวิบาก คือรับผลเป็นลักษณะของ "ดอกเบี้ยทบต้น" เรื่อยไปชาติแล้วชาติเล่า ถ้าไม่คิดหาทาง "ดับ" เพลิงรักเช่นนั้นเสียบ้าง

แต่ถ้าเราจะลองหัดคิดดูตามหลักการของพระพุทธศาสนาบ้าง ก็จะเห็นได้ว่าผู้ที่ไม่สามารถดับเพลิงรักโดยหักใจไม่ไหวนั้น ก็คือผู้ที่มี "หัวใจไม่มั่นคง" ต่างหากเพราะถ้าเขามีใจมั่นคงจริง ๆ ก็คงจะมีทางดับหรือบันเทาลงได้บ้าง ไม่มากก็น้อย และไม่ช้าก็เร็วก่อนที่จะจบชีวิต เพื่อจะได้ไม่ต้องให้เพลิงรักดังกล่าวนั้น แผดเผาใจต่อไปในชาติหน้าอีกโดยไม่มีที่สิ้นสุด เพราะทางพระพุทธศาสนามีหลักการสอนไว้ให้ดับเพลิงดังกล่าวนั้นแล้ว เป็นแต่ว่าผู้ใดจะมีศรัทธา และ ปัญญา เป็นต้นอย่างเพียงพอหรือไม่เท่านั้น โดยนัยนี้ผู้ที่ไม่สามารถ

ดับเพลิงรัก และหักใจไม่ได้ ก็เพราะตนเองมีจิตใจไม่มั่นคง ต่างหาก หาใช่เพราะเป็นผู้มีจิตใจที่มั่นคงอย่างใดไม่

อันที่จริง ก็น่าเห็นใจสำหรับปุถุชนทั่วไป หรือว่าโดยมาก ที่จะต้องมีความรู้สึกและเกิดอารมณ์คล้อยตามไปในทำนองนั้น เพราะอาสวะหรือกิเลสตัว ราคะนี้เป็นพลังขับดันที่ยิ่งใหญ่มาก เป็นแรงนำทำให้เราทั้งหลายต้องกลับมาเกิด *(เพื่อจะต้องกลับมาตาย)* ในโลกนี้, ในชาตินี้, และในชาติต่อ ๆ ไปอีกนับไม่ถ้วน ตราบใดที่ยังคิดว่าเพลิงรักนั้นหักใจ คือดับไม่ไหวอยู่เช่นนั้น ข้าพเจ้าเคยกล่าวมาในตอนที่แล้ว โดยอ้างถึงคำสนทนาถามตอบปัญหากัน ระหว่างท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ (จูม พันธุโล) ผู้ถามกับท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ผู้ตอบ มีใจความว่า ร่างกายของสัตว์ทั้งหลาย *(คือของมนุษย์และสัตว์เดรัจฉาน)* ในโลกนี้ ประกอบเป็นรูปร่างขึ้นมาได้ ก็เพราะกามคุณแท้ ๆ เพราะโลกนี้เป็นภูมิหนึ่งในบรรดาภูมิกามาวจร คือมีความคิดคำนึงในกามเป็นที่ท่องเที่ยวไป*(ของจิต)*ตลอดเวลา ดังนั้น จิตที่มาครองร่าง

ที่เกิดจากกามคุณ จึงเป็นธรรมดาที่จะต้อง ชุ่ม และ แช่ อยู่ในกามวิสัยตลอดเวลา คำว่า "ตลอดเวลา" นี้ มีความหมายตรงตามตัวอักษรจริง ไม่ใช่เป็นเพียงอุปมาโวหารเท่านั้น เพราะหมายความถึง ทั้งขณะที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว, ทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ, ทั้งที่เป็นจิตสำนึกและ ใต้สำนึก *(หรือจะว่า เหนือสำนึก ก็ได้)* คำศัพท์ในพระคัมภีร์ เป็นการแสดงถึงความจริงในข้อนี้ได้เป็นอย่างดี คือท่านกล่าวว่า ราคะ นี้เป็นได้ทั้งปริยุฏฐานกิเลส (คือรู้ตัว) และอาสวะกิเลส (คือไม่รู้ตัว เพราะนอนเนื่องแฝงอยู่ในสันดานอันเป็นจิตไร้สำนึก) คอยโอกาสที่จะพลุ่งขึ้นมาแสดงฤทธิ์เดช ในเมื่อมีโอกาสคือได้ปัจจัยที่เหมาะสม ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังนั้น การที่ปุถุชนโดยทั่วไป โดยเฉพาะผู้ที่ยังมิได้ศึกษาธรรมะ—หรือว่าได้ศึกษาแล้ว แต่ยังมีความเชื่อคือศรัทธาไม่เพียงพอ—จะถูกสะกดจิตให้คิดไปในทำนองนั้น จึงเป็นสิ่งที่น่าเห็นใจอย่างยิ่ง คือทำไปทำมาก็ต้องคิดว่าการที่ตน "หักความรักไม่ไหว" ก็เพราะว่าเป็นผู้ "มีจิตใจมั่นคง" นั่นเอง และเมื่อเป็นเช่นนั้น ก็เลิกความ

พยายามที่จะหักใจ หรือ ห้ามใจ แต่กลับเห็นดีเห็นงาม, พยายามส่งเสริมความร้อนรักของตนเองให้สุมอยู่ในใจเช่นนั้นตลอดไป

สุนทรภู่ จินตกวีเอกของไทย ก็คงจะตกอยู่ในสภาวะเช่นนี้ หรือไม่ก็เห็นใจผู้ที่ตกอยู่ในสภาวะดังกล่าวนี้ จึงได้แต่งบทกลอน แสดงถึงอิทธิพลของความร้อนรักไว้อย่างไพเราะซาบซึ้ง ผู้ที่เคยอ่านบทกวีตอนนี้มาแล้ว คงจะอดไม่ได้ที่จะต้องเกิดอารมณ์ร่วมตามไปด้วย ส่วนหนึ่งของกลอนนั้นซึ่งจะมาจากเรื่องใด ข้าพเจ้าก็มิได้จดจำไว้นอกจากบทกลอนนั้นเอง ดังที่ได้ยกไว้เป็นหัวข้อบทต้นเรื่อง ว่า

"...แม้เนื้อเย็นเป็นห้วงมหรรณพ
พี่ขอพบศรีสวัสดิ์เป็นมัจฉา
แม้เป็นบัวตัวพี่เป็นภุมรา
เชยผกาโกสุมปทุมทอง..."

กลอนบทนี้ให้ความรู้สึกลึกซึ้งประทับใจได้ดีเหลือเกิน ไม่ว่าผู้อ่านผู้นั้นจะกำลังถูกความร้อนรักสุมอกอยู่หรือไม่ก็ตาม แต่แน่ละ สำหรับผู้ที่กำลังอยู่ในสภาวะ

เช่นนั้นด้วยแล้ว ก็ยิ่งจะต้องเกิดอารมณ์ร่วมอย่างรุนแรงทันที สุนทรภู่ก็คงจะรับเชื่อเรื่องตายแล้วเกิดเหมือนกัน ซึ่งก็เป็นธรรมดาของคนไทยในยุคนั้นสมัยนั้น จึงได้แต่งบทกลอนให้ตัวเอกของเรื่องอธิษฐานว่า แม้หากเธอเป็นท้องทะเล พี่ก็จะขอเป็นปลาแหวกว่ายอยู่ในท้องทะเลนั้นตลอดไปจนสิ้นชีวิต และหากเธอเป็นดอกบัว พี่ก็จะขอตามไปเกิดเป็นแมลงภู่หรือแมลงผึ้ง คอยบินว่อนเวียนวนเคล้าเกษรอยู่ตลอดไป ทุกชาติทุกภพในอนาคต ไม่มีวันเสื่อมคลาย อำนาจของความรักที่เป็นไปในฝ่ายราคะ มีราคะเป็นตัวแฝงยืนโรงนั้น รุนแรง, ยั่งยืนและยาวนาน ถึงขนาดนี้ทีเดียว

ผู้ต้องการพบกันอีกในชาติหน้า

ความจริง ในฐานะของปุถุชนคนมีกิเลส (*ซึ่งอาจจะหนาบ้าง บางบ้าง*) เราจะดูถูก หรือติเตียนเรื่องแบบนี้โดยส่วนเดียว ก็คงจะไม่ได้ ในพระสูตรแห่งหนึ่ง ซึ่งถ้าจำไม่ผิด ก็ดูเหมือนจะชื่อว่า นกุลปิตุสูตร จะอยู่ในส่วนไหนของพระไตรปิฎก ข้าพเจ้าก็ไม่ได้จำไว้ตามเคย

กล่าวถึงบิดามารดาของมาณพผู้หนึ่ง ชื่อว่า นกุล ได้มากราบทูลพระพุทธองค์ ถามว่าถ้าทั้งสองคนต้องการพบเป็นสามีภรรยากันอีกในชาติหน้า เขาจะต้องปฏิบัติอย่างไร พระพุทธองค์ได้ตรัสตอบเป็นใจความว่า เขาทั้งสองจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมและการปฏิบัติให้เสมอกัน หรือว่าใกล้เคียงกันในศรัทธาและปัญญาเป็นต้น พูดง่าย ๆ ตามสำนวนในสมัยนี้ก็คือว่า ต้องเชื่ออะไร ๆ เหมือนกัน พอที่จะพูดอะไรกันรู้เรื่อง ไม่ใช่พูดอะไรขึ้นมาก็มีแต่จะขัดคอกัน คัดค้านกันอยู่ร่ำไป ถ้าจะกล่าวให้ละเอียดลงไปอีก ก็น่าจะกล่าวได้ในทำนองว่า ถ้ามีศรัทธาในการปฏิบัติของอาจารย์คนเดียวกัน สำนักเดียวกัน หรือในสายเดียวกันด้วยก็ยิ่งดี เพราะเท่าที่ปรากฏอยู่ในสมัยนี้คือเท่าที่ข้าพเจ้าได้ประสบพบมาด้วยตนเอง ถ้าสามีภรรยาหรือแม้สมาชิกในครอบครัวเดียวกัน หรือเพื่อนฝูงที่สนิทสนมกัน เกิดเลื่อมใสในการปฏิบัติธรรมของอาจารย์คนละสำนัก โดยเฉพาะคือคนละสาย ก็ยากที่จะคุยกันได้โดยสะดวกใจ อาจจะเกรงใจ ไม่ขัดคอกัน แต่ก็คงจะ "เข้ากัน" ไม่ได้โดยสนิทใจนักในด้านทางจิตใจ ที่ไม่

ถึงกับแตกแยก ไม่โกรธเคือง, ไม่ขัดขวางกัน, คือยอมเอออวยให้กันได้ ก็โดยถือหลักการออมชอม คือ Tolerance ซึ่งอาจจะเป็นเพราะมีเรื่องอื่นที่คิดว่าสำคัญกว่า เช่นเรื่องเพศสัมพันธ์เป็นต้น ก็เป็นได้ จึงทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นเรื่องศาสนา ซึ่งบางทีต่างฝ่ายก็ไม่ได้เป็นศาสนิกชนที่เคร่งครัดอะไรนัก นอกจากแสดงว่านับถือไปตามประเพณีนิยม มากกว่าที่จะนับถือด้วยจิตใจหรืออย่างจริงใจ ในกรณีเช่นนี้ แม้ศรัทธาและปัญญาจะไม่เสมอกัน ก็คงจะพออยู่ร่วมกันไปได้ในชาติปัจจุบัน มีตัวอย่างอยู่บ้างเหมือนกันในสมัยพุทธกาล ที่แสดงว่าเรื่องความเชื่อในด้านศาสนา คือศรัทธาและปัญญาที่แตกต่างกันมาก เป็นต้นเหตุกระทบกระเทือนต่อความสงบและสามัคคีในทางใจของครอบครัวมาก เช่นในเรื่อง "อภิญญา" ของอาจารย์พร มีข้อความตอนหนึ่ง (ในหน้า ๔๘๓ เป็นต้นไป) มีเรื่องกล่าวถึงบุตรสาวเศรษฐีชื่อนางอุตตรา ที่ได้ไปแต่งงานกับบุตรชายเศรษฐีที่ชื่อ สุมน แต่ละฝ่ายต่างก็นับถือศาสดาคนละองค์ จึงเข้ากันไม่ได้ จึงต้องทนอยู่ด้วยกันด้วยความ

เดือดร้อนรำคาญ นางวิสาขามหาอุบาสิกา ในระยะแรกก็อยู่ในสภาพเช่นเดียวกันนี้ ต้องทนอยู่ด้วยกันด้วยความอึดอัดใจเป็นเวลานาน กว่าจะกลับใจพ่อผัวได้สำเร็จ จนกระทั่งในที่สุดพ่อผัวจึงได้กลับใจ เรียกลูกสะใภ้ว่าเป็นเสมือน "แม่" ของตน ซึ่งต่อจากนั้นเหตุการณ์ในครอบครัวก็ราบรื่น, มีความสามัคคีกลมเกลียว, พูดจากันรู้เรื่องดีไม่เหมือนสมัยก่อน ซึ่งพูดหรือทำอะไรร่วมกันไม่ได้ ต้องมีการขัดคอหรือขัดขวางกันตลอดเวลา

อิทธิพลของสังคม

ไหน ๆ ก็ได้กล่าวมาถึงเรื่องนี้แล้ว ก็ใคร่ขอกล่าวเป็นประเด็นแทรกอีกสักข้อหนึ่ง คือการที่คู่สามีภรรยาบางคู่อยู่ด้วยกัน คือครองรักกันได้ด้วยดีจนตลอด ทั้ง ๆ ที่ต่างฝ่ายต่างถือคนละศาสนานั้น เท่าที่ได้รับฟังมา นอกจากประเด็นในเรื่องเพศสัมพันธ์ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ก็ยังมีอีกประเด็นหนึ่ง คือเกี่ยวกับสังคมหรือสภาวะแวดล้อมของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอีกด้วย ทั้งนี้หมาย

ความว่า ในบางกรณี และโดยน้ำใสใจจริงแล้ว ฝ่ายหนึ่งก็ต้องการเปลี่ยนศาสนาให้คล้อยตามอีกฝ่ายหนึ่งอยู่เหมือนกัน แต่ก็ทำไม่ได้ คือไม่กล้าทำ เพราะชาติกำเนิดและหน้าที่การงานของตนเป็นเครื่องบังคับอยู่ในตัว หากจะเปลี่ยนศาสนาไปให้ตามกันกับอีกฝ่ายหนึ่ง หรือเพื่อตามใจที่ตนสมัครในส่วนลึกของใจแล้ว ก็เป็นอันจะต้องถูกตัดขาดจากสังคม สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อชีวิตและหน้าที่การงานของตนอย่างเด็ดขาด ซึ่งหมายความถึงการหมดอนาคตในหน้าที่การงานและการเลี้ยงชีวิตนั่นเอง จึงต้องยอมอยู่ใน "ภาวะจำยอมเช่นนั้น" ตลอดไป มีตัวอย่างที่เขาเล่าให้ข้าพเจ้าฟังต่อมาเรื่องหนึ่ง กรณีของท่านบัณฑิต เยาวหราล เนห์รู ของอินเดียผู้ล่วงลับไปแล้ว เขาเล่ากันว่า ในห้องส่วนตัวของท่านบัณฑิตเนห์รูนั้น มีรูปพระพุทธเจ้าแขวนอยู่ด้วย และในทางปฏิบัติ เนห์รูก็แสดงความเอื้อเฟื้อต่อพระพุทธศาสนามากเป็นพิเศษ แต่ในด้านสังคม

เนห์รูก็ต้องแสดงตัวว่าเป็นฮินดูเต็มตัว จะแสดงตัวอย่างเปิดเผยออกมาว่าเป็นผู้นับถือพระพุทธเจ้าอย่างเต็มที่ไม่ได้ เพราะถ้าทำเช่นนั้นเขาก็จะต้องเสียอนาคตในด้านตำแหน่ง และหน้าที่การงานหมดทุกประการ ท่านผู้สนใจโปรดอ่านดูข้อความบรรยายภาพหน้าปก ของหนังสือ "โลกทิพย์" ภาค ๑ ของสำนักค้นคว้าทางวิญญาณได้

อย่างไรก็ตาม ในกรณีของบิดามารดาของมาณพที่ชื่อว่านกุลนั้น น่าจะมีเหตุเสริมเป็นพิเศษด้วย นอกจากความรู้สึกในด้านกามราคะอย่างเดียว เช่นอาจจะได้มีความเห็นอกเห็นใจกันในการที่ได้อยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมานานพอ จนรู้ชัดว่ามีอัธยาศัยพอจะเข้ากันได้ และสามารถเสียสละนิสัยที่ไม่ดีบางอย่างให้แก่กันได้ ทั้งนี้เป็นการนอกเหนือไปจากความต้องการทางเพศ ซึ่งแน่ละ จะต้องอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ไม่แตกต่างกันจนเกินไปนัก อย่างที่นายแพทย์นพพรกล่าวไว้ในคอลัมน์ "เสพสม บ่มิสม" ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ มีใจความ

เป็นทำนองว่า ถ้าหากฝ่ายหนึ่งเป็นไฟแรงสูง แต่อีกฝ่ายหนึ่งเป็นไฟแรงต่ำ ก็ยากที่จะอยู่ร่วมกันด้วยความปกติสุขได้

ด้วยเหตุดังกล่าวมา ความสุขและความราบรื่นในชีวิตสมรสของสามีภรรยาจึงต้องขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยหลายประการ ไม่ใช่เพราะเรื่องทางเพศสัมพันธ์อย่างเดียว หรือฐานะการเงินอย่างเดียว ซึ่งแน่ละ ทั้งสองอย่างนั้นก็มีความสำคัญอยู่พอสมควร แต่ข้อสำคัญในทัศนะของพระพุทธศาสนาก็คือจะต้องมี ระดับศรัทธาและปัญญาใกล้เคียงกันอีกด้วย จึงจะมีความประพฤติทางกาย, วาจา และใจ พอเข้ากันได้ทั้งในชาติปัจจุบันและชาติต่อ ๆ ไป ถ้าจะเปรียบกับเทอมทางคณิตศาสตร์ ก็คงพอจะกล่าวได้ว่าเป็น Composite Number *(ซึ่งข้าพเจ้าก็ยังไม่ทราบว่าจะแปลว่าอะไร)* คือจำนวนที่มีแฟคเตอร์ คือองค์ประกอบหลาย ๆ ตัวมาคูณกัน เช่นจำนวน ๓๐ เป็นต้น ซึ่งจะต้องมี ๒ และ ๓ และ ๕ มาคูณกัน นี่คือลักษณะของ Composite Number ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบคือ Factor หลาย ๆ ตัวมารวมกัน เปรียบได้กับชีวิตสมรส

ที่จะราบรื่นไปได้โดยตลอด หรือแม้จะไม่ค่อยราบรื่นนัก แต่ก็พอจะถูลู่ถูกังไปได้โดยตลอดนั้น จำเป็นจะต้องมีองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างมาประสานกัน ไม่ใช่ว่าจะมีเพียงเรื่องเพศสัมพันธ์อย่างเดียว ทั้งนี้ไม่เหมือนกับจำนวนที่เป็น Prime Number *(ซึ่งข้าพเจ้าก็ยังไม่ทราบว่าจะแปลว่าอะไร)* ซึ่งมีลักษณะคือไม่มีแฟคเตอร์อะไรเลย นอกจากตัวเองคูณด้วย ๑ เท่านั้น ตัวอย่างเช่น จำนวน ๕, ๗, ๑๙, ๓๙ และ ๕๗ เป็นต้น เทอมทางคณิตศาสตร์เหล่านี้แยกแฟคเตอร์ไม่ออก นอกจากจะเอาตัวของมันเอง คูณด้วย ๑ อย่างเดียว ข้าพเจ้าเสนออุปมาเปรียบเทียบนี้ ก็ด้วยความประสงค์ใคร่ให้เป็นที่ทราบกันว่า ความสุขในชีวิตสมรส ไม่ใช่อยู่ที่การสนองความปรารถนาในด้านราคะอย่างเดียว และไม่ใช่ในด้านทรัพย์สินอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างรวมกันเป็นสำคัญ

ความรักที่ไม่ได้อาศัยเพศสัมพันธ์

ในหนังสือเรื่อง ธรรมวิจารณ์ ส่วนปรมัตถปฏิปทา อันเป็นพระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ซึ่งใช้เป็นหลักสูตรนักธรรมชั้นเอกเล่มหนึ่งนั้น มีข้อความในตอนท้ายเล่มเกี่ยวกับเรื่องนี้เหมือนกัน มีใจความว่าสามีภรรยาซึ่งอยู่ด้วยกันมาแต่วัยหนุ่มสาวกระทั่งวัยชรา คลายเสน่หาด้วยอำนาจของกิเลสกามแล้ว แต่ก็ยังมีความสุขจากการอยู่ด้วยกันต่อไปได้ ความรู้สึกนี้ท่านเรียกว่า "เคหสิตเปมะ" คือความรักอาศัยที่ได้ร่วมเรือนอยู่ด้วยกันมานาน จนกลายเป็นความสนิทสนมผูกพันทางใจ ทำให้เกิดความอบอุ่นใจต่อกันและกัน โดยมิได้มีความปรารถนาในด้านสนองตัณหาเรื่องกามอีกต่อไป *(โดยเฉพาะในช่วงอายุขัยที่ยังเหลืออยู่ในชาติปัจจุบันนั้น)* นี้เป็นผลของการที่มีชีวิตสมรสอันราบรื่นจากการมองในระยะยาวในบั้นปลาย แม้ว่าในระยะต้น ๆ หรือกลาง ๆ อาจจะมีความขรุขระลุ่ม ๆ ดอน ๆ บ้าง ก็ได้อดทน และให้อภัยต่อกันมาได้จนถึงบั้นปลาย ซึ่งกลายเป็นพันธะทางใจอย่างสนิทแน่นแฟ้น

ข้าพเจ้าเคยอ่านในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเมื่อหลายเดือนมาแล้ว จำไม่ได้ว่าฉบับวันที่เท่าใด แต่ก็พอจะจำใจความได้ว่ามีสามีผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นผู้เฒ่าแล้ว ได้เก็บศพภรรยาซึ่งเป็นผู้เฒ่าเช่นเดียวกัน ไว้ในบ้านของตน และได้นอนเคียงข้างกับหีบที่บรรจุศพนั้นเป็นประจำ นี้แสดงว่าอย่างน้อย พ่อเฒ่าและแม่เฒ่าคู่นี้คงจะต้องมีศรัทธาและปัญญาเสมอกันหรือใกล้เคียงกัน จนสามารถพูดกันได้รู้เรื่อง ไม่มีการขัดคอกันจึงสามารถครองชีวิตคู่ ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาได้ จนกระทั่งความตายได้มาพรากให้ฝ่ายหนึ่งล่วงหน้าไปก่อน อาจเป็นได้ว่าเขาทั้งสองจะได้เป็นเพื่อนร่วมเรือนกันต่อไปอีกในชาติหน้า ในเมื่อท่านผู้เฒ่าผู้นั้นได้ถึงแก่กรรมตามไปทีหลัง

ยังมีอีกคู่หนึ่ง ที่ข้าพเจ้าทราบมาจากคุณศรีเพ็ญในคราวที่ได้ไปนมัสการสังเวชนียสถานด้วยกันที่อินเดีย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ ร่วมกับคณะของอาจารย์พร ซึ่งมีจำนวน ๒๐ กว่าคน เรื่องนี้มีปรากฏอยู่ในเรื่อง "สู่แดนพุทธภูมิ" ของสำนักค้นคว้าทางวิญญาณ ตั้งแต่หน้า ๗๗ เป็นต้นไป โดยมีใจความย่อ ๆ ว่า ในขณะที่คณะ

ของเราได้ไปชมสุสานรักบันลือโลก ที่ชื่อว่าทัชมาฮาล นั้น คุณศรีเพ็ญได้เห็นนิมิตเป็นภาพชาห์ เจหัน กษัตริย์แห่งราชวงศ์โมกุล ผู้สร้างทัชมาฮาล กับพระนางมุมทัชมาฮาล มเหสีของพระองค์ มาปรากฏให้เห็นและบอกกับคุณศรีเพ็ญว่า ข่าวลือที่ว่าช่างที่สร้างทัชมาฮาลทุกคนถูกตัดมือและควักลูกตาออกทั้งหมด เพื่อไม่ให้ได้มีโอกาสไปสร้างให้ใครอื่นอีกนั้น ไม่เป็นความจริงเลย ทั้งสองคนบอกว่า

สุสานรักทัชมาฮาล สร้างขึ้นด้วยความรักอันอ่อนหวาน มิใช่ด้วยเลือดและน้ำตาเลย

ทัชมาฮาลเกิดจากความรักอันสูงส่ง ที่ชายคนหนึ่งจะพึงมอบให้ได้ทั้งหมด แก่หญิงอันเป็นที่รัก

ทัชมาฮาลเป็นสัญญลักษณ์ของความรัก ว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์ของโลก

ทุกคนที่ได้ร่วมสร้างทัชมาฮาล เกิดความปีติปราโมทย์ ที่มีผู้คนชื่นชมในฝีมือที่ฝากไว้จนเป็นที่เลื่องลือ.

เท่าที่ได้บรรยายมานี้ เป็นเรื่องของความรักหรือชีวิตคู่ของผู้ที่ยังอยู่ในกามาวจรภูมิ ยังยินดีในการสนองตัณหาด้านกามราคะอยู่ ซึ่งถ้าเป็นไปโดยสมควรและเหมาะสมกันแล้ว ก็ไม่เป็นการผิดศีลธรรมแต่อย่างใด เป็นแต่ว่าต้องอาศัยองค์ประกอบ คือแฟคเตอร์ที่กล่าวมาแล้ว เป็นเครื่องสนับสนุนด้วย การสนองตัณหาเช่นนั้นจึงจะมีทางทำให้จิตใจประณีตขึ้นบ้าง ไม่ใช่จะคิดแต่ในด้านเพศสัมพันธ์อย่างเดียว

การบริโภคโดยความเห็นโทษอยู่เสมอ

ในพระสูตรที่ชื่อว่าอริยวงศ์ กล่าวถึงข้อปฏิบัติของอริยสาวก ซึ่งอาจจะเป็นสาวกผู้เป็นอริยบุคคลหรือสาวกของพระอริยบุคคลก็ได้ มีหลักใหญ่ที่น่าสนใจอยู่หลายประการ ตัวอย่างเช่น ในเมื่อท่านเหล่านั้นยังมีความจำเป็นต้องกินอาหาร, ต้องใช้เครื่องนุ่งห่ม, และต้องการที่อยู่อาศัย ก็จงนึกถึงประโยชน์ที่จะพึงได้พอให้เลี้ยงร่างกายให้เป็นไปเท่านั้น โดยไม่ต้องคิดถึงความสวยงามและความเอร็ดอร่อยเป็นสำคัญ ในขณะที่บริโภค

หรือใช้สอยสิ่งเหล่านั้น ก็ต้องเป็นผู้มีสติ ไม่หลงไปตาม "รสอร่อย" หรือความงดงามของสิ่งทั้งหลายหรืออาหารทั้งปวง แต่ต้องเป็นผู้มีลักษณะเช่นนี้ คือ *พิจารณาเห็นโทษของสิ่งเหล่านั้นอยู่เสมอ (อาทีนวทสฺสี) และมีปัญญาเป็นเครื่องทำให้จิตใจไม่ติดอยู่ พร้อมที่จะสละคืนได้เสมอ (นิสฺสรณปญฺโญ)* ในเรื่องเสพกามหรือเมถุนนี้ก็ควรจะเป็นเช่นเดียวกัน ในเมื่อยังละโดยเด็ดขาดไม่ได้ก็ควรต้องให้เป็นผู้มีสติ พิจารณาเห็นโทษของกามบ้าง พร้อมกันนั้นก็พยายามหาทางออกหรือทางพ้นไปด้วย ไม่ใช่จะหลงใหลถึงขนาดมอบกายถวายชีวิต ทุ่มเทกายและใจลงไปจนสุดตัวเสียทีเดียว นี้คือการนำข้อปฏิบัติของอริยสาวกมาประยุกต์คือใช้ให้เป็นประโยชน์บ้าง ไม่ปล่อยให้ใจถูกครอบงำด้วยกิเลสเสียจนเป็นการยอมแพ้หมดทุกประตู ไม่มีทางต่อสู้ เพราะไม่เคยมีความคิดที่จะต่อสู้เสียบ้างเลย การปฏิบัติโดยนำเอาหลักของอริยวงศ์ คือวงศ์แห่งพระอริยเจ้าทั้งหลายมาใช้ในลักษณะดังกล่าวแล้ว จึงเป็นการทำให้จิตใจมีความประณีตขึ้นได้บ้างคราวละเล็กละน้อย เป็นการ ปลูกและฝึง คุณ

ธรรมทางพระพุทธศาสนาไว้ในใจ ให้มีส่วนผสมแทรกซ้อนอยู่บ้าง ไม่ใช่คิดแต่ในเรื่องเพศสัมพันธ์ บูชาเรื่องเพศสัมพันธ์เป็นพระเจ้า หรือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชีวิตอย่างเดียว แนวความคิดชนิดปล่อยใจให้ "ไหลและหลง" ไปตามความรู้สึกด้านเพศสัมพันธ์อย่างเดียวนี้ มีคำในภาษาอังกฤษอยู่คำหนึ่งว่า Infatuation หรือ Erotic desire ไม่ใช่คำว่า Love ซึ่งควรจะมีความหมายละเอียดและลึกซึ้งกว่านั้น คือควรจะเป็นที่รวมหรือผสมผสานกับปัจจัยหลาย ๆ ประการ ดังที่กล่าวมาแล้ว

จึงเป็นการสมควรที่ชาวพุทธ โดยเฉพาะชาวพุทธที่กำลังถูกทรมานอยู่ด้วยเพลิงรักที่ร้อนแรง แบบ Infatuation นั้น จะต้องทราบว่า ยังมีหนทางที่จะทำให้เขา พ้น หรือ หัก (ใจ) จากความปรารถนาอันไม่มีทางสมหวังเช่นนั้นได้อยู่เหมือนกัน โดยไม่เป็นการจำเป็นอย่างไร ที่เขาจะต้องทน หรือยอมให้ความร้อนรักคือ Infatuation แผดเผาใจอยู่เช่นนั้น ซึ่งเท่ากับเป็นการตกนรกทั้งเป็น คือก่อนตาย และอาจจะเป็นการตกนรกเรื่อย ๆ ไปแม้หลังจากตายแล้วอีกก็ได้ ถ้าเขาไม่รีบหา

ทางเพื่อลด หรือ ดับเปลวไฟอันร้อนแรงเช่นนั้นให้ได้เสียก่อนที่จะตาย ท่านพระอานนท์ พุทธอนุชา ได้กล่าวธรรมภาษิตไว้ มีข้อความตอนหนึ่งว่า

"เมถุนสมฺภูโต อยํ กาโย เมถุโน ปหาตพฺโพ เสตุฆาโต"

"กายนี้เกิดแล้วจากเมถุน *(ผู้หวังความพ้นทุกข์)* พึงละเมถุน คือชักสะพานที่จะทอดไปสู่เมถุนเสียให้ขาด"

ข้อความธรรมภาษิตนี้จะมาจากส่วนไหนของพระไตรปิฎก ข้าพเจ้าก็ไม่ได้จำไว้เช่นเคย แต่ก็รับรองได้ว่าไม่ได้แต่งขึ้นเอง เพราะความรู้ทางภาษาบาลีของข้าพเจ้ายังไม่สูงถึงขั้นนั้น เอาเป็นเชื่อกันไว้ก่อนว่า ท่านพระอานนท์ได้กล่าวไว้เช่นนั้นจริง ๆ ผู้ต้องการทราบที่มาโปรดถามเปรียญท่านผู้รู้อื่น ๆ เอาเอง ว่าอยู่พระคัมภีร์ส่วนไหนหน้าที่เท่าไร ธรรมภาษิตนี้เป็นเครื่องชี้ทางที่สูงขึ้นไปกว่าการสนองตัณหาในด้านกามราคะ อันเป็นวิสัยของสัตว์ในภูมิกามาวจรทั่วไป เป็นเครื่องช่วยให้พ้นจากภูมิดังกล่าวเข้าถึงภูมิ อย่างน้อยก็เป็นภูมิที่เรียก

ว่ารูปาวจร อันเป็นผลของการบรรลุรูปฌาน อย่างมากก็ช่วยให้ได้บรรลุมรรคผลตั้งแต่ขั้นได้ธรรมจักษุเป็นต้นไป

ความภูมิใจในการที่ยัง "เตะปี๊บ" ได้

แต่ก็เป็นที่น่าเสียใจอยู่อย่างหนึ่ง ที่ว่าในประเทศไทยเวลานี้ มีค่านิยมในเรื่องนี้ผิดปกติ และได้รับการบิดเบือนทำให้เกิดความเข้าใจผิดอยู่ไม่น้อย ข้าพเจ้าเคยอ่านหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ พบข่าวเช่นเดียวกันนี้หลายครั้ง คือข่าวที่มีใจความว่า ผู้เฒ่าอายุเลย ๗๐ ขึ้นไปแล้ว ยังมีเรี่ยวแรงพลังสามารถไม่เสื่อมคลาย คือยังสามารถ "เตะปี๊บ" ได้ไม่แพ้คนหนุ่ม ๆ ทั้งหลาย บางข่าวก็ว่าผู้เฒ่าวัยเลย ๗๐ ไปแล้วยัง "ปิ๊ง" สาวคราวลูกอยู่อีก บ้างก็ว่าคนชรามีพลังดุจช้างสาร มีภรรยามาแล้วนับไม่ถ้วน จนภรรยาแต่ละคนทนไม่ไหว ต้องบอกศาลาออกไปกันหมด ทั้งหมดนี้ก็ปรากฏว่าผู้เฒ่าผู้เป็นข่าวก็รู้สึกภูมิใจในตนเองมาก ผู้อ่านหนังสือพิมพ์เมื่อได้รู้ข่าวนี้ ต่างก็พลอยยินดีพร้อมกับอนุโมทนาตามไปด้วย และในเวลาเดียวกันก็คงแอบนึกว่า แหม ถ้าเรา

เป็นได้อย่าง คุณปู่ ผู้ดีก็คงจะดีทีเดียวนะ สรุปความว่า ทั้งเจ้าตัวผู้เป็นข่าว และผู้อ่านข่าว ต่างก็มีความรู้สึกเหมือนกัน คือชื่นชมยินดี และก็อนุโมทนาไปด้วย ไม่มีใครคิดว่าเป็นเรื่องน่าสังเวชแต่อย่างใด ซึ่งอันที่จริงแล้วก็น่าจะคิด ปลง กันบ้าง ว่าแก่จนป่านนี้แล้วยังคิดแต่จะ เตะปี๊บ อยู่อีก แทนที่จะคิดหาทางพ้นไปจากเรื่องนี้บ้าง

บุตรชายของข้าพเจ้ามีบ้านไร่อยู่แห่งหนึ่งที่ตำบลแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ วันหนึ่ง เมื่อประมาณ ๔ ปีมาแล้ว ข้าพเจ้าไปพักอยู่ที่บ้านนั้น ซึ่งเป็นบ้านที่ไม่มีรั้วรอบขอบชิดอะไรนัก เพราะตั้งอยู่ในที่กลางสวนป่า มีหญิงกลางคนผู้หนึ่งแวะมาสนทนากับข้าพเจ้า เป็นการถามทุกข์สุขตามธรรมดา พร้อมกับได้ถามกันว่าเป็นใครมาแต่ไหนและทำอะไร หลังจากสนทนากันได้พักหนึ่ง หญิงผู้นั้นก็ถามว่า "ลุง จะเอาผู้หญิงไหม ? ฉันจะหามาให้ มีสวยๆ ด้วยนะ" ข้าพเจ้าบอกว่า "ตายแล้ว ! ไม่เอาดอก ก็ลุงแก่แล้วนี่" ผู้หญิงนั้นถามว่า "อ้าว ลุงไม่เอาผู้หญิง แล้วลุงอยู่ได้ยังไงล่ะ ?" ข้าพเจ้าจึงตอบว่า "ก็

ลุงมัน บ้อลัด แล้วนี่ กินแต่ผักกับผลไม้เป็นส่วนมาก แล้วจะเอาแรงที่ไหนมา 'แถม' ให้ผู้หญิงล่ะ ดีไม่ดีเดี๋ยวก็ชักตาตั้งตายคาอกดอก" หญิงผู้นั้นมองข้าพเจ้าอย่างเห็นเป็นมนุษย์ต่างดาวคนหนึ่ง แล้วก็ไป ต่อจากนั้นก็ไม่พบเห็นอีกเลย

จังหวัดเชียงใหม่ดูจะเป็นเมืองที่ ชุ่ม และ แช่ อยู่กับเรื่องเช่นนี้เสียจริง ๆ หลายปีมาแล้ว ข้าพเจ้าได้ไปร่วมประชุมองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ที่จัดให้มีขึ้นที่เชียงใหม่ ในสมัยที่คุณเอี่ยม สังขวาสี เป็นเลขาธิการ พอขึ้นรถสามล้อสารถีก็ถามทีเดียวว่า "ลุง ๆ จะเอาผู้หญิงไหม? ผมจะหามาให้ สวย ๆ ใหม่ ๆ นะ" ข้าพเจ้าบอกว่า ยังไม่เอาดอกตอนนี้" ครั้งหลังคือเมื่อปีกลายนี้เอง ข้าพเจ้าขึ้นรถสองแถวนั่งคู่ไปกับคนขับได้พักหนึ่ง สารถีของข้าพเจ้าเห็นหญิงสาวคนหนึ่งสวมกระโปรงเหนือหัวเข่า ยืนอยู่ข้างทาง ก็อุทานกับข้าพเจ้าว่า "ว่าไง ลุงเห็นอีนางคนนั้นไหม? ขามันอวบ ขาวจั๊วะทีเดียว ลุงชอบไหม?" คราวนี้ข้าพเจ้าขี้เกียจจะต่อความยาวสาวความยืดจึงยิ้ม ๆ แต่ไม่ตอบว่าอะไร คิดว่า

ถ้าตอบว่าชอบ ก็คงต้องได้รับการเสนออีตัวให้อีก ถ้าบอกว่าไม่ชอบ ก็อาจจะกลายเป็นมนุษย์ต่างดาวไปอีกก็ได้

ตัวอย่างจากชีวิตจริงที่ได้ยกมาเหล่านั้น ล้วนเป็นเครื่องแสดงถึงทัศนคติที่ผิดจากหลักพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง คือแทนที่จะเสพกามด้วยความเห็นโทษของกามและพยายามหาทางหลุดพ้นไปบ้าง ตามแบบของอริยสาวกในปฏิปทาดังที่กล่าวมาแล้วนั้น กลับกลายเป็นการเสพกามโดยเห็นว่าเป็นของดีเลิศประเสริฐสุด เป็นดุจ "ศาสนา" เลยทีเดียว ผู้ไม่ค่อยจะมีเรี่ยวแรง ก็อุตส่าห์หายากระตุ้นมาโด๊ปร่างกายให้ "สู้" ต่อไป ผู้พอมีแรงอยู่แล้ว ก็พยายามเร่งเร้าร่างกายให้ทำงานหนักยิ่งขึ้นไปเรื่อย ๆ ทั้งหมดนี้เป็นไปด้วยความภาคภูมิใจ และเห็นคุณคืออานิสงส์ของกาม ไม่มีการเห็นโทษคืออาทีนพบ้างเลย เป็นการทุ่มและเท, ทั้งกายและใจ ทั้งชาตินี้และชาติต่อไป ให้กับศาสนาแห่งกามอย่างเต็มกำลังเลยทีเดียว

กามคุณไม่ได้แปลว่าคุณ (ประโยชน์) ของกาม

มีบางท่านมองในแง่ศัพท์ทางภาษาบาลี ก็อ้างว่า คำว่า "กามคุณ" ก็บ่งอยู่แล้วว่ากามเป็นของมีคุณเหมือนกัน เพราะคำว่า "กามคุณ" ก็แปลว่าคุณของกาม เช่นเดียวกับคำว่า พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ ก็แปลว่าคุณของพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ แล้วไหนกามคุณจะมีคุณบ้างไม่ได้เล่า? คำแปลข้ออ้างนี้ ฟังดูเผิน ๆ ก็น่าคล้อยตามไปด้วยเหมือนกัน แต่ผู้รู้ภาษาบาลีดีขนาดเปรียญ ๙ ประโยค คือท่านเจ้าคุณเมธาธรรมรส แห่งวัดราชประดิษฐ์ บอกกับข้าพเจ้าว่า คำว่า "คุณ" ที่ตามหลัง "กาม" นั้น ไม่ได้แปลว่า ความดีหรืออานิสงส์ แต่แปลว่า "กลุ่ม" เพราะคำภาษาบาลีบางคำแปลได้หลายอย่าง เช่นคำว่า "สุตคุณ" แปลว่า กลุ่มแห่งด้าย ไม่ใช่ "ความดีของด้าย" พระพุทธองค์เอง ตลอดเวลา ๔๕ พรรษา ก็เทศนาแต่เรื่องอาทีนพ คือ โทษ ของกามอย่างเดียว ไม่เคยกล่าวถึงอานิสงส์ คือคุณความดีของกามเลย ดังนั้น การแปลศัพท์ภาษาบาลี จึงต้องระวังมาก เช่นคำว่า สังขาร, วิญญาณ, สัญญา เป็นต้น

ล้วนแปลได้หลายอย่างทั้งนั้น สุดแล้วแต่ว่าจะมาในประโยคชนิดใด ในการปรารภถึงเรื่องอะไร หรือว่าถึงใคร คำว่า "มเหสี" ซึ่งเราแปลกันมาตามปกติว่า พระราชินี เป็นคำหมายถึงเพศหญิงอย่างเดียวนั้น เชื่อหรือไม่ในบางครั้งบางประโยค ใช้หมายถึงพระพุทธองค์ด้วยก็ได้ ในเมื่อหมายความว่า "ผู้แสวงหาคุณธรรมใหญ่คือสูง (กว่ากาม)" การแปลบาลีจึงระวังมากที่เดียว

สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมกามวิตก

มีผู้ปรารภกับข้าพเจ้าว่า ในสมัยปัจจุบัน สังคมของเราได้รับอิทธิพลจากเครื่องส่งเสริมกามคุณมากมายเหลือเกิน ในรูปต่าง ๆ เช่นจากภาพยนตร์ในทีวี และหนังสือยั่วยุส่งเสริมกามารมณ์ต่าง ๆ ซึ่งขายดีเป็นเทน้ำเทท่า เขาว่าผู้แต่งเรื่องเช่นนี้บางคนได้ค่าเขียนเรื่องนับเป็นบรรทัดกันเลยทีเดียว คือไม่ใช่นับเป็นหน้า แสดงว่าเรื่องของเขามีผู้นิยมมาก ส่วนนักเขียนเรื่องธรรมะนั้น ส่วนมากก็ได้ค่าเรื่องบ้างเล็กน้อย หรือบางทีก็อาจจะไม่ได้เลย เพราะสำนักพิมพ์บอกว่า ให้ถือเป็น

การกุศลไปก็แล้วกัน ดังนั้นการที่จะให้เด็กๆ โดยเฉพาะในวัยรุ่นของเรา ไม่หลงใหลได้ปลื้มไปกับสิ่งล่อตาล่อใจเหล่านั้น จึงเป็นการยากมาก ข้าพเจ้าเองก็เห็นจริงด้วยตามนั้น แต่ก็ยังคิดว่า อันที่จริงในสังคมของเราในปัจจุบัน แม้จะมืดมนต์อนธกาลไปด้วยเงาร้ายแห่งสิ่งยั่วยุกามคุณ ก็ยังมีจุดดวงสว่างเป็นประกายโผล่แวบวาบออกมาบ้างเป็นครั้งคราว แม้จะร้อนรุมสุมใจด้วยเพลิงแห่งราคะ ก็ยังมีธารกระแสแห่งน้ำเย็น ที่พอจะดับเพลิงเช่นนั้นได้บ้างเหมือนกัน ข้อสำคัญก็คือเราจะต้องรู้จักแสวงหาบ้างด้วยความบริสุทธิ์ใจ อย่าให้ความหมดหวังครอบครองใจเป็นเจ้าเรือนเสียทีเดียว เอาละเราจะไม่พูดถึงเรื่องพระสาวกในสมัยพุทธกาลนับจำนวนไม่ถ้วนที่ได้อาจหาญสละชีวิตที่ ชุ่ม และ แช่ อยู่กับกามของท่านอย่างกล้าหาญ เช่นพระยสะ พระรัฏฐปาละ พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะเป็นต้น เพราะเป็นเรื่องไกลตัว และเกิดขึ้นนานมาแล้ว บางท่านอาจจะไม่ค่อยเชื่อเท่าใดนักก็ได้ แต่เราจะกล่าวถึงบุคคลในสมัยปัจจุบันในยุครุ่นที่พอจะทันเห็นหรือรู้ข่าวกันได้นี้เอง เรียกว่า

จากชีวิตจริงของคนร่วมสมัยกัน ก็อาจจะเป็นเครื่องปลุกและปลอบกำลังใจที่พอจะมีอุปนิสัยในทางนี้ได้บ้าง ไม่มากก็น้อย เราท่านในยุคนี้คงจะได้เคยอ่าน "ชีวิตจริง" ในด้านโรแมนติคจากนิตยสารชื่อนั้นมามากพอควรแล้ว ข้าพเจ้าจึงเห็นสมควรจะเสนอ "ชีวิตจริง" เช่นเดียวกัน แต่ไม่ใช่แบบเดียวกัน เพื่อเป็นกำลังใจแก่ท่านผู้อ่านโดยย่อ ๆ บ้าง เป็นบางเรื่องคือ

"ท่านเจ้าคุณนอ ฯ" แห่งวัดเทพศิรินทราวาส

คำว่า "เจ้าคุณ" ในกรณีของท่านนี้ ไม่ใช่ยศศักดิ์ทางพระเหมือนในกรณีของภิกษุรูปอื่น ๆ เพราะท่านได้เป็น "เจ้าคุณ" มาก่อนที่จะได้มาอุปสมบทเสียอีก คำว่า "เจ้าคุณ" ที่มาของท่านก็คือหมายความว่า ท่านได้มีฐานันดรศักดิ์เป็นพระยา ในราชสำนักของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ นั่นเอง ดังนั้นจึงมีผู้เรียกขานท่านโดยสำนวนของชาวบ้านว่าเจ้าคุณ คือหมายถึงฆราวาสผู้มีบรรดาเป็นพระยานั่นเอง นามเต็มของบรรดาศักดิ์ของท่านคือ "พระยานรรัตน์ราชมานิต" และนี่จึงเป็นเหตุ

ให้ท่านมีชื่อเรียกกันตามสำนวนชาวบ้านว่า "ท่านเจ้าคุณนอ" จนเป็นรู้กันทั่วไป เรื่องของท่านจึงกลายเป็นกรณีพิเศษที่สามารถเป็นเจ้าคุณได้ก่อนที่จะบวช โดยมากผู้ที่ไม่ทราบประวัติของท่านโดยละเอียดก็มักจะนึกว่าท่านเป็นเจ้าคุณที่มียศศักดิ์เหมือนอย่างพระที่เป็นเจ้าคุณองค์อื่น ๆ ที่ได้มาเป็นเจ้าคุณเมื่อหลังจากบวชแล้ว

ประวัติโดยละเอียดของท่านมีลงในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และในหนังสือที่เรียบเรียงโดย คุณตรี จินตยานนท์ ผู้เป็นน้องชายของท่าน ส่วนที่ข้าพเจ้าจะบรรยายต่อไปนี้ ส่วนมากก็เป็นข้อมูลที่ได้จากท่านเจ้าคุณศาสนโสภณ ฯ เจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทร์องค์ปัจจุบัน ในสมัยที่ท่านยังเป็นพระธรรมไตรโลกาจารย์ ซึ่งในช่วงนั้นข้าพเจ้าได้สนทนากับท่านอย่างเป็นกันเองบ่อย ๆ จึงได้ทราบเรื่องราวและข้อมูลบางอย่างจากท่านเจ้าคุณ(ศาสนโสภณ) และท่านเจ้าคุณพระญาณวโรดม (ประยูร) อีกด้วย

ว่ากันว่าท่านเป็นพระยาที่หนุ่มที่สุดในสำนักของล้นเกล้า ฯ รัชกาลที่ ๖ คือพระราชวังดุสิต ท่านเคย

พูดเล่น ๆ กับผู้ที่คุ้นเคยกัน เช่นท่านเจ้าคุณธรรมไตรโลกาจารย์ว่า ท่านก็เคยอยู่ใน "สวรรค์" ชั้นดุสิตมาแล้วเหมือนกัน ซึ่งก็เป็นอุปมาที่นับได้ว่าใกล้เคียงกับความจริงไม่น้อย เพราะในพระราชวังเช่นนั้น ย่อมมีหญิงสาวสวย ๆ งาม ๆ รุ่นกำดัดอยู่ไม่น้อย ซึ่งท่านเจ้าคุณพระศาสนโศภนเคยเล่าว่า ท่านเจ้าคุณนอ ๆ ได้เล่าให้ฟังว่า หญิงรุ่นสาววัยเจริญพันธุ์เหล่านั้น มักเล่นหูเล่นตากับท่านบ่อย ๆ เพราะนอกจากท่านจะเป็นคนหนุ่มในวัยเดียวกัน ยังมีบรรดาศักดิ์เป็นพระยาที่หนุ่มพ่ออีกด้วย เรียกว่าถ้าสตรีใดได้ท่านเป็นคู่ครอง นอกจากจะได้สามีที่หนุ่มพ่อ หล่อเพียวแล้ว ยังจะได้เป็นคุณหญิงอีกด้วย ก็มีหวังว่าจะได้สบายไปชาตินึงทีเดียว แต่ท่านเจ้าคุณกลับไม่สนใจ ไม่ยอมเดินตาม "สะพาน" ที่ทอดมาให้นั้นเลย ตรงกันข้าม ถ้าพอมีเวลาว่างบ้าง ท่านมักจะชอบไปนั่งสงบใจในป่าช้าเนือง ๆ เพื่อเป็นการปลงสังขาร อันเป็นการบ่มบารมีของท่านให้สุกงอมเร็วยิ่งขึ้น

ลักษณะพิเศษประจำตัวของท่านเจ้าคุณนอ ฯ นี้ ทำให้ข้าพเจ้าอดนึกบูชาท่านไม่ได้ว่า ท่านช่างมีบารมีในด้านนี้มากมายเหลือเกิน จากประวัติของพระธุดงค์กัมมัฏฐานที่เป็นสุปฏิปันโนจริง ๆ เช่นสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ซึ่งก็รวมทั้งท่านพระอาจารย์มั่นเองด้วยนั้น ก็ปรากฏว่าท่านเหล่านั้นเกือบทั้งหมด (ยกเว้นเท่าที่ทราบก็คือท่านพระอาจารย์พรหม แห่งบ้านดงเย็น อำเภอหนองหาร จังหวัดอุดรธานี) ได้ออกบวชหลีกจากเครื่องยั่วยุ คือสตรีเพศไปตั้งแต่ยังอยู่ในวัยเจริญพันธุ์หรือก่อนวัยเจริญพันธุ์ทั้งสิ้น ไม่ได้มีโอกาสคลุกคลี หรือผจญกับอารมณ์อันยั่วยุอย่างรุนแรงดังท่านเจ้าคุณนอ ฯ เลย จึงต้องนับว่าท่านเจ้าคุณนอ ฯ เป็นผู้มีบารมี โดยเฉพาะในด้านเนกขมมะ คือการหน่ายกามนี้อย่างเข้มข้นจริง ๆ คงจะเป็นด้วยการที่ท่านได้ตั้งสัจจะและอธิษฐานไว้ตั้งแต่ชาติก่อนโดยแท้ ว่าจะไม่ขอมีชีวิตคู่อีกต่อไป

ตลอดชีวิตแห่งการเป็นภิกษุของท่าน ท่านไม่ได้ยอมรับนิมนต์ออกไปนอกวัดเลย และท่านก็ไม่ยอม

ให้ใคร ๆ เข้าไปในห้องอันเป็นกุฏิที่พำนักของท่านด้วย ท่านไม่ยอมรับของถวาย เช่นอาหารและจีวรเป็นต้นจากผู้ใดเลย ถ้าผู้ใดจะไปนมัสการท่านก็ต้องคอยดักเวลาหลังจากที่ท่านสวดมนต์เช้าเย็นแล้ว ก่อนที่กลับเข้ากุฏิ และก็ต้อง ยืน สนทนาธรรมกันกับท่านนอกกุฏิตลอดเวา ซึ่งจะนานเท่าใด ๆ เป็นกี่นาทีหรือว่าเป็นชั่วโมง ๆ ก็ได้ ท่านเจ้าคุณพระญาณวโรดม ผู้เคยเป็นเลขาธิการสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย เคยบอกข้าพเจ้าว่า ในที่สุดผู้ที่ไป ยืน สนทนากับท่าน ก็ต้องยอมแพ้ท่าน เพราะทนเมื่อยไม่ไหว ส่วนองค์ท่านนั้น ทั้ง ๆ ที่ฉันอาหารเจร้อยเปอร์เซ็นต์วันละมื้อเดียว คือกล้วยน้ำว้าและถั่วเขียวกับเกลือ กลับไม่เคยแสดงอาการปวดเมื่อยเลย ที่สำคัญและแปลกประหลาดมากก็คือ ท่านเจ้าคุณญาณวโรดมกล่าวว่า ไม่ว่าใครจะไปถามท่านเรื่องอะไร ท่านก็รู้และตอบได้หมด ในเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ของโลกทั้งภายในและนอกประเทศ ทั้ง ๆ ที่ท่านมีชีวิตอย่างโดดเดี่ยวเดียวดาย เก็บตัวอยู่ตามลำพังใน "ถ้ำ" คือกุฏิของท่าน ไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์ ไม่ได้ฟังวิทยุหรือดู

ทีวีหรือคุยเรื่องอะไรกับใคร ๆ เลย ในห้องของท่านก็ไม่ได้ใช้ไฟฟ้า นอกจากเทียนเท่านั้น และท่านก็ไม่ได้ไปนั่งคุยกับใครที่กุฏิไหนเลย นอกจากจะได้ ยืนสนทนากับท่านเจ้าคุณธรรมไตรโลกาจารย์ นอกกุฏิบ้างเป็นบางครั้งเท่านั้น

ข้าพเจ้าเคยนำของไปถวายท่านครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าท่านรับไว้ เพราะสิ่งของนั้นคือต้นฉบับแปลคำสอนของท่านเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งข้าพเจ้าเป็นผู้แปลถวายเอง ต่อจากนั้น ข้าพเจ้าได้เคยดักพบท่านหลังจากที่ท่านสวดมนต์เสร็จ และเดินออกมาจากโบสถ์ ประมาณ ๓ ครั้ง และก็ได้รับพรจากท่านอย่างน่าปลื้มใจ คราวหนึ่งข้าพเจ้ากราบเรียนถามท่านว่า ถ้าในการทำกรรมฐาน ได้เห็นนิมิตเป็นซากศพ ควรจะทำอย่างใด ท่านบอกว่า "อ้าว ก็ดีน่ะซิ จะได้น้อมเอานิมิตนั้นเข้ามาหาตนเอง โดยคิดว่าเรานี้ไม่ช้าก็จะต้องเป็นเหมือนอย่างนั้น ข้อสำคัญก็คือไม่ต้องกลัว ให้หาประโยชน์จากนิมิตนั้น แต่อย่าติดหรือหลงไปกับนิมิตนั้น."

เท่าที่ข้าพเจ้าได้ทราบ ปรากฏว่าสมเด็จพระบรมราชินีนาถ เจ้าฟ้าชาย และเจ้าฟ้าหญิง ได้ไปนมัสการท่านทุกองค์ โดยท่านได้นั่งสนทนากันในโบสถ์หลังจากที่ท่านได้สวดมนต์เสร็จแล้ว เพราะท่านไม่ยอมให้ใครเข้าไปในกุฏิของท่าน แม้การส่งอาหารจากทางบ้านของท่าน ก็ส่งให้ทางหน้าต่างซึ่งมีลูกกรงเหล็กกั้นเท่านั้น ในระยะหลังมีคนเลื่อมใสท่านมาก ถึงกับนำพระไปให้ท่านปลุกเสก แต่ท่านก็ไม่ได้เอาใจใส่ ไม่ได้สนใจ คงสวดมนต์ไปตามปกติในโบสถ์พร้อมกับพระองค์อื่น ๆ ตามปกตินั่นเอง ฝ่ายผู้ที่มา "ตื๊อ" ท่านก็ไม่ย่อท้อ ขนพระเครื่องต่าง ๆ ที่ตนคิดว่าจะนำมาให้ท่านปลุกเสกนั้น วางไว้ข้างหลังท่านนั้นเอง องค์ท่านก็สวดมนต์ทำวัตรไปเรื่อย ๆ ไม่ได้สนใจ ไม่รับรู้เรื่องอะไรทั้งสิ้น พวกที่นำพระมาให้ท่านปลุกเสก ก็กระหยิ่มยิ้มย่องไปตามเรื่อง โดยโมเมว่าท่านได้ปลุกและเสกให้แล้ว นี้กล่าวตามที่ท่านเจ้าคุณญาณวโรดมเล่าให้ข้าพเจ้าฟัง ต่อมาก็ปรากฏว่าพระที่ท่านเจ้าคุณนอ ฯ หันหลังปลุกเสก ให้นั้น มีเสียงเล่าลือว่าขลังและมีอิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ ซึ่งเรื่องนี้

ข้าพเจ้าก็ไม่สามารถรับรองหรือคัดค้านได้ เพราะไม่ได้คิดพึ่งท่านเป็นสรณะเพราะเหตุเกี่ยวกับเรื่องแบบนี้

การเทศน์ให้ดู ไม่ใช่ให้ฟัง

มีผู้ศรัทธาเลื่อมใสท่านในองค์ท่านหลายคนด้วยกัน อดตำหนิท่านไม่ได้ว่า ท่านทำตัวให้คับแคบมากเกินไป ถวายของอะไรก็ไม่รับ และไม่ยอมเทศน์สั่งสอนใคร ไม่รับกิจนิมนต์ของใครเลยอีกด้วย แต่ข้าพเจ้าคิดว่าท่านเทศน์แล้วเป็นปกติอยู่เสมอ เป็นแต่ว่าท่านเทศน์โดยการปฏิบัติให้เรา ดู ไม่ได้เทศน์ให้เรา ฟัง ท่านคงจะคิดว่าเราได้ฟังเทศน์กันมามากแล้ว ก็ควรจะ ดู การเทศน์แบบนี้เสียบ้างเพื่อเป็นปฏิปทาอีกประการหนึ่ง ที่น่าจะไปประพฤติปฏิบัติกันบ้างตามสมควร

นอกจากว่าท่านจะเทศน์ให้เรา ดู แล้ว ท่านยังมรณภาพ คือ ตายให้เราดู อีกด้วย เพราะในวันที่ท่านมรณภาพนั้น ปรากฏว่าท่านมิได้ไปลงทำวัตรสวดมนต์ตามปกติ บรรดาพระเณรทั้งหลายก็รู้ว่าคงจะต้องมีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้น เพราะตามปกติตลอดระยะเวลา ๔๐ กว่าปี

ที่ผ่านมานั้น ท่านเคยขาดลงทำวัตรสวดมนต์ครั้งเดียว คือวันที่ท่านถูกคางคกไฟกัดเป็นแผลบวมจนเดินไม่ได้ เมื่อท่านขาดการลงโบสถ์อีกเป็นครั้งที่สอง จึงพากันไปสำรวจที่กุฏิของท่านก็ปรากฏว่า ประตูเปิดออกได้โดยที่ท่านมิได้ลงกลอนไว้ เมื่อเข้าไปถึงในห้อง ก็ได้เห็นว่าท่านมรณภาพเสียแล้วอย่างสงบ ทั้งนี้แสดงว่าท่านคงจะได้รู้ล่วงหน้ามาก่อนแล้ว จึงได้ถอดกลอนประตูเตรียมไว้ให้พระเณรเข้าไปในกุฏิของท่านได้โดยง่าย

ท่านมีปฏิปทาคล้ายกับพระมหากัสสปในสมัยพุทธกาล คือพูดน้อยแต่ทำมากและมีปฏิปทาหนักในทางเก็บตัว ไม่ยอมออกสู่สังคม เป็นผู้ "ชักกายและใจห่าง" จากโลกและโลกียวิสัยทั้งปวง แม้ในระหว่างที่ยังเป็นฆราวาสอยู่ในสภาพที่อาจจะกล่าวได้ว่าเป็น "สวรรค์ชั้นดุสิต" ในโลกมนุษย์แวดล้อมไปด้วย สาวรุ่นกำดัดที่พอจะเปรียบได้กับ "นางฟ้า" ซึ่งทอดสะพานให้นับครั้งไม่ถ้วน และก็นับคนไม่ถ้วน แต่ท่านก็เป็นผู้ที่ได้ "ชักสะพานทิ้ง" คือ เสตุฆาโต เสียทุกคราว จึงนับได้ว่าบารมีคือเนกขัมม หรือความปรารถนาที่จะออกจาก

กามวิสัยของท่าน มีพื้นฐานรุนแรงมาก นับเป็นปรมัตถบารมีได้ที่เดียว

ผู้ที่ต้องการทราบประวัติของท่านโดยละเอียดกว่านี้ โปรดหาอ่านได้จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับเก่า ๆ หลังจากวันที่ท่านมรณภาพเล็กน้อย คือหลังจากวันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นต้นไป สำหรับผู้ที่อ่านภาษาอังกฤษได้ โปรดหาอ่านจากวารสาร WFB REVIEW ฉบับเก่า ๆ คือ เล่มปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ และ ๓ รวมกัน (ประจำเดือนมีนาคม—มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๔ และฉบับเล่มที่ ๒๕ ฉบับ ที่ ๑ (ประจำเดือนมกราคม — มีนาคม ๒๕๓๑ และเล่มที่ ๒๘ ฉบับที่ ๑ (ประจำเดือนมกราคม—มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔) ซึ่งเป็นข้อเขียนของข้าพเจ้าเอง

ไหน ๆ ก็ได้เล่าประวัติของท่านเจ้าคุณนอ ฯ และได้เอ่ยถึงท่านพระมหากัสสป ในสมัยพุทธกาลมาแล้ว ก็ใคร่จะขอถือโอกาสเล่าประวัติของพระเถระอีกรูปหนึ่งในสมัยปัจจุบัน ที่คนรุ่นข้าพเจ้าพอจะเกิดทันได้เห็นหรือได้ทราบเรื่องของท่านมาบ้าง ไม่ใช่เป็นเรื่องเมื่อ

สมัยหลายพันปีมาแล้ว ซึ่งบางท่านก็อาจจะเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง หรือถึงแม้จะเชื่อมากกว่าครึ่ง ก็อดคิดไม่ได้ว่าคนแบบนั้นคงจะไม่มีทางเกิดขึ้นได้อีกแล้ว ในสมัยปัจจุบันนี้ เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในหนังสือเรื่อง "ประวัติพระธุดงค์กัมมัฏฐาน สายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตะเถร" ซึ่งเรียบเรียงและรวบรวมโดยท่านพระอาจารย์มหาบัว ญาณสัมปันโน แห่งวัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี ผู้เรียบเรียงประวัติของท่านพระอาจารย์มั่นภูทัตตะเถระนั้นเอง ข้อความต่อไปนี้อยู่ในตอนท้าย ๆ ของหนังสือเล่มดังกล่าว ซึ่งข้าพเจ้าขอชักมากล่าวโดยย่อโดยเก็บใจความมาเล่าสู่กันฟัง *(ไม่ได้คัดลอกมาคำต่อคำ)* คือเป็นประวัติของ

พระมหากัสสป ในสมัยปัจจุบัน : ท่านพระอาจารย์พรหม แห่งบ้านดงเย็น

อำเภอหนองหาร จังหวัดอุดรธานี ตามประวัติกล่าวว่า ท่านเป็นคหบดีผู้มั่งคั่งคนหนึ่งในตำบลที่ท่านอยู่ ท่านมีภริยาเป็นหลัก พร้อมบ้านเรือนและข้าทาส

บริวาร ไม่มีความขาดแคลนอย่างใดในชีวิตของการครองเรือน ต่อมาท่านได้ยินกิตติศัพท์เล่าลือเกี่ยวกับท่านพระอาจารย์มั่น ก็เกิดความเลื่อมใสถึงขนาดต้องการบวชติดตามท่านเพื่ออุทิศชีวิตอย่างจริงจัง ท่านได้จัดการแจกจ่ายสมบัติข้าวของที่ดินทรัพย์สินต่าง ๆ จนหมดตัว ฝ่ายภรรยาก็หันหน้าเข้าวัดบวชเป็นชี ตัวท่านเองเมื่อแจกจ่ายสมบัติจนหมดสิ้นแล้ว ก็ออกเดินทางบุกป่าฝ่าดงกันดาร ข้ามจังหวัดต่าง ๆ ไปด้วยความทรหดอดทน ในที่สุดก็ได้พบท่านพระอาจารย์มั่นสมความปรารถนา และก็อยู่รับการอบรมสั่งสอนจากท่านด้วยดี จนกระทั่งสิ้นชีวิต ซึ่งเขาว่าอัฏฐิของท่านในภายหลังได้กลายเป็นพระธาตุด้วยเหมือนกัน

เรื่องนี้ก็เป็นตัวอย่างจาก "ชีวิตจริง" อีกตัวอย่างหนึ่ง ไม่ใช่ในด้านโรแมนติคเพื่อส่งเสริมชีวิตคู่ แต่เป็นด้านเนกขัมมะ คือการออกจากกามเพื่อส่งเสริมชีวิตโดดเดี่ยว ข้าพเจ้านำมากล่าวถึงโดยสรุปในที่นี้ ก็เพื่อให้เป็นกำลังใจและอุทาหรณ์ว่า แม้ในสมัยเมื่อไม่นานมานี้เอง ก็ยังมีพระมหากัสสปบังเกิดขึ้นในวงการพระ

พุทธศาสนาของเราได้เหมือนกัน ท่านเหล่านี้ เช่นท่านเจ้าคุณนอ ฯ และท่านพระอาจารย์พรหมเป็นต้น ได้เป็นผู้พ้นแล้ว จากเพลิงแห่งราคะ ที่เราสมมติเรียกกันว่า ความรัก ซึ่งเผาลนจิตใจของสัตว์ในกามาวจรภูมิอยู่ตลอดเวลา ท่านได้อดทนต่อความยากลำบากนานาประการแทบไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นไปได้ถึงเพียงนั้น ผู้กำลังถูกแผดเผาด้วย

"เพลิงรักจนหักไม่ไหว เพราะหัวใจ ไม่ มั่นคงฯ"

นั้น น่าจะถือเอา "ชีวิตจริง" ของท่านเหล่านี้เป็นเครื่องปลุกและปลอบ ทำให้เกิดกำลังใจที่จะ ดับ ไฟที่แผดเผานั้นได้บ้างพอสมควร อย่างน้อยก็ไม่ถึงกับหมดหวังปล่อยให้เพลิงรักดังกล่าวนั้น แผดเผาใจต่อไปจนสิ้นชีวิต และต้องถูกแผดเผาต่อไปเช่นนั้นในชาติหน้าอีก โดยไม่มีวันจบสิ้น เพราะไม่ได้พยายามสร้างสม "ภูมิคุ้มกัน" ไว้เสียบ้างเลย อันที่จริง มีหลักการอันเป็นธรรมดาง่าย ๆ อยู่ว่า **"เมื่อทุกข์มี ทางแก้หรือความดับทุกข์ก็ต้องมีได้เหมือนกัน"** ข้อสำคัญผู้หวังความดับทุกข์ต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง และให้เพียงพอ จึง

จะสามารถบรรเทา และดับทุกข์ได้โดยสิ้นเชิง ข้าพเจ้าเคยสนทนากับท่านพระครูวิโรจน์ธรรมาจารย์ (ปิ่น ชลิโต ป. ๕) ผู้ปฏิบัติตามแนวทางสายท่านพระอาจารย์มั่นเหมือนกัน ท่านบอกว่าแนวทางกว้าง ๆ ของการกำจัดราคะ ก็อยู่ในพุทธภาษิตที่มาจากพระธรรมบทดังที่ข้าพเจ้าได้ยกมาตั้งไว้เป็นหัวข้อต้นบทนี้แล้ว แต่ในรายการละเอียด หรือว่าเคล็ดที่จะทำให้ได้ผลเร็วขึ้นนั้น ต้องมีเป็นขั้น ๆ แทรกดังต่อไปนี้

ก) **เปลี่ยนทุกข์ใจให้เป็นทุกข์กาย** ทุกข์อันเกิดจากราคะ—โดยเฉพาะราคะที่ไม่มีโอกาสได้ระบายสมความปรารถนา—เป็นทุกข์ใจแสนสาหัส วิธีลดหรือตัดขั้นแรกต้องอาศัยการใจป้ำหรือว่า "ใจถึง" พอสมควร คือเปลี่ยนความทุกข์ใจนั้น ให้กลายเป็นทุกข์กายเสียโดยฉับพลัน วิธีง่าย ๆ คือการผ่อนอาหารหรือว่า อดอาหารเสียบ้าง ให้เกิดความหิวจนแสบท้อง จิตใจจะลืมความทุกข์อันเกิดจากราคะ หันมาจับอยู่ที่ความหิวและความอ่อนเพลีย อันเป็นทุกข์กาย ตอนนี้แหละที่ผู้ปฏิบัติต้องมีขันติ, มีสัจจะ, และมีอธิษฐาน ระดมกำลัง "ภายใน"

เข้าต่อสู้ทุกข์เวทนาอันเป็นส่วนกายอย่างแน่วแน่ไม่ยอมกินอาหาร ปรนปรือให้ร่างกายอิ่มและอ้วนพีมีแรงเหมือนเดิมอย่างเด็ดขาด วิธีนี้ไม่ใช่เป็นการสอนให้ฆ่าตัวตาย แต่เป็นการฝึกหัดให้เกิด "กำลังภายใน" คือกำลังใจต่อสู้กับทุกข์กาย ซึ่งเมื่อเทียบกันแล้ว ก็ยังง่ายกว่าการต่อสู้กับทุกข์ใจดังกล่าวมาแล้ว เพราะทุกข์ใจดังกล่าวนั้น เป็นการ "ยั่วและยุ" ให้เราคล้อยตามไป ส่งเสริมให้เห็นดีเห็นงามไปตามนั้น ไม่ให้ขัดขืนบ้าง, ส่วนทุกข์กายอันเกิดจากความหิวนี้ เราไม่ต้องการ ดังนั้น การที่จะขัดขืน, ต่อสู้, ต้านทานจึงทำได้ง่ายกว่า หลักการนี้ก็คือ "โภชเนมัตตัญญู การกินอาหารแต่พอประมาณ" ที่กล่าวถึงในหัวข้อต้นบทนั้นเอง

จริงอยู่ การปฏิบัตินี้จำเป็นจะต้องหักโหม โดยให้ดูกำลังกายหรือพลังชีวิตของตนด้วย ว่าพอจะทนได้ไหม แต่ต้องมีสัจจะว่า **ถ้าเกิดความทุกข์ใจอีกเมื่อใด ต้องแก้หรือเปลี่ยนทุกข์นั้นให้เป็นทุกข์กายเช่นนี้กันอีก** จนกว่าจิตใจจะยอมเชื่อฟัง คือ "เชื่อง" ขึ้นบ้างในหนังสือเรื่อง "เที่ยวกรรมฐาน" อันเป็นบันทึกการปฏิบัติธรรม

ของท่านพระอาจารย์บุนนาค โฆสโส ปรากฏว่าท่านได้ใช้วิธีการอันผาดโผนรุนแรงแบบนี้เหมือนกัน คือเมื่อมีผู้มาบอกจะยกลูกสาวให้ และท่านก็นึกชอบแม่สาวน้อยคนนั้นด้วย ท่านก็รู้สึกขัดเคืองในความโลเลแห่งจิตใจของตนเอง จึงอดข้าวเสียอย่างเด็ดขาดเป็นเวลาหลายวันจนกระทั่งสลบ แต่ภายในใจท่านยังมีสติอยู่บ้าง จึงถามตนเองว่า "เป็นไงยังคิดจะเอาแม่สาวน้อยคนนั้นอีกไหม ?" ท่านได้ตอบตนเองว่า "ไม่เอาแล้ว" ท่านจึงหยุดอดข้าวเริ่มฉันอาหารใหม่ และก็จาริกออกจากที่นั้นไปเลย

เรื่องการยกลูกสาวให้พระนี่ก็แปลก เพราะไม่ใช่จะมีแต่รายนี้รายเดียว ท่านพระครูวิโรจน์ธรรมาจารย์ที่ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงมาหลายครั้งแล้วนั้น ได้เล่าให้ข้าพเจ้าฟังอย่างเป็นกันเอง สมัยที่ท่านอยู่ที่วัดอริยวงสาราม ตำบลดอนกระเบื้อง จังหวัดนครปฐม ว่าในช่วงเวลาที่ท่านพำนักอยู่ที่จังหวัดภูเก็ตระยะหนึ่งนั้น มีคหบดีรายหนึ่งคิดวิตถารพิกล คือเขามาบอกกับท่านว่า เขายินดีจะยกลูกสาวให้ท่าน และลูกสาวของเขาก็เต็มใจด้วย ขอ

ให้ท่านสึกออกไปดูแลทรัพย์สมบัติของเขา โดยที่เขาจะมอบกิจการทั้งหมดให้ครอบครองดูแลแทนเขาเลยทีเดียว แต่ท่านพระครูปฏิเสธ โดยบอกว่าท่านยังรักชีวิตพรหมจรรย์อยู่ แต่ตอนที่ท่านเล่าให้ข้าพเจ้าฟังเป็นส่วนตัวนั้น ท่านบอกอย่างเปิดอกว่า "เราอายว่ะ, คุณศิริ, ไม่อยากให้ใครเห็น ของ ของเราอีกแล้ว เมื่อตอนเล็ก ๆ ให้พ่อแม่เห็นก็พอแล้ว เดี๋ยวนี้แม้พ่อแม่เรายังอายเลย แล้วจะให้ คนอื่น มาเห็นได้อย่างไร ?" แล้วท่านก็กล่าวเสริมว่า "เรารู้สึกสังเวชด้วยนะ เพราะการเป็นสามีภรรยากัน ก็คือการระบายความใคร่ของตนบนเรือนร่างของอีกคนหนึ่งนั่นเอง ถ้าพอดีกันก็ไม่เป็นไร ถ้าเกิดไม่สมดุลย์กัน ก็จะลำบาก แล้วเราจะได้รู้ได้อย่างไรก่อนแต่งงานล่ะ ว่าจะสมดุลย์กันหรือไม่" ข้าพเจ้าฟังแล้วก็อดขำไม่ได้ และก็ได้คติธรรมประกอบด้วย เพราะรู้ดีว่า เรื่องเช่นนี้ ในระยะแรก ๆ ก็ต้องอายและเขินกันทุกคน แต่ไม่มีใครเขาคิดอายถึงขนาดท่านพระครูเลย และก็ไม่มีใครเขาคิดสังเวชแบบนั้นด้วย ที่เป็นเช่นนี้ก็คงเป็นเพราะว่า เขาไม่ได้มีทุนทางเนกขัมมบารมีมา

เพียงพอนั่นเอง ท่านพระครูคงมีต้นทุนในด้านนี้มามาก จึงได้รับการดลใจให้อายและสังเวชถึงขนาดนั้นได้ นี่เป็นอีกรายหนึ่งที่ไม่มีใครเหมือน และไม่เหมือนใคร และท่านพระครูก็ครองชีวิตเป็นนักปฏิบัติที่เคร่งครัดและผาดโผนมาได้จนถึงวันมรณภาพ นับว่าท่านเป็นผู้ สุคโต คือผู้ไปดีแล้วคนหนึ่งในวงพระกรรมฐานผู้ปฏิบัติตามสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ซึ่งท่านได้สรรเสริญให้ข้าพเจ้าฟังอยู่เสมอ

ข) **เปลี่ยนทุกข์ใจเพราะราคะ ให้เป็นทุกข์ทางใจอันเกิดจากการทำกุศล** การปฏิบัติเช่นนี้ต้องอาศัยศรัทธาเข้มแข็งและมั่นคงพอดูทีเดียว คือเมื่อเกิดทุกข์ใจจากราคะ *ที่ไม่สมควร* ขึ้นมา ก็ต้องยอม "หักใจ" ไปอยู่ในสถานที่ที่น่ากลัว เพื่อให้จิตเกิดความกลัว แทนความเดือดร้อนอันเกิดจากราคะนั้น เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติแบบนี้ ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน ผู้เรียบเรียงประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต กล่าวไว้ว่า "สถานที่ใดจิตกลัว จงเข้าไปสู่สถานที่นั้น ถือเอาที่นั้นเป็นที่เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า กับทั้งพระธรรมและพระสงฆ์

และเป็นที่แผดเผากิเลสให้วอดวาย" แน่ละ ในการปฏิบัติแบบเสี่ยงตายเช่นนี้ ผู้ปฏิบัติต้องเตรียม "อาวุธ" ประจำใจ คือศรัทธา สติ และ ปัญญา ตลอดจนถึงสัจจะไว้ให้พร้อมเป็นพื้นฐานของใจเสียก่อน เพื่อจะได้ไม่เสียขวัญง่าย ๆ แต่ก็รับรองได้ว่า ในระหว่างที่อยู่ในที่เช่นนั้น จิตจะลืมเรื่องราคะหมด ไม่ถูกแผดเผาอย่างทารุณอีก แต่จะหันมาตั้งสติและสัจจะ ต่อสู้กับความกลัวอย่างยอมถวายชีวิต สำหรับผู้ที่มีอินทรีย์และบารมีพอสมควร การปฏิบัติแบบนี้ จะทำให้จิตประณีตและมี "กำลังภายใน" เจริญเพิ่มพูนขึ้นเห็นทันตา และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันหรือความต้านทานได้ดียิ่งขึ้นเป็นลำดับ ท่านพระอาจารย์มั่นเคยสั่งให้ศิษย์ที่กลัวผี ให้ไปอยู่ในป่าช้า และคนไหนที่กลัวเสือ ก็จะถูกสั่งให้ไปอยู่ในดงเสือ เรียกว่าสอนให้หันหน้าเข้าสู้อันตรายอย่างถวายชีวิตแบบทหารเข้าสู่สมรภูมิ หากจะต้องตายใน "สมรภูมิ" นั้น ก็ไม่ใช่เป็นการทำบาปหรือทำผิด ไม่มีโทษ ทางใจ อย่างใด

วิธีสู้กับความกลัวแบบผาดโผนนี้ พระพุทธองค์ก็ได้เคยใช้มาแล้วเหมือนกันมีข้อความใน ภยเภรวสูตร

เป็นคำเล่าของพระองค์เอง ที่ตรัสแก่พราหมณ์ผู้หนึ่ง ย้อนหลังไปถึงสมัยที่พระองค์ยังไม่ได้ตรัสรู้ว่า ป่าหรือสถานที่วิเวกแห่งใดที่ถือกันว่าเป็นสถานที่ศักดิสิทธิ์ มีวิญญาณร้ายแรงหรือที่เรียกว่า "ผี" สิงห์สถิตย์อยู่ พระองค์จะผีนใจหรือว่าหักใจไปอยู่ ณ สถานที่เช่นนั้นโดยลำพังในเวลากลางคืน ทั้ง ๆ ที่พระองค์เองก็ยังมีกิเลสยังรู้สึกหวาดกลัวอยู่เหมือนกัน เมื่อไปอยู่ในที่เช่นนั้น บางครั้งลมพัดกิ่งไม้ตกลงมาก็ดี หรือว่านกยูงเหยียบย่ำใบไม้มา เสียงดังกรอบแกรบก็ดี ก็อดสะดุ้งตกใจไม่ได้ตามวิสัยของปุถุชน ในกาลต่อมา จึงได้ใช้วิธีผาดโผนยิ่งขึ้น คือถ้าเกิดความกลัวขึ้นในขณะที่เดินอยู่ ก็จะเดินต่อไป, ไม่นั่งไม่นอน คือไม่เปลี่ยนอิริยาบถอื่นเป็นอันขาด ถ้าความกลัวเกิดขึ้นในขณะยืนหรือนอน ก็จะอยู่ในอิริยาบถนั้นตลอดเวลา จนกว่าจะหายกลัว กล่าวง่าย ๆ ว่า ถึงอย่างไร ๆ ก็จะไม่เปลี่ยนอิริยาบถอื่นเป็นอันขาด วิธีนี้เป็นการบังคับตนเองด้วยสัจจะอย่างชนิดที่ยอมตายกันเลย ไม่ยอมใช้ **"หลวงพ่อโกยวัดหน้าตั้ง"** อย่างเด็ดขาด และเมื่อจิตเชื่องแล้ว ก็เป็นผลในการสู้กับความ

กลัวได้เป็นอย่างดี แน่ละวิธีนี้ผู้ต่อสู้ต้องมีกำลัง คือ ศรัทธาและปัญญาเป็นต้น เป็นพื้นฐานมาแล้วอย่างเพียงพอ และต้องอยู่ในฐานะกล้าครึ่งกลัวครึ่ง ไม่ใช่กลัวหมดทั้งร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่มีเชื้อของความกล้าอยู่บ้างเลย

ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ก็แนะนำให้ศิษย์ใช้แบบนี้เหมือนกัน ท่านยอมรับว่าท่านก็เคยกลัวมาแล้ว แต่ไม่ใช่ความกลัวแบบยอมสยบทุกประการ เป็นความกลัวแบบ "ลองสู้ดูสักตั้ง ไม่มัวนั่งกลัวเกรงตลอดไป" โดยอบรมศรัทธา, ปัญญา, และสัจจะ, อธิษฐานมาก่อนอย่างมั่นคง พอที่จะไว้ใจตนเองได้บ้างเสียก่อน แล้วจึงจะเข้าสู่สงคราม ต่อสู้กับความกลัวของตนเองอย่างถวายชีวิตเพื่ออุทิศในการตามรอยพระพุทธองค์จริง ๆ มีข้อความในประวัติของท่านตอนหนึ่งว่า ก่อนที่ท่านจะไปพำนักบำเพ็ญสมณธรรมที่ถ้ำสาริกา จังหวัดนครนายกนั้น มีชาวบ้านป่าแถวนั้นมาเล่าให้ท่านฟังถึงเรื่องเจ้าที่ดุและเฮี้ยนมาก ที่สิงสถิตย์อยู่ในถ้ำ และห้ามท่านว่าอย่าไปอยู่เลย เพราะมีพระไปอยู่และตายมาหลายองค์

แล้ว ท่านตอบว่ามันก็น่ากลัวจริง ๆ น่ะแหละ แต่ถึงอย่างไร ท่านก็ตั้งใจไว้แล้ว จึงจะต้องขอไปอยู่สักพักในระหว่างที่อยู่ท่านก็ได้ผจญกับ "เจ้าที่" ที่ดุและเฮี้ยนจริง ๆ ดังคำของชาวบ้าน แต่ท่านมีบารมีมากกว่า จึงสามารถเอาชนะใจของเจ้าที่นั้นได้ด้วยดี

การ "หักดิบ" เพื่อเลิกยาเสพติด

แนวทางปฏิบัติสองประการนี้ ถ้าจะเปรียบกับการหัดเลิกยาเสพติด ก็คล้าย ๆ กับวิธีการที่เขาเรียกกันว่า "หักดิบ" นั่นเอง ซึ่งข้าพเจ้าเคยอ้างถึงมาแล้ว ว่าเป็นวิธีการที่ต่อสู้ขัดขืนเอาดื้อ ๆ ชนิดตายเป็นตาย ไม่ยอมตามใจเสพสิ่งซึ่งเคยติดมานั้นอีกต่อไป แต่ต้องยอมให้ผู้อื่นมัดมือมัดเท้าให้แน่น เมื่อถึงเวลาคลั่งขึ้นมาก็ปล่อยให้ดิ้น ให้โวยวายไปจนหมดแรง วิธีการแบบนี้เขาว่าถ้าใครทนได้โดยไม่ลงแดงตายไปเสียก่อน ก็จะได้รับภูมิคุ้มกัน หายขาดไปเลยทีเดียว แบบเดียวกับคนเป็นโรคอหิวาต์ ซึ่งเขาว่ากันว่า ถ้าไม่ได้รับการรักษาอย่างไร แล้วบังเอิญไม่ตาย ก็เป็นอันว่าได้ภูมิคุ้มกันโรค

นั้นไปจนตลอดชีวิต ไม่ต้องฉีดวัคซีนเลย เพราะในชาตินั้น จะไม่เป็นอหิวาต์อีกต่อไปเพราะได้รับ "วัคซีน" มีภูมิคุ้มกัน (จากภายใน) อย่างดีที่สุดแล้ว ในเรื่อง "ไสบาบา" ที่ข้าพเจ้าแปลไว้ (เล่มไหนก็ลืมไปแล้ว) มีตัวอย่างเช่นนี้อยู่รายหนึ่งเหมือนกัน ซึ่งหลังจากคลั่งและดิ้นรนโวยวายอยู่พักใหญ่ ก็สงบและหายเป็นปกติตลอดชีวิต

วิธีปฏิบัติอันผาดโผนสองประการที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ก็น่าจะให้ผลเช่นเดียวกัน จะถือว่าเป็นการ "หักดิบ" เพื่อรักษาโรคทางใจก็ได้ เพราะความอาลัยติดใจในกามสุข ก็เป็นสิ่งเสพติดประการหนึ่งเหมือนกัน และมีฤทธิ์รุนแรงกว่าเฮโรอินมาก เพราะเป็นโรคประจำใจของปุถุชนทั่วดินแดน ส่งผลข้ามชาติภพ คือให้ผลต่อไปถึงชาติหน้าอีกด้วย ผู้ที่ได้ปฏิบัติตามวิธีสองประการดังกล่าวมาแล้ว แม้จะยังไม่ถึงขั้นสมุจเฉทปหาน คือตัดกิเลสได้เด็ดขาดเป็นพระอริยบุคคล ก็คงจะได้ผลคือมีภูมิคุ้มกันต่อไปนานพอดู แต่ผู้ที่จะสามารถเอาชีวิตเข้าเสี่ยง ยอมปฏิบัติอย่างผาดโผนเช่นนั้นได้ก็ต้องมีจิต

ใจเข้มแข็ง มีบารมีในด้านนี้มามากพอ ผู้ที่ยังไม่พร้อมที่จะใช้วิธีการ "หักดิบ" เช่นนั้น ก็คงจะใช้วิธีนุ่มนวลกว่านั้น คือ

ค) เปลี่ยนความคิด และ สร้างสิ่งแวดล้อมใหม่

วิธีนี้ตรงกับเนื้อความในภาษาบาลีที่ยกไว้เป็นหัวข้อต้นบทนี้ คือ อสุภานุปสฺสี และ อินทรีย์สังวร คือเมื่อคิดถึงแต่สิ่งที่สวยงาม ทำให้ใจถูกแผดเผาด้วยเพลิงราคะนัก ก็เปลี่ยนความคิดเสียใหม่ ให้ใจหัดมองความจริงในด้านที่เหลืออยู่เสียบ้าง คือคิดถึงร่างกายทั้งของคนรัก และของตนเองในแง่ อสุภะ คือสกปรกน่าเกลียดน่าชัง เป็นเหมือนศพที่ยังเดินได้ หรือว่า ศพเป็น หรือ ถังส้วมเดินได้ เช่นนี้ก็ได้ วิธีนี้ดูจะง่ายกว่าการผ่อนหรืออดอาหาร และการหักใจไปอยู่ในที่กลัว คือไม่ต้องเสี่ยงตาย แบบพระพุทธองค์หรือท่านพระอาจารย์มั่นเป็นต้น แต่นั่นแหละ เอาเข้าจริง ก็เป็นเรื่องที่ไม่ใช่ง่ายนัก เพราะการเปลี่ยนความคิดของคนที่ตกอยู่ในห้วงน้ำ หรือว่าบ่วงไฟ คือราคะนั้น ยากพอ ๆ กับการเสี่ยงตายเหมือนกัน ท่านเจ้าคุณพระสาสนโสภณเจ้าอาวาสวัดเทพศิริน-

ทราวาส สมัยเมื่อท่านเป็นพระธรรมไตรโลกาจารย์ เคยบอกกับข้าพเจ้าว่า คนที่กำลังตกอยู่ในห้วงรักนั้น เป็นคน "ใจบอด" คือมองและคิดถึงแต่ในด้านความสวยงาม ความสุขสำราญอย่างเดียว ส่วนอีกด้านหนึ่ง คือ ด้านความน่าเกลียดปฏิกูล และความเดือดร้อนในภายหลังนั้น เขามองไม่เห็นดอก ซึ่งก็น่าจะเป็นจริงเช่นนั้น สำหรับบุคคลส่วนมาก

อย่างไรก็ตาม เมื่อยังเปลี่ยนความคิดไม่ได้ เพราะใจไม่แข็งพอ หรืออำนาจต้านทานมีไม่พอ ท่านก็แนะนำให้เปลี่ยนสิ่งแวดล้อมเสีย คำว่า "สิ่งแวดล้อม" ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงสถานที่อย่างเดียว แต่หมายถึงบุคคลและหนังสือด้วย เช่นต้องยอมปลีกตัวไปอยู่กับบุคคลที่พอจะให้คำแนะนำช่วยเหลือได้ หรือมีหนังสือที่อ่านแล้ว จะทำให้ลืมเรื่องที่ไม่มีทางสมหวังนั้นได้ วิธีนี้เป็นวิธีที่นุ่มนวลกว่าการอดอาหารหรือยอมเสี่ยงตาย เป็นแต่ว่าผู้นั้นต้องไม่เป็นโรคที่ข้าพเจ้ากล่าวไว้ในบทที่แล้วมา ว่าเป็นโรค "ความดัน (ทุรัง) สูง" คือไม่ยอมรับการแนะนำของผู้อื่น และไม่ยอมเปลี่ยนอารมณ์หรือสิ่งแวดล้อมเลย

บุคคลประเภทนี้เท่าที่ได้ทราบและพบเห็นมา หลายต่อหลายรายมักพยายามหาวิธี "ลืม" ด้วยวิธีที่ผิดและเป็นภัยแก่ตนเองมากขึ้นไปอีก คือการดื่มเหล้าอย่างหัวราน้ำ เพื่อจะให้ลืมเรื่องที่ไม่มีทางสมหวังนั้นให้ได้ กลายเป็นความทุกข์สองชั้นทับถมจิตใจหนักทวีขึ้นอีก เพราะพอฤทธิ์เหล้าสร่าง เขาก็จะต้องหวลกลับไปนึกถึงเรื่องที่พยายามจะลืมอีกจนได้ เพราะการปฏิบัติเช่นนั้น ไม่ทำให้เกิดคุณธรรมขึ้นมาแทนที่ได้เลย ไม่เหมือนกับการผ่อนหรืออดอาหารเสียบ้าง โดยใช้เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานเป็นเรื่องควบคุม หรือการไปอยู่ในสถานที่น่ากลัว โดยใช้จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานเป็นพี่เลี้ยง หรือการบำเพ็ญอสุภกรรมฐาน โดยใช้กายานุปัสสนาสติปัฏฐานเป็นตัวนำ อุบายวิธีที่ประกอบด้วยสติปัฏฐานดังกล่าวนั้น ถ้าบุคคลไม่ได้เป็นโรคความดัน (ทุรัง) สูงจนเกินไป หัดและหักใจใช้ดูบ้าง ก็จะเกิดคุณธรรมหลายประการ มากบ้าง น้อยบ้าง เช่น สัจจะ ขันติ ศรัทธา กับปัญญา เป็นเครื่องประคองใจไว้เป็นต้นทุนประจำใจต่อไป ทั้งในชาตินี้และชาติหน้าอีกด้วย

การเตือนใจ และ ใจเตือนกาย

ท่านพระครูวิโรจน์ธรรมาจารย์ ผู้ที่ข้าพเจ้าเคยกล่าวถึงมาหลายครั้งแล้วนั้นเคยกล่าวกับข้าพเจ้าว่า กามวิตกนั้น บางครั้งก็เป็นประเภท กายเตือนใจ บางครั้งก็เป็นประเภท ใจเตือนกาย ประเภทแรก คือ กายเตือนใจนั้น เกิดจากการที่ร่างกายได้รับการปรนปรือให้อิ่มหมีพีมันจนเกินไป จนมีกำลังเหลือเฟือ ต้องได้รับการปลดปล่อยออกมา ไม่เช่นนั้นจะเกิดสภาพที่เรียกว่า "มันจุกอก" ตาย เมื่อเป็นเช่นนี้ทั้ง ๆ ที่จิตใจยังไม่ได้คิดแต่ร่างกาย คือความสมบูรณ์ของร่างกายก็กระตุ้นเตือนให้คิดจนได้ นี่คือโทษของการไม่รู้จักประมาณในอาหาร ดังนั้นพระพุทธองค์จึงวางหลักโภชเน มัตตัญญู ไว้ ทั้งในโอวาทปาฏิโมกข์ และในคาถาที่ข้าพเจ้ายกมาไว้เป็นหัวข้อต้นบทนี้ การที่ทรงห้ามไม่ให้ภิกษุฉันอาหารหลังจากเที่ยงไปแล้ว ก็เป็นไปด้วยความประสงค์เช่นนี้ คือเป็นการ ป้องกัน ไม่ให้ความสมบูรณ์เกินไปของร่างกายไปกระตุ้นเตือนจิตใจได้ ประเภทที่สองคือ**ใจเตือนกาย** นั้นคือความมักมากในกามอย่างแท้จริงของบางคน ซึ่ง

ทั้ง ๆ ที่ร่างกายของตนไม่สามารถจะ ต่อสู้ ได้แล้ว ก็ยังอุตส่าห์หายามา "โด๊ป" คือกระตุ้นให้ร่างกายสามารถสู้ต่อไปอีก ซึ่งการกระทำเช่นนี้เป็นการแสดงถึงความมักมากในกามอย่างแท้จริง น่าเสียดายใจที่ชายไม่น้อยในสมัยนี้คิดว่า ความสามารถเช่นนั้นเป็นลักษณะของชายชาตรี ดังที่ข้าพเจ้ากล่าวมาแล้วตอนต้นของบทนี้ ขนาดพ่อเฒ่าอายุเลย ๗๐ แล้ว ก็ยังแสดงความภูมิใจที่ยังสามารถ "เตะปี๊บ" ได้ และยังคิดจะ "ปั๊ง" สาวคราวลูกหลานอยู่อีก ข้าพเจ้าอดคิดไม่ได้ว่า ถ้าท่านจอมพลนักรักยอดเยี่ยมแห่งประเทศไทย ไม่หลงผิดเช่นนี้ แต่พยายามประคับประคองเสพกามแต่ในลักษณะเพียงแค่ให้ กายเตือนใจเท่านั้น ท่านก็คงจะไม่อายุสั้น และอาจมีชีวิตอยู่ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติยาวนานกว่านั้นมากความจริง คำว่า "ชายชาตรี" ควรจะหมายความถึงผู้สามารถต่อสู้อุปสรรคต่าง ๆ ได้โดยไม่ย่อท้อ และสามารถทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติและสังคม ซึ่งจะดีกว่าที่จะให้มี หมายความว่า สามารถ "เตะปี๊บ" ได้โดยการ "โด๊ปยา" ให้ร่างกายต่อสู้ต่อไป ทั้ง ๆ ที่ร่างกาย

ต้องการจะผ่อนและพักเอาแรงมากกว่า การกระทำเช่นนั้นก็เหมือนกับนักขับรถบรรทุกที่ต้องเสพยาม้าอยู่เสมอทั้ง ๆ ที่ร่างกายสมควรจะต้องได้รับการผ่อนและพักได้แล้วนั่นเอง ข้อสำคัญที่สุดที่เป็นความผิดในทางธรรมะก็คือเป็นการใช้ชีวิตอินทรีย์ที่ได้มา คือขอยืมมากจากธาตุ ๔ ชั่วคราวอย่างไม่ถูกต้อง ไม่ชอบธรรม กล่าวคืออย่าหลงใหลมัวเมา ทำตนให้เป็นทาสของตัณหาอุปาทานอย่างยอมสยบ นบนอบทุกประการ ไม่ได้คิดอ่านขัดขืนฝืนใจให้ต่อสู้บ้างเลย

เสน่ห์ของไฟสุมขอน

อาจารย์วศิน อินทสระ ผู้แต่งเรื่อง "พระอานนท์พุทธอนุชา" และเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นนิยายธรรมะอีกมากได้กล่าวไว้ (ในหนังสือเรื่องใด ก็จำไม่ได้เสียแล้ว) มีใจความว่า ไฟสามกอง คือไฟราคะนั้น เปรียบเหมือนไฟสุมขอน คือเผาไหม้ทำลายไปเรื่อย ๆ ไม่มีผ่อนพัก โทสะเปรียบเหมือนไฟไหม้ฟ่างหรือไฟที่เป็นเปลว ลุกโหมอย่างรุนแรงขึ้นมาพักหนึ่ง แล้วก็สงบไป, ส่วนไฟคือ

โมหะ อันได้แก่ความหลงผิดหรือมิจฉาทิฏฐินั้น เปรียบเหมือนไฟขี้เท่าแกลบ เป็นการเผาไหม้อยู่ภายใต้ ปกปิดมิดชิด ยากที่จะสังเกตได้ นอกจากจะเดินไปเหยียบเข้าเท่านั้น ไฟโทสะ เกิดรวดเร็วฉับพลัน และลุกลามน่ากลัวมาก แต่ก็ไม่อยู่นานนัก เรียกว่าดับได้ง่ายกว่าไฟคือราคะ ซึ่งแผดเผากัดกร่อนทำลายจิตใจอย่างต่อเนื่องยาวนาน ข้อสำคัญก็คือ ไฟราคะมี "เสน่ห์" ล่อใจให้เคลิบเคลิ้มใหลหลง มากกว่าไฟโทสะ ซึ่งผู้มีโทสะก็พอจะรู้ตัว และเห็นโทษ ว่าเป็นสิ่งไม่ดี ไม่งาม ไม่น่าดู เป็นแต่ว่าลืมตัวไปชั่ววูบหนึ่ง แต่ไฟราคะนี้ ผู้ถูกเผามักยินดีต่อการถูกเผานั้น ไม่ค่อยจะคิดดับ เพราะมองไม่เห็นเปลว แต่เป็นไฟที่สุมขอน เผาเนื่อย ๆ แต่เผาลึกซึ้งและยาวนานหนักหน่วงกว่าไฟ คือโทสะมาก จึงยอมและยินดีให้ถูกแผดเผาต่อ ๆ ไป ชาติแล้วและชาติเล่า ดังที่สุนทรภู่แต่งกลอนบทที่กินใจซาบซึ้งมีเสน่ห์มากว่า" แม้เนื้อเย็นเป็นห้วงมหรรณพ พี่ขอพบศรีสวัสดิ์เป็นมัจฉา....." เป็นต้นนั้น รับรองว่าผู้ที่ได้อ่านกลอน

อันแสนจะประทับใจนี้ ก็จะรู้สึกซาบซึ้ง และพลอยเห็นดีเห็นงามไปด้วยแทบทุกคน

กามราคะของพระโสดาบัน

มีผู้สงสัยว่า เหตุใดพระพุทธองค์จึงตรัสว่า พระโสดาบันซึ่งเป็นพระอริยสาวก เป็นบุคคลที่ย่างเข้าสู่ภาวะเหนือโลก คือโลกุตตรภูมิแล้ว จึงมีราคะ ยังสามารถมีเพศสัมพันธ์ได้อีก ทั้งๆที่การเสพกามนี้ พระพุทธองค์ก็ไม่ได้ทรงสรรเสริญ นอกจากกล่าวว่า เป็นวิสัยของชาวบ้าน และดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวแล้ว คือพระองค์ตรัสแต่เรื่องกามาทีนพ คือโทษของกาม ไม่ได้กล่าวถึง กามานิสงส์ คือคุณความดีของกามเลย ข้าพเจ้าเคยถามท่านพระครูวิโรจน์ธรรมาจารย์ในเรื่องนี้ ก็ได้รับคำตอบอย่างกว้างๆว่า พระโสดาบันที่ยังเป็นฆราวาส เช่นนางวิสาขาเป็นต้น แม้จะยังมีเพศสัมพันธ์ มีสามีและบุตรได้ ก็เป็นเพศสมพันธ์ที่เป็นไปตามโลกประเพณี คือระหว่างสามีภรรยาที่ถูกต้องตามประเพณีอันดีงาม ไม่ใช่เป็นการคบชู้สู่สาว และท่านก็เสพกามด้วยความเห็น

โทษของกามไปด้วย ไม่ใช่หลงใหล ถือกามเป็นศาสนาเหมือนอย่างปุถุชนคนทั่วไป เรียกว่าท่านมีความรังใจและยับยั้งชั่งใจพอ ที่จะไม่ทำผิดในเรื่องกาม ข้าพเจ้าฟังแล้วก็พอจะเข้าใจ และก็คิดต่อไปตามความสันนิษฐานของตนเองว่า กามวิสัยของท่านพระโสดาบันนั้นน่าจะเป็นเหมือนจรวดที่หมดเชื้อเพลิงอันเป็นแรงขับดันดั้งเดิมแล้ว คือที่เขาเรียกว่า spent force ถ้าจะมีแรงเคลื่อนที่ต่อไปได้ชั่วระยะหนึ่ง ก็น่าจะเป็นแรงส่วนเหลือที่ทางวิทยาศาสตร์เรียกว่า momentum คือแรงซุนอันเกิดจากคุณสมบัติของวัตถุคือความเฉื่อย ที่ภาษาวิทยาศาสตร์เรียกว่า inertia ถ้าจะเปรียบให้เห็นใกล้ ๆ ตัวก็น่าจะได้กับการถีบจักรยานสองล้อในสมัยนี้ คือหลังจากถีบไปได้สักพักหนึ่งแล้วหยุดถีบเสีย จักรยานนั้นจะยังคงแล่นต่อไปได้อีกชั่วระยะเวลาหนึ่ง คือเป็นระยะทางหนึ่ง สั้นบ้างยาวบ้าง สุดแล้วแต่แรงขับดัน คือแรงถีบก่อนที่จะหยุดถีบนั้น แต่ถึงอย่างไรจักรยานนั้นก็จะต้องหยุดสนิทแน่ ๆ ถ้าไม่มีการถีบเพิ่มแรงขับดันให้อีก หรือว่าจรวดที่หมดเชื้อเพลิงแล้ว แม้จะแล่นไปได้

พักหนึ่ง ไม่ช้าก็จะต้องหมดพลังขับดัน และตกลงสู่พื้นโลกแน่นอน นี้เป็นความคิดของข้าพเจ้า ที่ลองนึกวาดภาพเอาเอง จะผิดหรือถูกเพียงใดก็ยังไม่กล้ารับรองโดยเด็ดขาด แต่เท่าที่พิจารณาโดยรอบคอบแล้ว ก็น่าจะเป็นเช่นนั้น

กายเตือนใจ : สักแต่ว่า (มตฺต)

อย่างไรก็ตาม ความจริงเรื่องพระโสดาบันยังมีเพศสัมพันธ์ได้นี้ ก็พอจะเป็นเครื่องพิสูจน์ถึงความใจกว้างของพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดีว่า อย่างน้อยพระพุทธศาสนาก็ยังรับรองพลังทางชีววิทยา คือ Biological force อยู่เหมือนกัน ไม่ใช่จะติเตียนหรือมองในแง่ร้ายไปทุกกรณี และก็นับว่าเป็นหลักทางสายกลาง คือมัชฌิมาปฏิปทาได้เป็นอย่างดี แสดงว่ากามราคะของพระโสดาบันนั้น มีแต่จะ **น้อยลงทุกที** เพราะเป็นเศษของแรงขับดันที่เหลือตกค้างอยู่เท่านั้น ไม่มีทางที่จะเพิ่มขึ้นได้อีก พระโสดาบันท่านคงมีเพศสัมพันธ์แบบเดียวกับการกินอาหาร และบริโภคปัจจัยอื่น ๆ เช่น เสนาสนะและคิลานะเภสัชของพระภิกษุนั่นเอง คือท่าน

บริโภคด้วยความเห็นโทษ และมีสติมีปัญญาคุ้มครองใจ พร้อมที่จะสละคืนได้เสมอ(อาทีนวทสฺสาวี นิสฺสรณปญฺโญ ปริภุญฺชติ) ท่านผู้เห็นปานนี้จะไม่มีวันทำผิดเกี่ยวกับการเสพกามได้เลย เหมือนกับที่พระอริยสาวกทั้งปวง จะไม่สามารถทำผิดในเรื่องเกี่ยวกับการบริโภคอาหารเป็นต้นได้เลยเช่นเดียวกัน หมายความว่าสำหรับท่านนั้นจะมีก็ได้ หรือจะไม่มีก็ไม่เดือดเนื้อร้อนใจอย่างใด เช่นเดียวกับที่พระอริยสาวกทั้งหลาย จะมีอาหารบริโภคหรือไม่มี จะต้องตายเมื่อใด ก็ไม่มีปัญหา แต่ท่านก็ไม่ได้คิดฆ่าตัวตาย เป็นแต่บริโภคไปด้วยความมีสติและปัญญา คือรู้เท่าทันทุก ๆ ขณะ ไม่มีการ หลง หรือ มั่ว จนถึงกับ เมา แรงกระตุ้นในด้านนี้ของท่านเป็นแบบ "กายเตือนใจ" และโดยเฉพาะเป็นใจที่สูงกว่าปุถุชน มีความต้านทานดีกว่าปุถุชน เป็นใจที่ได้รับการอบรมจากสมถะและวิปัสสนาแล้วว่า จะสนองความต้องการไปแบบ "สักแต่ว่า" เหมือนกับการบริโภคอาหาร ก็เป็น "สักแต่ว่า" กินไป เช่นนั้นก็ได้ ในคำสอนสั้น ๆ ที่พระพุทธองค์ตรัสแก่ท่านพระพาหิยะ ผู้เป็นเลิศในทางตรัสรู้เร็ว

พระองค์ก็ได้ใช้คำว่า "สักแต่ว่า" คือ "มตฺต" นี้เหมือนกัน โดยพระองค์ตรัสสอนมีใจความว่า เมื่อเห็นก็ให้เป็น สักแต่ว่า เห็น เมื่อได้ยินก็ให้เป็น สักแต่ว่า ได้ยิน ดังนี้เป็นต้น ในหนังสือเรื่อง "อภิญญา" เล่ม ๑ ของอาจารย์พร มีคำบรรยายเรื่อง อริยาอิทธิ เป็นใจความทำนองเดียวกันนี้ ผู้สนใจโปรดอ่านดูตั้งแต่หน้า ๔๐๙ เป็นต้นไป ข้าพเจ้าคิดว่า การปฏิบัติทำใจให้รับรู้แบบ "สักแต่ว่า" (มตฺต)นี้ น่าจะเป็นความสามารถที่ละเอียดและประณีตมากที่เดียว และจะเป็นกุญแจหรือเคล็ดลับอย่างสำคัญในการปฏิบัติด้านวิปัสสนา อันมีสมาธิหรือสติเป็นแรงส่งด้วย ท่านพระพาหิยะเป็นผู้มีบารมีในด้านนี้มาเต็มเปี่ยมเป็นพื้นฐาน เรียกว่าถ้าเป็นผลไม้ก็สุกและงอมเต็มที่แล้ว พอได้ฟังพุทโธวาทดังกล่าวนี้ ก็ "หล่น" คือได้บรรลุอรหัตตผล ทันที นับเป็นเลิศกว่าผู้อื่น ในการรู้เห็นธรรมะได้รวดเร็วที่สุด คือเร็วกว่าพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ และ พระอัญญาโกณ-ฑัญญะเสียอีก

ท้ายบทนี้ ข้าพเจ้าขอสรุปความย่อ ๆ ดังต่อไปนี้

สรุปความ

๑/ สำหรับผู้ยังครองเรือน มีชีวิตเป็นฆราวาส การสนองตัณหาแบบชีวิตคู่ มิใช่เป็นเรื่องบาปหรือความผิดเสมอไป ถ้าการครองคู่นั้น เป็นไปตามประเพณีนิยมไม่ได้มีการขืนใจ หรือลักลอบแต่อย่างใด และถ้าคู่ครองมีศรัทธาและปัญญาเป็นต้นเสมอกัน มีเพศรสในปริมาณและระดับเดียวกัน ก็จะเป็นทางให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ และร่วมทุกข์ร่วมสุขกันได้ยืนนาน แบบบิดามารดาของมาณพที่ชื่อว่านกุล ทำให้ทั้งสองมีโอกาสทำจิตให้ค่อยๆ ประณีตขึ้น และหันเข้าสู่ธรรมได้ในที่สุด

๒/ แต่ในกรณีที่มีเหตุขัดข้อง ทำให้เกิดความ "ไม่สมควร" ต่อกัน ด้วยเหตุใดก็ตามก็จำเป็นที่จะต้องรู้จักวิธีการเพื่อหักใจหรือฝืนใจ ไม่ทำตามเสียงเรียกร้องของกิเลสตัณหา โดยใช้วิธีการที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งจะเป็นโดยวิธีอันผาดโผน ๒ วิธีที่กล่าวมาแล้ว หรือโดย

วิธีอันนุ่มนวลกว่านั้น ซึ่งได้บรรยายมาแล้วก็ได้ ข้อสำคัญก็คือต้องไม่ใช้วิธีการเพื่อ "ลืม" ในทางที่จะเป็นโทษซ้ำร้ายหนักขึ้นอีก เช่นดื่มเหล้าเบียร์ หรือสิ่งเสพติดอื่น ๆ

๓/ วิธีการที่ขาดไม่ได้ ไม่ว่าจะใช้แบบโลดโผนหรือนุ่มนวลก็ตาม คือการ ป้องกัน อย่างน้อยก็ป้องกันไม่ให้สถานการณ์ร้ายแรงขึ้นไปกว่าที่เป็นอยู่ วิธีนี้คือการรู้จักผ่อนอาหาร ไม่ปรนเปรอตามใจปาก เพื่อให้ร่างกายสมบูรณ์จนเกินไป เรียกว่า "กินเพื่ออยู่" หรือกินเพื่อพอให้ทำงานได้ โดยไม่ต้องให้อ้วนพีเปล่งปลั่ง หรือเอร็ดอร่อย และปลีกตนไปหาสิ่งแวดล้อม คือ สถานที่ บุคคล และหนังสือที่ไม่เป็นพิษเป็นภัย ไม่ยั่วยุให้เกิดราคะหนักขึ้นไปอีก วิธีการแบบนี้สำคัญมาก เพราะจะทำให้ไม่เกิดความเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจ ถ้าคิดจะผืนใจและหักใจเอาดื้อ ๆ โดยไม่ผ่อนอาหาร ไม่เปลี่ยนอารมณ์ และสิ่งแวดล้อม จะเกิดความ "เครียด" ถึงขนาดเป็นโรคจิตประสาทได้

๔/ หมั่นระลึกถึงความจริง โดยเฉพาะในเมื่อเวลาเกิดท้อใจ หรือ หดหู่หมดหวัง ว่ายังมีตัวอย่างจาก "ชีวิตจริง" ของบุคคล ผู้ร่วมสมัย พอให้เราเห็นและทราบข่าวได้อยู่ ไม่ใช่เป็นเรื่องนวนิยาย หรือเกิดขึ้นนานหลายร้อยหลายพันปีมาแล้ว มีคนกล่าวเป็นสุภาษิต ในสมัยเมื่อข้าพเจ้าเป็นนักเรียนมัธยม จากหนังสือที่แบบเรียนภาษาอังกฤษประโยคหนึ่งว่า "What one man has done another man can do" แปลว่า สิ่งใดที่คนคนหนึ่งทำได้แล้ว อีกคนหนึ่ง (ถ้ามีความตั้งใจจริง) ก็จะต้องทำได้เช่นเดียวกัน

๕/ โดยมากเรามักกดราคาตัวเอง เวลาจะทำความดี ว่าเราเป็นคนวาสนาน้อย คงทำไม่ได้ผลดอก เรื่องนี้ท่านอาจารย์พระมหาบัวเคยตำหนิว่า ทำไมเราจะต้องกดราคาตนเอง และห้ามปรามตนเองในเวลาที่จะทำความดี ถ้าจะห้ามปรามตนเองก็ควรจะห้ามปรามในเวลาที่จะทำความชั่วจึงจะถูก เพราะเมื่อรู้ตัวว่าวาสนาน้อย ก็ควรพยายามพอก

พูนให้มากมูลยิ่งขึ้น จึงจะสมควร เมื่อทำไปเต็มสติกำลังได้ผลแค่ไหน ก็ยินดีแค่นั้น จะเป็นการดีกว่าที่จะกดราคาตนเอง และแล้วก็ไม่ยอมทำความดีอะไรเลย ท่านอาจารย์ได้กล่าวต่อไปอีก ซึ่งข้าพเจ้าจะขอสรุปเป็นคำประพันธ์ ให้เป็นกำลังใจแก่ผู้สนใจบ้าง ดังต่อไปนี้

ท่านทนได้ เราก็ควร จะทนได้
ท่านถึงไหน เราก็ควร จะถึงนั่น
จะใจฝ่อ ท้อถอย ทำไมกัน
ทำแค่ไหน ได้แน่นั้น จงมั่นใจ

๖/ อย่างไรก็ตาม ก็ไม่ควรลืมว่า แม้ราคะเป็นไฟชนิด "สุมขอน" ไม่ได้ลุกโชนเป็นเปลวเพลิงก็จริง แต่ให้ผลยืนยาวข้ามภพข้ามชาติไปไกลมาก ดังนั้น ในการบริโภค ควรระลึกถึงโทษของมันไว้บ้าง อย่าสะกดจิตตนเองไปตามความหมายเผิน ๆ ซึ่งฟังดูแล้วก็น่าจะถูก แต่ความจริงผิดมาก คือความว่า "กามคุณ" ไม่ได้แปลว่าคุณหรืออานิสงส์ของกาม แต่แปลว่า กลุ่ม แห่ง

กาม ที่วัตถุกามที่ผ่านเข้ามาสู่จิต โดยทาง ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ทำให้เกิดกามฉันทะ หรือ กามวิตก ซึ่งเป็นนิวรณ์คือเครื่องกีดกันจิตไม่ให้บรรลุถึงความดีสูงขึ้นไปกว่ากามธาตุ กล่าวโดยสรุปก็คือ ให้บริโภคกาม (ทั้งทาง ตา หู จมูก ลิ้น และ กาย) โดยมีสติและปัญญา เห็นโทษและคิดจะพรากใจออกไปอยู่เสมอ ไม่ใช่ทุ่มเททั้งกายและใจลงไปจนสุดตัว เห็นกามเป็นศาสนาเป็นความสุขสูงสุด ไม่มีความคิดที่จะสร้างภูมิคุ้มกัน ความต้านทาน หรือ ปลดแอกออกจากใจเสียบ้างเลย ที่ร้ายแรงมากก็คือ ทั้งๆ ที่เทวทูตก็คือชราและพยาธิมาเตือนแล้ว ก็ยังอุตส่าห์ภูมิใจในความสามารถในการ "เตะปีบ" อยู่ได้ โดยคิดว่านั่นเป็นคุณลักษณะของชายชาตรี

สุดท้ายของบทความตอนนี้ ข้าพเจ้าขอมอบธรรมภาษิตในรูปบทกวี เพื่อเป็นที่ระลึก และจำได้ง่าย ๆ แก่ท่านผู้อ่าน ๒ เรื่อง คือ การใช้ชีวิตินทรีย์ (vitality of life) หรือที่แยกกันเรียกว่า ชีวิต และ

อินทรีย์ก็ได้ เป็นเรื่องที่หนึ่ง และเรื่อง ไฟราคะ ที่อาจารย์วศินเคยเปรียบว่าเป็นเสมือนไฟสุมขอน ไว้อีกเรื่องหนึ่ง ดังต่อไปนี้

สมบัติของกลาง

อันชีวิต อินทรีย์ พึงมีไว้
เพียงเพื่อใช้ ประโยชน์ ให้ถูกต้อง
มิใช่เพื่อ ถือสิทธิ์ คิดครอบครอง
หมายจับจอง เป็นของตัว ชั่วนิรันดร์

ส่วนมากเรา คิดหวัง พลั้งพลาด
ด้วยอำนาจ ความหลงใหล และไฝ่ฝัน
คิดแบบโกง ไม่ส่งคืน ฝืนดึงดัน
ยื้นยัน ยื้อยุดไว้ ไม่ปล่อย—วาง

อันชีวิต อินทรีย์ นั้นเองไซร้
ก็มิได้ มีคุณ—โทษ ที่สรรสร้าง
ตัวเขาเอง ก็คือสิ่ง ที่เป็นกลาง
อยู่ระหว่าง บาป—บุญ คุณ—โทษแล

อุปาทาน ตัณหา พาให้เห็น
ว่าเขาเป็น ตัวตน ที่เที่ยงแท้
ปรุงจิตใจ ให้ยึดมั่น ไม่ผันแปร
จะคิดแก้ ต้องตัดเหตุ แห่งเภทภัย

โดยผดุง ปัญญา รักษาจิต
ให้หัดคิด โดยแยบคาย เสมอไว้
ว่ายืมมา เป็นพาหะ แห่งจิตใจ
อย่ายอมให้ ปนตัณหา อุปาทาน

เขาเป็นดุจ เครื่องมือ และเครื่องใช้
ระหว่างการ เดินทางไกล ในสังสาร
ขอยืมมา ชั่วคราว ไม่ยาวนาน
เมื่อถึงกาล ก็ต้องส่ง กลับคืนไป

เพราะเขาเป็น สมบัติ ของกลาง
จะแอบอ้าง กรรมสิทธิ์ นั้นไม่ได้
เขาไม่เป็น สมบัติ ของผู้ใด
เขาจะมา และจะไป เมื่อถึงคราว

เขามีเหตุ ปัจจัย เป็นเครื่องจัด
ใครขืนขัด ก็จะต้อง เสียแรงเปล่า
เขาเกิด—ดับ สลับไป ไม่ยืนยาว
ตามเรื่องราว ของสังขาร สัจจธรรม

นี้เป็นหลัก— การอัน บริสุทธิ์
แห่งพระพุท— ธองค์ ผู้เลิศล้ำ
เพื่อพ้นพราก จากบ่วง แห่งห้วงกรรม
อันจะนำ ให้พ้นโศก ทุกข์—โรค—ภัย

เป็นแนว ความคิด ที่ถูกต้อง
ไม่มัวหมอง แก่ผู้คิด เช่นนี้ได้
ชีวิตินทรีย์ จะไม่มี พิษและภัย
เป็นเครื่องมือ รับใช้ ได้ด้วยดี

ชาวพุทธควร ปลงใจมั่น หมั่นระลึก
ตรองตรึก ตามหลักธรรม ดังกล่าวนี้
จะคิดใช้ ชีวิต และอินทรีย์
แบบไหนดี ก็จงตัด— สินใจเอง

จะยอมแพ้ แก่ตัณหา อุปาทาน
ต้องทนทาน ให้ความทุกข์ เผ้าข่มเหง
หรือจะสู้ ด้วยจิตมั่น ไม่หวั่นเกรง
ก็ตัดสิน ใจเอง โดยเสรี

จะปล่อยไป ตามสบาย หมายว่าสุข
กอบโกยทุกข์ กักตุนไว้ ให้เต็มที่
เป็นสมบัติ สินทรัพย์ ทับทวี
หรือจะคิด สู้สักที ให้เห็นกัน

โดยอุทิศ ชีวิตถวาย พระไตรรัตน์
เป็นพะยาน ความสัตย์ ไม่แปรผัน
อดทนไป ถึงไหน ก็ถึงกัน
ทำแค่ไหน ได้แค่นั้น มั่นใจเอย.

ไฟสุมขอน

อันราคะ เป็นดุจ ไฟสุมขอน
ก่อเกิดความ รุ่มร้อน อย่างเหลือหลาย
แผดเผา ให้เร่าร้อน ทั้งใจ—กาย
ยากนัก จักผ่อนคลาย ให้หายพลัน
เป็นเรื่อง ทรมาน ยาวนานหนัก
ดุจสลัก บั่กตรึง จิตใจมั่น
สุมในอก ทั้งหลับ—ตื่น ทั้งคืน—วัน
ผู้มีใจ ไม่คงมั่น ต้องหมดทาง
ที่จะคิด ขัดขืน และต่อสู้
สุดจะรู้ สุดจะแก้ แพ้ทุกอย่าง
ต้องอัดอั้น ตันใจ ไม่เห็นทาง
อยากปล่อย—วาง ก็ตัดใจ ไม่ขาดตอน
โดยมากเรา มักปล่อยให้ ใจเตือนกาย
ไม่ยอมให้ ดับสลาย เพราะใจอ่อน
คิดแต่แก้ กันที่หลัง ไม่สังวร
ไม่คิดปลอด— ภัยไว้ก่อน เตรียมป้องกัน

คิดลดค่า ตนเองว่า วาสนาน้อย
ยอมถดถอย ไม่ปีกหลัก ให้คงมั่น
ปล่อยให้ "ไฟ" เผาลนใจ ทุกคืน—วัน
ไม่คิดสร้าง ภูมิคุ้มกัน สู้อันตราย

จิตกลายเป็น โรงงาน ที่ผลิตทุกข์
ยอมให้ "ไฟ" เผาจนสุก เสื่อมสลาย
"ขอน" ถูกสุม ร้อนรุม จนวอดวาย
หมดทางรัก— ษาให้หาย "ตาย" ลูกเดียว

ขอให้ "ขอน" จงปลอบใจ ให้หาญกล้า
อย่ากลัวว่า จะต้องเดิน ทางสายเปลี่ยว
มีผู้เดิน ล่วงหน้าไป ได้แล้วเทียว
"ขอน" จะไม่ เดินโดดเดี่ยว เปลี่ยวใจ—กาย

จงเปลี่ยนอารมณ์ สถานที่ สิ่งแวดล้อม
สร้างเหตุใหม่ ให้พร้อม เพื่อมั่นหมาย
อย่ายอมเป็น เหยื่อโรค "เอดส์" จนวอดวาย
ชีพดับสลาย เพราะไม่สร้าง "ภูมิคุ้มกัน"

"ขอน"อย่าให้ ใจเป็นทาส ของกิเลส
เป็นโรค"เอดส์" ทางวิญญาณ เพราะคิดสั้น
ไม่กล้าสู้ เกรงจะพบ หนทางตัน
คิดหวาดหวั่น ต้องทนไป ไม่แบ่งเบา

เราชาวพุทธ จะยอมเป็น เช่นนี้หรือ ?
ต้องเสียชื่อ ชาติแล้ว และชาติเล่า
หรือจะสู้ สุดชีวิต จงคิดเอา
แล้วแต่เรา ตรึกตรองดู รู้เองเทอญ ฯ

เศรษฐีธรรม

ตอน โรคเอดส์ทางวิญญาณ : เรื่องกินคู่กับเรื่องกาม

ทางสองแพร่ง

ก. เรื่องกินเรื่องใหญ่ เรื่องตายเรื่องกลาง เรื่องติดตะรางเรื่องเล็ก หรือ

ข. เรื่องติดตะรางเรื่องใหญ่ เรื่องตายเรื่องกลาง เรื่องไม่มีสตางค์ (จะซื้ออาหารกิน) เป็นเรื่องเล็ก

ผู้ยอมมอบ ใจเป็นทาส ของกิเลส
ไม่เกรงบาป ไม่กลัวเอดส์ แต่กลัวอด
จิตผูกพัน ยึดมั่นใน กามรส
ยอมแพ้หมด ไม่ปลด"แอก" แยกจากใจ
จึงกลายเป็น โรคเอดส์ ทางวิญญาณ
แพ้กิเลส ทุกประการ แก้ไม่ไหว
สูญสิ้นภูมิ ความคุ้มกัน จากภายใน
ทุก ๆ ชาติ ต้องทนไป ไม่บั่นเทา

รักแรกคลอด : มนต์เมืองเหนือ

ในบทก่อน ๆ ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงกิเลส "ตัวแสบ" คือราคะ หรือความกำหนัดยินดีในกามารมณ์อย่างตรงไปตรงมา โดยใช้สำนวนที่เรียกว่า ค่อนข้างจะเป็นแบบ "ลูกทุ่ง" อยู่บ้างพอสมควร แต่ก็ไม่ถึงขนาด "โป๊" จนเกินไป ปรากฏว่ามีผู้อ่านบางท่านที่สนใจ โดยเฉพาะที่จังหวัดเชียงใหม่ ให้คำวิจารณ์ว่า "ถึงใจดี" อยากจะอ่านต่ออีกถ้ายังมี "วัตถุดิบ" หรือข้อมูลอะไรอื่นที่พอจะเล่าสู่กันฟังเป็นการเพิ่มเติม เพื่อให้ทั้งความรู้และกำลังใจแก่ผู้อ่านที่เคยรู้รสชาติของ "ตัวแสบ" ตัวนี้มาแล้วมากบ้างน้อยบ้าง ซึ่งข้าพเจ้าก็เห็นด้วย เพราะถ้าจะพูดกันอย่างตรงไปตรงมา แบบสำนวน "ลูกทุ่ง" อีกครั้งหนึ่ง ก็น่าจะกล่าวได้ว่า คงจะเกือบไม่มีใครเลย (รวมทั้งข้าพเจ้าเองด้วย) ที่เกิดมาในภูมิกามาวจรคือโลกเรานี้แล้ว จะไม่ถูกตัวแสบนี้แผดเผาเอาแบบไฟสุมขอนในช่วงใดช่วงหนึ่งของชีวิตจนได้ ซึ่งบางครั้งในบางคนอุตส่าห์ครองชีวิตโสดหรือว่าครองเพศพรหมจรรย์ เป็นอาจารย์สอนกรรมฐานให้แก่ศิษย์มาได้เป็นเวลาหลายสิบ

ปี ก็ยังโดนเจ้าตัวแสบนี้เล่นงานเอา เมื่ออายุขึ้นเลข ๕ หรือเลข ๖ นำหน้าแล้วก็ยังมี ดูเหมือนข้าพเจ้าจะเคยเล่ามาครั้งหนึ่งแล้ว เรื่องศิษย์ของหลวงปู่ดุลย์ท่านหนึ่ง ซึ่งเป็นอาจารย์สอนกรรมฐานมาหลายสิบปี พอถึงอายุ ๕๕ ก็ถูกเจ้าตัวแสบเล่นงานอย่างหนักหน่วงจนในที่สุดก็ต้องยอมแพ้ ลาสิกขาออกไปแต่งงานกับเด็กที่เคยผูกข้อมือให้เมื่อตอนแรกคลอดจนได้ ข้าพเจ้าเคยได้ยินสุภาษิตแห่งความรักว่า "รักแรกพบ" บ่อย ๆ แต่ในกรณีนี้น่าจะใช้ศัพท์บัญญัติขึ้นใหม่ว่า "รักแรกคลอด" คงจะตรงกับความเป็นจริงมากกว่า

เคยอ่านหนังสือพิมพ์อะไรก็ไม่ทราบนานมาแล้ว ตั้งแต่ครั้งที่ยังไม่ได้คิดว่า จะแต่งเรื่องแบบนี้เสนอท่านผู้อ่าน แต่พอจะจับใจความได้ว่า นายแพทย์หนุ่มคนหนึ่งในประเทศอังกฤษ ได้ไปทำคลอดให้กับคนไข้ผู้หนึ่ง ซึ่งออกลูกมาเป็นเด็กหญิง แพทย์ผู้นั้นพอเห็นเด็กหญิงที่เป็นทารกเข้า ก็เกิดความเสน่หาขึ้นในขณะนั้นทันที เป็นความเสน่หาที่รุนแรงและฝังใจตลอดเวลาอีกประมาณ ๒๐ ปีต่อมา และก็ปรากฏว่าในที่สุดก็ได้

แต่งงานกับเด็กหญิงผู้นั้นสมความปรารถนา นี่ก็เป็นอีกอุทาหรณ์หนึ่งของกรณี "รักแรกคลอด" เช่นเดียวกัน พูดในแง่ของหลักทางพระพุทธศาสนา ก็ต้องว่าเขาเป็นเนื้อคู่กันมาแต่ชาติก่อนจริง ๆ เป็นแต่ว่าคนหนึ่งมาเกิดเร็วไปหน่อย และอีกฝ่ายหนึ่งก็เกิดช้าไปนิด ในเมื่อคิดถึงเวลาของสากลจักรวาล (cosmic time) ซึ่งอาจจะเป็นไม่กี่วินาทีก็ได้ แต่ในโลกนี้ซึ่งอายุขัยของมนุษย์สั้นมาก ความเหลื่อมล้ำกันเพียงไม่กี่วินาทีของเวลาทางเอกภพซึ่งมีความถี่ของช่วงคลื่นสูงมากเหลือเกินนั้น ก็อาจจะเท่ากับหลายปีหรือหลายสิบปีทีเดียว ยังดีที่ความเหลื่อมล้ำดังกล่าว แม้จะค่อนข้างมากไปบ้าง ก็ยังไม่ถึงกับน่าเกลียดมากเกินไป คือยังไม่มี "ช่องว่างระหว่างวัย" (Generation gap) มากเกินไปนัก เรียกว่ายังเป็นขนาด "ลุงกับหลาน" ไม่ถึงกับเป็นขนาด "ปู่กับหลาน" ข้าพเจ้ามีมิตรและศิษย์เก่าผู้หนึ่ง ซึ่งเคยเป็นนักศึกษาสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยปัจจุบันเป็นผู้จัดการบริษัทจัดทัวร์ไปต่างจังหวัดและต่างประเทศ สำนักงานอยู่ที่เชิงสะพานวันชาติ ชื่อ "ศิริการท่องเที่ยว" คุณศิริได้

ถูกเสน่ห์ของเพลงชื่อ "มนต์เมือง เหนือ" ซึ่งร้องโดย สมยศ ทัศนพันธ์ ในคราวไปทัศนาจรครั้งหนึ่งที่ภาคเหนือ ผูกมัดหัวใจไว้ถอนไม่ออก จึงตกหลุมรักกับสาวชาวเหนือรูปร่างหน้าตาดีผู้หนึ่ง เมื่อนับอายุเปรียบเทียบกับผู้เป็นพ่อตาแล้ว ก็ปรากฏว่าคุณศิริอายุแก่กว่าพ่อตาเล็กน้อย คือราว ๑ หรือ ๒ ปี จึงกลายเป็นว่า "ลูกแก่กว่าพ่อ" ไปได้ แต่ก็ยังนับว่ายังดีที่เป็นเพียงพี่ของพ่อ เมื่อเทียบอายุกับ "มนต์เมืองเหนือ" ผู้นี้แล้ว ก็เป็นขนาด "ลุงกับหลาน" ไม่ถึงกับเป็น "ปู่กับหลาน" คุณศิริมีบุตรกับ "มนต์เมืองเหนือ" ผู้นี้ ๑ คน เป็นเด็กหญิงเฉลียวฉลาด บ่านนี้คงจะอายุราว ๑๐ ขวบแล้ว เท่าที่สังเกตดูก็รู้สึกว่า "ลุงกับหลาน" คู่นี้อยู่ด้วยกันด้วยความสุขและปรองดองกันดี เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าชอบนำไปทายปัญหา "อะไรเอ่ย?" ระหว่างผู้คุ้นเคยกัน คือทายว่า "อะไรเอ่ย ลูกแก่กว่าพ่อ?" ปรากฏว่าไม่มีใครทายถูกเลย ทั้งนี้แสดงว่าคุณศิริมีโชคดีในด้านนี้พอดูทีเดียว แต่ที่ลำบากก็คงจะมีอยู่อย่างหนึ่ง คือคุณศิริต้องทำงานหนัก หาเลี้ยง "มนต์เมืองเหนือ" กับบุตร

สาวตัวเล็กนี้ไปอย่างน้อยก็จนกระทั่งตนเองอายุ ๘๐ ปี เพราะแต่งงานครั้งหลังนี้ก็เมื่ออายุเกือบ ๖๐ ปีแล้ว ทั้งนี้คงสู้ข้าพเจ้าไม่ได้ เพราะข้าพเจ้าเลี้ยงดูบุตรชาย (คนเดียว) เพียงแค่เขาอายุ ๑๘ ปี และข้าพเจ้าอายุได้ ๔๕ ปี ก็หมดภาระ เพราะเขาสอบชิงทุนไปเรียนต่อต่างประเทศได้ และก็ตั้งตนเองได้ตลอดมา

ยิ่งหน่ายยิ่งหนี จะยิ่งถูกไล่และล่า

คุณศิริผู้นี้เคยปรารภกับข้าพเจ้าอย่างเป็นกันเองว่า รู้สึกแปลกใจและออกจะชิงชังลักษณะแห่ง "ของ" ของตนเองอยู่เหมือนกัน ว่าเหตุใดจึงดูน่าเกลียดเช่นนั้น ซึ่งแสดงว่าคุณศิริคงจะมีเชื้อแห่งเนกขัมม คือความหน่ายกามอยู่อย่างลึก ๆ เหมือนกัน แต่เนื่องจากบารมีในด้านนี้ยังไม่เข้มข้นเพียงพอ คือยังไม่เหมือนกับท่านเจ้าคุณนรรัตน ฯ ที่ข้าพเจ้ากล่าวถึงในบทที่แล้วมา จึงในที่สุดก็เข้าตำราที่เรียกว่า "เป็นมหาเปรียญก็ต้องมาเวียนตามกัน" อีกครั้งหนึ่ง แต่ข้าพเจ้า

คิดว่า ถึงอย่างไร ๆ ก็ยังดีกว่าผู้ที่ไม่เคยมีความคิดหน่ายเสียบ้างเลย ในสมัยที่ข้าพเจ้าเป็นทหารผ่านศึกช่วงสงครามมหาอาเซียบูรพาอยู่ที่จังหวัดเพชรบูรณ์และนครสวรรค์นั้น พวกเพื่อนทหารด้วยกันบางคนที่มีภรรยามาก่อนแล้ว ได้คุยกันถึงเรื่องเพศสัมพันธ์อย่างเปิดเผย เพราะเป็นผู้ชายด้วยกัน และก็อยู่ในสภาวะอันเดียวกัน จึงไม่มีเรื่องที่จะต้องอับอายและปิดบัง สรุปความก็ว่า หลายต่อหลายครั้ง เขาเองก็รู้สึก **"เบื่อ"** เรื่องเช่นนี้เหมือนกัน แต่ไป ๆ มา ๆ พอกินข้าวปลาอาหารอิ่มหมีพีมันเข้า ได้อยู่ใกล้ชิด "เนื้อนุ่มนวลนาง" เข้า ก็เกิดสภาพที่เรียกว่า "กายเตือนใจ" ขึ้นมา และก็อดไม่ได้อีกตามเคย ทั้ง ๆ ที่เคยนึกเบื่อมาหลายต่อหลายครั้งแล้วนั่นแหละ สังคมของพลทหารล้วน ๆ เช่นนั้นจะมีเรื่องตลกโปกฮา มีการ "สัปดนวันละนิด จิตแจ่มใส" มาประกอบในเวลาว่างทุกครั้ง

เรื่องการหน่ายและหนีกามนี้ เป็นเรื่องที่แปลกประหลาดและลึกลับ (หรือว่าลึกซึ้ง) อยู่ไม่น้อย เพราะเท่าที่เห็นและได้ทราบมา ตลอดจนรู้สึกกับตนเอง ก็ปรากฏว่า ผู้มีความรู้สึกเช่นนั้น มักจะมีเหตุการณ์ที่ทำให้เป็นผู้ถูก "ไล่และล่า" อย่างเอาเป็นเอาตายกันทีเดียว ตัวอย่างที่หนีไม่พ้น ก็ได้แก่พระภิกษุศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่นผู้หนึ่ง นอกจากศิษย์ของหลวงปู่ดุลย์ที่กล่าวมาแล้ว คือภิกษุผู้นี้เกิดความรักอย่างจับจิตจับใจกับสาวชาวป่าผู้หนึ่ง ซึ่งอยู่ใกล้กับสำนักกัมมัฏฐานของท่านพระอาจารย์มั่นนั่นเอง ท่านรู้สึกตกใจและเสียใจมาก เมื่อรู้ตัวว่าจะทนไม่ไหว หลังจากที่ได้ข่มใจมาเป็นเวลานาน จึงลาท่านพระอาจารย์ไปอยู่อีกสำนักหนึ่งที่อีกจังหวัดหนึ่ง แต่พอไปอยู่ได้ไม่นาน ก็ไปเจอสาวชาวป่าผู้นั้นอีก ในหมู่บ้านชาวป่า ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากที่นั้นเท่าใด เป็นอันว่าการพบกันครั้งนี้ได้เป็น "จุดจบ" ของพระกรรมฐานผู้นี้ ทำให้ต้องตัดสินใจ ขอลาสิกขาบทออกไปแต่งงานอยู่กินกับสาวชาวป่าผู้นั้นจนได้ ท่านพระอาจารย์มั่นก็คงจะทราบเรื่องนี้ ด้วยญาณของท่าน

เหมือนกัน เพราะเมื่อมีผู้มาบอกแทนพระภิกษุองค์นั้น โดยไม่ได้บอกถึงสาเหตุอย่างตรงไปตรงมา ท่านก็พูดเป็นนัย ๆ ว่า กรรมเก่าของเขาแรงมาก สู้เขาไม่ไหว

วิบากของกรรมเก่าเหมือนกระบวนเรือพ่วงที่ตามติดมาข้างหลัง

นายคริสต์มัส ฮัมฟรีย์ นายกพุทธสมาคมอังกฤษผู้ล่วงลับไปแล้ว เคยกล่าวไว้ในหนังสือเล่มหนึ่งว่า กรรมเก่าของเราแต่ละคนนั้น พอจะอุปมาได้อย่างหนึ่ง *(ในหลายอย่าง)* ว่า เปรียบเหมือน "เรือพ่วง" ซึ่งยาวเป็นกระบวน ผูกติดอยู่ข้างหลังเรือลำใหญ่ คือนามรูปหรือว่ากายกับใจของบุคคลเราทุกคนแต่ละชาตินั่นเอง ถ้าเราปล่อยชีวิตไปตามสบาย ไม่ได้ทำความเพียรเพื่อฝืนใจหรือหักใจบ้าง กระบวนเรือข้างหลังที่ผูกติดกันมานั้นก็จะแล่นเอื่อย ๆ มาตามสบายเหมือนกัน แต่ถ้าเรือใหญ่คือใจเราคิดจะเร่งเครื่องหนี กระบวนเรือแห่งกรรมเก่าที่ถูกผูกติดอยู่ด้านหลัง ก็จะต้องวิ่ง "ไล่" ตามเรามาอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้นเหมือนกัน โดยเฉพาะในช่วงเวลา

แรก ๆ หรือเวลาไหนก็ได้ ที่มีการ กระชาก โดยมีการเร่งเครื่องอย่างปัจจุบันทันด่วน กระบวนเรือข้างหลังจะถูก "กระชาก" ให้ "กระตุ้น" มาข้างหน้าอย่างรุนแรง ดีไม่ดีอาจจะพุ่งเข้าชนเรือจูง คือกายและใจของเราเองอย่างเต็มที่ก็ได้

ข้ออุปมาดังกล่าว ก็ทำให้ได้เห็นภาพการให้ผลของกรรมเก่าได้ดีพอสมควรเหมือนกัน แม้ว่าอาจจะมีบางท่านแย้งว่า วิบากของกรรมเก่านั้น อันที่จริง ไม่ได้พ่วงอยู่ข้างหลังแบบนั้น และก็ไม่ได้ไปคอยดักหน้าอยู่อีก เพราะตามความจริงโดยปรมัตถนัยแล้ว วิบากทั้งหลายเป็น "สิ่ง" *(หรือว่าเป็นอะไรก็ได้ ถ้าไม่ชอบคำว่า "สิ่ง" เพราะดูจะเป็นรูปธรรมเกินไป)* ที่ "ติด" คือ "แฝงและฝัง" อยู่ในจิตเลยทีเดียว อย่างไรก็ตามข้ออุปมาดังกล่าวก็พอจะทำให้ได้แง่คิดดีพอสมควรเหมือนกัน

ข้อสำคัญก็คือ อย่าคิดว่าการอุปมา (comparison in the figurative sense) หรือเปรียบเทียบนี้เป็นสมการทางคณิตศาสตร์ (mathemetical equation) คือ

จะต้องเท่ากันและเหมือนกันในทุกกรณีเท่านั้น เพราะในการอุปมาหรือเปรียบเทียบ เราก็มองในแง่หนึ่งแง่ใดโดยเฉพาะเท่านั้น ไม่ใช่จะมองคลอบคลุมไปทุกแง่แบบเข้าสมการทางพีชคณิต หรือ เรขาคณิตเป็นต้นนั้นไม่ได้เลย

การใช้กรรมเก่า ๒ แบบ คือแบบส่งเงินผ่อน และให้เงินก้อน

ในหนังสือภาษาอังกฤษอีกเล่มหนึ่ง ชื่อ SAMĀDHI ซึ่งแต่งโดยท่าน มุนี สาธุ (Mouni Sadhu) กล่าวถึงการใช้ผลของกรรมเก่าไว้อย่างน่าฟังและน่าคิดเหมือนกัน ท่านกล่าวเป็นใจความว่า การใช้กรรม(คือบาปกรรม)เก่านั้นมี ๒ แบบ คือแบบใช้เป็นเงินผ่อนคราวละเล็กละน้อย และแบบใช้จ่ายให้เป็นเงินก้อนใหญ่เลยทีเดียว แบบเป็นเงินผ่อนนั้น คือการค่อย ๆ ยอมรับทุกข์ไปทีละเล็กละน้อย โดยไม่เดือดร้อนมากนัก เช่นอาจจะมีโชคร้ายนิด ๆ หน่อย ๆ พอทนได้ แต่ก็มีบ่อย ๆ ครั้ง ทำให้ต้องทนไปเป็นเวลายาวนานกว่าจะหมด *(ถ้าไม่ได้ทำกรรมบาปซ้ำลงไปอีก)* แบบเป็นเงินก้อนนั้น คือการ

ทำ "ใจป้ำ หรือ ใจถึง" กัดฟันทนยอมลำบากมาก ๆ ชั่วระยะเวลาอันสั้น แต่ก็ต้องทนหนักหนาเอาการ เพราะความทุกข์และโชคร้ายที่เกิดขึ้น จะกระหน่ำซ้ำเติมอย่างรุนแรงแทบว่าจะตั้งตัว *(คือตั้งใจมั่น)* ไม่ไหว ทั้งนี้เป็นแบบทดสอบชนิดรุนแรง แต่ชั่วระยะเวลาสั้น ถ้าใครทนได้ *(โดยไม่ทำบาปซ้ำเข้าไปอีก)* แต่รักษาใจให้เป็นสัมมาทิฏฐิอยู่ตลอดเวลา ไม่โวยวาย, ตีโพยตีพาย โทษโน่นโทษนี่ เช่นไม่ยอมโทษธรรมของพระพุทธเจ้าไม่บ่นเพ้อว่า ทำดีไม่เห็นได้ดี, ไม่ตกไปในหลุมแห่งมิจฉาทิฏฐิที่คอยดักอยู่ คือไม่โมเมคิดไปว่า "ทำดีอัปรีย์กินหัว ทำชั่วสบายไปแปดอย่าง" ถ้าใครทำได้ *(คือคิดได้และทนได้)* เช่นนี้ การใช้ผลของบาปชนิดส่งเป็น "เงินก้อน" ก็จะสิ้นสุดลงได้โดยราบรื่น และรวดเร็วกว่าการผ่อนส่งทีละเล็กละน้อยเป็นระยะยาว

แต่นั่นแหละ ในช่วงเวลาแห่งวิกฤติกาลอันเป็นเครื่องทดสอบกำลังใจ และกำลังสัมมาทิฏฐิอย่างเข้มข้นดุเดือดเช่นนั้น ส่วนมากก็ **"สอบตก"** คือจิตตกไปจากหลักแห่งสัมมาทิฏฐิ ลงไปสู่หลุมลึกแห่งมิจฉาทิฏฐิ

ต้องเสวยผลกรรมอันเป็นบาปซ้ำซ้อนหนักขึ้นไป และยาวนานออกไปอีก อย่างชนิดที่ไม่มีใครทราบว่าจะสิ้นสุดลงได้เมื่อใด การประคองจิตให้มีศรัทธามั่นคงในช่วงเวลาทดสอบ ที่เรียกว่า "สอบไล่" นี้จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ต้องอาศัยคุณธรรมที่ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า "โยนิโสมนสิการ" คือการรู้จักคิด เป็นเครื่องประคับประคองอย่างระมัดระวังจริง ๆ

อาจารย์วศิน อินทสระ ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องอะไร ข้าพเจ้าก็จำไม่ได้เสียแล้วแต่เป็นการอ้างมาจากพระคัมภีร์ มีใจความว่า "ไม่มีสิ่งใดจะเป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดได้เกิดขึ้น และที่เกิดขึ้นแล้วให้เจริญยิ่งขึ้น ได้ดีเหมือนกับโยนิโสมนสิการนี้เลย และในทางตรงกันข้าม การขาดโยนิโสมนสิการ ก็ย่อมทำให้บาปหรืออกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ได้เกิดขึ้น ส่วนที่เกิดขึ้นแล้วก็ลุมลามมากขึ้นโดยแท้" กล่าวตามสำนวนชาวบ้านโยนิโสมนสิการ ซึ่งแปลว่า "การทำใจโดยแยบคาย" นั้น ก็คือการหัดคิด หัดประคองจิต ให้อยู่ในหลักแห่งสัมมาทิฏฐิตลอดเวลาที่ถูกทดสอบอย่างหนักหน่วง กล่าว

ตามสำนวนการเมืองสมัยปัจจุบัน ก็น่าจะเป็นทำนองว่าพยายามประคองรักษาใจไม่ให้เกิดสภาพ "วิกฤติศรัทธา" ขึ้นในจิตใจของตนเองได้นั่นเอง กล่าวอีกนัยหนึ่ง **โยนิโสมนสิการ คือการที่คิด (แล้ว) เห็น (คือเห็นสัจธรรม)** ส่วนการขาดโยนิโสมนสิการ คือการที่คิด (แล้วก็ไม่เห็นสัจธรรม) กลายเป็นเห็นของเท็จของปลอมว่าเป็นของจริงคือสัจธรรมไป นับเป็นมิจฉาทิฏฐิอย่างร้ายแรง

อย่างไรก็ตาม รายที่พ้นไปได้ ก็มีอยู่ดังที่ข้าพเจ้าได้ยกตัวอย่างไว้ในบทที่แล้วมา เช่นท่านเจ้าคุณนอแห่งวัดเทพศิรินทราวาส ท่านพระครูวิโรจน์ธรรมาจารย์แห่งวัดอริยวงศาราม ตลอดจนถึงท่านพระอาจารย์-บุนนาค โฆสโส ในเรื่อง "เที่ยวกรรมฐาน" เป็นต้น นอกจากนั้น เท่าที่พอจะได้ทราบประวัติมาบ้าง ก็มีท่านพระอาจารย์ชา แห่งวัดหนองป่าพง ผู้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งได้ผ่านการ "สอบไล่" อย่างโลดโผน ปรากฏว่าท่านได้ "ไล่" ผู้มาทดสอบท่านไปได้สำเร็จ ประวัติของท่านตอนนี้รู้สึกว่าจะ "โป๊" มากตามคำกล่าวของศิษย์บางคนของท่าน ท่านผู้สนใจต้องไปหาอ่านเอาเอง

ข้าพเจ้าไม่สามารถจะนำมาบรรยายในที่นี้ได้ หลวงปู่-แหวน แห่งวัดดอยแม่ปั๋ง จังหวัดเชียงใหม่ก็ถูก "ไล่ล่า" แบบนี้เหมือนกัน แต่ท่านรู้รักษาตัวรอดหลบหลีกไปได้สำเร็จ ในประวัติของพระอาจารย์มั่นเอง ก็มีกล่าวถึง "คู่บารมี" ของท่าน ได้ปรากฏมาต่อว่าในนิมิตว่าท่านช่างไม่เอื้ออาลัยเลย ด่วนทอดทิ้งไปเสียก่อน คือเอาตัวรอดไปคนเดียวได้ ท่านพระอาจารย์มั่นได้ตอบมีใจความว่า เรื่องนี้เป็นของธรรมดาของแต่ละคน เช่นการกินข้าว จะให้สองคนอิ่มพร้อมกัน ก็คงไม่ได้แม้จะเริ่มกินพร้อม ๆ กัน แต่ผู้อิ่มทีหลัง ก็ยังมีสิทธิ์ที่จะบำเพ็ญบารมีติดตามมาได้เหมือนกัน

กล่าวโดยสรุปในเรื่องนี้คือ ผู้ที่รู้สึก หน่ายและหนี กามคุณนั้น ก็จะต้องถูก ไล่และล่า อย่างเอาเป็นเอาตาย อันเป็นการทดสอบหรือว่า สอบไล่ เพื่อผลขั้นสูงเปรียบเหมือนการสอบได้ "ปริญญา" อย่างหนึ่งทีเดียว ส่วนผลจะออกมาเป็นอย่างไร คือท่านผู้เริ่มรู้สึกหน่ายกาม จะถูก "ไล่" ให้ถอยหลังกลับไปสู่ที่เดิม หรือว่าท่านจะสามารถ "ไล่" ผู้มาทดสอบให้กระเจิงไป

นั้น ก็สุดแล้วแต่ว่าฝ่ายไหนจะมีกำลัง "ภายใน" เข้มแข็งรุนแรงเพียงใด เรียกว่าในกรณีเช่นนี้ ใครจะเป็นฝ่าย "ไล่" ใคร ก็รู้กันด้วย กำลังของบารมีในขณะนั้น ๆ โดยแท้

"ลมหวล" ทำให้ "ไฟโชนแสง"

แต่ข้าพเจ้ายังคิดว่า หากบุคคลใดได้เกิดความรู้สึกหน่าย คือเริ่มเห็นโทษของกามวิสัยอย่างจริงใจเสียครั้งหนึ่งแล้ว แม้ความพยายามในครั้งแรก ๆ จะไม่สำเร็จ คือต้องผิดหวังบ้าง คือต้องถูก "ไล่" ให้กลับมาตั้งต้นที่เดิมอีก ก็ไม่ควรจะ "ใจฝ่อท้อแท้ ยอมแพ้ทุกประตู" เสียทีเดียว เรียกว่าท่านอาจจะ **ผิดหวัง** บ้าง ซึ่งก็เป็นธรรมดาของการที่ต้องลองผิดลองถูกไปก่อนเช่นนั้นทุกคนแต่ก็ **อย่าหมดหวัง** เป็นอันขาด เพราะการรู้สึกหน่ายนั้น ก็คือการเห็นทุกขสัจบ้างแล้ว ส่วนการทำความเพียรก็เป็นมัคคสัจในขั้นต้นแล้วเหมือนกัน เมื่อไม่เลิกล้มความตั้งใจ พยายามกัดฟัน ทน "ล้มลุกคลุกคลาน" ไปเรื่อย ๆ คือ ถึงแม้ว่าจะล้ม ก็พยายามลุก เมื่อลุกไม่

ขึ้น เพราะลงไปพังพาบมากเกินไปลงทุนคลานไป ก็เอาดีน่ะแหละ ในที่สุด ก็จะเห็นทางสว่างขึ้นได้บ้าง โดยอาจมีเหตุการณ์หรือว่าบุคคล หรือทั้งสองอย่างเข้ามาให้ความอุปถัมภ์ ซึ่งเรื่องเช่นนี้บางครั้งอาจเป็นไปโดยรู้ตัว หรือบางครั้งอาจเกิดขึ้นโดยที่ตนเองไม่รู้ตัวก็ได้ ข้อสำคัญก็คือไม่ควรหัวเราะเยาะ หรือเย้ยหยันผู้ที่ทำความพยายามแล้วเกิดความล้มเหลวมาบ้าง เพราะนั่นก็เป็นเพียงบทละครแห่งชีวิตฉากหนึ่งของเขาเท่านั้น ยังไม่ถึงกับจบเรื่องทีเดียว ถ้าผู้นั้นไม่ "ใจฝ่อท้อแท้ ยอมแพ้เสียก่อน" เพราะอย่างน้อยการทำความพยายามแล้วล้มเหลวหรือผิดพลาด ก็ยังดีกว่าการไม่ทำความพยายามอะไรเลย คอยจ้องแต่จะหัวเราะเยาะหรือเย้ยหยันผู้อื่นอย่างเดียว ผลกรรมคือบาปอันนี้ จะทำให้ผู้ที่ชอบหัวเราะเยาะผู้อื่นนั้น ต้องประสบอุปสรรคอย่างร้ายแรง เช่นจะต้องถูกสอบชนิด "ไล่" ให้กลับไปตั้งต้นใหม่ครั้งแล้วครั้งเล่า ในเมื่อถึงคราวที่ตนเองคิดจะทำความพากเพียรกับเขาบ้าง ข้าพเจ้ายังจำวาทะของที่เขาว่าเป็นของจอมพลสฤษฎ์กล่าวไว้ด้วยสำนวนทหารว่า "คนทำงาน

มันต้องมีผิดพลาดบ้างซีวะ คนที่ไม่ได้ทำผิดเลย ก็เพราะไม่ได้ทำอะไรเลยนี่หว่า"

ความคิดที่ถูกต้องอันเป็นลักษณะของโยนิโสมนสิการ หรือ สัมมาทิฏฐิ คือ ในเมื่อเห็นหรือรู้ข่าวว่ามีผู้ทำความเพียรแล้ว ประสบความล้มเหลว ก็ต้องฝึกใจให้คิดเสียว่า แม้ตนเอง ในฐานะที่ยังเป็นปุถุชน หากถึงคราวทำความเพียรเช่นนั้นเข้าจริง ๆ อาจจะต้องล้มเหลวเช่นเดียวกับเขา หรือมากกว่าเขาก็ได้ เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ ถ้าตนยังอยู่ในสภาพที่เรียกว่า "ยังไม่พ้นชวด ฉลู ขาล เถาะ แล้วจะประมาทฤทธิ์เดชของเจ้า "ตัวแสบ" นี้ไม่ได้เป็นอันขาด ท่านฤาษีลิงดำได้กล่าวถึงฤาษีตนหนึ่งในประเทศไทยนี้เองนานมาแล้ว ซึ่งมีฤทธิ์ทางเตโชกสิณ สามารถจุดไฟหุงข้าวได้โดยพลังจิตของตนเอง คือไม่ต้องใช้ไม้ขีดไฟเลย แต่พอถึงวัน (ไม่) ดี คืน (ไม่) ดี มีคนรู้ข่าวไปขอของดีมากขึ้น บังเอิญเหลือบไปเห็นอาหมวยสาวคนหนึ่ง นุ่งห่มผ้าวับ ๆ แวม ๆ เลยทำให้จิตตก พลัดลงไปในบ่วงกามใหม่ ต้องตามอาหมวยผู้นั้นมาอยู่ในบ้านในเมือง ทำ

ตะกรุดวิเศษขายอยู่พักหนึ่ง ต่อมาเกิดความเบื่ออีก เลยหนีกลับไปอยู่บ่าอีกครั้งหนึ่ง พร้อมกับปฏิญาณว่าต่อไปนี้จะไม่รับแขก ไม่คิดเรื่อง เด่นและดัง อีกต่อไปแล้ว นี้เป็นตัวอย่างของความจริงที่ว่า หากยังไม่ได้บรรลุธรรมอย่างน้อยขั้นอนาคามิผลแล้ว ก็อย่าทะนงตนไม่ได้ เพราะหากถึงคราวเหมาะ ๆ เกิดสภาพ **"ลมหวล"** กลับมาโดยไม่ทันตั้งตัว (คือ ตั้งใจ) ผลก็คือจะเกิด **"ไฟโชนแสง"** ขึ้นมาอีกจนได้

เรื่องกินเรื่องใหญ่ เรื่องตายเรื่องกลาง
เรื่องติดตะรางเรื่องเล็ก
หรือว่า เรื่องติดตะรางเรื่องใหญ่ เรื่องตายเรื่องกลาง
เรื่องไม่มีสตางค์ (จะซื้ออาหารกิน) เรื่องเล็ก

ในบทที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงวิธี ลด หรือว่า บรรเทาราคะ ไว้หลายประการตามหลักพุทธศาสนา และตามหลักการขยายความเพิ่มเติมของท่านพระครูวิโรจน์ธรรมาจารย์ (บิ่น ชลิโต) แห่งวัดอริยวงศาราม ข้อสำคัญอันเป็นจุดเริ่มต้นก็คือความรู้จักประมาณในการ

กิน ที่ในพระคัมภีร์ใช้คำว่า โภชเน มัตตัญญู อันเป็นวิธี ป้องกัน ขั้นต้นที่ขาดไม่ได้ เพราะถ้าไม่มีวินัยเป็นรากฐานแล้ว วิธีอื่นที่จะตามมา ก็เกือบจะไม่ให้ประโยชน์อย่างใดเลย หลักสำคัญของวิธีปฏิบัติแบบนี้คือ เปลี่ยนความทุกข์ใจ อันเป็น ฝ่ายอกุศล ให้เป็นทุกข์กาย อันเป็นฝ่ายกุศลเสียก่อน ถ้าทำวิธีนี้ไม่ได้ เพราะมีกำลังใจไม่พอ ทนหิวไม่ได้ กลัวว่าน้ำหนักจะลด ร่างกายจะอ่อนแอ ฯลฯ เป็นต้น ก็เป็นอันหมดหวัง มีบางท่านแนะนำให้ใช้วิธีการออกกำลังให้ร่างกายเหน็ดเหนื่อยมาก ๆ จะได้นอนหลับสบาย ไม่คิดถึงเรื่องกามราคะอีก ซึ่งก็ดูจะเป็นไปได้ในทางทฤษฎี แต่พอเอาเข้าจริงในทางปฏิบัติ ก็เป็นไปไม่ได้ เพราะเมื่อร่างกายเหน็ดเหนื่อย ก็ต้องการอาหารมากขึ้น ก็มีการกินตักตวงกันมากกว่าเดิมกว่าจะอิ่ม พอร่างกายได้รับการปรนเปรอให้อิ่มมากเข้า ก็เกิดสภาพที่กล่าวไว้ในบทก่อนว่า "กายเตือนใจ" ขึ้นมา ทำให้ทนไม่ได้อีกเช่นเดิม ลองคิดดูถึงครอบครัวของกรรมกรผู้ทำงานหนัก และเกษตรกร คือชาวสวนชาวนา ซึ่งก็ทำงานหนักจน

เหน็ดเหนื่อยตลอดวันเช่นเดียวกัน ก็ปรากฏว่าส่วนมากมีลูกหัวปีท้ายปี เรียกว่ามีลูกดกยิ่งกว่าผู้ที่ทำงานด้วยการใช้สมองโดยทั่วไปเสียอีก ทั้งนี้เพราะว่าเมื่อเหน็ดเหนื่อยแล้ว ก็ "ตักและตวง" กินอาหารกันขนานใหญ่ อย่างไม่ต้องประมาณกันจนอิ่มแปล้ พอถึงเวลาเข้านอน โดยนอนกับ "แม่อีหนู" ใกล้กันขนาดในมุ้งเดียวกันเช่นนั้น ก็เกิดสภาพ "กายเตือนใจ" ก่อนที่จะหลับไปอย่างเป็นสุขและเหน็ดเหนื่อย ผลก็คือยิ่งทำงานหนักมาก ก็ยิ่งต้องกินมาก ยิ่งกินมาก ร่างกายก็เตือนใจมากบางครั้งทั้ง ๆ ที่ใจยังไม่ต้องการ ร่างกายก็ใช้อำนาจเผด็จการบังคับให้สนองความรู้สึกจนได้ ครอบครัวผู้ทำงานหนักทางร่างกาย เช่นกรรมกรและชาวสวนชาวนา จึงมีลูกดก ส่วนมากก็เรียกว่า "หัวปีท้ายปี" เช่นนั้น จึงเป็นอันสรุปความได้ตามหลักพุทธศาสนาว่า การเล่นกีฬาหรือทำงานหนักอย่างเดียว (โดยไม่ผ่อนอาหารด้วยนั้น) ช่วยลดหรือบรรเทาราคะไม่ได้เลย

อาหารปฏิกูลสัญญา

อันที่จริง ลำพังข้อปฏิบัติเรื่อง โภชเน มัตตัญญุ คือความรู้จักประมาณในอาหารอย่างเดียว โดยไม่มีการปฏิบัติข้ออื่นสนับสนุนเป็นแรงส่งด้วยนั้น จะทำได้ยาก คือฝืนใจได้ยากมาก หรือว่าเกือบจะไม่ได้เลยทีเดียว ข้อปฏิบัติที่จะสนับสนุนการผ่อนอาหารให้ได้ผลนั้นมีชื่อเรียกว่า อาหารปฏิกูลสัญญา คือการพิจารณาเห็นความเป็นสภาพที่น่าเกลียด และน่ารังเกียจของอาหารที่กำลังจะกลืนกินล่วงลำคอเข้าไป ความพิสดารของการปฏิบัติข้อนี้มีอยู่ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ซึ่งได้บรรยายไว้หลายประการ เช่น เมื่ออาหารผ่านเข้าปากไป ก็จะระคนปนด้วยน้ำลาย เกิดมีสภาพเหมือนกับอาหารในรางที่เขาเลี้ยงหมูเป็นต้น และอีกประการที่น่าคิดก็คือ **"ขาเข้า"** ของอาหารนั้น ดูน่าเพลิดเพลินยินดีเหลือเกิน นั่งกินล้อมวงใหญ่กันอย่างสนุกสนาน แต่พอถึงเวลา **"ขาออก"** ต้องแอบไปนั่ง "ปล่อย" อยู่คนเดียว และแถมยังมีกลิ่นไม่สะอาดอย่างยิ่งเสียอีกด้วย ข้าพเจ้าเคยสนทนาเรื่องนี้กับท่านพระครูวิโรจน์ธรรมาจารย์ ที่เคยกล่าวถึงมา

หลายครั้งแล้ว ท่านได้ให้ข้อคิดเพิ่มเติมว่า อันที่จริงอาหารนั้น มิใช่จะเป็นของน่าเกลียดเฉพาะตอน "ขาออก" อย่างเดียวเท่านั้น แม้ในตอนที่ยังไม่ได้เข้าลองทำให้เป็นอาหาร "สำรวม" คือคลุก ๆ ปนกันเข้าไปอย่างไม่ปราณีปราศัยแบบพระธุดงค์ แล้วลองให้ผู้ที่ยังไม่ได้ฝึกใจให้ปลงตกมาดู รับรองว่าต้องกินไม่ลงเป็นแน่นอน ทั้ง ๆ ที่มันก็กำลังจะเป็น "ขาเข้า" นั้นแหละ หรืออีกอย่างหนึ่งอาหารที่เหลือเป็นเศษจากการกินแล้ว แต่ยังไม่ได้เข้าไปในร่างกาย เช่นเศษบะหมี่หรือก๋วยเตี๋ยวที่ติดปลายส้อมอยู่ก็ดี หรือคราบปลาทอดที่ติดปลายช้อนอยู่เป็นต้นก็ดี ก็เริ่มเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจขึ้นมาแล้ว ทั้ง ๆ ที่มันยังไม่ได้สกปรกอะไรเลย เพราะยังไม่ได้เปื้อนน้ำลายแม้แต่น้อย แต่ถ้ามีใครคนหนึ่งนำช้อนหรือส้อมที่มีเศษของคาวติดอยู่นั้น ไปตัดขนมเค้กหรือวุ้นสังขยาให้คนคนนั้นเองกินโดยไม่ได้ล้างเสียก่อนละก็ ส่วนมากผู้นั้นจะต้องโวยวายกันเป็นการใหญ่หาว่าสกปรกทั้ง ๆ ที่มันก็ไม่ได้สกปรกอะไรเลย นอกจากว่าอาจจะดูน่าเกลียดในสายตาของคนที่ยังปลงไม่ตกเท่านั้น

เพราะเศษอาหารนั้น ก็เป็นเศษของอาหารที่เขาได้กินเข้าไปแล้วนั้นเองไม่ใช่ของคนอื่นเลย

นี้แสดงว่าความน่าเกลียดของอาหาร ไม่ได้มีอยู่เฉพาะตอน "ขาออก" เท่านั้น แม้ตอนที่เป็นเศษเหลือจาก "ขาเข้า" **ของตนเอง** ก็แสดงความน่ารังเกียจออกมาให้เห็นแล้วแก่ทุกคน ท่านพระครูจึงแนะนำให้ข้าพเจ้าล้างจานและชามอาหารที่ตนกินแล้วด้วยตนเอง เพื่อจะได้เห็นเป็นอารมณ์ของกรรมฐานข้อ อาหารปฏิกูลสัญญา และต่อด้วยการพิจารณาเห็นเพียงธาตุทั้งสี่ คือสักแต่ว่าธาตุเหล่านั้นเปลี่ยนที่จากการอยู่ข้างนอกตัวเรา ไปผสมปนเปอยู่ข้างใน และไม่ช้าก็ถูกขับถ่ายเป็นธาตุทั้งสี่ออกรูปแบบหนึ่งออกมาอีก ท่านแนะนำให้ข้าพเจ้ากระทำเช่นนี้ทุก ๆ มื้อเป็นประจำ เมื่อเป็นเวลานานปีเข้า ก็จะได้เป็นอาจิณกรรม คือกรรมที่กระทำจนเป็นนิสัย มีพลังฝังแฝงอยู่ในจิตใต้สำนึกเป็นบาทฐานแห่งวิปัสสนาได้เป็นอย่างดี ผลก็คือจะเป็นผู้ไม่ละโมภ ไม่จู้จี้ใน **รส** ของอาหารและจะไม่กินอาหารจนเกิดภาวะ "กายเตือนใจ" ซึ่งต่อมาก็จะทำให้เกิดสภาพ "ลมหวน" คือ

ลมราคะจะหวลพัดกลับมาอย่างรุนแรงทำให้ "ไฟ(ราคะ) โชนแสง" ขึ้นมาอีก และก็ต้องสนองความปรารถนาของร่างกายจนได้ แบบนี้ท่านเรียกว่า "แนวป้องกัน" ไม่แข็งแรงพอ คือ "ขวากหนาม" ต่าง ๆ อ่อนแอเกินไป ข้าศึกจึงบุกทะลวงเข้ามา จนถึงภายในกำแพงเมืองได้

เมื่อผู้ปฏิบัติเห็นความปฏิกูล และความเป็นสักแต่ว่าธาตุของอาหารที่ต้องกินเข้าไปทุก ๆ มื้อแล้ว ก็จะเข้าใจได้ดีดังพุทธภาษิตที่ว่า "ความหิวเป็นโรคของร่างกายอย่างหนึ่งนั่นเอง" (ชิฆจฺฉา ปรมา โรคา) ดังนั้นอาหารที่ต้องกินเข้าไป ก็คือยารักษาโรคหิวนั่นเอง นี้จะเป็นบาทฐานให้ผู้ปฏิบัติเห็นความไม่น่าอภิรมณ์ของกามคุณด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านเมถุน ได้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ทีละน้อย ๆ ต่อไปถ้าทำได้ ก็ให้ลองกินอาหาร แบบ "สำรวม" คือนำลงปนเปในภาชนะเดียวกัน แบบพระธุดงค์กัมมัฏฐาน เป็นครั้งคราวได้ ก็จะเป็นการดี ข้อสำคัญสำหรับผู้เป็นฆราวาสก็คือว่า ต้องหาโอกาสกินคนเดียวอย่ารวมกับผู้อื่น อาจทำให้เขารังเกียจหรือคลื่นไส้หรือไม่ก็เป็นการอวดเคร่ง คล้ายกับจะเรียกร้องให้ผู้อื่น

มานับถือยกย่อง ไม่ใช่เป็นการปฏิบัติเพื่อ "ลดหรือละ" กิเลศแต่อย่างใด

ท่านพระครูยังได้แนะนำให้ข้าพเจ้าหัดนำถุงหรือถังขยะไปเทด้วยตนเอง ตามโอกาสที่จะทำได้ โดยเฉพาะขยะที่เกิดจากเศษอาหาร ที่ยังมิได้เป็น "ขาเข้า" นั่นเอง ทั้งนี้เพื่อจะได้เห็นความจริงหรือสัจธรรมด้านอาหารปฏิกูลสัญญาว่า ความเป็นปฏิกูลคือน่าเกลียดน่าขยะแขยงของอาหารนั้น ไม่จำเป็นจะต้องเป็นที่ "ขาออก" เสมอไป แม้ในขณะที่ยังไม่ได้เป็น "ขาเข้า" นั่นเอง พอนำไปผสมปนเปกัน ก็แสดงความปฏิกูลออกมาให้เห็นได้ชัดเจน นี่ขนาดยังมิได้ผสมกับน้ำลายในปากของเราเลย ลองคิดดูว่าถ้ามีน้ำลายผสมอยู่ด้วย เช่นในปากของเราทุกคน โดยที่ยังไม่ได้กลืนเข้าไปแล้ว จะเพิ่มความน่าเกลียดขึ้นอีกสักเพียงใด การฝึกเช่นนี้เป็นการฝึกและหัดใจให้ยอมรับความจริงคือ สัจธรรมด้วย อุเบกขา คือความสามารถวางเฉยได้ ด้วยปัญญา ไม่ให้จิตหวั่นไหวไปด้วยอารมณ์ ชอบและชัง ซึ่งเป็นทางสายกลางอย่างแท้จริง เพราะการปล่อยให้ใจยินดี

เพลิดเพลินไปในรสของอาหาร ไม่มีสติยั้งคิดบ้างเลย นับว่าเป็นความสุดโต่งประการหนึ่ง ส่วนการเห็นความน่าเกลียดด้วยประการต่าง ๆ แล้วไม่ยอมกินอาหารเลย ปล่อยให้ใจเป็นทาสของอารมณ์ฝ่ายปฏิฆะ คือความน่าเกลียดเช่นนั้น ก็ต้องนับว่าเป็นการถูกท่วมทับด้วยอารมณ์ นับเป็นความสุดโต่งอีกประการหนึ่งเหมือนกัน ทางสายกลางจึงเป็นไป ดังที่กล่าวมาแล้ว คือการ กินด้วยการเห็นโทษของการติดในรสอาหาร ผู้เห็นโทษเช่นนี้ ย่อมจะไม่จู้จี้ในการปรุงรส แต่คิดว่าเป็นการกินเพื่อให้อายุยืนยาวออกไป เพื่อจะได้ใช้ชีวิตที่เหลืออยู่กระทำความดี คืออบรมบ่มบารมีไปเรื่อย ๆ ตามกำลังของสังขารและกำลังใจจะอำนวยให้ การกินโดยถือหลักเช่นนี้อาจมีการเลือก **ชนิด** ของอาหารบ้าง ถ้าอยู่ในฐานะที่พอจะเลือกได้ เช่นเป็นฆราวาส มีความสามารถซื้อหาได้ด้วยเงินทองที่ได้มา โดยการเลี้ยงชีพที่เป็นธรรม คือกินอาหารที่มีธาตุอันเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย แม้ว่าจะไม่อร่อยแก่ลิ้นก็ตาม นี้คือการเลือก **"ชนิด"**

ของอาหาร แต่ไม่ใช่เลือก "**รส**" คือจู้จี้จะเอารสนั้นให้ถึงขนาดนั้น เพื่อปรนเปรอความต้องการของลิ้นอย่างเดียว

"ถูกครึ่งหนึ่ง ผิดครึ่งหนึ่ง"

มีหนังสือเรื่องหนึ่ง ชื่อ "อตุลเถระ" เป็นประวัติของหลวงปู่ดุลย์ แห่งจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นพระธุดงค์กัมมัฏฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตะเถระ ผู้หนึ่ง ในหนังสือเล่มดังกล่าว มีข้อความตอนหนึ่งกล่าวถึงศิษย์ผู้หนึ่งถามหลวงปู่ มีใจความทำนองว่า พระผู้ปฏิบัติธรรมเห็นผลแล้วนั้น เวลากินอาหารไม่ว่าจะเป็นชนิดอะไร หรือมีรสชาติอย่างไร จะเป็นผู้ไม่รู้สึกยินดียินร้ายในรสอาหารนั้น ๆ เลย เพราะ*ไม่รู้สึกว่ารสชาติของอาหารนั้น ๆ เป็นอย่างไร* เช่นนี้จะถูกไหม ? หลวงปู่ตอบว่า "ถูกครึ่งหนึ่ง และผิดครึ่งหนึ่ง" และได้อธิบายว่า ที่ว่าถูกนั้น คือท่านไม่มีความยินดีหรือร้ายในอาหารนั้น คือไม่มีทั้งความชอบใจและไม่ชอบใจ ที่ว่าผิดนั้นคือการที่คิดไปเองว่า ท่านจะไม่มีความรับรู้

เลย ว่าอาหารนั้นมีรสชาติเปรี้ยวหวานมันเค็มหรือเผ็ดร้อนอย่างไร นี้เป็นความคิดผิด เพราะอันที่จริง ผู้ปฏิบัติธรรมจนถึงขั้นละความยินดีและยินร้ายในรสของอาหารได้แล้วนั้น ก็ยังคงมีความรู้สึกในรสอาหารนั้น ๆ เหมือนผู้อื่นเช่นเดียวกัน *(และอาจจะรู้ดีกว่าคนทั่วไปเสียด้วยซ้ำ)* เป็นแต่ว่า เมื่อรู้รสแล้ว สำหรับท่านก็เป็นแต่ **สักว่ารู้** เท่านั้น ไม่มีความชอบและไม่ชอบติดตามมาหลังจากการ **รู้ ชนิด สักแต่ว่ารู้** นั้นเลย

ลักษณะหรือสภาวะของจิตที่สามารถ รู้ แต่ไม่ยอมให้มีอารมณ์ คือความยินดียินร้ายเกิดขึ้นท่วมจิตได้นี้ พูดกันอย่างตรงไปตรงมา ก็เป็นสภาวะที่ยากเหลือเกินที่พวกเราทั้งหลายที่ยังไม่ได้ฝึกฝนจิตถึงขนาดนั้น จะอนุมานหรือคิดเห็นตามได้ จะเรียกตามสำนวนในพระคัมภีร์ว่าเป็น "อตักกาวจโร" คือคิดด้วยเหตุผลอย่างไร ๆ ก็คิดไม่ถึง เช่นนี้ก็น่าจะเป็นได้ เพราะเป็นสภาพที่เรียกว่า "ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ" คือ ผู้บรรลุหรือทำถึงจุดนั้นแล้ว ก็จะรู้แจ้งหรือเห็นจริงเอง จะอธิบายบอกให้ใครรู้และเห็นตามอย่างแจ่มแจ้งนั้น ย่อมไม่ได้

เหมือนคนที่ชอบกินทุเรียน จะบอกหรืออธิบายรสชาติของทุเรียนให้ผู้อื่นเห็นจริงตามไป ย่อมไม่ได้ นอกจากจะบอกว่า "อร๊อย อร่อย มาก "ๆ เท่านั้นเอง คนที่ไม่เคยกินถ้าอยากรู้ว่า ความ "อร๊อย อร่อย" เป็นอย่างไร ก็ต้องลองกินดูด้วยตนเอง สภาพของจิตที่ได้รับการฝึกและหัดให้เชื่องดีถึงขนาดที่สามารถ รู้ แต่ไม่มีอารมณ์ *(ชอบหรือไม่ชอบ)* ติดตามมาจะเป็นอย่างไร ก็ต้องมีศรัทธาเป็นอันดับแรกเสียก่อน ต่อจากนั้นก็จะต้องค่อย ๆ พยายาม **ฝึก** และ **หัด** ปฏิบัติไปให้เป็นปกตินิสัย จิตจะมีกำลังพลังสามารถเห็นความเป็น **"สักแต่ว่า"** ได้เข้มแข็งและลึกซึ้งยิ่งขึ้น จิตที่ได้อบรมคุณลักษณะข้อ "สักแต่ว่า" มาดีแล้วนี้ จะมีค่าเป็นบุญกุศลเหลือหลาย ส่งผลเป็นปรมัตถประโยชน์ได้ ดังเช่นในกรณีของท่านพระพาหิยะผู้เป็นเลิศในการรู้ธรรมได้รวดเร็ว ที่ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงมาแล้วในบทก่อน

การเห็นผู้หญิงเป็นผู้หญิง และไม่เป็นผู้หญิง

ปัญหาทำนองเดียวกันนี้ มีผู้ถามข้าพเจ้ามาครั้งหนึ่งเมื่อไม่นานมานี้เอง คือเมื่อ ดร. ด้วง บุตรชายของข้าพเจ้า ได้ไปอ่านหนังสือปรัชญาของนิกายเซ็น พบข้อความที่เป็นคล้ายกับเป็นปริศนาธรรม ชนิดที่เป็น paradox คือไม่น่าจะเป็นไปได้ แต่ก็เป็นไปได้จริง ๆ มาข้อหนึ่ง ปริศนาธรรมนั้นมีว่า "ปุถุชนเห็นภูเขาเป็นภูเขา แต่ผู้ปฏิบัติธรรมที่ยังไม่สำเร็จผลขั้นสุดท้าย จะเห็นภูเขาไม่เป็นภูเขา ส่วนผู้ที่ปฏิบัติธรรมจนเห็นขั้นสุดท้ายแล้ว จะกลับเห็นภูเขาเป็นภูเขาอีกครั้งหนึ่ง" บุตรชายของข้าพเจ้าบอกว่าอ่านข้อความนี้แล้ว งงไปหมด ไม่รู้ว่าจะตีความว่าอย่างไรดี ข้าพเจ้าจึงบอกว่า ปริศนาธรรมดังกล่าวนั้น เป็นไปข้างอภิปรัชญามากเกินไป ไม่ค่อยจะมีประโยชน์ในทางปฏิบัติเท่าไร ควรจะเปลี่ยนแปลงเสียใหม่ให้เป็นประโยชน์ในด้านปฏิบัติมากขึ้น คือให้เป็นว่า "ปุถุชนทั่วไป (ที่เป็นผู้ชาย) ย่อมเห็นผู้หญิงเป็นผู้หญิง พอปฏิบัติธรรมได้ผลบ้าง ก็จะเริ่มเห็นผู้

หญิงไม่ใช่ผู้หญิง แต่พอปฏิบัติไปได้ผลเต็มที่แล้ว ก็จะกลับเห็นผู้หญิงเป็นผู้หญิงอีก" อธิบายว่า ปุถุชนโดยทั่วไป โดยเฉพาะที่เป็นเพศชาย และโดยเฉพาะที่ยังไม่ได้ปฏิบัติธรรมเลย ย่อมจะเห็นผู้หญิงว่าเป็นผู้หญิงแล้วก็เกิดอารมณ์ความยินดียินร้าย จากการเห็นว่าสวยงามและน่าเกลียดตามมาด้วย เรียกว่าจะต้องถูกอารมณ์รักหรือชังตามมา พร้อมกับการเห็นผู้หญิงว่าเป็นผู้หญิงเสมอ ไม่มีปัญญาเห็นสภาวธรรมของผู้หญิงเลย

แต่เมื่อได้เริ่มปฏิบัติธรรมและพอจะเห็นผลบ้าง ก็จะเห็นผู้หญิงว่า ไม่ใช่ผู้หญิงแบบที่เคยเห็นและรู้สึกดังเดิมเสียแล้ว แต่จะเห็นว่าเป็นขันธ์, ธาตุ, อายตนะ, อันเป็นสภาพปฏิกูลน่าเกลียด แยกออกไปเป็นอาการ ๓๒ เป็นต้น และตกอยู่ในไตรลักษณ์คือความไม่เที่ยงแท้ ความเป็นทุกข์ และความไม่มีตัวตนที่เป็นแก่นสารถาวร เป็นร่างโครงกระดูกเดินได้เป็นต้น ความที่เคยกำหนัดยินดีมาแต่ก่อน ก็เปลี่ยนไปเป็นข้างรู้สึกเบื่อหน่าย ทำให้เกิดความไม่ยินดีขึ้นมาแทนที่ สภาพจิตเช่นนี้จะเป็น

ไปชั่วระยะหนึ่ง คือเห็นผู้หญิงไม่ได้เป็นผู้หญิงเสียแล้ว แต่เป็นก้อนเนื้อ ก้อนธาตุ หรือถังส้วมที่เดินได้หรือทรากศพที่มีชีวิตหายใจได้นั่นเอง หากผู้นั้นปฏิบัติธรรมเรื่อย ๆ ขึ้นไป จะก้าวขึ้นไปสู่ขั้นสูงกว่านั้นอีก คือเริ่มเห็นว่าผู้หญิงก็เป็นผู้หญิง เห็นว่าเป็นผู้ที่สวยงามเช่นเดิม แต่ทว่าการรู้เห็นว่าสวยงามนั้น **จะไม่ก่อให้เกิดความกำหนัดยินดีได้อีกต่อไป** นี้คือใจความของปริศนาธรรมขั้นที่สามที่ว่า จะกลับเห็นผู้หญิงเป็นผู้หญิงอีกครั้งหนึ่ง แต่ที่ผิดกันกับขั้นที่หนึ่งก็คือว่า เมื่อเห็นผู้หญิงเป็นผู้หญิงเห็นว่าสวยงามอย่างไรแล้ว **ก็ไม่มีจิตกำหนัดยินดีในรูปแห่งผู้หญิงนั้นอีกต่อไป** การเห็นผู้หญิงว่าเป็นผู้หญิง รู้ด้วยว่าเป็นคนสวยงามเพียงใด แต่ไม่มีจิตติดข้องอยู่ คือไม่เกิดอารมณ์ผันแปรไปตามความสวยงาม (หรือความน่าเกลียด)นี้ เป็นเรื่องยากสำหรับผู้ปฏิบัติยังไม่ถึงขั้นนั้น เช่นเดียวกับการที่เราจะ "เข้าถึง หรือรู้แจ้ง" สภาพจิตที่หลวงปู่ดุลย์กล่าวว่า ได้รู้รสเปรี้ยว, หวาน, มัน, เค็ม อย่างดีเหมือนเดิม แต่ก็เป็น **สักแต่ว่า** รู้รส เท่านั้น คือ เท่านั้นจริง ๆ เพราะไม่มีความยินดี

หรือยินร้ายเกิดขึ้นตามมาอีกเลย การเห็นผู้หญิงว่าเป็น **สักแต่ว่า** ผู้หญิง รู้ด้วยว่าสวยงามหรือไม่งามเพียงใด แต่แล้วก็ไม่เกิดอารมณ์รักหรือชังติดตามมาด้วยเลย นั้นก็เป็นเรื่องในทำนองเดียวกัน กุญแจหรือหลักการสำคัญในเรื่องนี้ก็คือ **"สักแต่ว่า"** นั่นเอง เพราะนี่คือลักษณะของจิตที่เป็นอุเบกขา อันประกอบด้วยญาณคือปัญญาและการปฏิบัติไปตาม "สายกลาง" ไม่เอียงไปข้างสุดโต่งแห่งความยินดีหรือยินร้ายอย่างแท้จริง

มีข้อความในพระสูตรหนึ่ง กล่าวถึงเทพที่ดูเหมือนจะชื่อว่า ปัญจสิขเทพบุตรได้แต่งบทกวีสรรเสริญพระพุทธคุณ แล้วบันเลงคลอด้วยพิณซึ่งท่านเป็นผู้ดีดเอง เป็นการถวายการบูชาแก่พระพุทธองค์ ซึ่งพระพุทธองค์ก็ได้ตรัสชมว่า เพลงของเทพบุตรนั้นเพราะดี นี้แสดงว่าการปฏิบัติถึงขีดขั้นนั้นแล้ว ไม่ได้ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติมีใจเหี่ยวและแห้ง หรือ หด และ หู่ กลายเป็นคนไม่รู้ ไม่เห็น ไม่เข้าใจถึงความงดงาม ความไพเราะหรือสุนทรียภาพ (aesthetical value) ของอารมณ์ในด้านต่างๆ เลย ตรงกันข้าม ท่านยังมีความรู้ความเข้าใจ

เหมือนเดิม และบางท่านที่คุ้นเคย ได้บอกกับข้าพเจ้าว่า *ดีกว่าเดิม, ไวกว่าเดิม, และลึกซึ้งกว่าเดิมเสียอีก* ข้อแตกต่างที่สำคัญจากปุถุชนก็คือว่า ความรู้ความเข้าใจของท่านเป็นเพียง **"สักแต่ว่า"** เท่านั้น **ไม่มีอารมณ์คือความยินดี หรือยินร้าย เกิดขึ้นครอบงำจิตของท่านได้เลย**

ใคร "ผิดปกติ"? จะเลือกข้างมากหรือข้างน้อย?

เคยได้ยินว่ามีบางท่าน เสนอความเห็นแบบพิลึกกึกกือว่า การที่ผู้ปฏิบัติธรรมได้ปฏิบัติไปจนกระทั่งไม่มีความยินดียินร้ายในสิ่งที่ผ่านเข้ามาทางตา ทางหู และทางอื่น ๆ อีกนั้น น่าจะเป็นคน **"ผิดปกติ"** เสียมากกว่า เพราะดู ๆ ไปจะคล้ายกับมีชีวิตอยู่ สักแต่ว่าอยู่ไปวัน ๆ แบบต้นไม้ ไม่มี "ฟีลลิ่ง" ไม่มี "มู้ด" คือความรู้สึกรักและชัง คือยินดีและยินร้าย อันเป็นลักษณะปกติของคนทั่วไปเสียเลย แล้วเช่นนั้นจะเป็นชีวิตที่มีความสุขและความสมบูรณ์ได้อย่างไร? คำตอบสำหรับข้อคิดเห็นนี้ ข้าพเจ้าขอนำมาจากหนังสือเล่มหนึ่งของผู้ปฏิบัติ

ธรรมสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ แต่จะเป็นหนังสือเรื่องอะไร ใครเป็นผู้แต่งก็ลืมไปเสียแล้ว แต่ก็ยังต้องขอให้เกียรติแก่ท่านผู้ตอบเดิมนั้นอยู่ คำตอบของท่านมีอยู่เป็นใจความว่า เราต้องมองในมุมกลับบ้าง คือว่า การที่ผู้ปฏิบัติธรรมไปจนถึงขั้นระงับความยินดียินร้ายในสิ่งที่มากระทบทางทวารต่าง ๆ ได้แล้วนั้น ก็เพราะท่านมีสภาพจิตใจ เป็นปกติ อยู่เสมอ คือไม่หวั่นไหว, ไม่กระเพื่อม,ไม่เซไปเซมา, ตามอิทธิพลของสิ่งที่มากระทบนั้นต่างหาก นี่แหละคือความเป็นคนที่อยู่ในสภาวะ ปกติตลอดกาล ส่วนปุถุชนทั่วไปนั้น มีจิตใจหวั่นไหว กระเพื่อมขึ้น ๆ ลง ๆ เซไปแล้วก็เซมา เดี๋ยวก็ดีใจ เดี๋ยวก็เสียใจ ในเมื่อกระทบกับโลกธรรมอยู่เรื่อย ๆ เช่นนี้ จะถือว่าเป็นคน “ปกติ” ได้อย่างไร แม้จะอ้างเหตุผลว่า คนส่วนมากเขาก็มีความดีใจ เสียใจบ้าง เป็นเรื่องธรรมดา ส่วนผู้ปฏิบัติธรรม ซึ่งมีไม่กี่คน จะยกขึ้นมาอ้างได้อย่างไร ? นี่ก็คงเป็นการถือหลักประชาธิปไตย คือถือ ปริมาณ คือความ มาก เป็นใหญ่ไม่ต้องพิจารณาถึง คุณภาพ กันเลย และถ้าถือตามหลักการนี้

ชาวพุทธส่วนมากก็ **น่าจะยินดีไปนรกกัน จะได้เป็นประชาธิปไตยดี** เพราะพระพุทธองค์ก็เคยตรัสว่า ผู้ที่ตายแล้วไปนรกนั้น มีมากกว่าผู้ที่ไปสู่สุคติโลกสวรรค์มากมายนัก ท่านชาวพุทธจะยอมถือประชาธิปไตยไปนรกตามคนส่วนมากเขาหรือไม่ ก็โปรดลองพิจารณาดู และตัดสินใจเอาเอง โดยเสรี คือโดยหลักประชาธิปไตยนั่นแหละ

เอาละ ที่สมมติว่ายังไม่ยอมเชื่อเรื่องสวรรค์นรกหลังจากตาย เพราะคิดว่าเป็นเรื่องงมงาย งมโง่ และงมโข่ง จะหันมาคิดถึงเรื่องในโลกนี้ ในชาตินี้ดูบ้างก็ได้ ซึ่งเราก็จะเห็นว่ามีคนจนมากกว่าคนรวย มีคนขี้ริ้วมากกว่าคนสวย มีคนโง่มากกว่าคนฉลาด และลองคิดดูที่หรือว่ามีผู้ใด ที่บูชาประชาธิปไตยเป็นพระเจ้า ถือเอาจำนวนมากกว่า เป็นประมาณ **อยากจะเป็นคนจนไหม ? อยากจะเป็นคนขี้ริ้วไหม ? อยากจะเป็นคนโง่ไหม ?** เพราะความเป็นจริงก็เห็นแต่ว่าอยากจะเป็นฝ่ายข้างน้อย คืออยากเป็นคนสวย คนรวย และคนฉลาดกันทั้งสิ้น.

โรค"เอดส์"ทางวิญญาณ

เป็นของแน่นอนว่า ในการปฏิบัติธรรมเพื่อไม่ให้มีความยินดีและยินร้ายเกิดขึ้นดังกล่าวแล้วนั้น จะต้องเป็นการ "ฝืน" ใจอยู่บ้าง หรืออันที่จริงเป็นการฝืนใจอย่างมากทีเดียว สำหรับบุคคลส่วนมากที่ยังไม่เคยคิดหรือไม่มี "ทุน" ในด้านนี้เลย แต่การฝืนใจในการทำความดีเช่นนี้ ก็คือการสร้างความต้านทาน หรือ "ภูมิคุ้มกัน" (immunity) ให้แก่จิตใจนั่นเอง เพราะจิตที่ไม่ยอม 'ต้านทาน' อะไรเสียบ้างเลย ปล่อยให้เป็นไปตามกระแสแห่งอารมณ์ที่ไหลเข้ามาทาง ตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย และใจนั้น ก็เท่ากับเป็นการปล่อยตัวให้เป็นเหยื่อของสิ่งเหล่านั้น โดยไม่มี "ภูมิคุ้มกัน" เลย เรียกตามสำนวนร่วมสมัยก็คือเป็นจิตที่มี "สภาพอาการที่มีความบกพร่องในความต้านทานโรคอย่างรุนแรง คือ Acquired Immuno-Deficiency Syndrome ที่เรารู้กันในปัจจุบันว่าเป็นโรคเอดส์ นั่นเอง แต่ในกรณีผู้ป่วยเป็นโรคเอดส์ทางใจหรือว่าทางวิญญาณ เพราะจิตใจหรือวิญญาณของเขาไม่

ยอมต้านทานต่อสิ่งที่มากระทบเสียเลย เป็นจิตใจสูญสิ้นภูมิคุ้มกันอย่างรุนแรง กล่าวตามสำนวนของคุณหลวงวิจิตรวาทการในหนังสือเล่มหนึ่ง ก็คือเปรียบได้เหมือนกับเป็นปลาที่ว่ายทวนน้ำไม่เป็น ต้องว่ายตามน้ำเรื่อยไป แล้วเมื่อเป็นเช่นนั้น จะได้อาหารมาเลี้ยงร่างกายอย่างไร เพราะสิ่งที่เป็นอาหารจะลอยตามน้ำมา หน้าที่ของปลาคือต้องว่ายทวนน้ำขึ้นไป จึงได้สามารถกินอาหารที่ลอยตามน้ำมาได้ การไม่ยอมฝึกใจให้ฝืนต่อสู้กับสิ่งที่มากระทบเสียบ้าง ก็เท่ากับเป็นคนไม่มีกำลังใจ หรือที่ตามสำนวนสมัยปัจจุบันเรียกว่า "กำลังภายใน" นั่นเอง บุคคลผู้ต้านทานอะไรไม่เป็น ฝืนใจทำความดีอะไรไม่ได้ ไม่มีกำลังภายใน คือภูมิคุ้มกันเลยเช่นนั้น ก็คือคนที่เป็นโรคเอดส์ทางใจโดยแท้

ลองอ่านประวัติของบุคคลผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งหลายดู แล้วท่านก็จะพบว่าบุคคลเหล่านั้น ล้วนแต่ต้องฝืนใจทำสิ่งที่ทำได้ยากอย่างยิ่งมาแล้วทั้งสิ้น ยิ่งเป็นความสำเร็จอย่างใหญ่หลวง เช่นเป็นนักรบ นักปฏิบัติธรรม เป็นต้น ก็จะต้อง ฝืนใจ หรือว่า หักใจ

มาก ท่านโยคีรามจักรได้กล่าวไว้ในหนังสือที่ข้าพเจ้าแปลไว้เล่มหนึ่ง คือ โลกทิพย์ ภาค ๔ มีใจความย่อ ๆ ว่า บุคคลเช่นนั้นต้องอยู่ในสภาพที่เรียกว่า *แสนจะขอกข้าลำเค็ญทั้งทางกายและทางใจ* ต้องตกอยู่ในสภาพที่เรียก "โลหิตไหลท่วมใจ" กันทีเดียว เพราะต้องตัดรักตัดอาลัย, ตัดห่วง, และบ่วงต่าง ๆ ที่เคยยึดถืออย่างเหนียวแน่นมาแต่ก่อนให้ได้ กล่าวคือต้อง "ฝืน" และ "ต่อสู้" อย่างหนัก ทั้งกับความรู้สึกของตนเอง และกับเหตุการณ์ที่มายั่วยุให้เขวออกไปจากจุดมุ่งหมาย และให้ยอมแพ้ เป็นเหมือนปลาที่ยอมไหลไปตามน้ำ เพราะคิดว่าเป็นการสบายดี ไม่ต้องว่ายทวนน้ำให้เหนื่อยแรง เช่นนี้จะประสบความสำเร็จแห่งชีวิตคือว่าจะทำให้ชีวิตมี "คุณภาพ" หรือ "คุณธรรม" ขึ้นได้อย่างไร เพราะ **ชีวิตที่มีคุณภาพก็คือ ชีวิตที่มีคุณธรรม** เช่นความอดทน ความตั้งใจจริง ความกล้าเสียสละเป็นต้น ในการที่ต้อง "ฝืนใจ" เพื่อกระทำความดี ซึ่งเป็นการยากกว่าการทำความชั่วมากมายนัก

ข้าพเจ้าเคยอ่านหนังสือธรรมเล่มหนึ่ง ชื่อ คลังปริยัตินานมาแล้ว ซึ่งรวบรวมโดย อาจารย์พรหมพันธุเสนา เดี๋ยวนี้ก็ไม่มีหนังสือเล่มนั้นอยู่แล้ว แต่ก็พอจะจำใจความได้ถึงที่ท่านกล่าวถึง "คุณภาพ" ของคนดีว่ามีลักษณะคือ ทุทฺททำ ททาติ สามารถให้สิ่งที่คนอื่นเขาให้ได้โดยยาก (หรือว่าให้ไม่ได้เลย), ทุกฺขมำ ขมติ สามารถทนสิ่งที่คนอื่นทนได้ยากอย่างยิ่ง, และ ทุกฺกรำ กโรติ สามารถทำสิ่งที่คนอื่น ๆ เขาทำได้โดยยาก และผลที่ได้รับก็คือ ทุลฺลภำ ลภติ คือ เมื่อถึงเวลาได้รับผลก็จะได้รับสิ่งที่คนอื่น ๆ เขาได้กันโดยยากนั่นเอง ทั้งนี้ก็เป็นไปตามกฎหรือหลักแห่งเหตุและผลโดยแท้ คือเมื่อทำอะไร ๆ ที่คนอื่นใคร ๆ เขาก็ทำได้กันโดยมาก *(แบบประชาธิปไตยกระมัง)* ถึงเวลาได้ก็คงจะได้สิ่งที่ใคร ๆ เขาก็ได้กันอย่างนั้น แต่ถ้าสามารถทำสิ่งที่คนอื่นเขาทำได้ยากหรือทำไม่ได้ *(ทั้งในด้านดีและด้านชั่ว)* ถึงเวลาได้ผล ก็จะต้องได้สิ่งที่คนอื่นเขาได้โดยยากและที่เขา (หรือตนเอง) ก็นึกไม่ถึงว่าจะได้เช่นนั้นหรือถึงขนาดนั้น *(ทั้งในทางดีและทางชั่ว)* กล่าวโดยสรุปตามหลักแห่งเหตุผล

ก็คือ เมื่อทำเหตุน้อยหรือที่ทำได้ง่าย ๆ ถึงเวลารับผล ก็จะรับได้น้อย หรือรับสิ่งที่ใคร ๆ อื่นเขาก็ได้กันเช่นนั้น คืออย่างมากก็เป็นลูกน้องของเขานั่นแหละ แต่ถ้าทำเหตุที่ทำได้ยาก เมื่อถึงเวลาได้รับผล ก็จะได้สิ่งที่คนอื่นเขาได้โดยยาก และอาจจะเป็นหัวหน้าหรือผู้นำเขาได้ เรียกว่า "ถ้าทำเหตุไพบูลย์ ก็จะได้รับผลไพศาล" นั่นเอง

โรงงานผลิตทุกข์

ด้วยเหตุนี้ คนที่ไม่ได้พยายามอบรมสั่งสม "ความต้านทาน" เพื่อให้เกิด "ภูมิคุ้มกัน" อำนาจของกิเลสเสียบ้าง ก็จะต้องเป็นโรค "เอดส์" ทางวิญญาณ ซึ่งมีฤทธิ์ร้ายแรงมากกว่าการเป็นโรคเอดส์ทางกาย เพราะผลร้ายของมัน จะสืบต่อข้ามภพชาติติดตัว (คือติดใจ) ไปถึงชาติต่อ ๆ ไปได้อีกนานแสนนานทีเดียว เพราะเหตุว่าจิตใจของคนเป็นโรค "เอดส์" ชนิดนี้ จะมีแต่ความหวั่นไหว มีอาการกระเพื่อม มีความไม่เป็นตัวของตัวเอง มีอาการเซไปเซมา เมื่อถูกกระหน่ำด้วยอำนาจของ

กิเลสตลอดเวลา สรุปความว่า จิตใจของเขาจะมีสภาพเป็นเหมือนกับที่ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน แห่งวัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี ผู้เรียบเรียงเรื่อง "ประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต" กล่าวไว้ในกัณฑ์เทศน์ของท่านแห่งหนึ่งว่า "*โรงงานผลิตทุกข์ คือใจที่ไม่มีสติ ไม่มีปัญญารักษาตน ปล่อยให้ความคิดปรุงอันเป็นฝ่ายสมุทัย เกิดลุกลามขึ้นโดยไม่มีการต้านทาน ใจจึงได้รับความทุกข์ที่ตนขนสร้างขึ้นเอง อย่างไม่มีใครช่วยได้*" โดยนัยนี้ ก็หมายความว่าจิตใจของเรานี่เอง เป็นโรงงานใหญ่ ซึ่งจะผลิตทุกข์ หรือผลิตสุข ออกมาให้ตนเองเท่าไรก็ได้ อย่างไรก็ได้ สุดแล้วแต่ว่าใจนั้นจะมีทัศนคติเป็นสัมมาทิฏฐิหรือไม่และเพียงไร หรือว่าจะได้รับการอบรมให้มีความต้านทาน และ ภูมิคุ้มกัน มาแล้วหรือไม่และเพียงไร เช่นเดียวกัน

การแต่งงาน : ความรักลูก

อย่างไรก็ตาม อย่าลืมหลักโดยทั่วไปของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ที่ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงมาแล้วใน

บทที่แล้วมา ว่าพระพุทธศาสนามีใจกว้างในเรื่องเช่นนี้อยู่เหมือนกัน ไม่ได้มองในแง่ร้ายโดยส่วนเดียว เป็นแต่ว่าไม่ถึงกับให้ยกย่องนับถือเรื่องเช่นนี้ว่าเป็น "ศาสนา" สิ่งสูงสุดของชีวิตเท่านั้น เพราะแม้บุคคลที่เป็นโสดาบันมีอันไม่เวียนวกตกต่ำอีกต่อไป เป็นผู้เที่ยงแม้ต่อการบรรลุธรรมขั้นสูงสุดในเวลาไม่เกิน ๗ ชาติแล้ว ก็ยังยอมให้มีเพศสัมพันธ์ มีครอบครัว ซึ่งดูภายนอกก็เหมือน ๆ กับปุถุชนทั่วไปได้ ข้อแตกต่างกันอย่างมากมายก็คือ ดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงในบทที่แล้วมา มีใจความย่อ ๆ พอสรุปได้ว่า โสดาบันบุคคลเสพกาม ๑/ ด้วยความเห็นโทษของกาม มีใจคิดจะออกไปหรือหลีกหนีไปอยู่เสมอ และก็มีบุญวาสนาพอที่จะพ้นไปได้อย่างสิ้นเชิงและเด็ดขาด ในเวลาอย่างช้าไม่เกิน ๗ ชาติ ๒/ จะไม่ทำบาปและความผิดเกี่ยวกับการเสพกามเป็นอันขาด ๓/ ความพอใจในกามสุขของท่านเป็นเหมือนจรวดที่หมดแรงขับดันแล้ว หรือจักรยานที่หยุดถีบหรือดับเครื่องยนตร์แล้ว จึงมีแต่จะแล่นช้าลงทุกที ๔/ สำหรับบุคคลเช่นนี้ จะได้เสพกามหรือไม่เสพก็ได้

เพราะท่านไม่ได้ถือกามเป็น "ศาสนา" คือเป็นเครื่องภูมิใจสูงสุดเหมือนปุถุชนอื่น ๆ

ในหนังสือเรื่อง "วิธีคลายกามฉันทะ" ของอาจารย์พร หน้า ๙๔ มีข้อความที่น่าสนใจอยู่ตอนหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าจะขอคัดมาเสนอท่านผู้อ่านดังต่อไปนี้

"การแต่งงานที่ว่าเป็นการช่วยพัฒนาทางจิต ก็เพราะจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องความกดดันในเรื่องกามารมณ์ และในเวลาเดียวกัน อาศัยที่มีความรักและซื่อสัตย์ต่อกันอย่างลึกซึ้ง เป็นเหตุให้เราต้องมีความขยัน มีความอดทน มีความกล้าหาญ มีความเสียสละ มีความกตัญญู และมีคุณธรรมอีกหลายอย่าง.....และในเมื่อมีลูกเกิดขึ้นมาแล้ว ก็จะมีความรักลูก ซึ่งเป็นความรักที่รุนแรงกว่าอะไรทั้งหมด และบริสุทธิ์ยิ่งกว่าความรักระหว่างสามีภรรยา

ความรักลูกนี่แหละ คือจุดเริ่มต้นที่แท้จริงที่จะทำให้คุณธรรมเกิดขึ้นในสันดานของมนุษย์ ขอให้สังเกตจากพวกสัตว์เดรัจฉาน ซึ่งโดย

ธรรมดาจะไม่มีความเสียสละเพื่อผู้อื่น แม้จะเอามาอบรมอย่างไรก็ยาก แต่กับลูกของมันเองมันทำได้โดยไม่ต้องสอน....."

ข้อความที่คัดมาให้อ่านข้างต้นนั้น สำหรับบุคคลบางคนในสมัยนี้ คงจะเสนอข้อคัดค้านอย่างแข็งขันว่าไม่เป็นจริงเสมอไป เพราะจากข่าวที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ในระยะไม่นานมานี้ มีข่าวปรากฏว่าแม่ทำร้ายลูกด้วยวิธีต่าง ๆ จนถึงตาย เช่นจับลูกแช่ตู้เย็นจนตาย เพราะโกรธสามีที่ไม่เอาใจใส่ตน แต่ไปมีภรรยาใหม่ บ้างก็จับลูกโยนทิ้งน้ำ หรือไม่ก็นำไปทิ้งข้างถนนที่กองขยะ เพราะอับอายที่มีลูกขึ้นมาโดยไม่มีพ่อ ซึ่งข่าวเช่นนี้ปรากฏมีบ่อย ๆ จากโรงพยาบาล ที่แม่คลอดลูกแล้วก็แอบหนีไปเลย ไม่ยอมรับไปเลี้ยงดู กรณีเช่นนี้ข้าพเจ้าคิดว่าน่าจะเป็นไป เพราะอารมณ์วูบเดียวมากกว่าที่จะเป็นไปเพราะพื้นอัธยาศัยใจคนที่แท้จริงเช่นนั้น และย่อมเป็นของแน่นอนว่าสตรีผู้เป็นแม่เหล่านั้น จะต้องได้รับความทุกข์ทรมานทางใจในภายหลังอย่างหนักเป็นเวลานานทีเดียว ในเมื่อได้นึกย้อนหลังมาถึงความเลว

ร้ายของตนเช่นนั้น ซึ่งก็เป็นการสายเกินที่จะแก้ได้เสียแล้ว จึงเป็นเรื่องที่จะต้องชดใช้กรรมกันต่อไป ซึ่งอาจจะเป็นในชาตินี้ หรือในชาติหน้า หรือทั้งในชาตินี้และชาติหน้าก็ได้

ข้อยกเว้นไม่ได้ทำหลักการใหญ่หมดความหมาย

อนึ่ง จิตใจของคนเราแต่ละคนนั้น เป็นศูนย์พลังงานที่มีความสลับซับซ้อนมากมายเหลือหลาย คือมีลักษณะของหลายอย่างรวมกัน ซึ่งบางอย่างก็สนับสนุนกันแต่บางก็คัดค้านหรือขัดกันอยู่ในตัว คือมีลักษณะทั้งที่เป็นของเทวดา (deva) และของผีปีศาจ (devil) อยู่รวมกัน มีนิสัยของหมู (คือตะกละและโลภมาก) ของเสือ (คือดุร้าย) ของกวาง (คือสุภาพและขลาด) เป็นต้น อยู่ในจิตใจของแต่ละคน เป็นต้นว่าอัตราส่วนผสมอาจจะแตกต่างกันไป มากบ้าง น้อยบ้าง ในลักษณะนั้น และลักษณะนี้ ที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ในเรื่องของบิดามารดา ก็ย่อมหมายถึงลักษณะทั่วไปของคนทั่วไป ในขณะที่ยังไม่เกิดอารมณ์ "ดุร้าย" (อันเป็นอารมณ์

ของเสือ) ขึ้นมาวูบหนึ่ง เป็นต้น และอารมณ์วูบเดียว อันเกิดจากความกดดันในทางสังคม คือความคับแค้นในการครองชีพ หรือความอับอายขายหน้าผู้คนอื่นในสังคม หรือความน้อยใจเสียใจ อันเกิดจากหึงหวงทำให้เกิดความหน้ามืด ยับยั้งอารมณ์ของ "เสือ" ซึ่งพลุ่งขึ้นมาโดยปัจจุบันไม่อยู่ จึงได้กระทำกันผิดวิสัยปกติของตนไปเช่นนั้นได้ กรณีเช่นนี้ต้องถือเป็นข้อยกเว้นพิเศษ ซึ่งจะนำมาอ้างเป็นการคัดค้านกฎอันเป็นหลักการทั่วไปนั้นย่อมไม่ได้ กล่าวตามหัวข้อเรื่องของบทนี้ ก็น่าจะพูดได้ว่า แม่เช่นนั้นสูญสิ้นความต้านทานอำนาจของกิเลสและหมดภูมิคุ้มกันอย่างสิ้นเชิงไปชั่วขณะหนึ่ง จะเรียกว่าเป็นโรคเอดส์ทางวิญญาณอย่างรุนแรงถึงกับ "ตาย" หรือสูญเสียสติความยั้งคิดไปชั่วขณะหนึ่งก็ได้ ถ้าจะมองกันในแง่วิชาการไฟฟ้า ก็คงจะกล่าวได้เป็นทำนองว่า จิตใจของแม่เหล่านั้น หมดความต้านทานไฟฟ้าปล่อยให้กระแสไฟแห่งกิเลสตัวโทสะ ผ่านเข้าสู่จิตใจและร่างกายอย่างเต็มที่ถึงกับถูก "ไฟฟ้าแรงสูง" ช้อตเข้าสู่ร่างกาย ทำให้ต้อง "ตาย" ไปชั่วขณะ จึงทำให้

สามารถกระทำการอันเป็นบาปและทารุณร้ายกาจถึงขนาดนั้นได้ การไม่มี "ความต้านทาน" และขาด "ภูมิคุ้มกัน" ให้โทษอย่างรุนแรงถึงขนาดนี้ ไม่ว่าจะเป็นกรณีของแม่ดังกล่าวแล้ว หรือของผู้อื่นในกรณีอื่น เช่น ราคะและโมหะก็ตาม

มีพุทธภาษิตอีกบทหนึ่งซึ่งเกี่ยวกับ ข้อยกเว้นในทำนองเดียวกัน ซึ่งดูเหมือนจะมาจากพระธรรมบทที่ว่า

> "อนิมิตฺตมนญฺญาตๆ มจฺจานๆ อิธ ชีวิตๆ....."
> แปลว่า อันชีวิตของผู้ที่มีอันจะต้องตายเป็นธรรมดานั้น ไม่มีเครื่องหมาย (อันแน่นอน) ว่าจะแตกดับ คือสิ้นสุดลงไปในเวลาใดและวันใด

พุทธภาษิตนี้ ก็ย่อมหมายถึงปุถุชนทั่วไป หรือผู้ที่ยังไม่ได้บำเพ็ญสมาธิจนถึงขั้นฌานสมาบัติเท่านั้น คือสำหรับบุคคลเช่นนี้ ย่อมไม่มีทางรู้ได้จริง ๆ ว่าตนจะต้องถึงแก่ความตายเมื่อใด ที่ไหนและโดยวิธีใด แต่สำหรับบุคคลผู้ได้ฌานสมาบัติ ย่อมสามารถรู้ได้อย่างแน่นอนว่าชีวิตของท่านจะถึงความสิ้นสุดลง เมื่อใด ที่

ไหน และโดยวิธีใด ตัวอย่างก็คือ นอกจากพระพุทธองค์แล้ว ก็ยังมีท่านพระพากุล ซึ่งกำหนดวันเวลาแห่งการนิพพานของท่านได้อย่างแน่นอน นอกจากนั้น ท่านพระสารีบุตรและพระอานนท์ เป็นต้น ก็สามารถกำหนดรู้ นิมิต คือเครื่องหมายแห่งมรณะได้ ว่าชีวิตินทรีย์ของท่านจะสิ้นสุดเมื่อใด และอันที่จริง เท่าที่ข้าพเจ้าเคยพบและทราบมา ก็ปรากฏว่า บุคคลที่เป็นกัลยาณปุถุชน แม้ยังไม่ได้สมาธิถึงขั้นฌานสมาบัติ ก็สามารถรู้ได้บ้างเหมือนกันในเรื่องนี้ เป็นแต่ว่าจะรู้ได้อย่างหยาบ ๆ ว่าจวนจะถึงเวลาที่จะต้องตายแล้ว ภายในวันสองวันนี้ แต่ไม่สามารถทราบได้ว่าจะเป็นการตายอย่างแน่นอน เมื่อไร ที่ไหนและโดยวิธีใดเหมือนอย่างท่านที่ได้ฌานสมาธิขั้นสูงแล้วเท่านั้น นี้จึงเป็นตัวอย่างอีกประการหนึ่งว่า ในเรื่องที่เกี่ยวกับคนนั้น มักจะต้องมีข้อยกเว้นอันละไว้ในฐานะที่เป็นที่เข้าใจกันโดยนัย (left understood) อยู่บ้างเสมอ เราจะนำข้อยกเว้นเช่นนี้ มาหักล้างความจริงโดยส่วนใหญ่ คือโดยทั่วไปนั้นไม่ได้เลย

อรหัตตผล กับ คฤหัสถผล

คุณวิทยา วิสุทธิเสวี ผู้คุ้นเคยกันผู้หนึ่งที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้เล่าให้ข้าพเจ้าฟังถึงแนวความคิดอันพิลึกกึกกือ เกี่ยวกับการนำเอาข้อยกเว้นมาเป็นกฎ เรื่องหนึ่งที่เกิดในสมัยปัจจุบันนี้เอง ดังต่อไปนี้

คือเมื่อหลายปีมาแล้ว ที่วัดแห่งหนึ่งในจังหวัดธนบุรีนี้เอง คิดจะมีการฉลองหรืองานวัดอะไรสักอย่างหนึ่ง ในระหว่างการประชุมกรรมการ มีบุคคลผู้หนึ่งเสนอความเห็นว่า ควรจะจัดให้มีมหรสพประกอบให้ครึกครื้นเต็มที่ เพื่อจะได้เป็นการมโหฬารคือเด่นและดังดี หลายท่านค้านว่า งานในวัดซึ่งเป็นสถานที่สงบไม่ควรจะทำเช่นนั้น แต่ท่านผู้เสนอนั้นได้โต้แย้งอย่างมีเหตุผลน่าฟังเหมือนกัน โดยท่านอ้างว่า ก็ในสมัยพุทธกาลท่านพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ ยังสามารถเกิดความสลดสังเวชในขณะที่ดูมหรสพได้ เหตุใดบุคคลในสมัยนี้จะเกิดความสังเวชแบบเดียวกันนั้นไม่ได้เล่า เราควรเอาการเล่นต่าง ๆ มา "ล่อ" ให้คนเกิด

ความสังเวชบ้าง จะเป็นไปไม่ได้ทีเดียวหรือ เพราะเมื่อเรามีจุดประสงค์ดังนี้ การมีมหรสพภายในวัด ไม่น่าจะมีส่วนเสียหายอย่างใด เพราะดีไม่ดีอาจมีผู้สำเร็จอรหัตต์ในระหว่างการดูมหรสพก็เป็นได้

ได้มีการปรึกษาหารือกันต่อมาอีกพักใหญ่ ปรากฏว่าเคราะห์ดีที่มีผู้ไม่เห็นด้วยกับเหตุผลพิลึกกึกก๊อดังกล่าวนั้น เพราะมีผู้ให้เหตุผลโต้แย้งว่า การทำให้เกิดความอึกทึกครึกโครมกรอกหู (และล่อตา) พระเณรภายในวัดเช่นนั้น คงจะไม่สามารถทำให้ใครเป็น **อรหัตต์** ได้ นอกจากว่าจะทำให้พระเณรในวัดกลายเป็น **"คฤหัสถ์"** กันไปเสียมากกว่า และดังนั้น จะเท่ากับเป็นการ"ไล่" พระเณรในวัดให้สึกออกไปเสวย **คฤหัสถผล** มากกว่าที่จะได้บรรลุ **อรหัตตผล** เป็นแน่ ในสุดกรรมการวัดก็ยอมคือเห็นด้วยกับข้อคัดค้าน ไม่อนุญาตให้มีการมหรสพครึกโครมในวัดได้ ข้าพเจ้ายังจำชื่อวัดนั้นได้ เพราะคุณวิทยาบอกชื่อให้ด้วย แต่คิดว่าอย่าระบุชื่อไว้ในที่นี้จะดีกว่า ที่เล่ามานี้เพื่อจะยกตัวอย่างให้เห็นอีกตัวอย่างหนึ่งว่า เราจะเอา **"ข้อยกเว้น"** มาตั้งเป็นกฎมาหัก

ล้างกฎไม่ได้ เพราะมิฉะนั้น พระพุทธองค์จะทรงบัญญัติศีล ๘ ซึ่งมีข้อหนึ่งว่า ห้ามไม่ให้ดูการเล่นมหรสพต่าง ๆ ด้วยเหตุใด ทั้งนี้เพราะว่าโดยปกติสำหรับคนทั่วไปเมื่อได้ดูหรือได้ฟังเรื่องเช่นนั้น จะเกิดความประมาท, มัวเมา, และเพลิดเพลิน ไปตามท้องเรื่องเป็นผู้หลงลืมสติ, ลืมตัว, ลืมตาย, ลืมความสังเวช นี้เป็นกฎทั่วไป ซึ่งต้องรักษาไว้ และต้องบัญญัติห้ามไว้สำหรับคนทั่วไป ส่วนการที่ท่านพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ เกิดความสลดสังเวชในขณะดูการมหรสพนั้น เป็นข้อยกเว้น จะนำมาตั้งเป็นกฎ เพื่อ "ล่อ" ให้คนอื่น ๆ มาดูแล้วเกิดความสังเวชเช่นนั้นไม่ได้ เพราะถ้าจะมีใครสามารถเกิดความสังเวชได้เช่นนั้น ก็ต้องให้เขา **ไปดูที่อื่นแล้วเกิดความสังเวชเอง** นี้เป็นตัวอย่างอีกประการหนึ่ง ที่ว่าเราจะนำเอาข้อยกเว้นมาหักล้างกฎไม่ได้ การที่พ่อแม่บางคน ประทุษร้ายลูกของตนเอง ก็เป็นทำนองเดียวกันนี้ ด้วยเหตุผลดังที่ข้าพเจ้ากล่าวมาแล้ว

ท่านพระยสะกับนางโป๊และเปลือย

ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าจะให้สมใจหรือ "ถึงใจ" พระเดชพระคุณจริง ๆ ก็ควรจะจัดให้มีระบำโป๊ หรือว่าเปลือยขึ้นมาเสียเลย เพราะยังมีข้ออ้างได้ว่า ท่านพระยสะบุตรเศรษฐีในสมัยหลังพระพุทธองค์ตรัสรู้ใหม่ ๆ ก็มีชีวิตอันได้รับการบำเรอด้วยกามคุณแบบเดียวกันกับพระพุทธองค์เหมือนกัน คืนหนึ่งท่านตื่นขึ้นมากลางดึก ในขณะที่นางบำเรอที่เป็นนักฟ้อนและนักร้องขับกล่อมหลับกันหมดแล้ว และการหลับของพวกคุณเธอเหล่านั้น ก็เป็นการหลับแบบ "โป๊" เต็มที่เสียด้วย เพราะเป็นอยู่ในที่ระโหฐาน เพื่อปฏิบัติจ้าวนายเช่นนั้นแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องปกปิดอะไรกันอีก เพราะคุณเธอทุกคนก็เป็น "สมบัติ" ของท่านยสกุลบุตรอยู่แล้ว

ยสะตื่นขึ้นมาเห็นนางบำเรอทั้งหลายนอน "โป๊" และบางคนมีน้ำลายไหลยืดออกมาเช่นนั้น ก็เกิดความสลดสังเวช คิดเหมือนว่าตนเองกำลังอยู่ในป่าช้าที่เขานำเอาศพไปทิ้งไว้กลางแจ้งฉะนั้น จึงหนีออกไปจาก

บ้านแต่กลางดึกของคืนวันนั้นเอง ในใจนั้นก็คิดว่าจะหนีไปให้พ้น ๆ ก่อนเท่านั้น แต่แล้วก็บังเอิญได้พบพระพุทธองค์เข้าจึงได้ฟังพระธรรมเทศนา และได้เป็นอริยบุคคลขั้นโสดาบันในการฟังเทศนาครั้งแรกนั้นเอง

ดังนั้น ถ้าเราจะเอาเรื่องนี้เป็นหลัก ก็ควรจะจัดระบำ "โป๊ และเปลือย" ขึ้นมาในวัดได้แล้ว โดยเหตุผลที่ว่า อาจจะมีใครคนหนึ่ง เห็นนางบำเรอเปลื้องผ้าแล้วเกิดความสลดสังเวชขึ้นมาแบบท่านพระยสะก็ได้ เรื่องมันก็เลยจะไปกันใหญ่ จากการที่นำเอาข้อยกเว้นของกฎมาเป็นตัวกฎเสียเองเช่นนี้

ความต้านทานทำให้เกิดการเรืองแสง

คุณประโยชน์ของความสามารถต้านทาน คือ resistance นี้ จะเห็นได้แม้ในด้านวัตถุ ดังที่ข้าพเจ้าเคยกล่าวมาแล้วครั้งหนึ่งว่า หลอดไฟฟ้าให้แสงสว่างที่เราใช้กันอยู่บ้านเวลานี้ ก็เพราะไส้ของมันทำด้วยโลหะซึ่งมีความต้านทานไฟฟ้าได้ดีนั่นเอง คือทำด้วยโลหะที่มีชื่อว่า ทังสะเต็น (tungsten) ซึ่งเมื่อต้านทานกระแส

ไฟฟ้า ก็จะเกิดปฏิกิริยาเรืองแสงออกมา ทำให้เราได้ใช้แสงสว่างเป็นประโยชน์มากมาย และข้อสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ภายในหลอดนั้นต้องมีสภาพเป็น vacuum คือสุญญากาศด้วย ลักษณะนี้ก็น่าจะเทียบได้กับสภาพจิตที่ "สูญ" จากอารมณ์ คือความยินดีและยินร้าย คงอยู่แต่อุเบกขาคือความวางเฉย อันประกอบด้วย ญาณ ที่เรียกกันว่า ญาณุเปกขา นั่นเอง คือถึงแม้จะรับรู้สิ่งที่มากระทบทางตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย, และใจ ก็รับรู้เพียง **สักแต่ว่า** ดังที่พระพระพุทธองค์ตรัสสอนพาหิยะเท่านั้น ผู้ที่สามารถฝึกใจให้สักแต่ว่ารู้ ในลักษณะเช่นนี้ได้ จึงมีอำนาจความต้านทานและภูมิคุ้มกันมากพอ ที่จะไม่เป็นโรค "เอดส์" ทางใจ เพราะเป็นจิตใจที่ *เรืองแสง, ไม่หวั่นไหว, ไม่กระเพื่อม, ไม่ชวดเซ* ด้วยอำนาจความยินดี และ ยินร้าย แต่มีความเป็นปกติอยู่เสมอ สภาพของจิตเช่นนี้จะเป็นอย่างไร ก็ย่อมเป็นเรื่องหยิบยกมาให้ดูกันเหมือนวัตถุไม่ได้ นอกจากจะได้แต่อธิบายเป็นคำพูดให้พอมองเห็นเงา ๆ แล้วเกิดศรัทธาขึ้นมาบ้างเท่านั้น เมื่อได้พากเพียรปฏิบัติไปด้วยศรัทธาและวิริยะ

เป็นต้น ก็จะค่อย ๆ เข้าถึงไปทีละเล็กละน้อย เป็นสภาพที่เรียกว่า สนฺทิฏฺฐิโก คือ รู้เองเห็นเอง และ ปจฺจตฺตฺ เวทิตพฺโพ วิญญูหิ ผู้มีปัญญาก็ย่อมเข้าถึงหรือรู้แจ้งด้วยตนเอง จะนำไปแบ่งปันให้ใครอื่นเหมือนกับแบ่งปันวัตถุย่อมไม่ได้ ความยากลำบากของเรื่องการปฏิบัติทางจิตจึงอยู่ที่ตรงนี้ คือนำเอาผลไปแจกจ่ายไม่ได้เลย นอกจากจะอธิบายและปลุกใจให้ผู้อื่น เกิดความเชื่อและลงมือ ฝืนใจ และข่มใจ ทำเอาเองเท่านั้น

สรุปความสำหรับบทนี้

๑/ ผู้ที่ต้องการจะ ลด หรือว่า ผ่อนบันเทา เรื่องกาม โดยเฉพาะเรื่องเมถุน ต้องปฏิบัติข้อ ลด หรือ ผ่อนการกิน ลงให้ได้ก่อน ถ้ายังลดหรือผ่อนการกินไม่ได้ การออกกำลังเล่นกีฬาหรือทำงานหนักด้วยร่างกาย เพื่อให้ร่างกายเหนื่อย ก็จะช่วยไม่ได้มากนัก และยิ่งเมื่อเหนื่อยมากก็ยิ่งกินมาก เลยในที่สุดก็เกิดสภาพ “กายเตือนใจ” เป็นความต้องการแบบเผด็จการ ไม่มีการยอม

ตามเหตุผลอะไรทั้งสิ้น นี้คือความสำคัญของข้อ โภชเน มัตตัญญู ความรู้จักประมาณในอาหาร

๒/ การที่จะ ผ่อนหรือ ลด อาหารอย่างได้ผลในระยะยาวจริง ๆ ก็ต้องปฏิบัติข้ออาหารปฏิกูลสัญญา และ จตุธาตุววัตถานะ คือพิจารณาเห็นความน่ารังเกียจของอาหาร และความเป็นสักว่าธาตุของอาหาร โดยวิธีต่าง ๆ ตามแบบที่ท่านพระครูวิโรจน์ธรรมาจารย์สอนข้าพเจ้า เพิ่มเติมจากในพระคัมภีร์วิสุทธิมรรค ถ้าไม่ทำแบบนี้บ้าง การผ่อนหรือลดอาหาร ก็ทำได้ยากอีก

๓/ สำหรับคนทั่วไป การกินเป็นเรื่องใหญ่ ส่วนการติดตะราง *(เพราะการทำชั่ว ทำบาปต่าง ๆ)* ถือว่าเป็นเรื่องเล็ก คือขอให้ทำบาปแล้วได้มามีกิน มีใช้ มีเที่ยวเตร่ได้ก็แล้วกัน แต่สำหรับผู้ปฏิบัติธรรม จะคิดเช่นนั้นไม่ได้ คือต้องคิดในทางตรงกันข้าม โดยถือว่าการติดตะราง *(หมายถึงการทำชั่ว ทำบาปต่าง ๆ)* เป็นเรื่องใหญ่มากที่เดียว ส่วนเรื่องการไม่มีจะกิน ต้องอดมื้อกินมื้อ

หรือว่าอดหลายมื้อ จนกระทั่งหลาย ๆ วันต้องได้กินมื้อหนึ่ง ก็ต้องพยายามทำใจ ถือว่าเป็นเรื่องเล็ก หรือว่าได้ของกินที่ไม่ค่อยจะมีรสมีชาติเรียกว่า จืด ๆ ชืด ๆ ก็ต้องทำใจให้ทนไปได้ ในประวัติของหลวงปู่ดุลย์ อตุโล พระกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ปรากฏว่าในการเดินป่าครั้งหนึ่งกับบริวาร ไม่พบบ้านคนเป็นเวลาหลายวัน ก็ไม่ปรากฏว่าท่านบ่นว่าอะไร นอกจากมีอาการอิดโรยบ้าง ท่านคงปลงได้แล้วว่าเรื่องไม่มีจะกิน *(จนอาจจะถึงตาย)* เป็นเรื่องเล็กสำหรับท่านจริง ๆ

ดังนั้น ผู้ปฏิบัติธรรม จะถือเรื่อง กิน เป็น "ศาสนา", เป็นเรื่องใหญ่ไม่ได้ เพราะมีหลักใหญ่อยู่ว่า **ถ้ายังสังวรหรือผ่อนเรื่องกินไม่ได้ ก็ยังสังวรหรือผ่อนเรื่องกามไม่ได้** นี่เป็นเสมือนทางสองแพร่ง ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องตัดสินใจเลือกเดินเอาเอง ว่าจะเลือกทางสายไหน

๔/ การกินสำหรับผู้ต้องการลดหรือบันเทาความต้องการในกามคุณนั้น ต้องหัดใช้อุเบกขาใน **รส** อาหาร อย่าเป็นคนจู้จี้พิถีพิถันเรื่องรสของอาหารว่าต้องเป็นอย่างนั้น ถึงขนาดนั้น แต่จะเลือก **ชนิด** ของอาหารก็พอได้อยู่ คือให้เป็นการเลือกอาหารที่ไม่มีโทษต่อร่างกาย เช่นไม่ไปบำรุงพลังทางเพศโดยเฉพาะ, ไม่ทำให้ท้องผูก, ไม่ทำให้ความดันต่ำ (สำหรับผู้ที่มีความดันต่ำอยู่แล้ว) เป็นต้น นี้สำหรับฆราวาส ผู้หาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง ยังอยู่ในฐานะที่พอจะเลือก *ชนิด* ของอาหารได้โดยหาซื้อเอาตามฐานะ

๕/ น่าเสียดาย *(ที่จริงน่าเสียใจ)* อย่างยิ่งที่คนสมัยนี้เลือกกินอาหารที่แปลก ๆ และเป็นการทำบาปมากเช่นต้องการกินอุ้งตีนหมี และมันสมองลิง เป็นต้น เพียงเพื่อไป "โด๊ป" ร่างกายให้ "สู้" เรื่องเพศสัมพันธ์ต่อไป จะได้ชื่อว่าชายชาตรี ทั้งนี้เป็นความภาคภูมิใจที่เป็นมิจฉาทิฏฐิ และเป็นบาปอย่างร้ายแรง

๖/ การต่อสู้กับกิเลส "ตัวแสบ" คือราคะ จะใช้การขัดขืนหรือฝืนเอาดื้อ ๆ โดยไม่มีอุบายวิธีอื่นประกอบเลยไม่ได้ จะทำให้เกิดความเครียดและความกดดันอย่างรุนแรง กลายเป็นโรคประสาทและโรคจิต ควบคุมจิตใจคืออารมณ์ของตนเองไม่ได้ อาจเสียคนเพราะ "วูบ" เดียวแห่งอารมณ์เมื่อถึงจุดระเบิดแห่งความกดดันนั้น

๗/ นอกเหนือจากการพิจารณาถึงความน่ารังเกียจของอาหารโดยเฉพาะแล้ว ผู้ปฏิบัติต้องใช้อสุภกัมมัฏฐานโดยทั่วไป เช่นกายคตาสติ พิจารณาถึงความไม่งามของร่างกายโดยวิธีต่าง ๆ ด้วย จะได้เป็นเครื่องเสริมกำลังความสามารถในการผ่อนอาหาร และพิจารณาถึงความปฏิกูลของอาหารด้วย เรียกว่าวิธีเหล่านี้เป็นเครื่องประกอบ ช่วยเสริมกำลังของกันและกัน อย่างน้อยก็ให้ความสามารถในการผ่อนและบันเทาราคะเป็นไปได้ด้วยดี ในชั่วระยะหนึ่ง แม้จะไม่ถึงกับจะหวังถึงการเป็นอนาคามีบุคคลเลยก็ตาม

๘/ พยายามหาเรื่องที่เป็นงานให้จิตทำอยู่เสมอ อย่าให้ว่างได้ ซึ่งก็ควรจะเป็นงานที่ใช้สมองบ้างและใช้กำลังกายบ้าง เช่นการเดิน การทำความสะอาดบ้านเรือนเป็นต้น สลับกันไป

๙/ จงหลีกเลี่ยง "สิ่งแวดล้อม" ที่ยั่วยุราคะ เช่นดูภาพศิลปเกี่ยวกับเรื่องเพศ เป็นต้น แต่ให้เสพสิ่งแวดล้อมที่น้อมไปในทางลดและบันเทาราคะ ซึ่งคำว่า "สิ่งแวดล้อม" นี้ อาจหมายถึง สถานที่, บุคคล และ หนังสือต่าง ๆ ด้วยก็ได้

๑๐/ หมั่นศึกษาและระลึกถึง "ชีวิตจริง" ของผู้ที่ผ่านพ้นเรื่องนี้ไปได้สำเร็จ เช่นท่านเจ้าคุณนอฯ เป็นต้น แต่อย่าศึกษา "ชีวิตจริง" ในด้านโรแมนติค คือชีวิตคู่ในทางกามารมณ์ ที่มีวางขายดาษดื่นในปัจจุบันนี้ เพราะจิตใจของเราในขั้นนี้ ยังอยู่ในระดับที่ไม่เข้มแข็งพอ ยังมีความ "อ่อนไหว" ต่อสิ่งแวดล้อมอยู่มาก คือเป็นได้ทั้ง "โรงงานผลิตทุกข์ และ โรงงานผลิตสุข" ดังที่ท่านอาจารย์พระมหาบัวกล่าวไว้

๑๑/ คำว่า "กาม" ไม่ได้หมายถึงเพศสัมพันธ์ หรือชีวิตคู่อย่างเดียว ในความหมายขั้นลึกคือขั้นปรมัตถ์ หมายถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความยินดีและยินร้าย ทางตา หู จมูก และลิ้นด้วย ทั้งนี้รวมเรียกว่า "กามคุณ" ซึ่งแปลว่า กลุ่มแห่งกาม **ไม่ใช่คุณประโยชน์ของกาม** แต่ทว่าเรื่อง กิน เป็นเรื่องมีอำนาจใหญ่กว่าเรื่องอื่น ผู้ปฏิบัติธรรมสำรวมในด้านตา คือไม่ดูการเล่นเป็นต้นได้แล้ว, สำรวมในด้านหู คือไม่ฟังเพลงและดนตรีต่าง ๆ ได้แล้ว, สำรวมในด้านจมูก คือไม่ใช้น้ำหอมเครื่องประเทืองผิวแล้ว, สำรวมในด้านกายสัมผัสคือไม่นอนที่นอนอันอ่อนนุ่มแล้ว, แต่ก็ยังต้องกิน เรื่อยไป ดังนั้นเรื่อง กิน คือการสำรวมลิ้นจึงเป็นด่านที่สำคัญมากสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมที่หวังผลในการผ่อน ลด หรือ ละ เรื่องเมถุนจริง ๆ ถ้ายังสังวรในการ กิน ไม่ได้ ก็ยังบันเทาความต้องการในด้านกาม โดยเฉพาะเรื่องเพศสัมพันธ์ไม่ได้ นอกจากว่าจะ "เก็บกด" ไว้ ทำ

ให้เกิดความ "กดดัน" กลายเป็น ระเบิดเวลา พร้อมที่จะระเบิดออกมาอย่างชนิด "วูบ" เดียว ของอารมณ์เมื่อใดก็ได้ ถ้าได้เชื้อไฟที่เหมาะ ๆ ในยามที่ ลมหวล ก็จะเกิด ไฟโชนแสง ขึ้นมาทันที บารมีที่อุตส่าห์สั่งสมไว้ก็เป็นอันพังทะลาย ต้องถูก "ไล่" ให้กลับไปตั้งต้นกันใหม่อีก

๑๒/ ผู้ปฏิบัติต้องอย่าลืมว่า ข้อปฏิบัติที่ให้เห็นความน่าเกลียดของอาหารและของร่างกาย ที่เรียกว่าอสุภารมณ์โดยทั่ว ๆ ไปนั้น เป็นเพียงขั้นแรกเพื่อจะ "ดึง" จิตที่ลุ่มหลง ด้วยความกำหนัดยินดี ให้กลับมาสู่ทิศทางตรงกันข้ามเพียงชั่วคราว สภาพเช่นนี้เป็นเพียง **ขั้นแรก** ของการปฏิบัติเท่านั้น ยังมีขั้นต่อไปคือต้องฝึกใจให้สามารถ**วางเฉยได้ด้วยปัญญา** คือขจัดความไม่ยินดีนั้นออกไปอีกด้วย เหลืออยู่แต่ความเป็นกลาง ในฐานะเป็นผู้สังเกตการณ์ (observer) รู้และเห็นอารมณ์เหล่านั้นว่าเป็น **"สักแต่ว่า"** เท่านั้น นี่คือผลขั้นสุดท้ายที่มุ่งหวัง เช่นเดียวกับการที่กลับเห็น

ผู้หญิงว่าเป็นผู้หญิงดังเดิม แต่ไม่มีจิตยินดีหรือยินร้ายดังเดิมอีกต่อไป ดังคำกล่าวว่า

จงหัดเป็นผู้สังเกตซึ่งเหตุการณ์
ไม่มีส่วนก่อหรือสานวางเฉยได้
ไม่มีหุ้นไม่ขาดทุนหรือกำไร
เขาเกิด—ดับอย่างใดก็เพ่งดู

ให้รู้—เห็นเป็นสักว่าปรากฏการณ์
เพ่งเพื่อผ่านให้รู้จักสักว่า "รู้"
นำเหตุการณ์มาสอนใจให้เป็นครู
เพื่อได้ "รู้"แล้วปล่อย—วางตลอดไป

และอย่าลืมคำกล่าวของ หลวงปู่ดุลย์ อตุโล ที่ว่า "ถูกครึ่งหนึ่ง ผิดครึ่งหนึ่ง" (หน้า ๘๓๙) นั้นด้วย

ขอฝากบทประพันธ์ต่อท้ายบทเป็นของฝากเพื่อเป็น "การบ้าน" สำหรับท่านผู้อ่านดังต่อไปนี้

โรคเอดส์ทางวิญญาณ

การกินกับการกาม

เรื่องกินอยู่ คู่กัน กับเรื่องกาม
ผู้มีความ รู้ประมาณ การกินได้
มีสติ และปัญญา นำพาไป
ก็จะไม่ ต้องทนทุกข์ ทรมาน

อย่างน้อยจะ ไม่เกิด "กายเตือนใจ"
บันเทาความ อ่อนไหว และฟุ้งซ่าน
ต่อจากนั้น จะต้องเพิ่ม เสริมด้วยการ
พิจารณา อาหาร เป็นปฏิกูล

พอล่วงทวาร ผ่านเข้าปาก ก็หมดดี
ความน่าดู ทุกอย่างมี ก็เสื่อมสูญ
ทั้งสี,กลิ่น สิ้นยินดี ทวีคูณ
รอการถ่าย กลายเป็นมูล หมดราคา

ส่วนที่กิน เหลือเป็นของ ต้องทอดทิ้ง
กลายเป็นสิ่ง ขยะแขยง ที่หมดค่า
ทิ้งลงถัง แสนสังเวช ทุเรศตา
แทบไม่กล้า จะแตะต้อง อีกต่อไป

นี่คือภาพ ปฏิกูล เพื่อบันเทา
ความมัวเมา มืนงง และหลง—ใหล
รสอาหาร เพื่อเป็นฐาน ขั้นต่อไป
คือการฝึก กำลังใจ ให้มั่นคง

เพื่อป้องกัน โรคเอดส์ ทางวิญญาณ
ส่งเสริม ความต้านทาน ไม่ใหล—หลง
เป็นการสร้าง ภูมิคุ้มกัน ที่มั่นคง
ฝึกจิตปลง เพื่อให้สละ ละพยศ

ผู้ยอมมอบ ใจเป็นทาส ของกิเลส
ไม่เกรงบาป ไม่กลัวเอดส์ แต่กลัวอด
จิตผูกพัน ยึดมั่นใน กามรส
ยอมแพ้หมด ไม่ปลด"แอก" แยกจากใจ

จึงกลายเป็น โรคเอสส์ ทางวิญญาณ
แพ้กิเลส ทุกประการ แก้ไม่ไหว
สูญสิ้นภูมิ ความคุ้มกัน จากภายใน
ทุก ๆ ชาติ ต้องทนไป ไม่แบ่งเบา

ชาวพุทธ จะยอมเป็น เช่นนี้หรือ
ต้องเสียชื่อ ชาติแล้ว และชาติเล่า
หรือจะสู้ สุดชีวิต จงคิดเอา
แล้วแต่เรา ตัดสินใจ โดยเสรี

จะยอมมอบ กายและใจ ให้กิเลส
กอบโกยเอดส์ กักตุนไว้ ให้เต็มที่
เป็นสมบัติ สินทรัพย์ ทับทวี
หรือจะคิด สู้สักที ให้เห็นกัน

โดยอุทิศ ชีวิตถวาย พระไตรรัตน์
ถือความสัตย์ ตัดอาลัย ไม่แปรผัน
อดทนไป ถึงไหน ก็ไม่หวั่น
ทำแค่ไหน ได้แค่นั้น มั่นใจเอย.

ข้อความในบทต่อไป

(เล่ม ๓)

ตารางดวงใจ – ธัมมะโอสถ

"ที่ใดมีรัก ที่นั่นมีทุกข์ ไร้สุขเกิดกรรม
โอ้จริงเหมือนคำพระศาสดา อธิษฐานวาจา
เกิดชาติใดหนาอย่ารักใคร ตารางดวงใจอย่าได้มาพาน"

(จากเพลงตารางดวงใจ)

ธัมมะโอสถ

การใช้	ธัมมะ	โอสถ
เพื่อลด	ความทุกข์	ด้วยใจสู้
ตามแบบ	อย่างพระ	บรมครู
มีอยู่	เพื่อผู้	สนใจ

ปลุกสติ สมาธิ และปัญญา
วิริยะ ศรัทธา ผ่องใส
สร้างสม บ่มกำลัง ภายใน
เตรียมไว้ เพื่อเป็น ต้นทุน

ถึงคราว เกิดทุกข์ เวทนา
คุณธรรม จะมา เกื้อหนุน
อำนาจ กุศล ผลบุญ
ค้ำจุน จิตใจ ให้มั่นคง

หมั่นระลึก ถึงความ บริสุทธิ์
แห่งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
บูชา รัตนะ ทั้งสามองค์
หักปลง สังขาร เพื่อปล่อย—วาง

ฝึกการ ออกกำลัง ทางจิต
เพิ่มคุณภาพ ชีวิต ไว้บ้าง
มิให้เป็น ทาสวัตถุ ทุก ๆ ทาง
เสริมสร้าง ความแข็งแกร่ง แห่งจิตใจ

แยกจิต จากกาย และเวทนา
ด้วยปัญญา ศรัทธามั่น ไม่หวั่นไหว
ฝึกเพิ่มเติม เสริมพลัง ทางภายใน
เตรียมไว้ ดักหน้า คราสำคัญ

ค็อคราวท์ ธาตุทั้งสี่ จะต้องแยก
กายจะแตก ชีวา จะอาสัญ
สติจะเกิด เป็นเครื่อง คุ้มกัน
มา "กู้ภัย" ได้ฉับพลัน ทันท่วงที

นับเป็นความ มั่นคง ที่ตรงจุด
อันชาวพุทธ ควรสร้างไว้ ให้เต็มที่
เมื่ออันตราย ถาโถม เข้าโจมตี
จะได้มี สติมั่น ทันเวลา

เป็นการใช้ ธัมมะ โอสถ
เปลืองปลดทุกข์ ด้วยธัม— มะรักษา
พูลเพิ่ม เสริมพลัง ทางยา
เพื่อรักษา ได้ทั้งกาย และใจเอย.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์วิญญาณ ๔๗/๒ ถนนสามเสน
บางลำภู กรุงเทพมหานคร โทร. ๒๘๒๒๐๒๕
ศรีเพ็ญ จัตุทะศรี ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๓๗

(ต่อจากปกหน้าด้านใน)

อธิษฐาน
ซึ่งดวงธัม—
ถือสัจจะ
เสาะแสวง

ปลูกผึ่ง
ประคองจิต
เพื่อช่วยให้
โดยหัดทำ

ปลดโซ่ตรวน
รัดรึง
ด้วยใจป้ำ
เพื่อเชิดหน้า

ก้าวออกไป
ที่ก่อทุกข์
ด้วยจิตมั่น
ได้ถอด—ถอน

จิตให้มั่น
มะจักษุ
มั่นไว้
ปัญญา

กำลัง
มิให้
พ้นพราก
ใจสู้

ถอดสลัก
ทั้งตัว
ไม่พรั่น
ชูคอ

อย่างมั่นใจ
ทับถมใจ
หนักแน่น
โซ่—สลัก

เพื่อบรรลุ
จรัสแสง
ไม่เปลี่ยนแปลง
รู้—เห็นธรรม

ภายใน
ตกต่ำ
จาก"เรือนจำ"
ดูสักครา

ที่บีบตรึง
และแขนขา
หวั่นชีวา
ไม่ง้องอน

จากแดน"คุก"
มาแต่ก่อน
ไม่แคลนคลอน
หักทำลาย

(อ่านต่อปกหลังด้านนอก)

(ต่อจากปกหลังด้านใน)

ขอจิตข้า ฯ
ไม่พลาดพลั้ง
ถอดสลัก
ก่อนจะตาย
เมื่อยังไม่
เพราะอินทรีย์
ก็ขอให้
เป็นเครื่องค้ำ
เตรียมไว้เพื่อ
ความตายจะ
ช่วยเบิกฟ้า
ก้าวออกไป
พร้อมพลัง
ช่วยประคอง
กุศลส่ง
ให้รู้—เห็น
เท่าที่เศษ
อันน้อยนิด
ให้รู้—เห็น
สู่รุ่งอรุณ

จงหลุดจาก
พ้นไปได้
หักโซ่ตรวน
ได้ดวงตา
อาจได้—ถึง
บารมี
ได้มีสติ
จุนศรัทธา
เมื่อถึงวัน
เป็นรุ่งอรุณ
สีทอง
จาก"ร่าง"นี้
บุญส่ง
สมาธิ
บุญสนอง
ธรรมพลัน
บารมี
ที่มีอยู่
เศษธัมมะ
แห่งชาติใหม่

ที่คุมขัง
ดังใจหมาย
ให้วอดวาย
พาเห็นธรรม
ในชาตินี้
ยังต้อยต่ำ
อยู่ประจำ
รักษาใจ
มรณะ
ของ"วัน"ใหม่
ผ่องอำไพ
ด้วยดีพลัน
กุศลสนอง
สติมั่น
ประคองกัน
พอมั่นใจ
และชีวิต
จะช่วยได้
พออุ่นใจ
ด้วยดีเทอญ.